

אוסף גיליונות

מבית 'צוף' הוצאה לאור

פרשת קרח | גיליון 140 | סיון תש"פ

השבוע בגיליון עומק הפשט

מדידת חום אוטומטית בשבת

מגיד דבריו ליעקב

שיחות הגאון

רבי יעקב חיים סופר שליט"א

ראש ישיבת כף החיים

אבי שיטת הפלפול

קווים לדמותו ותורתו של אחד המיוחד מקדמוני האחרונים אבי הישיבות של פולין רבינו **יעקב פולק** זי"ע ראש הישיבה הגדולה בקרקא בעל שיטת 'החילוקים' רביה דרביה דהרמ"א לרגל יום היא"צ - כ"ג סיון

אז נדברו

מחשבות לבני הישיבות

תוספת שבת

מעלת השבת וקדושתה

מים זכים

משא ומתן ופילפול בנידונים ערבים ונחמדים

הפרשה המחכימה

לקחים מעשיים ואקטואליים מפרשת השבוע

לענין הלכה

הערות הלכתיות מעשיות לעורר לב המעיין

לקראת שבת

לקט מתוך

העלון הנפלא של "דרשו"

עטרת השבת

שיעורי הגאון רבי עקיבא מדלוב שליט"א

ענייני ציצית

משיעורי הגאון רבי נחום נבנצאל שליט"א

תמצית הש"ס

תמצית הדף היומי

לדעת

מבחן בדף היומי

עניני גל

מאמרי 'עין לא ראתה'

פניני הלכה

מראשי ורבני החבורות בישיבת מיר

יסודות אמונה בין בתרי הפרשה

הרה"ג מרדכי דוד נויגרשל שליט"א

חשבתי דרכי

נקודות אור במשנתו של הגאון הגדול רבי משה שפירא זצ"ל

שיעורי חומש

מאת הגאון הגדול רבי חיים פיינשטיין שליט"א

שיעורי בינה

שיעורים על סדר המצוות מאת הגאון רבי ישראל בונם שרייבר שליט"א

מתוקים מדבש

מאת הגאון רבי יעקב ישראל בייפוס שליט"א

נחל אליהו

משיעורי הגאון רבי אליהו דיסקין שליט"א

התבוננות בפרשיות התורה

משיעורי הגאון רבי נתן רוטמן שליט"א

לעילוי נשמת ר' מנחם מנדל ב"ר צבי קנול ז"ל - י"ז שבט תשנ"ח

זמני כניסת ויציאת השבת

פרשת קרח

ר"ת	יציאה	כניסה	ירושלים
21:15	20:30	19:12	ירושלים
21:18	20:32	19:27	בני ברק
21:20	20:34	19:21	חיפה
21:16	20:31	19:21	מודיעין עילית
21:16	20:31	19:11	בית שמש

אוסף גיליונות

מבית 'צוף' הוצאה לאור

גיליונות נבחרים
בהלכה ובאגדה
וסביב פרשת השבוע

טנא ברכות

לידידנו היקר

חבר המערכת

הגאון רבי שלמה קרפל שליט"א

עורך הגיליון "חשבת דרכי"

מתורתו של הגאון הגדול רבי משה שפירא זצ"ל

לרגל היכנס בני היקר נ"י

בעול תורה ומצוות

יתן ה' שיזכנו לראותו גדל בתורה וביראת שמים

וירזו ממנו הוריו רוב נחת דקדושה

ויעלה מעלה מעלה בדרך העולה בית א-ל

בברכה מדובה

הרב נתן פלדמן

וחברי המערכת

מערכת 'אוסף גיליונות'

9518479@gmail.com

ראש המערכת:

הרב נתן פלדמן שליט"א

חברי המערכת:

הרב צבי קנול שליט"א

הרב חיים וכסלר שליט"א

הרב משה הכהן שליט"א

הרב יוסף בן יהודה שליט"א

הרב עקיבא יוסף לוי שליט"א

הרב יוסף שלמה בייפוס שליט"א

הרב בנימין יודלביץ שליט"א

הרב אליעזר וייס שליט"א

מבית 'צוף'

הוצאה לאור

נתן פלדמן

"ומצדיקי הרבים ככוכבים לעולם ועד"

'אוסף גיליונות' מבית צוף הוצאה לאור מופץ באלפי עותקים

ניתן לפרסם מודעות ב'אוסף גיליונות'

לתגובות וביורורים בכל ענייני ה'אוסף' -

פרסום, נקודות הפצה, הוספת גיליונות, תרומות, חסויות והנצחות,

ניתן לפנות לטלפון 050-4102061 (בשעות בין הסדרים) או באמצעות דוא"ל.

ניתן לתרום וכן לשלם עבור קניית גיליונות

באמצעות עמדות "נדרים פלוס" או "קהילות"

בחיפוש המילים "אוסף גיליונות"

תרומה טלפונית בנדרים פלוס: 03-7630543 מס' 1335

תרומה טלפונית בקהילות: 073-2757000 מס' 9641

אוסף גיליונות

מבית 'צוף' הוצאה לאור

תמצית הש"ס | 33

תמצית דף היומי

לדעת | 36

מבחן בדף היומי

עינינו גל | 37

מאמרי 'עין לא ראתה'

עומק הפשט | 41

דיוני הלכה אקטואליים

פניני הלכה | 45

מראשי ורבני החבורות בישיבת מיר

יסודות אמונה בין בתרי הפרשה | 51

חובנותיו של הרה"ג **מרדכי דוד נויגרשל** שליט"א

אז נדברו | 53

מחשבות לבני הישיבות

תוספת שבת | 59

מעלת השבת וקדושתה

מים זכים | 61

משא ומתן ופילפול

בנידונים ערבים ונחמדים

הפרשה המחכימה | 63

לקחים מעשיים ואקטואליים מפרשת השבוע

לענין הלכה | 67

הערות הלכתיות מעשיות לעורר לב המעיין

אבי שיטת הפלפול | 69

קווים לדמותו ותורתו של

אחד המיוחד מקדמוני האחרונים אבי הישיבות של פולין

רבינו יעקב פולק ז"ע

ראש הישיבה הגדולה בקרקא

בעל שיטת 'החילוקים' רביה דרביה דהרמ"א

לקראת שבת | 73

לקט מתוך העלון הנפלא של 'דרשו'

חישבתי דרכי | 7

נקודות אור במשנתו של

הגאון הגדול רבי **משה שפירא** זצ"ל

שיעור חומש | 11

מאת הגאון הגדול רבי **חיים פיינשטיין** שליט"א

ראש ישיבת "עטרת שלמה

שיעורי בינה | 13

שיעורים לפי סדר המצוות להרמב"ם

מפי הגאון רבי **ישראל בונם שרייבר** שליט"א

ראש ישיבת "נתיב הדעת"

מגיד דבריו ליעקב | 15

מאת הגאון רבי **יעקב חיים סופר** שליט"א

ראש ישיבת "כף החיים"

נחל אליהו | 21

משיעורי הגאון רבי **אליהו דיסקין** שליט"א

על פרשת השבוע ועניני דיומא

מתוקים מדבש | 23

נטפי לקח מפרשיות השבוע

מאת הגאון רבי **יעקב ישראל הכהן בייפוס** שליט"א

בעל מחבר "ילקוט לקח טוב"

התבוננות בפרשיות התורה | 25

משיעורי הגאון רבי **נתן רושמן** שליט"א

עטרת השבת | 29

משיעורי הגאון רבי **עקיבא מדלוב** שליט"א

שיעורי קידוש

ענייני ציצית | 31

משיעורי הגאון רבי **נחום נבנצאל** שליט"א

לאחר שרוב בתי המדרשות נפתחו, אנו משתדלים לחדש את מערך ההפצה הרגיל במידת האפשר

אך יתכן שלא נוכל להגיע לכל בתי הכנסת כבעבר

המעוניין לסייע ולהיות אחראי על הגיליונות במקומו ייצור קשר עם המערכת

ניתן להשיג את "אוסף גיליונות"

בימי חמישי בהיכלי התורה כדלהלן:

מודיעין עילית	חדש - בת ים	אלעד
ישיבת "מיר" כולל "עטרת שלמה" כולל "יששכר באהלך" כולל "כתר תורה" (הרב אברמוב) כולל "מגדל עוז" (הרב אתרוג) בית הכנסת "בית תפילה" בית הכנסת "אילת השחר" בית הכנסת "חניכי הישיבות" רשב"י בית הכנסת "אהל תורה" יהודה הנשיא בית הכנסת "קהילת רבי עקיבא" בית הכנסת "זכרון משה" קרית ספר בית הכנסת "היכל יצחק" קרית ספר בית הכנסת "בני הישיבות" גרין פארק בית הכנסת "חזון דוד" בית הכנסת "משובב נתיבות" בית הכנסת "אהל אברהם" חפציבה בית הכנסת "נאות הפסגה" המרכזי	רחוב ויצמן 36 (מכולת פיצהלך) גבעת זאב החדשה בית הכנסת "בית אליהו" בית הכנסת "בני הישיבות" זכרון יעקב בית הכנסת "מסילת ישרים" טלזסטון בית הכנסת "קהילת בני תורה" יסודות בית הכנסת המרכזי ירושלים ישיבת "מיר" ישיבת "חברון" גבעת מרדכי ישיבת "יד אהרן" ישיבת "אהבת שלום" ישיבת "תורה אור" ישיבת "הר"ן" - רמות ד' בית הכנסת "מנחת שלמה" בית וגן בית הכנסת "מנין אברכים" בית וגן בית הכנסת "חניכי הישיבות" נוה יעקב בית הכנסת "אהל יוסף" רמת שלמה בית הכנסת "המרכזי" רמת שלמה בית הכנסת "חזון איש" רמת שלמה בית הכנסת "ערוך לנר" רמת שלמה בית הכנסת "באר שמואל" רח' סורוצקין בית הכנסת "חניכי הישיבות" זכרון יעקב בית הכנסת "ברכת יוסף" גבעת שאול בית הכנסת "משכן באב"ד" גבעת שאול בית הכנסת "אמרי שפר" הר נוף בית הכנסת "בוסטון" הר נוף בית הכנסת "ויז'ניץ" הר נוף בית הכנסת "קהילת בני תורה" הר נוף בית הכנסת "שערי תבונה" רמות א' בית הכנסת "משכן שרגא" רמות א' בית הכנסת "זכרון אברהם" רמות ג' בית הכנסת "צא"י" רמות ג' בית הכנסת "שומרי החומת" רמות ד' בית הכנסת "אהל יוסף" רמות פולין בית הכנסת "בני הישיבות" סנה"מ בית הכנסת "בני הישיבות" רמת אשכול "גל פז" רח' מלכי ישראל	בית הכנסת "מאור שרגא" כולל "ישיבת הר"ן" ישיבת "תורה בתפארתה" אופקים בית הכנסת "שייטי" בית שמש ישיבת "אור לישרים" בית הכנסת "היכל אברהם" קריה בית הכנסת "לב אליהו" רמה א' בית הכנסת "חניכי הישיבות" רמה א' בית הכנסת "משאת מרדכי" רמה א' בית הכנסת "פני שמואל" רמה א' בית הכנסת "אהבת תורה" רמה ג' בית הכנסת "הכולל" ביתר עילית בית הכנסת "באר אברהם" גבעה A בית הכנסת "ישיבת הר"ן" גבעה A בני ברק כולל "פוניבז" כולל "חזון איש" כולל "בית הלל" כולל שעל ידי "בית הכנסת הגדול" ישיבת "אורחות תורה" ישיבת "בית מדרש עליון" ישיבת "תפארת ציון" ישיבת "סלבודקא" ישיבת "גאון יעקב" בית הכנסת "יד אהרן" רמת אהרן בית הכנסת "תפארת נחמן" כולל הרב קלאר בית הכנסת "המרכזי" שיכון ה בית הכנסת "נחלת משה" בית הכנסת "רמת אלחנן" בית הכנסת "משכנות יעקב" בית הכנסת "נאות יוסף" בית הכנסת "בית אריה" בית הכנסת "צא"י" נחלת סירוקה בית הכנסת "לדרמן" בית הכנסת "הליכות חיים" בית הכנסת "דרכי איש" בית הכנסת "צעירים" רח' האדמו"ר מצאנז "גל פז" רחוב רבי עקיבא 88 רחוב סוקולוב 46 (מינימרקט ברכת השם)
נתיבות		
בית המדרש "משכן התורה" בית הכנסת "בית יצחק"		
פתח תקוה		
ישיבת "לומזא" בית הכנסת "אבי עזרי" בית הכנסת "אהל אברהם" גני הדר בית הכנסת "הבעש"ט" גני הדר		
ראשון לציון		
ישיבת "עטרת שלמה" שדה חמד		
רחובות		
בית הכנסת "כולל בר שאול"		
רכסים		
בית המדרש "בית יצחק" גבעה ב' בית הכנסת "שבת אחים" גבעה ב'		
תל אביב		
מלון דבורה רח' בן יהודה 87 קומה ב' רחוב רבי ישראל מסלנט 15 (מכולת רחל)		
תל ציון		
בית כנסת החסידי		
תפרח		
ישיבת "תפרח" בית הכנסת המרכזי "בית יוסף"		

חשבת דרכי

נקודות אור ע"פ משנת הגר"מ שפירא זצוק"ל

פרשת קרח תש"פ | גליון מס' 136

לעילוי נשמת האשה בלה בת ר' מנחם הלל לרן ע"ה

סדר הזמן של העולם – מהראשית של משה רבנו

לקראת וראו כל בשר יחדו כי פי ה' דיבר

אנו יודעים שהם "שמחים בצאתם", הם עושים את יציאתם בשמחה, אכן, הם לא מוכנים לצאת אם אין עושים דין לבן עמרם.

בהמשך, יש שם משא ומתן בין בורא העולם לבין השמש והירח, וזו פרשה בפני עצמה, ולאחר מכן כתוב "והאידנא לא נפקי עד דמחו להו", רש"י מביא כאן שני פירושים, או שכך גזר עליהם המקום, היינו באותה שעה, ולישנא אחרינא, שמאחר שראו שהקפיד הקב"ה, עד דמחו להו לא נפקי, מאז מעשה קרח השמש והירח לא יוצאים עד שמכריחים אותם לצאת. הדברים סתומים וחתומים, ונסה לפתוח את העניין לפי ערכנו.

העולם נברא בתוך סדר זמן הנשלט בידי המאורות

בפסוק שנאמר במעשה בראשית, ביום הרביעי שבו נתלו המאורות, כתוב שעניינם "והיו לאתת ולמועדים ולימים ושנים", וגם "והיו למאורות ברקיע השמים להאיר על הארץ", ולאחר מכן נאמר בהם "ויתן אותם אלקים ברקיע השמים להאיר על הארץ, ולמשול ביום ובלילה ולהבדיל בין היום ובין הלילה". בזמן שנבראו השמש והירח, בזמן היצירה של המאורות הגדולים, נאמר בהם "ולמשול ביום ובלילה", היינו, סדר הזמן ניתן להם והוא ברשותם. הם נתמנו להיות השליטים על סדר הזמן בעולם. סדר הזמן בעולם נשלט על ידי השמש והירח, אלו הם המאורות הגדולים שהם המושלים השולטים ביום ובלילה.

עניינו של סדר הזמן שנברא בעולם, הוא, שהעולם נברא בתוך מסגרת שבתוכה הוא קיים, זאת מסגרת הזמן. העולם נמצא נתון תחת אותה שליטה שנקראת סדר הזמן, והוא השליט בעולם. זה הוא סדר הזמן שניתן לשמש ולירח, [שני סדרי זמן ישנם בעולם, יש זמן של יום ויש זמן של לילה, ובשני הזמנים האלו שליטים המאורות הגדולים, והם השליטים על סדר הזמן של יום ולילה].

פירוש המילה זמן בלשון הקודש [כלשון הפסוק בקהלת (ג' א') "לכל זמן ועת לכל חפץ תחת השמים"], הוא מלשון דבר מוכן, דבר מזומן, כעניין שמצינו בכמה מקומות שהגמרא דנה אם הזמנה מילתא, היינו, כאשר אני מכין דבר מסוים ומקצה אותו לתפקיד מסוים, זה נקרא שהדבר מזומן למשהו, זימנתי אותו לאותו תפקיד. זה המכוון במה שאנו קוראים זמן, היינו, סדר דברים של זה אחר זה.

פירוש הדבר, זה עצם ענינו של סדר הזמן. כל רגע הוא הכנה לרגע הבא. סדר הזמן הוא, שהדברים צריכים לבוא בזה אחר זה, היינו, זה מכין ומזמין את ההמשך, את הדבר שצריך לבוא בעקבותיו. סדר הזמן תמיד מופיע ומתגלה כתהליך, כמהלך, היינו, הדברים צריכים לבוא כך, בזה אחר זה. ענינו של הזמן, שהסדר הוא כזה, שלעולם לא יבוא דבר אלא על ידי הכנה קודמת, והכנה קודמת היא זאת שמזמינה את הדבר שבא אחריה.

1

עונשו של קרח מוכרח להיות מחוץ לסדר העולם

על העונש שניתן לקרח ועדתו, נאמר בפסוק "ויאמר משה בזאת תדעון כי ה' שלחני לעשות את כל המעשים האלה כי לא מלבי. אם כמות כל האדם ימתון אלה ופקדת כל האדם יפקד עליהם לא ה' שלחני. ואם בריאה יברא ה' ופצתה האדמה את פיה ובלעה אתם ואת כל אשר להם וירדו חיים שאלה וידעתם כי נאצו האנשים האלה את ה'".

האנשים האלו, הרי העמידו בספק את שליחותו של משה רבינו, וכתוב כאן, שמשו רבינו תולה את העובדה, אם הוא זה שנשלח על ידי בורא העולם, היינו אם ה' שלחני, או חלילה, לא שלחני, הוא תולה זאת ב"אם כמות כל האדם ימתון אלה" אז "לא ה' שלחני", "ואם בריאה יברא ה' כו" אז "וידעתם כי נאצו האנשים האלה את ה'", כלומר, העונש שלהם צריך להיות כזה בדווקא, "בריאה יברא ה'", הוא צריך להיות באופן של בריאה חדשה, כלומר, במילים אחרות, זו צריכה להיות בריאה מיוחדת שלא מסדר הבריאה. סדר העולם, כמו שהוא, צריך לפלוט ולהקיא אותם החוצה.

אם חלילה האנשים האלה, באיזה אופן שהוא, שייכים לסדר העולם, היינו, כמות כל האדם ימתון אלה, אפילו עונש, אפילו מות, אבל אם הדבר הזה יהיה כדרך כל הארץ, אז "לא ה' שלחני", "ואם בריאה יברא ה'", היינו, משהו חדש שלא שייך לסדר הבריאה שאנחנו מכירים ויודעים, הם יסתלקו מהעולם שלא לפי סדר העולם בכלל, ובמילים אחרות, הם יפלטו מסדר העולם, אז, "וידעתם כי נאצו האנשים האלה את ה'".

השמש והירח תובעים לעשות דין למשה רבנו

איתא בסנהדרין (ק"ע"א, וכן בנדרים ל"ט ע"ב בשינוי קצת) "אמר רבא, מאי דכתיב שמש ירח עמד זבולה לאור חייצך יהלכו, מלמד שעלו שמש וירח לזבול ואמרו לפניו ריבוננו של עולם אם אתה עושה דין לבן עמרם נצא ואם לאו לא נצא", הרקיע השני משבעת הרקיעים שבו נמצאים חמה לבנה וכוכבים וכל המזלות, נקרא רקיע, כדכתיב "ויתן אותם אלקים ברקיע השמים", ואילו זבול הוא הרביעי, נמצא שהם עלו שני רקיעים, ובאו לפני בורא העולם ואמרו לו, אנחנו נצא רק אם אתה עושה דין לבן עמרם, והיינו במחלוקת קרח, כפי שכותב שם רש"י "ודיל" "שמש ירח עמד זבולה, לעיל מיניה כתיב ותבקע ארץ. בשעת בקיעת הארץ שנבלעו בקרקע, שמש וירח עלו לאותו רקיע ששמו זבול ואמרו להקב"ה אם אי אתה עושה דין לבן עמרם מקרח ועדתו. לא נצא, ונאיר לעולם", השמש והירח אינם מוכנים לצאת ולהאיר לעולם אם הקב"ה לא יעשה דין לבן עמרם. הם לא מוכנים לצאת לתפקידם. הם לא מוכנים לצאת לעשות את מה שהם צריכים לעשות.

זה עניינו של סדר הזמן שאנו נמצאים תחת שליטתו, איננו יכולים לצאת מהסדר הזה, אין לנו שום אפשרות להגיע לדבר אלא אם כן נעבור את כל הדברים שצריכים להכין את הגעת אותו דבר מצופה, אותו דבר שהוא תכלית. אנו חייבים לעבור את כל ההכנות האלה, איננו יכולים לדלג על כל ההכנות הנצרכות כדי שגייע אותו דבר שאליו אנחנו מצפים. אותו דבר שצריך להגיע, יגיע רק אחרי כל מה שהוכן קודם.

כך, רק באופן כזה, מתגלים כל עניני העולם, באופן שכל דבר מגיע אחרי שהתקבצו והצטרפו יחד כל ההכנות שנוקטת להגעה של אותו דבר, ורק אז הדבר ההוא מגיע. אין דבר שיש אפשרות להשיג אותו מחוץ לסדר הזה שנקרא זמן, אין לנו שום אפשרות להגיע לשום דבר אלא על ידי שנעבור את כל סדר הזמן שמתחייב כדי להגיע לאותו דבר.

מאמר בראשית הוא בריאת התהליך של הזמן

איתא במגילה (כ"א ע"ב) "ורכי יוחנן אמר כנגד עשרה מאמרות שבהן נברא העולם, הי ניהו ויאמר דבראשית, הני תשעה הוו, בראשית נמי מאמר הוא דכתיב בדבר ה' שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם", הגמרא מקשה על דברי רבי יוחנן "כנגד עשרה מאמרות שבהן נברא העולם" נוכח שנינו באבות ה' ע"א "בעשרה מאמרות נברא העולם", והלא נאמרו רק תשעה "ויאמר" כמעשה בראשית והיאך יש עשרה מאמרות, אין יותר מתשעה "ויאמר" בתהליך של הבריאה, אומרת הגמרא, "בראשית נמי מאמר הוא דכתיב בדבר ה' שמים נעשו וברוח פיו כל צבאם".

כיון שאנו יודעים שכל מאמר ומאמר בראשית בעולם, כל ויאמר חידש בריאה, כגון, ויאמר אלקים יהי אור, ויאמר אלקים יהי רקיע, ויאמר אלקים נעשה אדם, וכו', כל המאמרות חידשו את כל הנבראים כולם, מעתה, מה היא הבריאה שנתחדשה במאמר הזה שנקרא בראשית.

אומרים על כך רבותינו, [כך כתוב בגר"א, וכן בספורנו ובראשונים], שהכונה היא כמשמעות המילה בראשית, היינו, זאת פתיחה של תהליך. בראשית, פירושו, שיש ראשית, המשך, ואחרית. וכך, הבריאה נבראה במה שנקרא מאמר בראשית, כלומר, הבריאה נבראה באופן שהדברים עוברים מראשית לאחרית, המעבר הזה זה המעבר של זמן. זאת הבריאה של ענין הזמן. סדר הזמן, זה מה שנברא במאמר בראשית.

בריאת הזמן – ראשית שבהכרח הולכת לאחרית

המושג זמן מחייב הכנה למשהו, זה דבר שמתחייב מעצם המושג, הכנה לאיזו שהיא תכלית, זמן, נקרא הכנה, מה שמכין את מה שיבוא, פירוש הדבר, שאותו דבר שיבוא כבר קיים, היינו, אני כבר יודע אותו, ואני מתכוון אליו. סדר הזמן הוא כל המהלך של ההכנה לקראת אותו דבר. זה הרי חייב להיות כך, מושם שאם אותה תכלית, אותו דבר שאליו אנחנו שואפים, לא קיים בכלל, וזה רק דבר שגייע אחר כך, אי אפשר לקרוא לזמן, זמן, כי הזמן כזמן, היינו כהכנה, הרי שההכנה חייבת להיות לאיזה דבר שאנו תופסים את סדר הזמן הקודם כהכנה אליו. פירוש, שאותה תכלית, נמצאת, היא קיימת, אליה אני רוצה ושואף להגיע, ואני עושה את ההכנות כדי להגיע אליה, אל אותה תכלית.

זה המקור לדרשות שדרשו חז"ל על הפסוק "בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ", בראשית בשביל ראשית, ודרשו זאת בכמה וכמה אופנים, שבשביל אותם דברים שנקראו ראשית, עבורם נברא העולם. לכאורה איך זה נכנס לתוך המילה "בראשית", אכן, הדברים מוכרחים, כי כיון שעצם עניינו של המאמר בראשית זה הכנה, ראשית, המשך, ואחרית, זה מה שמונח במושג בראשית, הרי שמתחייב מתוך כך שהעולם נברא כדי להגיע לאותם דברים שהם הנקראים ראשית, אחרת, לא יתכן העניין הזה שנקרא זמן, כזמן. זמן כהכנה הוא בלתי אפשרי, אלא אם כן אנו מניחים שישנם דברים שכל המהלך של בראשית מכוון להגיע אליהם, ואלו הם הדברים שנקראו ראשית, שהם ישראל, התורה, חלה ותרומה, ומשה רבינו שאף הוא נקרא ראשית, כמו שדרשו חז"ל בבראשית רבה (א' ד') ומובא ברמב"ן בתחילת בראשית, שנאמר, "וירא ראשית לו כי שם חלקת מחוקק סופן" (דברים ל"ג כ"א).

וכך, פירוש המילה "ראשית", שהדברים מכוונים להגיע, וכלשון הפסוק בישעיהו (מ"ו י') "המגיד מראשית אחרית". אין אפשרות לקרוא ראשית אלא אם כן כאן נפתחה דרך שאני יודע לאן היא הולכת, אחרת זאת לא נקראת ראשית. ראשית, הכוונה היא, שזאת התחלה של מהלך לקראת התחלה של מהלך של זמן, ומכאן מתחילה ההכנה, וההליכה היא בהכרח כדי להגיע לדבר שהוא כבר קבוע, הוא כבר נקבע בראשית, כי לולא כך, הרי זה לא נקרא מהלך. אם הולכים בעלמא, הולכים סתם, בלא לדעת להיכן יגיעו, הליכה כזאת אינה נקראת זמן. זמן זה הכנה, הזמנה לקראת, מהפסיעה הראשונה אני הולך לקראת, ואותו לקראת, זה כל מה שנקרא ראשית בלשון התורה, כפי שדרשו זאת חז"ל. לקראת זה, התחיל המהלך שנקרא בראשית.

זה פירוש הדרשה שדרשו חז"ל, "בראשית", בשביל ישראל שנקראו ראשית, התורה שנקראת ראשית, ואף חלה ותרומה שנקראים ראשית, כי גם זה נקרא להוציא את התמצית, את החלק הקדוש, שישנו בתוך כל הדברים כולם. וכפי שמביא רש"י בשבת (ל"ב ע"א) את דברי המדרש, שנשים הוזהרו על חלה כי אדם הראשון נקרא חלתו של עולם וחוה טמאה אותה, כך הוא בחלה, בתרומה, ובביכורים, ובכל מה שנקרא ראשית.

והנה, משה רבנו נקרא ראשית, כשלעצמו. כלל ישראל נקראים ראשית, התורה נקראת ראשית, ומשה רבינו, בפני עצמו, נקרא ראשית. היינו, יש כאן איזו ראשית נוספת, על התורה וישראל. אין הכוונה רק מפני שמה שרבינו שקול כנגד כל ישראל, והתורה נקראת תורת משה, כי אם כן הרי אין שום ראשית מיוחדת למשה, אלא הראשית של ישראל והראשית של התורה, אבל כאן נאמרה ראשית בפני עצמה במשה רבינו, וצריך להבין, כי הנה, כאשר אנו דורשים בשביל ישראל שנקראו ראשית ובשביל התורה שנקראת ראשית, פירוש הדבר, שהבריאה כולה הולכת לגלות ולהביא את ישראל למעלתם, והבריאה כולה מכוונת כדי לגלות את התורה, נמצא, כי כך אנו דורשים שהבריאה כולה מכוונת להגיע לראשית הזאת שנקראת משה רבינו, ולכאורה, מה המיוחד בראשית של משה רבינו, משה רבינו הוא הרי אדם, אדם פרטי, מה הכוונה בזה שהבריאה הולכת לקראת גילוי משה רבינו.

משה רבנו אומר את דבר ה' עצמו

רש"י בתחילת פרשת מטות (ל' ב') מביא את דרשת חז"ל "משה נתנבא בכה אמר ה' כחצות הלילה, והנביאים נתנבאו בכה אמר ה', מוסף עליהם משה שנתנבא בלשון זה הדבר", פירוש המילה "כה" הוא "כמו", כה אמר ה', היינו, כמו מה שאני אומר כעת, כביכול אמר ה', זה כדמיון זה, כאשר דבר דומה לדבר אומרים עליו זה כזה, "מוסף עליהם משה שנתנבא בזה הדבר", משה רבינו לא אומר דברים משלו, שהם דברים כמו דברי ה', אלא הוא אומר "זה הדבר אשר ציוה ה'", משה רבינו אומר את דבר ה' עצמו.

זה פירוש המילים "פה אל פה אדבר בו" (במדבר י"ב ח'). בדרך כלל דיבור הוא פה אל אוזן, כך הוא באופן רגיל, אבל המיוחד במשה רבינו, שכביכול, דיבורו של בורא העולם נכנס ונעשה דיבורו של משה רבינו. זה פירוש המילים "שכינה מדברת מתוך גרונו של משה", משה רבינו אומר, מדבר, את דבר ה' עצמו, היינו, כשבורא העולם דיבר עם משה, פירוש הדבר, זה לא כדרך שאדם מדבר אל שומע, אלא זאת העתקה של דיבורו ודיבורו שלו הוא כביכול, דיבורו של בורא העולם, שנכנס ונעשה דיבורו של משה רבינו, הדיבור עצמו, זה נקרא "פה אל פה אדבר בו". זה הפירוש "מוסף עליהם משה שנתנבא בזה הדבר".

משהו מהכח הזה נתן משה רבינו לכלל ישראל, וכך הדבר הזה ניתן לנו. זה אחד מהאופנים להבין את פשר דברי הגמרא בנדרים (ל"ח ע"א) "אמר רבי יוסי בר חנינא לא ניתנה תורה אלא למשה ולזרעו שנאמר בו' ומשה נהג בה טובת עין ונתנה לישראל", ודאי, כל סדר מתן תורה היה לכתחילה כדי למסור זאת לישראל, כפי שהגמרא מאריכה לשאל שם, אבל יש בחינה מסוימת שהיא ניתנה למשה עצמו ולזרעו ולשבט לוי הנקראים על שמו, כפי שכותבים שם הראשונים [עיי"ש בשיטה מקובצת], ומשה נהג טובת עין ונתנה לישראל.

אחד מהאופנים שצריך להבין זאת, כי הנה, כמוכח, התורה ניתנה לכלל ישראל, אבל התורה ניתנה לכלל ישראל בבחינה אחרת ממה שהיא ניתנה

למשה, התורה ניתנה לכלל ישראל מפה לאוזן, ואילו למשה התורה ניתנה מפה לפה, ומשה נהג טובת עין ונתן לישראל את המעלה שנקראת "רוחי אשר עליך ודברי אשר שמתי בפיך", זה המכוון ב"דברי אשר שמתי בפיך", וכך, יש צד מסוים, שכולנו, כל בני ישראל מקבלי התורה, הדיבור שלנו הוא דיבור של תורה. הוא לא דיבור של פירוש, הוא לא דיבור של כה, אלא בצד מסוים זה דיבור של זה הדבר, זה עצמו תורה. זה לא דיבור שמדמה את עצמו לאותו דיבור, אלא דיבור שאומר את הדבר בעצמו. אכן, משה רבינו, אצלו, שכינה מדברת מתוך גרונו. היינו, דבר ה' בעצמו יוצא מפורש מפיו של משה רבינו. כשמשה רבינו מדבר, הדיבור הזה הוא כביכול דיבורו של בורא העולם.

מכח דבר ה' אצל משה יתקיים וראו כל בשר וגו'

והנה, אילולא, חלילה, שהדבר הזה היה בעולם, אילו לא היה בעולם דבר ה' בעצמו, ודבר ה' היה מעלינו, גבוה מאיתנו, ולא היתה שום נקודת חיבור בינינו ובין הדבר עצמו, לולא שעצם דברו יתברך נמצא בעולם, אז העולם לא היה הולך לשום מקום, הבריאה לעולם לא היתה מגיעה לתכליתה.

כי הנה, תכלית הבריאה היא שיתקיים בנו "ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדו כי פי ה' דיבר" (ישעיהו מ' ה'). בדרך הטבע, קליטה של דיבור נעשית באוזן ולא בעין, וכשאנו מובטחים שיתגלה כבוד ה' במהרה בימינו "וראו כל בשר יחדו כי פי ה' דיבר", הכוונה היא, שכאשר נראה כל דבר ודבר בבריאה, כל חפץ תחת השמים, כפי ששינוי "אין לך דבר שאין לו מקום", כשנראה אותו, נראה את הדיבור שהוא מדבר.

כלומר, כעת, כשאנו רואים איזה שהוא דבר, מלכתחילה אנו רואים אותו כאיזה שהוא חפץ, איזה שהוא עצם, אכן, כשיבוא אותו זמן, כשיגיע אותו יעוד, שנקרא "ונגלה כבוד ה'", אז "וראו כל בשר יחדו כי פי ה' דיבר", כלומר, המציאות תהיה נתפסת כך, שתפיסת הדבר בראיה תהיה מלכתחילה תפיסת המשמעות שאותה מתכוין אותו הדבר להגיד, היינו, הדבר יתפס, הדבר יגלה, את אותו דיבור שהיה בשעת בריאתו של אותו דבר, כפי שנאמר "בדבר ה' שמים נעשו", וכפי שאנו מברכים "שהכל נהיה בדברו", את הדבר הזה אנחנו נראה. היינו, בראיית הדבר נראה מהו דברו בבריאת הדבר הזה, מה כביכול בורא העולם אומר בעצם מציאותו של הדבר הזה.

זה הפירוש "וראו כל בשר יחדו כי פי ה' דיבר", הכוונה היא שהדיבור יתפס בתפיסת עצם מציאותם של הדברים, כל מה שנתפס בראיה, היינו, כשאנו רואים, אנו הרי רואים את הדבר עצמו, את החפץ, התפיסה שתהיה בראיה עצמה, תהיה תפיסה שתתפוס את עומק מה שהדבר הזה מדבר, מה שהדבר הזה אומר.

אם חלילה לא היה משה רבינו בעולם, לולא שהיתה צורת אדם כזאת הנושאת בתוכה את הדיבור בעצמו, הרי שלא היתה שום אפשרות שאנחנו נגיע אי פעם או באיזה אופן שהוא לתפיסת הדיבור בעצמו.

על משה רבינו כתוב בתורה "ותמונת ה' יביט", הכוונה בזה לעניינינו היא, שמשה רבינו מביט בדבר ורואה כביכול את אותו גילוי אלוקות שיש בדבר הזה. הרי זה עצם בריאתו של כל דבר ודבר, הדבר הרי נברא כדי לגלות משהו שבורא העולם רצה להגיד, לגלות בבריאת אותו דבר, משה רבינו, תמונת ה' יביט, הוא זה שרואה בכל דבר ודבר תמונת ה'.

חז"ל כבר מקשים, הרי כתוב "כי לא ראיתם כל תמונה", איך בכלל יש צירוף מושגים כזה שנקרא תמונת ה', אכן, התשובה לכך היא, אצל משה רבינו, מלכתחילה התקיים בו כבר מה שעתיד להתקיים בכל הבריאה כולה, "וראו כל בשר יחדו כי פי ה' דיבר". מה שעתיד להתקיים על "כל בשר", אצל משה רבינו הדבר הזה כבר היה מאז, מלכתחילה.

הראשית של משה מכוונת ל"ונגלה כבוד ה'"

זאת הראשית המיוחדת למשה רבינו, האדם. הרי סוף סוף הוא היה ילוד אשה, הוא היה אדם, הוא היה בשר ודם, ובו נאמרה ראשית, "ורא ראשית לך". זו היא אותה נקודה שנקראת ראשית של משה רבינו, היינו, הוא זה

שעל ידו ומכוחו נגיע ליעוד הזה שנקרא "ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדו כי פי ה' דיבר", זה העתיד, שמשה רבינו הוא הראשית שלו, של אותו עתיד. הוא הראשית, ומשם מתחיל המהלך שנקרא "המגיד מראשית אחרית".

הבריאה כולה נבראה כדי לגלות משהו, לגלות את מה שבורא העולם רצה לגלות, לשם כך נבראה הבריאה כולה. אותו גילוי שיתגלה בסוף, הנקרא "ונגלה כבוד ה'", וראו כל בשר יחדו כי פי ה' דיבר", אליו היתה הכוונה מתחילה. כאן נמצאת אותה נקודה שנקראת "בשביל משה שנקרא ראשית".

ומוכן, שכאשר מציאותם של דברים נתפסת בראיית הדבר שנמצא בהם, הראיה הזאת היא הראיה של הדבר בעצמו, זאת לא בחינת הדיבור של הדבר, אלא זאת בחינת המציאות של הדבר.

האור הגנוז נגזר באורם של המאורות

מה שמגלה לנו את מציאותם של דברים, זה האור, האור הוא החלל שבתוכו הראיה פועלת. שם, באור, אפשר לראות, באור רואים דברים. והנה, כעת אנחנו רואים באור שאנו חיים בו היום, אלו הם הדברים שאנחנו רואים, והם רחוקים מאד מלראות את ה"פי ה' דיבר" שישנו בדברים, האור שבו אנו חיים מראה לנו את הדברים כפי שהם נראים לעינינו היום, אולם, "פי ה' דיבר" שישנו בדברים, מתגלה, כמוכן, אך ורק על ידי אותו אור גנוז, על ידי אותו אור שבורא העולם גזר אותו לעתיד לבוא, זה האור שמגלה את ה"פי ה' דיבר" במציאותם של הדברים. האור, שהוא החלל שבתוכו תהיה תפיסת המציאות של וראו כל בשר יחדו כי פי ה' דיבר, הוא האור ששימש בשבעת ימי בראשית ואחר כך נגזר.

והנה, בדברי חז"ל, בכמה מקומות, משתמע, שהאור ההוא שנגזר, נגזר באור שלנו, הוא מסתתר בתוך האור שאנחנו רואים. הטור כותב בהלכות קריאת שמע ("אור" מ"ט) "ונוהגין באשכנז לחתום, כאמור לעושה אורים גדולים כי לעולם חסדו אור חדש על ציון תאיר ונזכה כלנו במהרה לאורו ברוך אתה ה' יוצר המאורות, ואין נוהגין כן בספרד, וכן כתב רש"י שאין לחתום באור העתיד שאינו מעין החתימה לפי שסדרו חז"ל הברכה על אור המתחדש בכל יום ולא על אור העתיד", [ועיי"ש במה שמביא את דברי הרא"ש]. הטענה היא שהתפילה הזו אינה שייכת כלל לנושא שאנו מדברים עליו. אנו מדברים על יוצר המאורות, היינו, המאורות שמאירים על הארץ ובהם אנו תופסים את כל המערכת הנראית והנגלית, מה לזה ולאור חדש על ציון תאיר, זו תפילה ובקשה בפני עצמה, זה אור מסוג אחר, ולא עליו אנו מברכים יוצר המאורות, אלא על האור שמתגלה, על זריחת השמש.

אכן, כיון שבכל זאת זה הנוסח שאנו מתפללים בו, כך נוהגים ברוב המכריע של קהילות אשכנז, על כרחנו התשובה היא, שהדבר הזה הוא מעין החתימה. כשמברכים, יוצר המאורות, גם זה כלול במאורות. היינו, המאורות נושאים זאת בתוכם. האור שאנו רואים הוא אור קטוע, הוא מקצת אור, הוא אור מטעה, כמו אור חלש שלא מראה את הדברים לאשורם, הוא לא מראה את הדברים לאמיתם, כמו שהם באמת, אבל הוא מראה רק חלק כלשהו מהדברים, את חלקם החיצוני, וזה בלבד, אבל כאשר אנו מתפללים "אור חדש על ציון תאיר", הכוונה היא שאותו האור עצמו יגדל, וממנו עצמו זה יתגלה, האור הזה בעצמו יגדל ויגלה גם את ה"וראו כל בשר יחדו כי פי ה' דיבר".

עצם הדבר הוא אמת לכולי עלמא, אלא שלדעתם של אותם ראשונים, של אותן נוסחאות שאינם אומרים זאת, הדבר הזה עדיין לא מצדיק לערב את האור ההוא שאין לנו שייכות אליו ולא עליו אנחנו מברכים, לכן לא היינו צריכים להזכיר אותו בברכת יוצר המאורות, כי הוא לא מעין החתימה, בפועל, לא זה הדבר שעליו אנו מברכים, אבל, עצם הדבר נכון לכולי עלמא.

נמצא אם כן, המאורות הגדולים, השמש והירח, המושלים ביום ובלילה, והם השליטים על סדר הזמן, עניינם הוא להגיע לגילוי של אור חדש על ציון תאיר, לשם הם הולכים, זאת האחרית שמראשיתם הם הולכים לקראתה. מראשית הם הולכים לקראת אותו אור חדש על ציון תאיר. היינו, כל משך הזמן שהם מאירים, כל ימות עולם, זה הכל זמן, היינו, הזמנה והכנה, כדי להגיע אל אותה אחרית, אל אותו יעד, אל אותו יעוד שנקרא

“אור חדש על ציון תאיר”, “ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדיו כי פי ה' דיבר”, אל התכלית הזאת הולכים המאורות הגדולים מתחילתם.

המאורות הולכים רק לקראת התכלית של משה

כאן, כפי הנראה, טמון הסוד שהגמרא מגלה לנו. השמש והירח באים לפני בורא העולם ואומרים לו, אם קיימת בעולם מחלוקת על בן עמרם, על משה רבינו, אין לנו לאן ללכת. אנו מפסיקים להיות זמן. אנחנו הולכים לקראת אותו יעוד, שהוא אותו הגילוי של תמונת ה' יביט של משה רבינו, כפי שבארנו, שהיא תגלה בעולם לכל בשר, כאשר יתקיים “וכל בני בשר יקראו בשמך”, “וראו כל בשר יחדיו כי פי ה' דיבר”, מעתה, אם העולם מכוון אל התכלית הזאת, ואליה בלבד, אנו הולכים לקראת זה, אבל אם יש בעולם פניה אחרת, אם יש בעולם, חלילה, פלוגתא על בן עמרם, יש בעולם מי שמוביל את הדברים בכיוון אחר, אם אותו אדם גם הוא קיים ונמצא בסדר העולם, הרי שזו היא טענת השמש והירח, אין לנו לאן ללכת.

כל המהלך של השמש והירח, היינו, כל המהלך של המאורות הגדולים, מכוון אל אותה נקודת יעד, אותה נקודת תכלית, אותה נקודה שהיא האחרית של אותה ראשית שהם עליה, הראשית הזאת, היא הראשית של “ורא ראשית לו” של משה רבינו. היינו, הזיהוי המלא של המציאות הנתפסת לנו עם דברו יתברך, שהכל נהיה בדברו.

אם קיימת בעולם חלילה מציאות אחרת, וגם היא שייכת לסדר העולם, זה אומר שהעולם לא הולך בדוקא לקראת היעד הזה, חלילה, אז אנחנו לא הולכים, לא על כך נבראנו, לא לכך נוצרנו. אנו הולכים ליעד הזה, אנו הולכים להביא את העולם ל“אור חדש על ציון תאיר”, אנו הולכים להביא את העולם ל“ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדיו כי פי ה' דיבר”, ולכך, אם אתה עושה דין לבן עמרם, נצא, ואם לאו, אנחנו לא יוצאים, כמובן, אין פה התעקשות חלילה, זה דבר שנמצא בעצם מציאותם.

עדת קרח נפֿלטים אל מחוץ לסדר העולם

נקודה זו, היא הנקודה שהיתה ביסוד העונש של עדת קרח. כל עונש, יהיה חמור ככל שיהיה, הוא נקרא “כמות כל האדם ימותן אלה”, כל עונש שייך לסדר העולם. יש מערכת עונשים, חמורה, חמורה יותר, חמורה עוד יותר, אבל כל זה שייך לסדר העולם, אכן, העונש של עדת קרח צריך היה להיות לגמרי מחוץ לסדר העולם. העונש צריך היה להיות בסדר העולם פולט ומקיא אותם. סדר העולם, מוציא אותם מחוץ לסדר העולם.

בגמרא בסנהדרין (ק”י ע”א) כתוב שישנו לאו, בין יתר הלאוין של התורה, והוא, “דאמר רב כל המחזיק במחלוקת עובר בלא תעשה שנאמר ולא יהיה כקרח וקעדתו”. זה לא תעשה, המכוון כנגד ימות החמה, כדאיתא במכות (כ”ג ע”ב) ששס”ה לאוין מכוונים כנגד שס”ה ימות החמה, והעניין בזה, שסדר העולם מחייב לא לחרוג ולא לצאת ממנו, וכך, סדר ימות החמה מחייב בין היתר גם לא להיות כקרח. זה הלאו היחיד, שעצם הלאו ניתן לא להיות כמו משהו. כל הלאוין הם לא לעשות משהו ואילו כאן נאמר אל תהיה כמוהו, היינו, המציאות הזאת צריכה להישאר מחוץ לסדר העולם. סדר ימות החמה מחייב שהם יהיו מחוץ לסדר הזה. זה עצמו של הלאו, לא להיות כקרח.

לשון הגמרא היא “כל המחזיק במחלוקת עובר בלא תעשה”. כיון שהמחלוקת שעליה מדובר פה, שורש כל המחלוקות, היא מחלוקת כנגד משה רבינו, הרי שכל מחלוקת שיש בה משהו ממחלוקת כנגד משה רבינו, נקראת מחלוקת. כל מחלוקת שעניינה הצד של משה רבינו, זאת לא נקראת מחלוקת, אלא ההיפך הגמור, זאת נקראת העמדת המציאות כולה על מציאותה האמיתית. מחלוקת נקראת לא להיות כקרח. קרח נקרא מחלוקת. משה רבינו הוא זה שעליו חולקים, והמחלוקת היא קרח, וכך, עצם הלאו, עצם האיסור, זה לא המחלוקת, אלא ההיות קרח.

מאז קרח נראים בעולם שני מהלכים של זמן

הגמרא מסיימת “והאידינא לא נפקו עד דמחו להו”, ביאור הדבר, כי הנה, מאז שנבראה בעולם מציאות שמתנגדת למציאות האמיתית, גם היא

הקיימת, ולכאורה נראה, שהדבר הזה גם הוא שייך באיזה אופן שהוא לסדר העולם. עד לקרח, הדבר הזה היה בלתי אפשרי, קרח היה זה שאיפשר את המציאות הזאת בכלל בעולם, הוא היה זה שנתן לדבר הזה אפשרות קיום. מאז שמציאות המחלוקת נמצאת בעולם, העולם הולך בשני קיים, ומאז, השמש והירח לא יוצאים מעצמם אלא רק משום שמכריחים אותם.

כי הנה, כפי שנתבאר, יש שני מהלכים במהלכי הזמן של המאורות הגדולים. יש את אותו מהלך פנימי הנושא בתוכו את ה“אור חדש על ציון תאיר”, שם כמובן השמש והירח יודעים בדיוק לאן הם הולכים, אבל יש גם מהלך חיצוני יותר, במהלך החיצוני, מכיון שהדברים נראים כמחלוקת, הרי ששם הם לא רוצים ללכת וצריכים להכריח אותם.

אלו הם שני הדברים שאנו אומרים בתפילת שבת. מצד אחד אנו אומרים “שמחים בצאתם ושישים כבואם”, היינו, הם עושים את הדבר ברצון עצמם, בשמחה, ואנו ממשיכים ואומרים “עושים באימה רצון קונם”, יש מישהו שמאיים עליהם. אלו הם שני המהלכים. המהלך הפנימי והעמוק יותר, זה סוד “שמחים בצאתם ושישים כבואם”, אבל במהלך הגלוי, החיצוני, הם לא רוצים בזה, משום שבמהלך החיצוני הם מאירים על עולם, הם מובילים עולם לקראת תכלית לא ברורה, היינו, הם מובילים את העולם, לא בסדר זמן, אלא הדברים הולכים בסתם.

אנו צריכים לדעת, כי שני סדרי הזמן האלו, נוגעים לכל אחד מאיתנו. מי שמצרף את עצמו לאותו סדר זמן הנקרא “המגיד מראשית אחרית”, הרי שהזמן ההוא מוביל לאותו גילוי שתחילתו בראשית שנקראת משה רבינו, וסופו ב“וראו כל בשר יחדיו כי פי ה' דיבר”. מי שמצרף את עצמו לסדר הזמן הזה, יגיע לאותה תכלית.

אולם, מי ששם את עצמו על המסלול השני, כל ימיו עוברים עליו בלאו דאורייתא של מחזיק במחלוקת, ועליו נאמר “ולא יהיה כקרח”. כל מי שסדר הזמן שלו אינו סדר הזמן של “ורא ראשית לו” שהיא הראשית של משה רבינו ואחריתה “וראו כל בשר יחדיו”, מי שמחזיק במחלוקת, שם הוא מוחזק, ובמהלך הזה הוא מחזיק, זה הרבה יותר מחזקת שלש שנים. היינו, כך כל סדר הזמן הולך, וכך זה מתחזק והולך, ככל החזקות שמתחזקות בזמן. זה נקרא המחזיק במחלוקת, מחזיק במחלוקת פירושו, כעניין החזקה, סדר הזמן שלו הוא בכיוון הזה, ועליו נאמר “ולא יהיה כקרח”. זאת מציאות שבעצם לא קיימת, היא פשוט איננה, היא לא מתחילה משום מקום ולא הולכת לשום מקום. היא נעה באיזה שהוא חלל שאין לו לא ראשית ולא אחרית.

הדבר שעלינו לשים לבנו עליו, הוא, שלא נעלה על דעתנו שהמחזיק במחלוקת חייב לרוץ ולמצוא את משה רבינו וללכת ולחלוק עליו, אלא כל אדם, בכל מקום שהוא נמצא, יכול להיות מחזיק במחלוקת. להיות מחזיק במחלוקת, זה להיות כקרח, להיות מהלך שהוא המהלך שמתנגד למהלך של ראשית ואחרית של משה רבינו.

אנו נמצאים, כידוע, וכפי שכל רבותינו כולם לימדו אותנו, הורו לנו, וגילו לנו, בזמן שנקרא עקבתא דמשיחא. אנו נמצאים בזמן שהוא סמוך מאד לאחרית. התורה מגלה לנו, שהנסיון הכבד והנורא ביותר בזמנים האלה, הוא, שהם יהיו מיני זמנים כאלה, שקשה מאד למצוא בהם את המהלך הנכון.

המצב הטבעי תמיד היה ההמשך של משה רבינו, זה היה המצב הטבעי של כלל ישראל, וכל מי שהיה פורש מזה היה נקרא המחזיק במחלוקת, אולם, היום הכריאה נראית כך, כפי שהדברים נראים על פניהם באופן חיצוני, שקרח הוא המוביל, המהלך של קרח הוא השליט, היום איננו צריכים להחזיק במחלוקת, היום המחלוקת מחזיקה בנו. איננו צריכים להחזיק את קרח, הוא כבר מחזיק אותנו, חזק מאד. הנסיון הגדול, העבודה הגדולה באמת, זה ליכוד תמיד, שאנחנו מקבלי התורה, אנחנו ישראל שנקראו ראשית. קיבלנו תורה שנקראת ראשית, על ידי משה רבינו שנקרא ראשית, ואנחנו הולכים לקראת הגילוי שיתגלה, במהרה בימינו, כאמור “ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדיו כי פי ה' דיבר”, לקראת זה אנו הולכים. כל סטיה מהקו הזה תוביל אותנו, חלילה, לאחרית אחרת.

עלינו להתבונן בזה, לצפות לזה, ולזכור שהעולם הולך לקראת “ונגלה כבוד ה' וראו כל בשר יחדיו כי פי ה' דיבר”.

שיעור חומש

על פרשת השבוע

משיעורי מרן הגאון רבי חיים פיינשטיין שליט"א

ראש ישיבת עמרת שלמה

פרשת קורח תש"פ

ובאמת הדובר מפורש בקרא להלן (י"ז, כ) דכתיב 'זהיה האיש אשר אבחר בו מטהו יפרח והשיכותי מעלי את תלונות בני ישראל', הרי מבואר דבפריחת המטה תהא בחירה, שכבירה זו יסולקו כל המענות והעוררין על בחירת אהרן לכהונה.

ויאמר משה בזאת תדעון כי ה' שלחני וגו', וירדו חיים שאולה וגו', וירדו הם וכל אשר להם חיים שאולה וגו'. (ט"ז, כ"ח - ל"ג). נראה לבאר דמה שאמר משה רבנו דוקא את הכהונה הזאת שאם בריאה יכרא ה' וגו' וירדו חיים שאולה, ובזאת תדעון כי ה' שלחני, לא היה זה בתורת הוכחה וסימן בעלמא, שמוזה שדבריו מתקיימים בעשיית אותות ומופתים, מוכחת אמיתות נבואתו, וכדוגמת מה שמצינו אצל גדעון, שבקש מהקב"ה אות, שיראהו מל על גיזת צמר, ועל הארץ יהיה חורב, ולמהרת יהיה להיפך שעל הארץ יהיה מל והגיזה תהיה חורב, והעונש שנענשו בבליעתם ובירידתם חיים שאולה, לא היה זה עונש בעלמא, אלא העונש היה בתורת קיום דינם הראוי להם, וההוכחה הייתה מזה שנתקיים בהם העונש והדין הראוי להם.

דהנה קורח היה אפיקורס, כמבואר בירושלמי (סנהדרין פ"י) דבאותו שעה, אמר קרה, אין תורה מן השמים, ולא משה נביא, ולא אהרן כהן גדול. ורא"ז מרן הגר"ז זצ"ל הוסיף שכפירתו הייתה בשתי עיקרים, דבמה שאמר אין תורה מן השמים, כפר בעיקר דתורה מן השמים, ובמה שאמר דאין משה נביא, כפר בעיקר שנבואת משה כולה מפי הגבורה. והכפירה בתורה מן השמים, הוא כמה שאמר מלית שכולה תכלת פטורה מן הציצית, וכן בית מלא ספרים פטור ממוזזה, שבוה הייתה מענתו שאין התורה מן השמים, וכמה שאמר 'כי כל העדה כולם קדושים וגו', בזה כפר בנבואת משה, שלא ה' שלח את משה.

והנה בגמ' בב"ב דף ע"ד ע"א איתא דבלועי קורח אומרים משה ותורתו אמת והן בדאין. וביאר רא"ז מרן הגר"ז זצ"ל שלכן אומרים את שתי הדברים, דמשה אמת ותורתו אמת, דזה כנגד כפירתם, שהם כפרו בשתי היסודות דנבואת משה ותורה מן השמים, וכנגד שתי הכפירות הם אומרים, שמשה אמת ותורתו אמת עכ"ל.

והנה דין הכופרין בתורה ובנבואת משה, מבואר בגמ' ב"ר"ה דף י"ז ע"א שהמינין והאפיקורסין שכפרו בתורה ושכפרו בתחיית המתים וכו', יורדין לגיהנם ונדיחין בה לדורי דורות שנאמר 'ויצאו וראו בפגרי האנשים הפושעים כי וגו', ועוד שגיהנם כלה והן אינן כלין, שנאמר 'צורם לבלות שאול'.

בוקר וידוע ה' את אשר לו ואת הקדוש והקריב אליו ואת אשר יבחר בו יקריב אליו. (ט"ז, ה').

וברש"י פירש דשתי עניינים נאמרו בזה, ד'את אשר לו', לעבודת לוי, ו'את הקדוש', לכהונה. והנה מלבד זאת מונה הכתוב עוד שתי עניינים שיוודעו, אחד שיוודע את אשר לו ואת הקדוש, ומלבד זאת יודע גם את אשר יבחר בו, וצריך ביאור מהם שתי העניינים.

ונראה לבאר בזה, דהנה בכהונה מלבד קדושת הכהונה שיש בכהנים, יש גם בחירה בכהונה, ויסוד הדין של בחירה, הוא דין בפני עצמו שרק הם כהנים, ואחרים מופקעים ונפסלו ואינם יכולים להיות כהנים, ודבר זה שיש בחירה בכהנים, ושבוה נפסלו והופקעו שאר ישראל מכהונה, מבואר בדברי המכילתא פרשת בא, דאיתא שם, עד שלא נבחר אהרן היו כל ישראל כשרים לכהונה, משנבחר אהרן, יצאו כל ישראל, הרי דהיה בחירה באהרן שרק לו תהיה הכהונה, וכל ישראל הופקע ונפסלו ואינם ראויים לכהונה, וכמבואר יסוד ענין בחירה בדברי רא"ז מרן הגר"ז זצ"ל לגבי בחירת ירושלים ומלכות בית דוד.

מעתה יש לבאר דזהו שתי העניינים שמוכר הכתוב, דדבר אחד הוא עצם הקדושה, וזהו שאמר 'את הקדוש', ועוד יודע גם הבחירה, במי הייתה הבחירה לכהונה, וזהו שאמר הכתוב 'את אשר יבחר בו', שיוודע גם במי הייתה הבחירה.

והנה יש לדייק בלשון הכתוב, דלגבי הקדושה אמר 'את הקדוש', דזהו לשון עבר שמכבר הוא קדוש, ואילו לגבי הבחירה אמר 'את אשר יבחר בו', שזהו לשון עתיד, דמשמע דרק עכשיו הוא יבחר.

ונראה לבאר בזה, דלגבי הקדושה, אם יש עוררין על זה, אין צריך אלא לברר את אמיתות הדבר שיש בו קדושה, אבל בבחירה אם יש עליו עוררין, שייך שתהיה בו בחירה מהודשת, בשביל סילוק הערעור, ועל ידי הבחירה המחודשת יסתלקו הערעורים והמענות. אשר לפי זה יש לומר, דאחר שקורח טען וערער כנגד כהונתו של אהרן, אז באמת הייתה בחירה מהודשת באהרן, ואם כן נמצא, דלגבי הקדושה לא היה זה אלא בירור על הקדושה שהייתה בו מקודם, ולכן אמר הכתוב 'את הקדוש' שזהו לשון שיש בו קדושה מכבר, וזהו ביאור דברי רש"י בפסוק ו', שכתב בפירושו הפסוק 'זהיה האיש אשר יבחר בו הוא הקדוש', דכבר הוא בקדושתו, דר"ל דבוה תתברר קדושתו דמעיקרא, ולא שרק עכשיו תחול בו הקדושה, אבל לגבי הבחירה, בזה אמר הכתוב 'את אשר יבחר', דעכשיו יהא בו בחירה מהודשת, בשביל לסלק העוררין והמענות.

ולפי זה נמצא דינם של קורה ודתן ואבירים וכל הנועדים על ה' שהיו בכלל האפיקורסין, הוא להיות יורדין לגיהנם ונידונין בה לדורי דורות וגיהנםם כלה והן אינן כלין.

מעתה נראה לומר דמה שנבלעו באדמה וירדו חיים שאולה, לא היה זה עונש בעלמא, אלא היה זה קיום דינם הראוי להם כדין האפיקורסין, דירידה לשאול היינו דינם של האפיקורסין שיורדין לגיהנם, כמבואר בגמ' בר"ה שם דיליף דגיהנםם כלה והן אינן כלין מהכתוב 'צורם לבלות שאול', הרי עונש האפיקורסין הוא לירד לשאול, וזהו שנענשו כאן בירידה לשאול, שזהו קיום דינם והעונש הראוי להם, כמבואר בפסוק בתהלים.

מעתה יש לומר, דמה שאמר משה רבנו בזאת תדעון, דע"י שתפתה הארץ את פיה וירדו לתוכה חיים שאולה, לא היה זה בתורת הוכחה

וסימן בעלמא, שמוזה שדבריו מתקיימים בעשיית אותו ומופתים, מוכחת אמיתות נבואתו, אלא היה זה בתורת קיום העונש והדין הראוי להם, ובוזה שיהיו נידונין כדין האפיקורסין, בזה גופא יווכח ויוודע שאכן היו אפיקורסים, ומה שמענו כנגד התורה וכנגד נבואת משה, היה הכל אפיקורסות וכפירה, ובקשת משה רבנו הייתה, דיבלעו באדמה וירדו 'חיים שאולה', דהגם דבודאי עתיד להתקיים בהם עונש ודין האפיקורסין כראוי להם, אבל זה עתיד להתקיים רק לאחר מיתתה, שנשמתם תהא יורדת לגיהנם ונידונת בו לדורי דורות, וע"ז באה בקשתו של משה רבנו שירדו 'חיים שאולה', שבעדת קורה יתקיים הדבר כבר בעודם חיים, ויראה הדבר לעין כל, כדי שעל ידי זה שיראו שמתקיים בהם דין אפיקורסין, יהא נודע ומתברר אפיקורסות שלהן.

תא ואחוי לך בלועי דקורה

ולפי זה יש לבאר דלכך אמר ההוא מעיא תא ואחוי לך בלועי דקורה, לקיים בזה ענין זה של 'יצאו וראו בפגרי האנשים הפושעים בי'.

ג. והנה עוד איתא שם בגמ' בבבא בתרא, שאמר לו ההוא מעיא, דכל תלתין יומין מהדר להו גיהנםם להכא כבשר בקלחת, והיינו שכל שלושים יום הם באין לשם. ולא נתפרש מהו הענין בזה שכל שלושים יום הם הוזרים ובאים לשם.

אכן לפי המבואר דבראיתם שם, מתקיים הענין של 'יצאו וראו בפגרי האנשים', אם כן יש לומר דהנה בפסוק שכתוב קודם לכן כתוב 'היה מידי חודש בהודשו ומידי שבת בשבתו יבא כל בשר להשתחוות לפני אמר ה', וע"ז מוסף הנביא ואומר, 'יצאו וראו בפגרי האנשים', וא"כ נמצא דענין זה דשל 'יצאו וראו בפגרי האנשים', הוא בכל חודש, כמו שכתוב בפסוק, והיה מידי חודש בהודשו, וזהו הענין במה שכל שלושים מהדר להו להכא.

וסמך לדבר נראה, דהנה הרשב"ם שם כתב כל תלתין יומין, כל ראש חודש. וצריך ביאור מהיכא תיתי שזה דוקא בראש חודש. אולם לפי מה שנתבאר דמה שהם הוזרים לשם כל שלושים הוא בשביל קיום הכתוב דמידי חודש בהודשו יצאו וראו בפגרי האנשים, אם כן מבואר היטב המקור דהיה זה בראש חודש, דהרי זהו שכתוב והיה מידי חודש בהודשו.

א. בגמ' בבבא בתרא דף ע"ד ע"א איתא, אמר ליה ההוא מעיא לרבה בר בר הנא, תא אחוי לך בלועי דקרה, והראהו שתי בקעים שהיה יוצא מהן עשן, ולקח גיזת צמר ושראה במים והניחה שם ונהרכה, עיי"ש כל אריכות הדברים. ומבואר בגמ' דגם לאחר זמן מרובה עדיין היו בלועי קורה בעונש בליעתם שנבלעו.

ויש לומר הביאור בזה, דלפי המבואר דבליעתם היה בתורת קיום דינם ועונשם הראוי להם כדין האפיקורסין, והנה בכלל העונש של האפיקורסין הוא דנידונין בה לדורי דורות, [ולא כמו פושעי ישראל בגופו, שנודונין רק עד י"ב חודש] כמבואר שם בגמ', וא"כ לפי זה מבואר היטב מה שהיו בעונש בליעתם לעולם, משום דכך הוא דין העונש שלהם, שיהיו נידונין בה לדורי דורות, ועל כן גם בומן רבה בר בר הנא, שזה שנים רבות אח"כ, עדיין היו נידונין בעונש בליעתם.

ב. והנה לפי מה שנתבאר דבליעתם הייתה בתורת קיום דינם והעונש הראוי להם, יש לומר כביאור מה שאמר ההוא מעיא 'תא ואחוי לך' בלועי דקורה, דהנה בגמ' בראש השנה יליף את דין האפיקורסין מהכתוב בסוף ישעיה 'יצאו וראו בפגרי האנשים הפושעים כי כי תולעתם לא תמות ואשם לא תכבה וגו', ואם כן מבואר בפסוק דיש קיום וענין בראיית פגרי האנשים הפושעים בי.

התורה היא ללא אורין וחללין

מתוך דברים ששודרו לתומכי כולל לבו הפץ 'תורת יהוקאל' ב"ב - י"ז סיון

הנה בעשיית המנורה נאמר הדין שתיעשה 'מקשה', ושיטת הרמב"ם היא שנכלל בזה שתי חלקים, האחד שתהא נעשית כולה ולא חלקים שמחברים אותם, ומלבד זאת נכלל בזה גם שתהא נעשית 'עשת', שתהיה מלאה מבפנים בלא אורין וחלל.

ודין זה הוא מיוחד במנורה שאינו בשאר הכלים, ובמזבח החיצון כתוב מפורש בפסוק 'נבוב לוחות תעשה אותו', ובתרגום 'חליל לוחין'.

יש לבאר פנימיות ענין חילוק זה, שהחלל הוא כנגד חללו של עולם שהוא העולם הזה, ומחיצות המזבח הם מחיצות של קדושה, שהמזבח בא לקדש ולהשפיע ברכה על חללו של עולם, ותכלית המזבח הוא קידוש העולם הזה והשפעת טובה וברכה בענייני העולם הזה, אבל המנורה פנימיות עניינה הוא אור התורה והיא כנגד חכמת התורה, על כן אינה מענייניו של העולם הזה כלל, שהתורה היא למעלה מן השמש ואינה מחללו של עולם כלל, ועל כן אין בה חללין ואורין כלל, אלא היא כל כולה מציאות של קדושה ורוחניות, ועל כן אין להותיר בה חלל ואורין, אלא תהא כולה מלאה ונעשית מגוש אחד.

מצוה עח

לעשר בהמה

שנאמר וכל מעשר בקר וצאן כל אשר יעבור וכו'

[ב] הגמ' בתמורה (יג.) לומדת דתמורה חלה רק על קרבן שבא בחובה מהא דכתיב גבי מעשר בהמה "לא יבקר בין טוב לרע ולא ימירנו" (ויקרא כז לג) ואמר' דכשם שמעשר בהמה בא בחובה ויש בו תמורה כך יש תמורה בכל דבר שבא בחובה. הרי דחשוב מעשר בהמה כקרבן שבא בחובה.

כל תאחר במעשר בהמה

הגמ' בראש השנה (ד.) מונה את כל הדבר שיש בהם לאו דבל תאחר ואחד המנויים שם הוא מעשר בהמה, והקשה בטורי אבן מהא דתנן ג' גרנות למעשר בהמה דכל הנוול מתחילת הגורן מתעשר בגורן הבא, והאיך יתכן שתקנו להמתין ולהקריב ברגל הבא הא מיד כשעבר רגל אחד עובר בעשה לכו"ע ולרבי מאיר עובר אף בלאו, ויש לו מדאורייתא להקריב קודם שיעבור הרגל. והוכיח הטורי אבן מכך דמעשר בהמה יש איסור בל תאחר רק באופן דאפריש ולא אקריב אבל מי שלא הפריש מעשר בהמה מעדדו לא עבר כלל על בל תאחר. ומחלק הטו"א דשאני מעשר בהמה שאין חיובו כשאר הקרבנות, דבכל הקרבנות רמי חיובא אגברא להביא קרבנו ואינו יכול להשתמט מכך, אולם במעשר בהמה אם רוצה יכול להטיל מום בכל העדר ולא יקריב כלל קרבן מעשר בהמה כדאי' בבכורות (נג.), והגם שמקיים מצוה כשמקריב קרבן מעשר בהמה, אך אינו עובר בבל תאחר כשלא הקריב.

ולדבריו גדר החיוב של מצות מעשר בהמה אינו ברור, דמחד מפורש שיש מצוה קיומית להקריב ומאידיך אין איסור בל תאחר על אי הבאת הקרבן, ובמה כן מחויב.

ואין להקשות ממקום שהביא ראיתו, היאך הותר להטיל מום בבהמותיו ולהיפטר מהחיוב, והאיכא מצוה חיובית לעשר ולהביא קרבן מעדדו. די"ל דשם מעשר בהמה חל גם על בעל מום קבוע כדתנן בבכורות (שם יד.) דבכל הקרבנות א"א להחיל קדושת הגוף על בעל מום אבל במעשר בהמה נאמר "לא יבקר בין טוב לרע" וחל המעשר אף על בעל מום [וכן בבכור דבפטר רחם תליא מילתא], וממילא המטיל מום בבהמותיו לא ביטל מצות מעשר בהמה.

קושיה - לענין מה חלה קדושת מעשר בהמה

אך אם אכן חל שם מעשר בהמה על בעל מום ומקיימים את מצות מעשר בהמה אף שאינו קרב למזבח, יש לידע לענין מה חלה הקדושה של מעשר בהמה. דדין מעשר בהמה שונה מכל הקרבנות דאין לכהנים חלק בו אף כשהוא תם וקרב על המזבח, אלא נשחט ומקטירים את האימורים על המזבח ונאכל כולו לבעלים (כדפירש"י ויקרא כז לב ובחולין קלו: וברמב"ם שם ה"ז וברמב"ן וברע"ב). וכאשר הוא בעל מום ואינו קרב למזבח, לא חל עליו כל דין מחמת היותו מעשר בהמה ובמה מתבטאת קדושתו. [וכל הדינים שנאמרו בו כמו איסור גיזה ועבודה ולמוכרו בביזיון אינם אלא איסורים מדרבנן].

בריטב"א (ב"מ ז. וכו"ז בשבת נד.) כתב דמי שאינו מפריש מעשר בהמה מבהמות בעלי מומין הרי הוא גזל השבט. וצ"ב כוונתו, דהא מעשר בהמה אינו ניתן לכהנים כלל, ומה שייך כאן גזל השבט.

כתב הרמב"ם בסה"מ "שציונו להוציא עישור מה שיוולד לנו בכל שנה ושנה מבהמה טהורה, ונקריב חלבה ודמה ונאכל אנחנו השאר בירושלים. והוא אמרו ית' וכל מעשר בקר וצאן כל אשר יעבור תחת השבט העשירי יהיה קדש לה", וזה הוא מעשר בהמה", וכעין זה כתב בהלכות (פ"ו מהל' בכורות ה"א) שיש מצות עשה להפריש מעשר בהמה בכל שנה ושנה. אופן ההפרשה מפורש במשנה בבכורות (פ"ו מ"ז) "כיצד מעשרין, כונסין לדיד ועושה להן פתח קטן כדי שלא יהיו שנים יכולין לצאת כאחת, ומונה בשבט אחד... עשירי סוקרו בסקרא ואומר הרי זה מעשר". העשירי קודש, ואם הוא תמים קרב למזבח ואם הוא בעל מום נאכל לבעלים.

תמיהה גדולה במצות הפרשת מעשר בהמה

בספר אהל משה (לרבי אלעזר משה הורביץ ח"ב סי' ט) תמה טובא היכן מציונו מצוה של מעשר בהמה, דכל מה דכתיב במצוה זו, הוא דהיכא שבא בעל הבית ומנה עשר בהמות חל על העשירי שם מעשר בהמה ומקריבו לקרבן מעשר בהמה, אך לא ציוותה תורה לעשר את כל הבהמות מידי שנה בשנה. וראיתו מהא דתנן (בכורות נז.) "שלש גרנות למעשר בהמה" - תקנו חכמים ג' זמנים סמוך לג' רגלים שבהם מעשרים מעשר בהמה - "שעד שלא הגיע הגורן מותר למכור ולשחוט, הגיע הגורן לא ישחוט, ואם שחט פטור". ופליגי תנאי באלו תאריכים בדיוק חלים ג' הגרנות. בגמ' נאמרה סיבת התקנה, דאף דמותר לכתחילה למכור ולשחוט בהמות קודם שיתעשרו מ"מ ניחא ליה לאיניש דליתעביד מצוה בממוניה והדר לייבזן וליכול. על כן תקנו חכמים ג' גרנות סמוך לרגלים שע"כ ימנעו מלשחוט ולמכור בהמות עד שיעשרו מהם מעשר בהמה, ואחר שיעשרו את הבהמות רק בזמן הגרנות, תהא בהמה מצויה לעולי רגלים.

ואי אמר' דמדאו' מחויבים לעשר את כל הבהמות הנוולדות מידי שנה, לא יתכן שיהא מותר לשחוט בהמות קודם שהפריש מהם מעשר בהמה, ואף מדרבנן לא אסרו לשחוט אלא בזמן הגרנות. ומוכח דאין חיוב ומצות עשה להפריש מעשר בהמה, אלא היכא דהפריש חל שם מעשר בהמה על הבהמות שהופרשו. ונשאר הגראמ"ה בתימה על הרמב"ם שמנה מצוה להפריש מעשר בהמה.

ב' ראיות לחיוב הפרשת מעשר בהמה

החזו"א מביא שתי ראיות להא דמעשר בהמה היא מצוה חיובית לעשר מידי שנה את הבהמות הנוולדות -

[א] מהא דתנן בבכורות (נד.) "מעשר בהמה מצטרף כמלא רגל בהמה רועה. וכמה היא רגל בהמה רועה ט"ז מיל", דהיינו דכל שיש לו י' בהמות במרחק ט"ז מיל מצטרפות לעשרה להפריש מהם מעשר בהמה. והנה אם איכא מצוה להפריש מעשר בהמה, נפק"מ בשיעור זה לצירוף הבהמות לשיחול עליהם חיוב הפרשת מעשר בהמה, אך אם אין חיוב הפרשה, לענין מה נאמר שיעור הצירוף של הבהמות הללו. וכ"ת דנפק"מ להיכא דרוצה להפריש, הא בלא"ה מכניס אותם לדיד ומונה עשר בהמות והעשירי קודש, אלא בע"כ דשיעור הצירוף הוא לענין חיוב הפרשה.

מעשה ההפרשה וההקדשה של מעשר בהמה נעשה ע"י ספירת י' בהמות והעשירי קודש, אך נאמר בגמ' (בכורות נט.) "אמר רבא - עשירי מאליו קדוש", דאף אם מנה ט' בהמות ולא מנה בפירוש את העשירי, ולא זו בלבד אלא אף אם יצאו ט' בהמות מתוך הדיר והעשירי נותר בפנים, חל עליו שם מעשר בהמה והוא קדוש. ומהאי טעמא כתב במנחת חינוך (מצוה סט) דמופלא הסמוך לאיש אינו יכול להפריש מעשר בהמה, דדינו כגדול רק לענין דברים שחלים ע"י דיבור כנדר וכיו"ב, מה שאין כן מעשר בהמה דהעשירי קדוש מאליו. וכמו כן לא תועיל שאלה במעשר בהמה דאין חלות שם מעשר בהמה ע"י המנין. מאידך, בטורי אבן (ר"ה כה:) נקט כדבר פשוט דמהני שאלה במעשר בהמה, ויש לידע כיצד יתיישבו דבריו עם דברי רבא דעשירי מאליו קדוש.

כלל פשוט בנדרים נדר ע"י התפסה חל רק כאשר מתפיס בדבר הנדור ולא כשמתפיס בדבר האסור, ותנן בנדרים (יח:) דהמתפיס במעשר - כמעשר בהמה נדר אסור, ואם של גורן מותר. וכתב הר"ן "דדבר הנדור הוא כשהיה קורא לעשירי עשירי ואסור לכל עד שיקרבו מתיריו". והקשו בתוס' הא אמר' דהעשירי מאליו קדוש וא"כ אין המעשר חל ע"י הדיבור וכיצד שייכא ביה התפסה, ותירצו דאף שהוא קדוש מאליו מ"מ בעי העברת המנין ומש"ה חשיב דבר הנדור. ובחידושי רבי שמעון שקאפ (נדרים ס"ט) רצה ליישב את דברי הר"ן דאע"ג דהיכא דלא קרא עשירי, הוא קדוש מאליו, מ"מ היכא דקרא לו עשירי חל שמו ע"י האדם ושייך לקרותו דבר הנדור, ודבריו טעונים הסבר דגם לדעתו העשירי קדוש מאליו, וא"כ אינו דבר הנדור.

ענין המצוה - מעשר ולא קרבן

באפיקי ים (ח"א ס"י מג) ובתורת זרעים (הל' תרומות) האריכו לבאר את ענייניו של מעשר בהמה, ונביא את תמצית הדברים.

מעשר בהמה באמת אינו קרבן אלא מעשר, דכשם שיש מעשר לדגן תירוש ויצהר כך יש מעשר לבהמות, וקדושת המעשר מתבטאת בכך דכאשר הבהמה תמימה מקריבים אותה לקרבן. יסוד הדין אינו חיוב הקרבת קרבן אלא מעשר, וכמו שלומדת הגמ' בכמה מקומות "והבאתם שמה עולותיכם וזבחיכם ואת מעשרותיכם, בשתי מעשרות הכתוב מדבר, אחד מעשר בהמה ואחד מעשר דגן" - דהוקש מעשר בהמה למעשר דגן לגבי דיני חדש וישן ועוד דינים.

אך חלוק מעשר בהמה משאר מעשרות, דבכל מעשר, כל עוד לא הפריש את הראוי להפרשה, כל הכרי הוא טבל ואילו במעשר בהמה אינו טבל את העדר. ומונח בזה דבמעשר דגן כל העשר חלקים מהם הופרש המעשר הם חלק מהמעשר שעליהם חל המעשר ומתירם. אולם במעשר בהמה אין מצוה על העדר ואף לא על י' הבהמות שמכניס לדיר, אלא אחר שהכניס לדיר ומנה י' בהמות חל על העשירי שם מעשר בהמה. וקודם לכן לא חל שום איסור על ט' הבהמות אלא על העשירי בלבד חל שם מעשר בהמה, וכל עוד לא נספר העשירי אין מחייב של מעשר בהמה על אף בהמה. וי"ל דלכו"ע אין מצוה להפריש מעשר בהמה אלא המצוה היא למי שמנה עשר בהמות שיש לו להקדיש את העשירי. וקודם שיש 'עשירי' אין מצוה וחיוב הפרשה כלל, ואף אין חובה ליצור את החיוב במנין י' בהמות ולעשות 'עשירי'.

לכן אין קפידיא כלל על מי שקדם ושחט בהמה לפני שמנה י' בהמות למעשר בהמה, והפקיע אותה ממעשר בהמה, וכמו"כ הותר לכתחילה להטיל מום בכל העדר, מאחר ועדיין לא חל כל חיוב להפריש ואין מצוה

על הבהמות כל עוד לא נמנה העשירי. ודמיא למי שלא נשא אישה דאף שיש עליו תביעה על שאינו עוסק במצות פריה ורבייה המוטלת עליו, אך בוודאי אין קפידיא עליו על שאינו עוסק במצות 'ושננתם לבניך' ללמד את בניו ולא נענש עליה בעידנא דריתחא, דכל עוד אין לו בנים אין עליו חיוב ולא תביעה לקיים.

עשירי מאליו קדוש - ע"י המנין של הט' הראשונים

ואשר על כן הקדושה של העשירי נוצרת וחלה ע"י המנין של ט' הבהמות שבתחילה. דעל ידי המנין שמונה וסופר הבעלים את כל הבהמות - ראשון שני וכו' נעשתה הבהמה העשירית 'עשירי'. זהו שכתבו התוס' בנדרים דגם אם עשירי מאליו קדוש ואין צריך לקרותו בשם 'עשירי' בפירוש, אך מ"מ הוא נעשה 'עשירי' ע"י העברת המנין של ט' הבהמות וחשיב דבר הנדור. וא"ש דעת הטורי אבן דס"ל דשייכא שאלה במעשר בהמה, דאף שלא קרא שם על העשירי בפירוש, השאלה היא על המנין של הבהמות הראשונות שמקבץ את כל הבהמות לקבוצה אחת שבתוכה נמנה 'עשירי קדוש', ואין שאלה על קריאת שמו של העשירי לבד.

לפי זה מבוארים דברי הטורי אבן לענין חיוב 'בל תאחר', דכל עוד לא חל חיוב להפריש מעשר בהמה כדחזינן דהותר להטיל מום בכל בהמות העדר, ממילא לא שייך לומר שיש איסור ולא דבל תאחר דאין חיוב הקרבה. ולאחר דאפריש והקדיש את העשירי חלה חובת הקרבה ומאז יש איסור בל תאחר כבשאר חיובים.

מעשר בהמה - אכילת בעלים משולחן גבוה

ויש להוסיף ולבאר עדיין את ענין קדושת מעשר בהמה, דאחר שאינו קרבן אלא 'מעשר' הרי הוא כשאר מעשר לענין דחשיב שאוכל משולחן גבוה. דכשם שמעשר ראשון ניתן ללוויים ואין בו כל קדושה מעבר לזה אלא דנחשב שאוכלים משולחן גבוה. וכן הוא במעשר שני שנאכל לבעלים ופליגי רבי מאיר ורבי יהודה אי מעשר שני ממון גבוה או ממון הדיוט, ולמ"ד ממון הדיוט, לא חלה כל קדושה על הפירות אלא הבעלים אוכל את הפירות משולחן גבוה וזה מחייב לאוכלם בירושלים ובטרה אך אין שום משמעות של קדושה על הפירות. כך מעשר בהמה נאכל לבעלים ומשולחן גבוה קזכו ואין חלות קדושה מעבר לזה. וזהו שכתב הריטב"א דהמפקיע עצמו מקרבן מעשר בהמה הוא גזל השבט, דלכל מה דחשיב ממון גבוה קרי 'גזל השבט'.

וליישב את ראיות החזו"א, נראה לומר דדין צירוף הבהמות בשיעור כמלוא רגל בהמה רועה, אינו לענין חלות החיוב להפריש מעשר בהמה, דאין חובת הפרשה, אלא י"ל דבאמת אין חובה להכניס עשר בהמות לדיר ולמנותן שם ולא נאמר חיוב כזה אלא עצה טובה קמ"ל איך להפריש את המעשר. ואם יעמוד אדם וימנה י' בהמות המשוטטות במרחב, חל עליהם שם מעשר בהמה כמו שעומדות בדיר, וע"ז קאמר דע"מ שיצטרפו למנין אחד בעיני שיעור מסוים של מלוא רגל בהמה רועה ופחות מכאן אינם קיבוץ אחד של בהמות.

ומה שאמרו דמעשר בהמה הוא דבר שבחובה, דאחר שקרא עליו שם 'עשירי' ונתחייב בהקרבה, שייך לקרותו דבר שבחובה.

נמצא - מעשר בהמה הוא דין מעשר ולא חובת הקרבת קרבן, אך אינו כשאר מעשר שכל השאר טבל והמעשר מתיר, אלא הוא דין מיוחד שהמונה עשר בהמות יוצר את העשירי קוד. אין מצוה להפריש מעשר"ב וליצור עשירי, אלא כל המצוה היא שכשיש עשירי לעשותו מעשר, ודין מעשר זה שאם הוא קדוש להקריבו קרבן, ואם הוא בעל מום נאכל לבעלים. משמעות הקדושה דהבעלים אוכל משולחן גבוה.

מגיד דבריו ליעקב

שיחות מוסר על סדר הפרשיות

כולל דברי חיזוק והתעוררות בענייני עבודת ה'

שנאמרו במקלות על ידי

הגאון הגדול רבי **יעקב חיים סופר שליט"א**

ראש ישיבת "כף החיים"

להערות והארות
ולהצטרפות לרשימת התפוצה
במייל:
8542164@gmail.com

פרשת קורח

אבל אף על פי כן תמחל לו, וכך היה "פעם, ושתיים ושלוש", סגור עליו כך שלשה פעמים, אבל "כשסרה" בפעם "רביעית, נתרשלו ידי האוהב הוא", כבר לא מצא 'פתחון פה' לבוא לפני המלך לסגור על בנו, "אמר עד מתי אטריח על המלך שמא לא יקבל עוד ממני", לכל דבר יש גבול. כמה פעמים כבר אפשר.

***

'קורח שפיקח היה מה ראה לשטות זו?'

וצריכים להדגיש, קורח לא היה 'קטיל קני באגמא', הוא היה 'גברא רבא', אבל עם כל זה הוא טעה, ומפני מה הגיע לטעות זו? אמרו רבותינו במדרש (במדבר רבה פר' יח ס"ח, תנחומא ס"ח ה) - ורש"י מביא את זה בהמשך (טז ז) - "קורח שפיקח היה, מה ראה לשטות זו?", מפני מה קורח שפיקח היה נכנס למלחמה הזו של המחלוקת עם משה רבינו ע"ה? הרי ידע קורח בתוך תוכו שמשה רבינו ע"ה צודק, והראיה שאם משה רבינו ע"ה היה מוציא את המסווה שהיה על פניו, לא היה יכול קורח להסתכל על פניו. כי משה רבינו ע"ה כל זמן שהיה מסתובב עם הציבור היה לו מסווה על פניו, היה לו כמין 'מסכה' על פניו וע' שמות לד (ג). ראו בחוש שהקב"ה ית"ש בחר במשה רבינו ע"ה, ואף על פי כן קורח חלק עליו, תובע בפה מלא את תביעותיו של שררה וכבוד. מתלונן על משה ועל אהרן 'מדוע תתנשאו על קהל ה'.

שמואל הנביא ע"ה שיצא מקורח

אומרים חז"ל, מה גרם לקורח לבוא לטעות ושטות זו, 'עינו הטעתו', השטות הזו הגיע לו מה'רוח הקודש' שנצנצה בו [א"ה: וראה דברי רבינו שליט"א בקונטרס מגיד דבריו ליעקב חלק לג (פרשת בהעלותך תשע"ט, סוף עמוד יב) אם היה לקורח 'רוח הקודש'. ע"ש], 'ראה שלשלת גדולה יוצאה ממנו', ראה שיעמיד צאצאים גדולים ונכבדים, 'שמואל ששקול כנגד משה ואהרן',

מחלוקת קורח ועדתו

בעזרת ה' יתברך, נראה היום לדבר קצת בענייני הפרשה, ובכמה עניינים נחוצים, פרשת השבוע פרשת קורח, ויקח קורח בן יצהר בן קהת בן לוי, ודתן ואבירם בני אליאב ואון בן פלת בני ראובן. ויקומו לפני משה, ואנשים מבני ישראל חמישים ומאתיים, נשיאי עדה קריאי מועד אנשי שם. ויקהלו על משה ועל אהרן ויאמרו אליהם רב לכם, כי כל העדה כולם קדושים, ובתוכם ה', ומדוע תתנשאו על קהל ה'. וישמע משה ויפול על פניו' (במדבר טז א-ד). וכבר אמרו המפרשים (אזור אליהו דף קנח ע"ב ודף קנט ע"א) 'מחלוקת קורח ועדתו', לא כתוב 'מחלוקת קורח ומשה', כי משה לא עשה 'מחלוקת', הוא לא היה 'צד' במחלוקת. רק 'קורח' הוא שארגן את כל המחלוקת הזו, הוא ועדתו. משה שותק.

'וישמע משה ויפול על פניו'

משה שומע, 'ויפול על פניו', ורש"י מפרש בשם רבותינו (במדבר רבה פר' יח ס"ו) מפני מה נפל על פניו, 'מפני המחלוקת, שכבר זה בידם סידרון רביעי', זה קלקול רביעי שקלקלו, "חטאו בעגל", משה רבינו נכנס לפני ולפנים אצל הקב"ה להיות 'סגורן של ישראל' כמו שנאמר 'ויחל משה' (שמות לב יא), ואחר כך חטאו "במתאוננים", וגם על זה התפלל משה רבינו ע"ה, כמו שנאמר "ויתפלל משה" (במדבר יא יב), ואחר כך חטאו "במרגלים" כל הפרשה שלמדנו בפרשת שלח לך, וגם על זה התפלל משה רבינו ע"ה, "ויאמר משה אל ה' ושמעו מצדים" (במדבר יד יג). תמיד משה רבינו ע"ה היה 'סגורן של ישראל', מלמד עליהם זכות. אבל בפעם הרביעית, במחלוקת הזו של קורח, "במחלוקתו של קורח נתרשלו ידיו", במה יבוא ויתחנן לפני הקב"ה? "משל לבן מלך ססרה על אביו", היה איזה 'בן מלך' שהוא בגד באביו, נלחם כנגדו, 'זפיים עליו אוהבו', אבל היה לו אוהב לאותו 'בן מלך', והוא בא אצל המלך, אמר לו: 'אמת, הבן שלך נלחם כנגדך,

ומובא בדברי רבינו האר"י ז"ל (שער רוח הקודש דף ב ע"א), שהנביא הגדול ביותר שעמד לנו הוא משה רבינו ע"ה, לא קם כמשה' (דברים לד י), בנבואה אין מי שגדול ממשה רבינו ע"ה, והנביא שבא אחריו בדרגה, הוא שמואל הנביא ע"ה. [וראה עוד בדברי רבינו שליט"א בקונטרס מגיד דבריו ליעקב חלק לג (פרשת בהעלותך תשע"ט, עמוד יד). ע"ש]. וראה קורח ששמואל שהוא נכדו יצא ממנו, "אמר בשבילו אני נמלט", אם יצא ממני בן כשמואל הנביא, בוודאי הזכות הזו תעמוד לי לעזר ולהושיע אותי, אם לא לפי מעשיי, בזכותו של שמואל.

עשרים וארבע משמרות כהונה מבני בניו של קורח

עוד הוא ראה, "ועשרים וארבע משמרות עומדות לבני בניו, כולם מתנבאים ברוח הקודש, שנאמר כל אלה בנים להימן" (דברי הימים א' כה, ה), הוא רואה עשרים וארבע משמרות לוייה שעומדים בבית המקדש ומשוררים ומתנבאים ברוח הקודש, וכולם בני קורח, כל המזמורים שיש לנו בספר תהלים (מזמור מב, מד-מט, פד-פה, פז-פח) למנצח לבני קורח זה מבניו של קורח.

טעותו של קורח

אחרי שראה את זה, "אמר אפשר כל הגדולה הזאת עתידה לעמוד ממני, ואני אדום?", ואתי אשתוק? "לכך נשתתף לבוא לאותה חזקה, ששמע מפי משה שכולם אובדים ואחד נמלט. אשר יבחר ה' הוא הקדוש, טעה ותלה בעצמו, ולא ראה יפה, לפי שבניו עשו תשובה, ומשה היה רואה". אבל הוא טעה, הפסיד את הכל כי מי שאכן ניצל היו הבנים שלו, והוא נאבד בשאול תחתית' (ובמדבר טז לג), אבל הבנים שלו שעשו תשובה רגע אחד לפני שנבלעו באדמה - ניצלו. [א"ה: וראה דברי רבינו שליט"א בקונטרס מגיד דבריו ליעקב חלק לג (פרשת בהעלותך תשע"ט, עמוד יג). ע"ש].

***

'הולך בתום - ילך בטח'

וכדאי להזכיר דברי אדמו"ר מקאצק זצ"ל (הובא בספר מדרכי נעם פרשת חוקת עמוד צט), שהוא פירש, 'קורח שפיקח היה, מה ראה לשטות זו - להיות פיקח'. כי לפעמים הפקחות' עצמה היא 'שטות'. אם אדם משתמש ב'פקחות' במקום שלא צריך, הרי זה הפסד ונזק. 'ואני בתומי אלך' (תהלים כו יא), 'הולך בתום - ילך בטח' (משלי י ט). וזו הייתה הטעות של קורח, ועליה שואלים רבותינו 'קורח שפיקח היה, מה ראה לשטות זו' - להיות פיקח יותר

שלא לחקור ולדרוש יותר מדאי

צריכים לסמוך על הבורא יתברך 'המנהג עולמו בחסד, ובריותיו ברחמים'. אין לך מה לחוש ומה להפסיד. הקב"ה מנהג את כל הבריאה כולה בקו של 'חסד'. 'לא כחטאנו עשה לנו, ולא כעוונותינו גמל עלינו' (תהלים קג א). תהיה סמוך ובטוח שהכל מתנהל כרצונו ית"ש. אל תהיה 'פיקח' יותר מדאי, לחקור 'לפני ולפנים' לדעת ולהבין הכל בכל מכל כלי. קורח יצא נפסד. כי 'עינו הטעתו'. הפקחות'

ריבוי החקירות מזיק לאדם

1

מספרים מעשה נפלא על בעל החידושי הרי"ם (על סיפורי חסידים זווין מועדים עמוד 142), שבא אצלו יהודי, וחקר ודרש יותר מדאי, בשבע בדיקות וחקירות, בענין 'שידוכים', בירר על המשוכח' איך האבא שלה, ואיך הסבא שלה וכו', כל מיני פרטים שוליים שאינם נצרכים. אמר לו החידושי הרי"ם: 'אתה יותר מדאי פיקח ועושה הרבה חשבונות, וזה מסוכן'. וסיפר לו סיפור, על גדול אחד בדורו (לפני כמה דורות) שהיה תלמיד חכם גדול ומופלג, איש אלוקים קדוש, 'חסידא קדישא', ואמר עליו שהוא מל"ו צדיקים'. באחד הימים בעודו הולך בדרך, (היה עושה 'גלות'), ובהגיעו לכפר, הזמין אותו להתארח אצלו יהודי אחד מתושבי הכפר, היה בעל הבית נכבד עם 'חווה' גדולה, וכך במשך שבוע ימים האכיל והשקה בעל הבית את אותו צדיק גדול כאילו היה בנו יחידו. כשרצה אותו גדול ללכת, אמר לו אותו בעל הבית: 'רבינו, אני רואה עליך שאתה אדם קדוש, זה ניכר עליך, 'מחוזותו של אדם ניכר', מה'ראיה' של הפנים' אפשר לדעת מה טיבו של האדם, ורואים עליך שאתה אדם קדוש. אני יודע שאתה 'מורם מעם', אדם נכבד גאון וצדיק. ויש לי בקשה אליך, מסתמא אתה יודע את 'שפת העופות', ולכן אני מבקש שתלמד אותי את 'שפת העופות', מה שה'ציפורים' 'מצפצפים' ומדברים אחד עם השני'. אמר לו הרב, 'אני לא אשקר לך, אני קיבלתי את החכמה הזו, אבל אני אומר לך שהיא לא נצרכת לך. בשביל מה לך הידיעה הזו של 'שפת העופות'? לא כדאי לך לדעת חכמה זו', אמר לו אותו בעל הבית, 'כבוד הרב, זה שכרי, ישבת אצלי שבוע שלם, ואני האכלתי וטיפלתי בך יפה - תן לי את שכרי, זה רצוני לדעת חכמה זו', והפציר ודחק ברב עד שנתער לבקשתו, ולימד אותו את השפה הזו. ואותו כפרי היה הולך בדרך, ושומע ציפורים מצפצפים ומדברים בניהם, ומבין את כל מה שאומרים.

והנה באחד הימים אותו כפרי נוסע בעגלה שלו מהכפר לעיר' הגדולה, והוא שומע שתי ציפורים עומדים על האילן ומדברים בניהם, אחת אומרת לחברתה, 'שמעתי מאחרי הפרגוד' בשמים, שנגזרה גזירה קשה השנה תהיה 'מכת דבר' וכל הבהמות ימותו', הכפרי שמע כך, חזר מיד לביתו, אמר 'לפני שהמגפה תפרוץ, אני אמכור את כל הבהמות שיש לי ב'חווה' שלי, וכך היה, הגיע חזרה לכפר, ומכר את כל ה'בקר' שלו, (כמה מאות 'ראשי בקר'), ואחרי כמה ימים פרצה מגפה וכל הבהמות מתו. הרוויח ריווח גדול, בזכות שלמד את 'שפת העופות'. כולם הפסידו והוא הרוויח סכום יפה.

אחרי כמה שבועות הוא נוסע בעגלה, ושומע את ה'ציפורים' מדברים בניהם, 'השנה נגזר שלא יהיה בכלל חיטה, ומי שיהיה לו הרבה חיטה, יהיה עשיר גדול', הוא שמע ומיד הוציא את כל הכסף שהיה לו על קניית כמה אלפי 'טונות' של 'חיטה'. ובאמת אחרי איזה זמן היה איזה צרה חדשה, ולא היה חיטה מלבד מה שיש אצלו. הוא מכר והתעשר

שלו הובילה אותו לשאול תחתית. אדם לא יהיה יותר מדאי 'פיקח'. יש כאלה שעושים 'חשבונות' לפני ולפנים ממחיצתם, וזה מסוכן לאדם, צריך לקיים את רצון הבורא בתמימות.

חזקיה מלך יהודה

חזקיה מלך יהודה, היה מלך צדיק ביותר, עד כדי כך שהגמרא (סנהדרין צד.) אומרת שביקש הקב"ה לעשות את חזקיה מלך המשיח. כיון שהיה כל כך צדיק בדורו, היה ראוי לו שהקב"ה ימנה אותו למלך המשיח. והפלגת גדולתו הייתה - כך מספרת הגמרא (סנהדרין צד:) - במה שחזקיה 'נעץ חרב על פתח בית המדרש', בכניסה ל'ישיבה' לבית מדרש 'תלה חרב', אמר להם: 'כל מי שאינו עוסק בתורה ידקר בחרב זו!'. אין 'חכמות' ו'תירוצים'. כולם צריכים לבוא וללמוד ב'ישיבה'.² עד כדי כך שאומרת הגמרא (שם), בדקו מדן ועד באר שבע (כל גבול ארץ ישראל), ולא מצאו עם הארץ, מגבת ועד אנטיפרס ולא מצאו תינוק ותינוקת, איש ואשה, שלא היו בקיין בהלכות טומאה וטהרה. ובזמנו של חזקיה אפילו 'תינוק', 'ילד',

עושר גדול. שמח שמחה גדולה, 'חכמתי עמדה לי, הפקחות שלי הועילה לי, שביקשתי ללמוד את 'שפת העופות' וכבר פעמיים ניצלתי מכל מיני צרות ואסונות בזכות חכמה זו.

יום אחד שוב בעודו בדרך יושב בעגלה הוא שומע שתי ציפורים נוסעים מדברים בניהם, אומרים 'בעל העגלה הזו נגזר עליו גזירת מיתה!', הוא שמע את זה ונבהל, כזו גזירה הוא לא ציפה לשמוע. רץ לאותו גדול, אמר לו, 'כבוד הרב, תציל אותי ותושיע אותי, שמעתי שתי ציפורים מדברים שנגזרה עלי גזירת מיתה!', אמר לו הרב: 'אתה בפקחות שלך גלגלת את זה על עצמך. אם היית פיקח באמת, והיית גם אתה מפסיד את הבהמות, ומפסיד את החיטה שלך - היה זה 'כפרתך חליפתך תמורתך'. אבל אתה היית 'פיקח', שמעת אותם מדברים, והתחכמת, יש גזירה על הבהמות - אני אעשה בחכמה, אמכור את הבהמות לא אפסיד. שמעת שיש גזירה על החיטה, אמרת אני אשתכר וארוויח. ממילא לא היה לך את הפסדים שישמשו בעבורך לכפרה. ועל כן נגזרה עליך הגזירה של מיתה!'

סיים דבריו החידושי הר"ם, לאותו אחד שחקר אצלו הרבה בענין שידוכין, 'אתה חוקר יותר מדאי, פיקח יותר מדאי, אלה שהולכים בפקחות יותר מדאי מפסידים!'

2 לצייר לעצמו את הסכנה ביציאה מבית המדרש

וצריך כל אחד לצייר לעצמו כאילו נעצו חרב בפתח בית המדרש, אם היה מצוייר בעינו שבפתח של הישיבה וה'בית מדרש' תלוי 'חרב' (או 'זימון', 'פצצה', 'מוקש'...), ובשעה שהוא יוצא - בהכרח הראש שלו נתקל בזה. כמה היה 'דועד' ומפחד. היה אומר 'אני לא יוצא, אני יושב כאן עוד שעה ועוד שעה, כי רואה בחוש מה המצפה לו ביציאה מבית המדרש. כשוראים בחוש את הדברים, זה ממקד את האדם להיזהר ולהישמר. [א"ה: וראה דברי רבינו שליט"א בקונטרס מגיד דבריו ליעקב חלק יג (פרשת בשלח תשע"ט, עמוד ח) מדברי הסבא מקעלם זצ"ל, שההבדל בין צדיק לרשע הוא 'כח הציור'. ע"ש].

'בחור צעיר', כבר היה בקי בהלכות טומאה וטהרה.³ ולכן הקב"ה ביקש לעשות את חזקיה מלך המשיח. זה מתאים לו.

נבואת ישעיה על חזקיה שהפסיד שני עולמות

ולמרות הצדקות והחסידות המופלאה של חזקיה, שהקב"ה ביקש לעשותו מלך המשיח, וכל בקשותיו התמלאו, ותיאור קטן זה התפלה שלו כנגד 'סנחריב' ומפלת 'סנחריב' וכל צבאו האדיר [א"ה: ראה דברי רבינו שליט"א בקונטרס מגיד דבריו ליעקב ח"ה (פרשת וישלח תשע"ט, עמוד יח ובהערה שם) על מפלת 'סנחריב' שבא להלחם כנגד חזקיה. ע"ש]. ועם כל זה, בא אליו ישעיה הנביא בשעה שחזקיה היה כבר חולה, (הגיע למצב חמור מאד), אמר לו, 'אני נביא, וקבלתי נבואה בעבורך. "כה אמר ה', צו לביתך, כי מת אתה ולא תחיה!" (מלכים ב, כ א). ורבותינו דרשו את הכפילות של הלשון 'מת אתה' ולא תחיה, הרי אם הוא 'מת' פשוט שהוא 'לא יחיה'. אלא, 'מת אתה' בעולם הזה, ולא תחיה בעולם הבא! (ברכות י). מפסיד אתה שני עולמות. אין לו 'עולם הבא'. מה הטעם לזה?

טענת חזקיה למה לא קיים מצות פריה ורביה

אומרת הגמרא (ברכות י.), "אמר ליה" חזקיה לישעיהו הנביא, "מאי כולי האי?", מפני מה נגזר עלי דין זה? "אמר ליה, משום דלא עסקת בפריה ורביה", מדוע לא התחתנת? מדוע לא קיימת מצוה ראשונה שבתורה 'פרו ורבו'? בגלל כך נגזרה עליך גזירה זו. השיב חזקיה לישעיה, "אמר ליה, משום דחזאי לי ברוח הקדש דנפקי מינאי בנין דלא מעל". גם אני מצטער על הדבר הזה, אבל זה בגלל שאני רואה ברוח הקודש שעתידים לצאת ממני בנים שאינם

'דעת' זה 'סדר טהרות'

3

המקצוע הקשה ביותר שיש בתורה זה ענין 'סדר טהרות', כל עניני 'טומאה' ו'טהרה', אדם יראה בעצמו מה יודע בזה, בקושי 'טיפה מן היס' יודע מהמקצועות הללו. בספר פאר הדור (ח"א עמוד קצג) מובא על הגאון החזון איש ע"ה, שהוא הקדיש מחייו עשרים וחמש שנה כדי ללמוד את סדר טהרות! ובאמת רואים בספרו חידושים נפלאים במקצוע קשה זה. הגמרא אומרת במסכת בשבת (לא) 'דעת' (ישעיה לג) זה 'סדר טהרות'. כי בשביל 'סדר טהרות' צריכים 'דעת'. בכמה מקומות בתלמוד (חגיגה יד. סנהדרין לה. סו:) אמרו לו לרבי עקיבא: 'דבי עקיבא, מה לך אצל אגדה, כלך לך אצל נגעים ואהלות!', שהם המקצועות החמורים ביותר. דיני 'טומאת צרעת' במסכת 'נגעים', ודיני 'אהלות', שזה כל דיני 'טומאת מת' ו'טומאת אהל' של ה'מת', והם מקצועות חמורים ביותר. במסכת 'אהלות' יש פרק אחד - פרק תשיעי נקרא פרק 'כוורת' - שהוא עמוק עד למאד, וכמה מגדולי ישראל כתבו חיבורים שלמים רק על הפרק הזה לבאר אותו. משניות עמוקות מאד. מי שיראה שם בתפארת ישראל כמה 'ציורים' ו'מפות' בשביל לפרש את הפרק הזה. כל הראשונים והאחרונים מתחבטים לבאר את עומק הדברים.

שהובא בילקוט שמעוני בפרשה שלנו (רמז תשג), 'אשרי האיש אשר לא הלך בעצת רשעים, ובדר חטאים לא עמד' (תהלים א א), מי זה 'אשרי האיש' שכל כך משבחים אותו? אלו בניו של קורח, שאמנם בהתחלה היו ביחד עם קורח אביהם, אבל ברגע האחרון, ב'שניה האחרונה' חזרו בהם, חזרו בתשובה וניצלו, עליהם הפסוק אומר 'אשרי האיש', אשריהם שמהם יצא שמואל הנביא, מהם יצאו כ"ד משמרות לוי. "זהו שאמר הכתוב 'אשרי האיש', אלו בניו של קרח, 'אשר לא הלך בעצת רשעים', שלא הלכו בעצת אביהם, שנאמר סודו נא מעל אהלי האנשים (במדבר טז כו), 'ובדרך חטאים לא עמד' שנאמר את מחתות החטאים האלה בנפשותם (במדבר יז יג), 'ובמושב לצים לא ישב', זה קרח, שהיה מתלוצץ על משה ואהרן, כאן התגלה סוד ה'קלקול' הנורא של 'קורח'. זה ה'ליצנות'. זה 'סוד ההצלחה' של קורח.

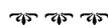
ליצנותו של קורח

על ידי ה'ליצנות' הצליח קורח לפתות ולהדיח את המאתיים חמישים איש, ולארגן לעצמו את הכת הזו של 'עדתו' שנלחמו במשה. 'ליצנות אחת דוחה מאה תוכחות, ורבותינו במדרש (שם) מתארים בדיוק איך קורח עשה את זה, "מה עשה? כינס עליהם כל הקהל", קיבץ את כל הקהל, תלה 'מודעות' בכל ה'אהלים' שיש 'כנס' ו'עצרת' של קורח, הוא רוצה לדרוש שם, ופרסם שהוא גם מחלק 'כיבוד קל'. כך אמרו רבותינו בגמרא (סנהדרין נב.), שקורח האכיל אותם והשקה אותם.. כאשר אדם רואה שיש 'אכילה ושתיה' חינם הוא בא.. גם אם הוא שבע.. 'שלא יהיה בל תשחית'.. הודיע לכולם שהוא רוצה לדבר בענין נחוץ על 'תקנת הדור' ותקנת הזמן. "שנאמר ויקהל עליהם קרח את כל העדה. התחיל לומר לפניו דברי ליצנות", קורח עומד ודורש לפני הציבור דברי ליצנות נגד משה ואהרן, "אמר להן אלמנה אחת הייתה בשכנותי", הייתה לי שכנה אלמנה אחת, "ועמה שתי נערות יתומות", פותח תחילה ב'אלמנה', כדי לנגן על ה'מיתר' של ה'רחמים', כל אחד שומע 'אלמנה' לבו נשבר בקרבו, צריכים לעזור לחוס ולרחם עליה [א"ה]: וראה עוד דברי רבינו שליט"א בקונטרס מגיד דבריו ליעקב חלק לד (פרשת שלח לך תשע"ט, עמוד יג ובהערה שם) על הזהירות בזלזול וצער של יתום ואלמנה. ע"ש], כל זה כדי להראות את ה'אכזריות' ח"ו של משה ואהרן, ואחר כך הוא ממשיך ומוסיף 'יתומות', כי 'יתומים' עוד איכשהו יכולים להסתדר, אבל 'יתומות' אין להם דרך, כל זה כדי לעורר להם את ה'רחמנות', וכך הוא מספר להם קורח, "והיה לה שדה אחת", זה כל ה'רכוש' שהיה להם, "באת לחרוש", התחילה לחרוש כדי שיהיה

מהוגנים! הוא ראה מה שעתיד לצאת ממנו, את מנשה בנו. ומי שלומד בתנ"ך מי היה מנשה נבהל על הרשעות שלו. [א"ה: ראה דברי רבינו שליט"א בקונטרס מגיד דבריו ליעקב חלק יז (פרשת תצוה תשע"ט, סוף עמוד כב). ע"ש]. לכן לא רצה חזקיה לקחת אשה, כי ראה מי עתיד לצאת ממנו. "אמר ליה" ישעיה לחזקיה, "בהדי כבשי דרחמנא למה לך?", מדוע אתה מכניס ראשך בדברים הנסתרים של הקב"ה, זה לא ה'מקצוע' שלך, אתה לא צריך להתערב בדברים הללו. "מאי דמפקדת איבעי לך למעבד, ומה דניחא קמיה קודשא בריך הוא - לעביד", מה שנצטווית לעשות - תעשה.

חומר התביעה לא היה לו לחשב 'חשבונות' שמים

ויש להבין, כי על ביטול מצוה עשה של 'פרו ורבו' לא מגיע עונש חמור כזה, שימות בעולם הזה ולא יחיה לעולם הבא. וההסבר הוא שהעונש הזה בא על ה'חשבונות' שעשה חזקיה המלך ע"ה. כי אנחנו צריכים לעשות מה שציוה השי"ת ולא לחשבן 'חשבונות'. בלי 'חכמות' ובלי 'חשבונות'. ומה שאתה רואה ברוח הקודש שעתיד לצאת ממך כאלה או כאלה, זה לא עניינך ולא התפקיד שלך.

סוד ההצלחה של קורח - 'ליצנות'

הנה נתבאר לנו הסיבה של הטעות שהטעתה את קורח, ה'פקחות' היתירה שהייתה בו הזיקה לו. אבל אותם מאתיים וחמישים איש לא היו אנשים קטנים, 'קטלי קני באגמא', הפסוק צווח ומעיד ומפליג בשבחם ובמעלתם: 'נשיאי העדה, קריאי מועד, אנשי שם', ואף על פי כן הם נגררו אחר קורח ונאבדו, וזה צריך ביאור, היאך קורח הצליח להטעות ולפתות אותם? לימדו אותנו רבותינו במדרש, מה היה הכח של קורח שהצליח לפתות ולהסית כנגד משה רבינו, הרי הם ידעו שהצדק עם משה רבינו ע"ה, ואף על פי כן הלכו עם קורח, איך זה? במדרש

4 בניו של חזקיה המלך ע"ה 'מנשה' ו'רבשקה'

ובאמת הם היו כאלה, 'מנשה' ו'רבשקה', (שני הבנים שנולדו לחזקיה), הגמרא (ברכות י. לגרסת העין יעקב שם וכו' בהגהות הב"ח שם אות ב) מספרת, בשעה שהיו עדיין 'יתונקות' של בית רבן לקח אותם חזקיה ל'שיבה', לחיידר, הרים אותם על ה'כתף' שלו, (ומכאן מוסר השכל, חזקיה מלך יהודה לא התבייש, הוא לא שלח אותם לבד, אלא על הכתפיים שלו הוא לקח את הילדים שלו להנך אותם לתלמוד תורה), ובשעה שהיה לוקח אותם ללמוד 'תורה' הוא שומע אותם מדברים אחד עם השני. אומר לו אחד לשני: 'אחי, הגולגולת של אבא שלנו, כמה היא נכבדה וטובה לעבוד עליה עבודה זרה, הם יושבים על ה'כתף' שלו, ורואים את ה'ראש' שלו, וכך מדברים בניהם.. חזקיה שמע את זה, וחבט אותם על הקרקע.

לה רווחים ופרנסה, "אמר לה משה, לא תחרוש בשור ובחמור יחדו!" (דברים כב י). קיבלה את הפקודה של משה רבינו ע"ה, "באת לזרוע", ומי בא? משה רבינו ע"ה, "אמר לה שדך לא תזרע כלאים" (ויקרא יט יט), תזהרי ותשגיחי שלא לזרוע 'כלאים'. קיבלה את דבריו של משה. "באת לקצור ולעשות ערימה", אחרי שסוף סוף גדל מה שגדל, באה לקצור, ושוב פעם בא משה רבינו ע"ה, "אמר הניחו לקט שכחה ופאה!", את לא יכולה לאסוף את כל מה שגדל בשדה, קיבלה גם את הפקודה הזו. "באת לעשות גורן", אחרי שקצרה כל התבואה, והשאירה לקט שכחה ופאה כמו שציווה עליה משה, שוב פעם מגיע צווי חדש של משה רבינו ע"ה, "אמר לה, תני תרומה", יש 'מיסים'.. ולא סתם, אלא תרומה בהתחלה, ואחר כך "ומעשר ראשון ומעשר שני", וקורה צועק ובוכה, 'ממי לוקחים? מאלמנה ויתומות!', "הצדיקה עליה את הדין, ונתנה לו", אבל כיון שראתה שזה לא עסק רווחי לגדל תבואה בשדה, כי יש לזה הרבה 'מיסים', של לקט שכחה ופאה ותרומה ומעשר ראשון ומעשר שני, "מה עשתה? עמדה ומכרה את השדה, ולקחה שתי כבשות", קנתה שתי כבשים "כדי ללבוש גיזותיהן, וליהנות מפירותיהן", יש 'צמר' ויש 'חלב' ויש 'וולדות', כך יהיה לי פרנסה, "כיון שילדו" הכבשים הללו בשעה טובה ומוצלחת הולידו, "בא אהרן", כאן קורח מכניס את אהרן לתמונה, "ואמר לה, תני לי את הבכורות, שכך אמר לי הקב"ה כל הבכור אשר יולד וגו'" בבקרך ובצאנך הזכר תקדיש לה' אלהיך (דברים טו יט), "הצדיקה עליה את הדין ונתנה לו את הולדות", אמרה שיהיה 'כפרת עוונות'.. "הגיע זמן גיזתה" של הכבשים, "וגיזתה אותך, אמר לה" אהרן, "תני לי ראשית הגז, שכן אמר הקב"ה וראשית גז צאנך תיתן לו" (דברים יח ד), נתנה לו, ושוב רואה שהיא לא מרוויחה, את הכל הם לוקחים לה, "אמרה אין בי כח לעמוד באיש הזה, הריני שוחטתן ואוכלתן", לפחות תהיה לי ההנאה הזו להינות ממנו, "כיון ששחטה, אמר לה" אהרן, שוב בא אליה, אמר לה "תני לי הזרוע והלחיים והקיבה", שזה חלק שמגיע לי, "אמרה אפילו אחד ששחטתי אותך לא נצלתי מידו?", כל צעד ושעל שאני עושה הוא בא ומבקש ולוקח ממני, "ואמרה הרי הן עלי חרם!", אני מקדישה את זה, "אמר לה כולו שלי הוא", עד עכשיו היה לי רק חלקים ממנו, 'מתנות כהונה', אבל אחרי שהקדשת אותו כולו שלי, "שכך אמר הקב"ה כל חרם בישראל לך יהיה (במדבר יח יד), גטל והלך לו, והניחה בוכה היא עם שתי בנותיה!". וכאן קורח הוציא את המטפחת שלו והתחיל לבכות על אותה אלמנה.. (ויש עוד המשך של תיאור הדברים במדרש בהמשך, כדאי לראות בפנים).

ורבותינו במדרש (ילקוט שמעוני רמז תשנ) הביאו עוד מהדברים שקורה עשה לייצנות, והציג את עצמו כנגד משה ואהרן, אמר להם 'תראו את אחיו של משה, אהרן כהן גדול, איך הוא מכבד אותו, איך מלביש אותו במלבושים נאים, בגדי כסף ובגדי זהב ותכלת, ואני שאני 'נביא' מה עשה לי? סיפר את כל שערותי, 'קרחת' הוא עשה לי, אפילו את הגבות שלי הוא קירח. עשה אותי כמו 'ראש של ביצה'.. כשבאתי לבית כולם נבהלו ממני.. וכך הוא הכניס את השנאה כנגד משה ואהרן.

גדר הליצנות - זלזול בדברי אלהים חיים

זה היה הליצנות של קורח. כבר הזכרנו כי גדר 'ליצנות' הוא זלזול בדברי אלהים חיים. בדברי התורה. [א"ה: ראה בדברי רבינו שליט"א בקונטרס מגיד דבריו ליעקב חלק יא (פרשת וארא תשע"ט, עמוד יב הערה ה), ועוד שם חלק לג (פרשת בהעלותך תשע"ט, עמוד כא הערה ח). ע"ש]. עומד קורח ודורש כנגד משה ואהרן, 'כך הם עושים לנו, לוקחים תרומות מעשרות, גיזות וולדות, זרוע לחיים קיבה, עשרים וארבע מתנות כהונה, הכל בשביל משה בעצמו ובשביל אחיו אהרן', ו'ליצנות' הזו, הזלזול בתורה ובחכמיה, הוא הסית והדיח והרגיז את כל הקהל וכל העדה כנגד משה ואהרן.

סכנת ופעולת הליצנות

וזה כח הליצנות, כשאדם שומע 'ליצנות' - יהיה באיזה מדרגה שיהיה - זה חודר ללב וזה נכנס. (אם לא שהוא עומד במלוא התוקף לדחות את הליצנות). אם הוא 'מטה אוזן' ושומע דברי ליצנות, הדברים פועלים ונכנסים. וכך התפתו והלכו אחריו מאתיים חמישים ראשי העדה. שהתורה כל כך הפליגה בשבחם. על ידי דברי הליצנות, דברי הצחוק, והדמיונה הזולה של קורח. כשיש 'ליצנות', אדם מאבד את דעתו, (וכמו שנראה בהמשך מדברי המסילת ישרים). כי אם הוא מזלזל בדברים אמיתיים, ממילא הלב שלו כבר נאבד ממנו, ואין לו מי ש'יבקר' ו'יפקח' על מעשיו.

הליצנות 'מאבד לב האדם'

רבינו הרמח"ל ע"ה בספר מסילת ישרים (פרק ה) מזהיר מאד על חומרת הליצנות, 'שחוק וקלות ראש מרגילין לערוה' (אבות פ"ג משנה יג), "כי הנה השחוק, הוא מאבד את לב האדם, שכבר אין הטעם והדעה מושלת בו, והרי הוא כשיכור או שוטה אשר אי אפשר לתת להם ערמה או להנהיגם, כי אינם מקבלים הנהגה", כמו שאדם שאיבד את שכלו 'שוטה', אתה לא יכול להנהיג ולהדריך אותו,

כלל ישראל קיבל⁵, ראינו מה זה דין ה', עשרים ושתיים נפשות נלקחו ונפטרו מן העולם רח"ל, זה לא דבר קטן! מהם רובם ככולם תינוקות שלא הגיעו לגיל שלוש עשרה! ועליהם היה משפט גורא כזה!

חובת התשובה המוטלת על כל אחד

ואי אפשר להמשיך ולשבת במנוחה, שאדם יפטור את עצמו באנחה גדולה ונאה 'אוי ואבוי' ובזה יצא ידי חובה. אין דבר כזה. מוכרחים כל אחד ואחד לפשפש בתוך נגעי לבבו. לקחת את עצמו בידים, ולבדוק את עצמו היטב היטב. וכל אחד ואחד יודע מרת נפשו וחסרונותיו ובמה הוא צריך שיפור ותיקון. אין דבר כזה ש'אין לי מה לתקן'. כל אחד יש לו את ה'חסרונות' שלו. מוכרחים לעשות 'תיקון המעשים'. אי אפשר להמשיך בשלווה הזו!

ריבוי עסק התורה

אצל האנשים צריכים להתרבות יותר בלימוד ובעסק התורה. מוכרחים. כל אחד יתחזק בזה יותר ויותר. להוסיף כמה שיותר. 'מעט מן האור דוחה הרבה מן החושך'. על ידי שאדם ילמד תורה, זה יאיר אצלו, ועל ידי זה גם יראה בעצמו במה הוא צריך תיקון, מה חסרונותיו, ומה העבודה שהוא צריך לעבוד, ו'מרבית תורה מרבה חיים' (אבות פ"ב משנה ז), לו ולכל בית ישראל.

חיזוק בענין הצניעות

ואצל הנשים מוכרחים לעמוד בתוקף על ענין 'משמר הצניעות', עיקר הצרות באות על ידי 'פריצות'. מי שרואה לשון הזוהר הקדוש בפרשת נשא, איזה קללות איומות מקלל שם הזהר כשיש פריצות. פחד פחדים. כל אחד ואחד מוכרח להשגיח על הדברים הללו בתוך ביתו, הן על כיסוי ראש כהלכה, הן על כיסוי גרביים כמו שצריך.

שלא יהיה ח"ו 'זאלך אתכם בחמת קרי'

ואי אפשר שאדם יפטור את עצמו. די דם נשפך. מוכרח כל אחד ואחד להתעורר ולקחת את הדברים ללב. די לנו במה שהיה. כי אם אנחנו לא מתעוררים כמו שצריך, התורה מזהירה 'זאלך אתכם בחמת קרי' (ויקרא כו מח). מוכרחים אנחנו להתעורר. כבר כשל כוחנו. כל אחד ייקח את הדברים ללב. וה' יהיה בעזרנו ויחוס עלינו, וכן יהי רצון ונאמר אמן.

5. א"ה: דברי רבינו שליט"א נאמרו בבכיה עקב "אסון הבונים", כ"ב סיון תשמ"ה, בו נהרגו בתאונת רכבת עשרים ושתיים מתלמידי ותלמידות בית ספר.

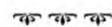
כך ה'ליצן'. הוא מאבד את ה'לב' שלו. "והוא מה שאמר שלמה המלך ע"ה, לשחוק אמרתי מהולל, ולשמחה מה זו עושה" (קהלת ב ב). כשאדם נופל ב'ליצנות' לא יבואו הרהורי יראה בלבו כלל, וכמו שאומר המסילת ישרים (שם בהמשך) "שלא יבואו הרהורי היראה בלבו כלל", הלב שלו נעול וסגור.

השפעת הליצנות

מוסיף המסילת ישרים (שם בהמשך), "ותראה קושי הלצון והשחתתו הרבה", של אדם שנפל ב'ליצנות', "כי כמו ה'מגן' המשווה בשמן אשר ישימיט ויפיל מעליו החצים ומשליכם לארץ, ולא יניח אותם שיגיעו אל גוף האדם", כך היה בזמננו, כשיוצאים למלחמה היו לוקחים על זרועם את ה'מגן' שהיה עשוי מ'עור', והיו מורחים אותו בהרבה שמן, עד שהיה 'ספוג' בשמן, וחלק מאד, וכשהיו יורים 'חץ' עליהם היו מרימים את ה'מגן', וה'חץ' היה פוגע ב'מגן' ניתז ומחליק ארצה, אותו דבר בדיוק "כן הלצון", אותה הפעולה של ההגנה מה'חץ' עושה ה'ליצנות', "מפני התוכחה והמרדות, כי בליצנות אחד ובשחוק קטן יפיל האדם מעליו ריבוי גדול מן ההתעוררות וההתפעלות מה שהלב מתעורר ומתפעל בעצמו מידי ראותו או שומעו עניינים שיעירוהו אל החשבון והפשפוש במעשים. ובכה הליצנות יפיל הכל לארץ, ולא יעשה בו רושם כלל. ולא מפני חולשת העניינים ולא מפני חסרון הבנת הלב, אלא מפני כח הלצון ההורס כל ענייני המוסר והיראה". יכול לשמוע הרבה 'תוכחות מוסר' ו'דברי יראה' והתעוררות, אבל זה לא יפעל אצלו מאומה, כי ה'לב' שלו 'מרוח' ב'שמן' ב'ליצנות'.

התרופה היחידה כנגד ליצנות - 'מכות'

ומה הרפואה של ה'ליצן'? רפואה אחת יש לו. מכות. כמו שמסביר הרמח"ל (שם), כי מי שהוא 'ליצן' אין 'היכי תימצא', אין דרך, אין אפשרות, לדבר איתו ולעורר את ליבו. כל דיבור ודיבור שמדברים איתו, הליצנות שלו דוחה את זה. יש רק דרך אחת, מכות וייסורים. זה השפה שמדברים איתו. 'נכנונו ללצים שפטים' (משלי יט כט).

התעוררות לתשובה לרגל מאורעות התקופה

רבתיי! צריכים אנו לפשפש במעשינו אם חלילה לא נכנס לתוכנו הנגע הזה של 'ליצנות', שעל ידי זה דברי יראה כבר לא נשמעים ולא חודרים, שעל ידי זה צריכים 'ייסורים מן השמים'. בשבוע שעבר ראינו איזה 'מכות'

נחל אליהו

גדולה אפשר לזכות רק על ידי ענוה

איך הוא היה משוכנע בזה? הוא לא הכיר את מעלתו?

התשובה היא: מה שכתוב באגרת הרמב"ן: וכל אדם יהיה גדול ממך בעיניך, אם חכם או עשיר הוא עליך לכבדו - אם יש מישהו שיותר חכם ממך או יותר עשיר ממך, תחשוב שאתה צריך לכבד אותו יותר כי הוא יותר חכם ועשיר. ואם רש הוא ואתה עשיר או חכם ממנו, חשוב בלבך כי אתה חייב ממנו והוא זכאי ממך, שאם הוא חוטא הוא שוגג ואתה מזיד - אם יש מישהו שהוא פחות ממך תחשוב שהוא שוגג ואתה מזיד, מפני שעליך לפי החכמה שלך יש הרבה יותר תביעה.

אהרן הכהן שבחרו בו לכהונה, ביום השמיני למילואים נאמר בו (ויקרא ט, ז): ויאמר משה אל אהרן קרב אל המזבח, ואמר רש"י מהתורת כהנים: שהיה אהרן בוש וירא לגשת, אמר לו משה: מה אתה בוש לכך נבחרת. ואומר האר"י הקדוש: מה הכוונה לכך נבחרת? לכך - מפני שאתה ירא ובוש, לכך נבחרת!

משה ואהרן היו שיא הענווה, ובהם הקב"ה בחר! קורח, היה לו את כל המעלות, אבל הוא רצה גדולה! לכן הוא הגיע למה שהגיע!

על דוד המלך, אחרי שהמלוכה נכונה בידו, יש פסוק (שמואל ב ה, יב): וידע דוד כי הכינו ה' למלך על ישראל וכי נשא ממלכתו בעבור עמו ישראל - דוד ארבעים שנה הוא מלך, ויום יום, שעה שעה, רגע רגע, "וידע דוד כי הכינו ה' למלך על ישראל" הוא לא שכח לרגע שהכל זה בידיים של הקב"ה, "וכי נשא ממלכתו בעבור עמו ישראל" - גם אדם שכבר זוכר שהכל מהקב"ה עדיין יש לו נסיון לומר: אבל למה הקב"ה בחר בי?! כי אני יש לי מעלות! אבל אצל דוד המלך זה לא כך, אלא: וכי נשא ממלכתו בעבור עמו ישראל - הכל זה לא מעלות שלי! הכל בשביל כלל ישראל! לכן הוא זכה למה שזכה!

הדרך לזכות לענוה ללכת "עם אלוקיך" באמונה אמיתית שהכל מאיתו יתברך

זה לא קל להגיע לענווה אמיתית, לא קל!! לאדם יש את הטבע שלו, טבע האדם שהוא אוהב מעצמו, והוא רוצה להרגיש שהוא שווה, זה הטבע! איך מגיעים לענווה אמיתית?

כתוב בהפטרה של פרשת בלק, הנביא מיכה אומר בשם ה' (מיכה ו, ח): הגיד לך אדם מה טוב ומה ה' דורש ממך, כי אם עשות משפט ואהבת חסד והצנע לכת עם אלוקיך. מה הפשט בלשון הנביא "הצנע לכת עם אלוקיך"? מה הקשר בין 'הצנע לכת' לעם אלוקיך?

הפשט הוא: זה הולך ביחד, מי שחי כל הזמן עם אלוקיו, הוא יכול להגיע להצנע לכת! למה? אדם בטבע רוצה משוב מאנשים, הוא רוצה שאנשים יעריכו בערכו, יאחזו ממנו! אבל אם הוא כל הזמן נמצא עם הקב"ה, מה שמענין אותו זה לקבל משוב מהקב"ה! תארו לכם, אדם עומד אצל גדול הדור, מדבר איתו בלימוד, וגדול הדור מתענג על

ויקה קרח בן יצהר בן קהת בן לוי (טז, א).

קרח היה בעל מעלות גדולות מאד, הוא היה מהמשפחה המיוחסת שבישראל, לא רק משבט לוי אלא מבני קהת שהם היו מטועני הארון, הוא היה בעל רוח הקודש, היה לו רוח הקודש והוא ראה איזה צאצאים יצאו ממנו - שמואל הנביא ששקול כמשה ואהרן, ומבני קורח שהיו משוררים ברוח הקודש, כמה מזמורים יש בתהילים "למנצח לבני קורח מזמור", הוא ראה שבשורש נשמתו יש בו מעלות יותר מלאהרן, הוא לא סתם טעה!

אז למה באמת לא בחרו בו? למה בחרו באהרן ולא בחרו בו?

התשובה היא: נכון, את כל המעלות היה לו, היתה לו נשמה מאד גבוהה, אבל היתה לו רק בעיה אחת קטנה, שהיא גדולה! הוא מאד מאד רצה את הגדולה, ואת הכהונה!! היום יש קריטריונים לכל מי שרוצה להיבחר לנשיא ארה"ב, או לראש ממשלה, או לכנסת, יש תנאי סף בשביל להתמודד על המשרה. לבורא עולם כביכול יש את הקריטריונים שלו, את מי הבורא עולם בוחר - לא מרבכם מכל העמים חשק ה' בכם ויבחר בכם כי אתם המעט מכל העמים (דברים ז, ז), לא מרובכם - לפי שאין אתם מגדילים עצמיכם כשאני משפיע לכם טובה, חשק בכם, כי אתם המעט - הממעיטים עצמיכם, כמו אברהם אבינו שאמר (בראשית יח, כז): ואנכי עפר ואפר, ומשה ואהרן שאמרו (שמות טז, ח): ונחנו מה. לא כנבוכדנאצר שנתתי לו גדולה ואמר (ישעיה יד, יד): אדמה לעליון, וסנחריב שאמר (שם לו, כ): מי בכל אלה הארצות, וחירם אמר (יחזקאל כח, ב): אני מושב אלהים ישבתי (רש"י).

הקריטריון הראשון, תנאי הסף לבחירה אצל הקב"ה, הוא ענוה - השכינה שורה על מי שעניו, הקב"ה נותן גדולה למי שעניו!!

משה ואהרן ודוד המלך זכו לגדולה וכהונה ומלוכה רק בגלל גודל הענוה שלהם

משה רבינו כשהקב"ה בחר בו, ושלח אותו לפרעה להושיע את ישראל, מה הוא אמר? שבוע שלם הוא מנסה ומתחנן להקב"ה שישלח מישהו אחר, "שלח נא ביד תשלח" (שמות ד, יג), מה זה ביד תשלח? הוא לא אומר ביד מי? יש בזה הרבה פירושים, הרמב"ן אומר לפי פשוטו של מקרא: והנכון בעיני, שלח נא ביד כל אשר תשלח, כי אין אדם בעולם שלא יהיה הגון יותר ממני לשליחות. ומוסיף הרמב"ן: והסיבה למשה בכל הסרבנות הזאת, ענותו הגדולה מכל האדם אשר על פני האדמה, שלא היה מוצא את לבו להתגדל ולדבר אל המלך ושיתפאר לאמרו: ה' שלחני, ולא על ישראל להוציאם ממצרים ולהיות עליהם מלך.

משה רבינו, משוכנע שמכל עם ישראל הוא הכי פחות ראוי והגון!!! משוכנע מחמת הענווה המופלגת שלו!!

דבריו, יהיה לו עכשיו איזה ענין להרשים ילד בן שלוש? אותו אדם שחי 'עם אלוקיך' לא מענין אותו המעמד בעיני אנשים!! אדם כזה, כל מי שסובב אותו הם בקושי ילד בן שלוש!!

וכמה שאדם חי יותר בהכרה ובהרגשה שהכל מהקב"ה, הוא מגיע לענווה אמיתית! שהרי אין עוד מלבדו, הכל זה מתנת שמים, כל מה שיש לי זה חסד ה', שום דבר הוא לא ממני!!

ולהיפך, איך מגיעים לאמונה אמיתית, אמונה טהורה?

הסטייפלער כותב בחיי עולם, שזה בדוק ומנוסה: כמה שאדם יותר חזק בענווה אמיתית, הוא מגיע לאמונה טהורה! ככל שאדם יותר מתגאה, השכינה בורחת ממנו, "אין אני והוא יכולים לדור בכפיפה אחת". אדם שיש לו חולשה באמונה - שיבדוק דבר ראשון כמה גאוה יש לו, זה בדוק ומנוסה כותב הסטייפלער, כנראה מנסיון עצמי, והוא אומר: שכשאתם מגיע לענווה אמיתית, להרגשה ששום דבר לא שלי, שום דבר! אז זורח עליו אור האמונה, בבהירות שאין כמוה!!

היתה לי בעל גאווה חסום מלחזור בתשובה

פעם קושיה: ברוך ה' בדור האחרון יש התעוררות גדולה של תנועת התשובה, אנשים שחזרו לאביהם שבשמים, מאז שהתחילה תנועת התשובה לפני למעלה מארבעים שנים, כמה אנשים התקרבו בשנים האלו? כמה יהודים בכל העולם? מדובר במאות אלפים, ויותר מזה! פה בארץ לבד יש מאות אלפים! אולי אף יותר, כל אחד בדרגה שלו! יש לפחות עשרים אחוז מהאוכלוסיה שחזרו בתשובה בארבעים שנה האחרונות! ולעומת זאת, כמה יש בכנסת שחזרו בתשובה? כמה חברי כנסת חזרו בתשובה? בארבעים שנה האחרונות, עברו בכנסת בערך שלוש מאות איש, כמה מהם חזרו בתשובה? אחד?! למה, אם יש עשרים אחוז באוכלוסיה שחזרו בתשובה, היה צריך להיות שמתוך שלוש מאות חברי כנסת, שלמעלה ממאתיים מהם היו חילונים, לפחות ארבעים יחזרו בתשובה? לא רואים אותם, למה?

כמה יש בבתי משפט שחזרו בתשובה? כמה עיתונאים חזרו בתשובה? למה? מה ההבדל ביניהם לשאר האוכלוסיה?

שמעתי פעם מאחד שמתעסק הרבה בקירוב, שאלתי אותו: תגידי לי, איזה סוג אנשים אתה יכול להצביע אליהם שיש יותר סיכוי שיחזרו בתשובה? הוא אמר לי: חזרה בתשובה חותך את כל המגזרים! עניים ועשירים, משכילים ועמך, אינטלקטואלים ופשוטי העם, הכל! הכל! חוץ ממגזר אחד - בעלי גאוה! חוץ מבעלי גאוה כולם חוזרים! גם לבעל גאוה יש בחירה, לשבור את הגאוה שלו, אבל כל זמן שהוא בגאוה הוא לא יכול לחזור! למה? אין אני והוא יכולים לגור בכפיפה אחת! כל המתיהר דוחק רגלי שכינה!

וההסבר בזה: בעצם כל יהודי הוא חלק אלוך ממעל, הוא קרוב להקב"ה, האמונה נמצאת בתוך כל יהודי, אבל יש מחיצה של ברזל שקורים לזה גאוה! האני! ברגע שאדם נכנע מהגאוה שלו מיד הוא פתוח לאמונה, להתקרב להקב"ה!

ובזה הבנתי, בכנסת, מי מצליח להגיע לשם? מי מצליח? רק הבעלי גאוה!! מי יושב בבתי משפט? מי הם העיתונאים? אנשים שמסריח מהם גאוה!!! אז איך אנחנו רוצים שהם יתקרבו ליהדות!!!

ועל דרך זה יש לבאר פשט נפלא, כתוב (תהלים לד, יט): קרוב ד' לנשברי לב, קרוב - הכוונה היא לא רק קרוב לשמוע אותם, אלא הם זוכים לדרגה של קרבת אלוקים. ויש פה פלא: אדם שיש לו לב נשבר, זה לא בהכרח שהוא הגיע לזה על ידי עבודה, לפעמים זה בא מכח מקרי החיים - היו לו צרות, יסורים, מחלות, עוני, הוא נהיה לב נשבר אבל הוא לא עבד על זה, איך הוא זוכה לדרגה של קרבת אלוקים?

בשביל להגיע לקרבת אלוקים צריך לעבוד? אפשר להבין שאדם שעבר יסורים מתכפרים לו עוונות, היסורים יכפרו לו על העוונות במקום גיהנום, יתקנו אותו. אבל שאדם שעבר יסורים וע"י זה הוא נהיה לב נשבר בלי לעבוד על זה זוכה למעלות עליונות של קרבת ה', זה דבר פלא! מה זה פרס? זה פיצוי על זה שהוא נשבר לב? הוא מקבל פיצוי של קרבת אלוקים?

התשובה היא: בעצם כל יהודי הוא חלק אלוך ממעל, נשמתו חצובה מתחת כסא הכבוד, כל יהודי בשורשו קרוב להקב"ה! צריך להרגיש שהשכינה שורה בקרבו! אבל יש מחיצה של ברזל שקורים לה גאוה! האגו! האני! וזה גורם לריחוק, לאבד את הרגשת הקרבה. וברגע שהגאוה התרסקה - הוא נהיה לב נשבר, זה לא משנה אם זה בא בבחירה או לא בבחירה, אם הוא עבד על עצמו או לא עבד על עצמו, האור של השכינה בוקע ממנו, נשברה המחיצה של הריחוק, הוא חוזר לשורשו להיות קרוב להקב"ה!

אדם שמגיע לענווה, הוא לא צריך לעבוד על אמונה, הוא לא צריך לחפש את האמונה, האמונה בוקעת מקרבו! כי בעצם כל יהודי, כל יהודי! האמונה נמצאת בקרבו, קרבת אלוקים, כמו שבן לא צריך לעבוד על עצמו להרגיש שאבא שלו הוא אבא, "בנים אתם לה' אלוקיכם" רק צריך לשבור את המחיצה של הגאוה.

מדוע תתנשאו על קהל ה' כל הפוסל במומו פוסל

ומדוע תתנשאו על קהל ה' (טז, ג).

מי אמר את זה? דתן ואבירם, ועדת קורח, שבאו בטענות על משה ואהרן שהם מתנשאים.

על מי הם אמרו את זה? על משה ואהרן שהיו הענוים מכל אדם!

אנשים שמוכנים בשביל הכבוד שלהם להחריב את הכל, לפתוח מפלגה וללכת נגד משה ואהרן - על ה' ועל משיחו, אומרים על משה ואהרן שהם פסגת הענווה האפשרית, שהם מתנשאים על קהל ה'!!!

מה המוסר השכל שאנחנו לומדים מזה?

אם שומעים אנשים שמקטרגים על גדולי הדור, על צדיקים, אומרים עליהם שיש להם חסרונות, אפשר להסיק מזה שתי מסקנות: א. שהדבר שבו מקטרגים על האדם הגדול, זה הנקודה שבו הוא הכי הכי נקי. והדבר השני, שכל הפוסל במומו פוסל, והמקטרג הוא הכי הכי נגוע בחסרון הזה!!!

דוגמא נוספת מצאנו בענין הזה: יוסף הצדיק, איזה נסיונות עצומים היו לו בענין של קדושה - מידת היסוד! נסיונות עצומים! והוא עמד בהם! אותה ארורה, העלילה עליו עלילה נוראה בענין הזה. מי היה המעליל עליו? אותה ארורה שהיא היתה הכי הכי נקי מטונפת בענין הזה! ועל מי היא העלילה? על יוסף הצדיק, שהיה הכי נקי וקדוש!

זה בדוק ומנוסה, כל אחד שמדבר על אנשים גדולים, כשתבדוק אלו שמדברים עליהם הם הכי נקיים בדבר הזה, והמדבר - הוא הכי נגוע, כל הפוסל במומו פוסל!

מתוקים מדבש

נטפי לקח מפרשיות השבוע
מאת הגאון רבי יעקב ישראל הכהן בייפוס שליט"א
בעל מחבר "ילקוט לקח טוב"

שימת לב (782) בתשפ (782)

לאחד הלקחים המופקים מפרשת קורח, ישנו קשר ישיר לעבודה המוטלת עלינו בכל ימי חיינו, ובפרט בימים אלה כאשר מגפת הקורונה חובקת זרועות עולם. הגר"ח קמיל זצ"ל מעלה בספרו "אמרי חיים" את השאלה המפורסמת כיצד ירד קורח ירידה עצומה שכזו, עד שהגיע לכפירה בנבואת משה רבינו ובמנהיגותו? הדבר הנורא הזה מוכח מדברי משה רבינו: "אם כמות כל האדם ימותון אלה, ופקודת האדם ייפקד עליהם, לא ה' שלחני". מוכח להדיא שנקודת מחלוקתו של קורח היתה טענתו שלא ה' שלח את משה, בזה הוא ניסה לערער את דרגת נבואתו ומנהיגותו של משה רבינו.

תמיהה גדולה זו מקבלת משנה תוקף לנוכח דברי הרמב"ם (פ"ח מיסודי התורה הלכה א'): "משה רבינו לא האמינו בו ישראל מפני האותות שעשה... ובמה האמינו בו? במעמד הר סיני שעיינינו ראו ולא זר, ואוזנינו שמעו ולא אחר... והוא (משה) ניגש אל הערפל והקול מדבר אליו, ואנו שומעים: משה משה, לך אמור להן "כך וכך" זאת אומרת, שבמעמד הר סיני הונח לעין כל היסוד לאמונה במשה רבינו, והיא הפכה להיות יסוד לאמונה מוחלטת שאין אחריה הרהור ומחשבה. ובזה קמה וגם ניצבה הפליאה הגדולה: הרי קורח היה בין העומדים למרגלות הר סיני יחד עם רבבות אלפי ישראל, כיצד, אם כן, כפר בתורת משה רבינו ובדרגת נבואתו ומנהיגותו?!

כעוצם הקושיא כן גם המסקנה המתבקשת: אם אין האדם מקדיש שימת לב והתבוננות למתרחש לגד עיניו, הוא עלול לראות ניסים וגילויים עצומים, ולא לזוז ממדרגתו! לפיכך חרף המראות הגדולים שראה קורח במעמד הר סיני במה שנוגע לנבואת משה רבינו, כיון שלא נתן ליבו לדברים ולא התבונן בהם, הם לא עשו עליו רושם, ומכאן התדרדרותו עד שאול תחתית!

סמך לדברים אנו מוצאים בגמ' במסכת ברכות (ז). "א"ר יוחנן משום ר' יוסי, טובה מרדות אחת בלבו של אדם, יותר מכמה מלקיות וכו'. וריש לקיש אמר יותר ממאה מלקיות, שנאמר (משלי יז): 'תחת גערה במבין, מהכות כסיל מאה'. מפרש רש"י: "מרדות - לשון רידי וי הכנעה שאדם שם על ליבו מאליו" (דהיינו מעצמו). כלומר, שהתוכחה והמרדות שאדם שם על ליבו, מועילים לו הרבה יותר מאשר ריבוי המלקיות שמכים אותו בכדי להדריכו. שכן כאשר האדם מתבונן מעצמו במעשים הנעשים סביבו, ההתעוררות שיקבל תהא גדולה הרבה יותר מאשר אם יכוהו מכות. בזה יש להבין כאמור מה היתה עילת נפילתו של קורח - אי שימת לב למראות מעמד הר סיני.

את היסוד החשוב הזה אנו מוצאים גם בהמשך הפרשה. אחרי שקורח ועדתו נענשו בעונש שלא היה כדוגמתו מימות עולם, וכן אחרי שנשרפו מאתיים וחמישים מקטירי הקטורת, התבטאו בני ישראל במלים בוטות ביותר כלפי משה ואהרן, ואמרו להם מיד למחרת: "אתם המיתם את עם ה'". ומיד נענשו על זה במגיפה שפרצה בהם. ומפרש רבינו מיימון (אבי הרמב"ם) בקונטרס "איגרת הנחמה", שהמגיפה פרצה בישראל על כך שאחרי כל מה שראו כינו את קורח ועדתו "עם ה'".

הנה לנו מקרה נוסף, רואים את בליעת קורח וכל עדתו ואת עונש שריפת מקטירי הקטורת, ולהישאר באותה טעות! להמשיך להכיר באנשים החטאים האלה כ"עם ה'", כאילו לא אירע דבר! אין זאת אלא משום שאמנם ראו, אך לא התבוננו. היתה חסרה להם שימת לב!

לעומתם הראו לנו בני קורח, כיצד במעט שימת לב והתבוננות, ניתן להינצל מרדת שחת. שהרי מצינו בגמ' (סנהדרין ק:;) שאמרו על הפסוק (במדבר כו) "ובני קורח לא מתו" - "תנא משום רבינו אמרו, מקום נתבצר להם בגיהנם, וישבו עליו ואמרו שירה". מפרש רש"י שם: "התקין להם הקב"ה מקום גבוה, שלא העמיקו כל כך בגיהנם, ולא מתו".

כל זה משום שבני קורח השכילו להתבונן במהלך המתרחש, וישמו על ליבם "מרדות אחת" "הטובה ממאה מלקיות", ועי"ז התעוררו להרהר בתשובה וניצלו ממיתה. ולא זו בלבד, אלא אף הגיעו לרוח הקודש ונתנבאו כמו שמפרש רש"י בתהלים (מב) על הפסוק "למנצח משכיל לבני קורח". הרי לנו כאן דוגמא מופלאה, עד היכן אפשר להגיע בזכות שימת לב והתבוננות שאדם שם על ליבו מעצמו. בני קורח היו תחילה בעצה אחת עם אביהם והשכילו לפרוש מהמחלוקת.

*

כאמור לעיל, יפים הם הדברים לכל שעה ולכל תקופה, ורבה היא חשיבותם עד מאד. ויפים הם שבעתיים לתקופה ולמצב בו אנו שרויים כהיום הזה. הרי מימות עולם לא זכור שיתוק עולמי שכזה בגלל נגיף זעיר ביותר. מהלכי החיים השתבשו בכל אתר ואתר, רבים חלו וחלק מהם הלך לבית עולמו. רבים מאד נושלו מפרנסתם, אחרים שרויים בבידוד. שמחות נערכות בדרך לא שיגרתית, וכן לימוד התורה ותפילות במנין, הוצאו במידה רבה ממסגרתם הרגילה.

עלינו לשאול את עצמנו יום יום, האם נותנים אנו את ליבנו די הצורך למתרחש לנגד עינינו? הרי הקב"ה מדבר אלינו! והדיבור הלא הוא בשפה ברורה עד מאד!

ידוע הסיפור על סוחר היהודי תושב סין שהגיע לרגל מסחרו לאירופה. היה זה בחיי ה"חפץ חיים", והסוחר ניצל את הזדמנות בואו לאיזור מגוריו של הח"ח, וסר אל ביתו כדי לקבל ממנו ברכה. כאשר שמע הח"ח שהיהודי הגיע מסין הרחוקה, החל להתענין על גורל היהודים שם ועל מצבם הרוחני. בהמשך הדברים הוא גם התענין במצב המדינה וכלל האזרחים, ולקח אל ליבו דברים ששמע בדבר אסון טבע גדול שפקד את המדינה, ורבים קיפחו בו את חייהם.

הסוחר שלא יכל לכבש את סקרנותו לדעת מה איכפת לצדיק מגורלם של הגויים במדינה הרחוקה, שאל את הח"ח לפשר הדבר. השיב לו הח"ח ואמר, תאר לעצמך שהינך מגיע למקום שבו מתקהלים יהודים וגויים סביב אדם שנואם בקול בשפת האידיש. אל מי מדבר הנואם? שאל הח"ח. והסוחר השיב: ליהודים. מנין לך, הוסיף הח"ח לשאול, הרי רוב המתקהלים היו גויים? אמר הסוחר: אבל רק היהודים מבינים אידיש.

אמר לו הח"ח: האסונות שקורים בסין, הם דיבורים שהקב"ה מדבר. הגויים אינם מבינים שפה זו, הוא מדבר ב"אידיש" כדי שאנחנו נבין. כי זוהי השפה שלנו ואלינו הוא מדבר.

מה שקורה היום בעולם בכלל ובארצנו בפרט, זהו קול גדול מאין כמוהו! אנו נדרשים לשימת לב! כל ניתן לשיגרה לסמא את עינינו, ולאטום את ליבנו. יחד עם נקיטת אמצעי הזהירות שהורו לנו רבותינו, נחוש גם לזהירות המביאה לזריזות בעבודת ה'.

נכסה את פיותינו במסכה האוטמת את הפה, ונוצרת את לשוננו מרע ואת שפתינו מדבר מרמה. ובכלל זה נפיק את הלקח ממה שגורשנו מנחלת ה', ונלמד לכבד את בית ה' בהימנעות מדיבורי חולין שם, ובתפילה בחום ובכוונה, עד כמה שאפשר. נדאג לנקיון כפינו לא רק בתכשירי תברואה (אלכו'ג'ל), אלא גם בכל הנוגע לממון הזולת, ולכלל מערכת יחסים נאותה, הכוללת מעשי חסד והארת פנים. נשמור מרחק כנדרש, כדי שלא להיגרר אחרי צורות חיים הכלולות במיגוון חיי ההבל הרחוקים מדרך התורה.

בסיכום כללי ניתן לומר שהקב"ה מתגלה עתה לעינינו, ומעמיד את העולם כולו על מסלול שונה ממה שהורגלנו. בכך הוא קורא לנו עתה ב"תשפ" ל"שימת לב", ואומר לנו: העמידו עצמכם על מסלול שונה ממה שהורגלתם. שימו לב!

מצות ציצית והזכרון שבה

ציצית - זיכרון לכל המצוות

מהמצוות הקבועות בכל יום המיוחדות במעלתם היא מצות ציצית, שהוזכרה כמצוה השקולה כנגד כל התורה (גדרים כה). ונכללה בפרשיות של קריאת שמע מפני שיש בה זכירת כל המצוות (כמש"כ בחינוך מצוה תכ), כנאמר בפנים הפרשה "למען תזכרו ועשיתם את כל מצוותי". הזכירה שיש בציצית קובעת אותה כמצוה שמעמידה את השייכות והקשר שלנו עם הקב"ה בזכירת מצוותיו.

רש"י מפרש שבציצית מונח זיכרון לכל המצוות ע"י גימטריה של הציצית, וז"ל "וזכרתם את כל מצוות ה' - שמנין גימטריא של ציצית שש מאות, ושמונה חוטים וחמשה קשרים הרי תרי"ג". אמנם זהו רק רמז, אבל כשפירשה תורה להדיא - "למען תזכרו ועשיתם את כל מצוותי והייתם קדושים לאלוקיכם" - היא מורה שמצות הציצית שאנו מקיימים היא זיכרון בעצם לכל המצוות, וצריך להבין האין הציצית פועלת את הזיכרון של כל המצוות.

חותם העבדים

ההגדרה הבסיסית שמצינו בחז"ל (מנחות מג: ובתוס') לציצית שהיא 'חותם העבדים'. הציצית מעידה על ישראל שהם עבדי הקב"ה, ומבואר בגמ' שיש בחותם הציצית שני חלקים - חותם של טיט שהם חוטי הלבן וחותם של זהב שהם חוטי התכלת. מכח הגדרה זו למד הגר"א דין חדש, דבשו"ע נפסק (או"ח ה"א) "עיקר מצות טלית קטן, ללבושו על בגדיו, כדי שתמיד יראהו ויזכור המצוות", ועל כן יש להוציא את חוטי הציצית שיהיו נראים, לזיכרון המצוות. והוסיף הגר"א דמאחר והציצית היא 'חותם העבדים', אין דרכו של העבד לעשות את החותם בבגד הפחות והפשוט שלו אלא עושה אותו במקום גדולתו שבו מגלה שהוא שייך לאדונו. וה"נ בציצית אין די ללבוש את הציצית תחת בגדיו ולהוציא רק את חוטי הציצית חוצה, אלא יש לעשות את הציצית בבגד העליון החשוב של האדם¹. ולא נתברר מפני מה נבחרה במיוחד צורה זו של חוטי הציצית בד' כנפות להיות חותמו של הקב"ה, דלכל מלך יש חותם וסימן המיוחד לו, יש

שחוקק דמות דיוקנו על המטבע ויש שמאמץ סימן אחר, והחותם מהוה ביטוי וגילוי של האופי הייחודי של המלך. וא"כ מה יש בחותם זה של ציצית המורכב מלבן ומתכלת שהוא החותם של עבדי הקב"ה.

תכלת ולבן

בענין שני החלקים שבציצית, יש מהראשונים שלמדו דקרא דכתיב "וראיתם אותו" קאי על הפתיל תכלת ואילו הלבן הוא רק כעין צבע רקע. ואפשר שכן הוא דעת רבי בריש פרק התכלת (מנחות לח.) דאמר דהתכלת והלבן מעכבין זה את זה, וממאי דכתיב "וראיתם אותו" ילפי' דבעינן תכלת ולבן בגדיל אחד, וא"כ יתכן דס"ל דצריך לראות את הלבן עם התכלת. אך לדעת רבנן דס"ל דאין התכלת והלבן מעכבין זה את זה, משמעות הפסוק "וראיתם אותו" דקאי על שניהם - על התכלת ועל הלבן, והחותם מורכב משניהם. בין כך ובין כך, על שני החלקים הללו להיעשות בצורה שונה זו מזו כמו שהעמיד הרמב"ם (ריש הל' ציצית) - בחינת 'ציצית הכנף' שהיא ההמשך והתיקון של הבגד ואלו חוטי הלבן, שנוספים על קצה הבגד. על הציצית הזאת להיות ממין הכנף, ולדעת רש"י והרמב"ם אף עליה להיות צבועה באותו הצבע של הבגד. הבחינה השניה היא 'פתיל תכלת' שאינו לפי האופי של הבגד אלא לפי אופי המלך כמו שנאמר "ונתנו על ציצית הכנף - פתיל תכלת". גוון התכלת הוא גוון של בגדי מלכות שמגלה את האופי של המלך. על התכלת מביאה הגמ' (שם מג:) "תניא היה ר' מאיר אומר מה נשתנה תכלת מכל מיני צבעונין, מפני שהתכלת דומה לים וים דומה לרקיע ורקיע לכסא הכבוד" - פתיל התכלת מגלה את כבוד המלך בתוך הבגד, ועל ידי לבישת הבגד בצבע הזה, זוכרים את מלכותו של הקב"ה [בשונה ממלכויות שונות שלכל אחד גוון מסוים שמייחד אותה ובד"כ הם צבעים עזים ובולטים, במיוחד במלכות אדם כמו הצבע האדום באנגליה ועוד. ואילו הגוון שמבטא מלכות שמים הוא התכלת שמגלה את כסא הכבוד]. וא"כ אופי החותם כפול - מחד הוא בתוך צורת הבגד, שיש המשך לבגד, והחלק הנוסף הוא החוט המיוחד של התכלת². ננסה להבין את ההרכבה של שני החלקים

¹ יש להעיר דלפי מש"כ הגר"א דראוי לעשות את הבגד העליון החשוב לציצית, א"כ באותם בגדים נכבדים שיש בהם ד' כנפות, אין ראוי להשתמש ולעגל פינותיהם כדי להימנע מחיוב ציצית הגם שמקיימים מצות ציצית בבגד אחר. ויש בזה הפקעת המצוה כעין שאמרו חז"ל לגבי מזוזה שיש טענה על אלו שהשתמשו ממצות מזוזה ויעשו פתחיהם כמחתרת' (שבת לב:). אע"פ שקיימו מצות מזוזה בפתחים אחרים. אך יש ללמד זכות דשמא אין רוצים להכריע

במחלוקת הרמב"ם ורש"י עם הרשב"א (שו"ע או"ח ט"ה) אי בעינן לעשות חוטים שלא בצבע הבגד או שאין צריך, ובפרט בזמנינו דליכא תכלת יתכן שאין להכניס א"ע לחיוב במקום ספק.

² במאמר המוסגר - לא מצינו מצוה כזאת שיש בה שני חלקים שמשלימים זה את זה ומשתנים מאדם אחד לשני, דאם יש לאדם רק חוטי לבן מטיל רק ד' חוטי לבן, ואם יש לו רק תכלת מטיל ד' חוטי תכלת, ואילו כשיש לו תכלת

המרכיבים את החותם, שביחד מצטרפים להיות חותם המלך.

תכלת דומה לים וים דומה לרקיע ורקיע לכסא הכבוד

עוד יש להתבונן באופן הזכירה של הציצית, דכאמור ראיית התכלת מזכירה את הים וכו' ומביאה לזיכרון שמגיע עד כסא הכבוד, ומשמע שהגוון של תכלת מבטא משהו ממלכותו של הקב"ה. אך אם כן הוא, מדוע צריך לעבור את כל התהליך של פעולת הזיכרון מתכלת לים, מהים לרקיע ומהרקיע לכסא הכבוד, ואין די בראיית התכלת מצד עצמה להזכיר את כסא הכבוד. מאידך, אין מי שראה מעודו את כסא הכבוד, אלא יש ללמוד דהתכלת שייכת לכסא הכבוד מדברי יחזקאל "וממעל לרקיע אשר על ראשם כמראה אבן ספיר דמות כסא" (יחזקאל א כו) וכמו שפירש"י בסוטה (יז), וכן ידוע בעולם שהגוון של אבן ספיר הוא כצבע התכלת, אך א"כ היה אפשר לומר דהתכלת דומה לאבן ספיר והאבן כדמות הכסא. בפרט שהגוון הכחול של השמים והגוון הכחול של הים אינם זהים, כמו שנראה מהא דלדעת רבי אברהם בן הרמב"ם (פי' עה"ת תרומה כה ד) יש לצבוע את התכלת בדומה למראה הרקיע שהוא כחול טהור מראה ממוצע בין הכחול העמוק והלובן, ולדעת רש"י (בפרשת שלח טו מא) הוא הכחול העמוק.

ב' טעמים לשם 'תכלת'

בספרי (פר' שלח קטו) מובא ב' טעמים לשם 'תכלת' - 'ר' שמעון בן אלעזר אומר למה נקרא שמה תכלת על שם שנתכלו המצריים בבכוריהם... ד"א על שם שכלו המצריים בים". מדברי רש"י בפרשת ציצית נראה שהזיכרון למכת בכורות הוא בדמיון התכלת לרקיע, כמו שפירש את דברי הספרי - "ומכתם היתה בלילה וכן צבע התכלת דומה לצבע רקיע המשחיר לעת ערב", דבליל ט"ו בו נראית הלבנה במילואה, צבע השמים סביב הלבנה נראה בגוון כחול הדומה לשחור ולא תכלת שקרוב ללבן. ולפי זה נראה שהתכלת הדומה לרקיע מזכירה את המכה שהוכו המצריים ביציאת מצרים.

הדמיון השני של התכלת, הוא לקריעת ים סוף "על שם שכלו המצריים בים". אפשר להבין שהזיכרון לאיבוד המצריים בים, אך לכאן זהו זיכרון לכלל ישראל שהם 'עברים' שעברו את הים (שמ"ר ג ח), דבים סוף היה גילוי כבוד מלכותו של הקב"ה במראה שראו על הים - מלכותך ראו בניך בוקע ים לפני משה, זה א-לי ענו ואמרו "ה' ימלוך לעולם ועד". ראיית המלכות כאן בעולם היתה על הים, ולפי זה תכלת שדומה לים היינו שהיא דומה לים סוף בו ראו את גילוי כבוד מלכותו של הקב"ה.

שני זכרונות שבתכלת

ונבוא לעמוד על נקודה נוספת בזיכרון הציצית שטעונה פירוש. מהו הזיכרון הזה - האם הוא זיכרון של איום ופורענות או של קירבה ורוממות. ולכאן שני מהלכים בדבר - מחד התכלת מגלה את מידת הדין החמורה כמו שכתב בזה"ק (רע"מ שלח דף קעה) וכן ידוע שהאש בעלת הגוון הכחול חמה יותר מהאש האדומה או הצהובה, והיא האש המכלה והשורפת ביותר. וכך מסביר בספר חרדים (הקדמה ובמ"ע א) שבמצות ציצית רמז לנו יתברך שנהיה חרדים ונרתעים על מצוותיו דיש בה רמז לרצועת הדין [דצורתה כשוט - הגדיל והענף היוצא ממנו], וענין זה מתפשט על כל הציצית - ארבע ציציות כנגד ארבע שפטים הרעים האמורים בספר יחזקאל (יד כא) חרב ורעב וחיה רעה ודבר, והשנים שלפניו הם כשני השופטים היותר מצויים והפחד והמורא מהם רב כדכתיב "נזבחה לה' אלוקינו פן יפגענו בדבר או בחרב" (שמות ה ג). וא"כ הזיכרון של חותם העבד מצד הפורענות העלולה לבוא אם לא ישמור מצוות רבו, והוא מקביל לזכירת מכות מצרים שכלו בה הבכורות.

מצד שני יש בתכלת זיכרון לרוממותם של ישראל, שהם אלו שזכו להיות בעול מלכותו של הקב"ה ועליהם חל חותמו וגילוי כבוד מלכותו. זהו הזיכרון של קריעת ים סוף שעיקר ענינו היה גילוי כבוד מלכותו בעולם ואף המכות שבאו על המצרים בים באו לגילוי אהבתו של הקב"ה לישראל (כמו שנתבאר במק"א החילוק בין מכות מצרים למכות שעל ים סוף). וא"כ זיכרון התכלת עניינו גילוי מעלה ורוממות.

ובפשטות נראה לומר ששני זכרונות אלו נתחלקו ללבן ולתכלת - בלבן מודגש יותר ענין המשך הבגד וצורת הגדיל שבאו להזכיר את מידת הדין (וכדאי' במנחות מד. באותו אדם שהיה זהיר במצות ציצית וכשבא לידי חטא טפחו ד' ציציותיו על פניו). והתכלת היא סימן למלכותו של מקום.

שני זכרונות בפרשת ציצית

המתבונן בפרשת ציצית יראה שיש בה שני זכרונות, וצריך מובן מהם שני הזכרונות וכיצד יש לנהוג בהם הלכה למעשה. [א] "וראייתם אותו וזכרתם את כל מצות ה' ועשיתם אותם ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם אשר אתם זונים אחריהם". [ב] "למען תזכרו ועשיתם את כל מצותי והייתם קדושים לאלוקיכם".

החילוק בין הזכרונות ניכר מתוך לשון הפסוק. הזיכרון הראשון מוזכר בלשון נסתר ולא בלשון מדבר ומצווה לזכור את 'מצוות ה'", וממשיך להסביר שהציצית נועדה להפקיע את ישראל מכל שפלויות החיים, שעל ידה לא יתורו אחרי הדברים הרעים. וכמו שפירשו באבן עזרא וברבינו יונה (ספר היראה) שמצות ציצית מוטלת על כל מי שיש לו בגד ארבע

ואין זה שיעור לכל אחד בפני עצמו אלא חותם אחד של ד' חוטים שיש בו כמה סוגים.

ולבן מטיל שנים לבן ושנים תכלת כשי' רש"י ותוס' (שם לח). או חוט אחד תכלת וג' לבן כדעת רש"י בפר' קורח וכדעת הראב"ד (הל' ציצית א ו). ונדרש שעכ"פ יהיו ד' חוטים - או ד' לבן או ד' תכלת או ד' מורכבים מלבן ותכלת

כנפים שיתכסה בו ביום תמיד, ולא יתעטף בו רק בשעת התפילה, דתכליתה הוא למען יזכור ולא ישגה ולא יעשה עבירה בכל שעה, ואדרבה עיקר המכוון שבה לא ימצא כי אם בלכתו בדרך אשר דברי ערוה מצויים שם.

לעומת זאת הזיכרון השני מופיע בלשון מדבר 'ועשיתם את כל מצוותי', ומלמד שעל ידי הזיכרון והמצוות יהיו כלל ישראל קרובים אל הקב"ה. זיכרון זה עומד בסדר המעלה והקירבה המובילים להיות 'קדושים לאלוקיכם', והוא פתיחה אל מה שנאמר בסמוך 'אני ה' אלוקיכם וגו'.' [בפשט הפסוק יש שפירושו דע"י שיקימו ישראל את המצוות יהיו קדושים לאלוקיהם, ויותר נראה שבכוח הזכירה של הציצית והחיבור אל הקב"ה שהיא פועלת, יהיו ישראל מוקדשים ומיוחדים לקב"ה ועושים את כל מצוותיו]. בכללות, הזכירה הראשונה שייכת יותר אל שמירה מעבירות ולא תעשה ושליית הרע באופן כללי, והזכירה השנייה שייכת יותר להתייחדות כלל ישראל להיות עמו של הקב"ה והעמדת המעלה שבהם, כמו שנאמר "ולהיותך עם קדוש לה' אלוקיך כאשר דיבר" (דברים כו יט).

נתבאר אם כן, דבזיכרון הציצית שנתפרש בתורה, נודע שהציצית אינה היכי תמצי חיצוני להזכיר את המצוות כזיכרון בעלמא שבא להזכיר נשכחות, אלא הזיכרון שיש בציצית הוא פעולת התחברות והתייחסות אל הקב"ה כמציאות קיימת. הקשר עצמו מתבטא בזיכרון הזה כמש"כ "אף אורח משפטיך ה' קיונוך, לשמך ולזכרך תאות נפש" (ישעיה כו ח), היינו שמחשיבים אותו ויש לזיכרון הזה תוצאה ומשמעות כלשון רבינו יונה (שע"ת ש"ג כז) "כי זרע הקודש ישיגו כל הנהגה נאוה והמעטירה בעליה מזכירת השם יתברך, כמו שנאמר 'בה' יצדקו ויתהללו כל זרע ישראל".

נמצא שהזכירה החיובית והזכירה השלילית הם ב' כוחות שצריך לעסוק בהם במצות ציצית - הפרישה מהרע והשייכות עם הקב"ה - להיות קדושים.

הציצית מתיקוני התפילה

בזה נבין את מקומה של הציצית בסדר התפילה. דכתב רמח"ל בדרך השם (ח"ד פ"ו) על הציצית - "ואמנם מלבד היות הדבר הזה מצוה תמידית, עשו ממנו החז"ל תיקון מתיקוני התפילה, והוא להיות מתעטף בטלית להתפלל בו". דאע"פ דהמכוון במצות ציצית שתהיה על גופו תמיד וכמו שכתבו האב"ע ורבינו יונה דתכליתה היא השמירה שנאמרה בפרשה 'ולא תתורו אחרי לבבכם', מ"מ יש מצוה וחיוב מסוים להתעטף בטלית בשעת התפילה ולהיות מיוחדים ומוקדשים להשי"ת בעת שעומדים לפניו. עטיפת הטלית נצרכת לעצם התפילה כמו שנפסק בשו"ע (או"ח סו ב) דאפשר להפסיק בברכות ק"ש ולהתעטף בטלית כדי שיתפלל בצורה נכבדת בעודו מעוטף בטלית, וכן סידר הטור הלכות ציצית תחילה מפני שהציצית שייכת לסדר ההכנה לתפילה. ובמשנ"ב (סי' ח סק"ד) כתב בשם הב"ח שצריך שתהיה הטלית

על ראשו מתחילת התפילה עד סופה, והאריז"ל הרחיב בזה (שער הכוונות ציצית ה), הרי שהציצית היא חלק מתיקוני התפילה. והטעם מבואר דבשעת התפילה יש צורך בעיטוף מיוחד שעל ידו הוא שייך אל המלך ונכנס לרשותו בשלימות.

הצטרפות הזכרונות לציצית אחת

לכאו' היה נראה לומר דב' חלקי הציצית הם כנגד ב' הזכרונות - "וזכרתם את כל מצוות ה'" כנגד חותם העבדים שבא להזהיר על השמירה מכל הרעות, שעל ידו "לא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם" [והוא בחינת הדין החמור שנרמז בגדיל], ו"למען תזכרו" הוא כנגד פתיל תכלת - התוספת של סימן המלך שבאה להזכיר את השייכות אל המלך והיא חותם אופיו של המלך. אכן נראה להסביר את החיבור של שניהם לציצית אחת ולזיכרון אחד, ובזה יובן מאמר חז"ל בדרך הזכירה של התכלת שדומה לים וים דומה לרקיע ורקיע דומה לכסא הכבוד.

הנה מה שנתחדש בציצית הקבועה בבגדו של האדם, שעל ידה יש החלה של המושגים הגבוהים אצל האדם. הזיכרון המונח בבגד שמתלווה עימו תמיד, מהוה השלמה לדרגת "שויתי ה' לנגדי תמיד" שנזכרה בתחילת השו"ע שהוא כלל גדול בתורה ובמעלות הצדיקים להתהלכות לפני האלוקים. האדם המקיים 'וראיתם אותו' ומביט בציצית בכל שעה, חי עם הנוכחות של הקב"ה ועומד לפני השם בכל שעה. ובאמת שיש קושי בזה, דהאזרה "ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם" ע"י הציצית שמזכירה ומורה לאדם שהוא עבד המלך ואין לו לסטות למקומות אחרים, באמת שייכת לכל אחד ואחד. אך עדיין יש לידע איך ההבנה של 'והייתם קדושים לאלוקיכם' חלה באדם, וכיצד משתייכים להקב"ה ע"י הציצית, ונראה דמאמר חז"ל שמפרש את אופן הזכירה בא לגלות היאך לקנות את הזכירה וההתייחדות להקב"ה שיש בציצית.

ביאור סדר הזיכרון של התכלת עד כסא הכבוד

ונראה להציע פשוט בדברי רבי מאיר בדימיון התכלת לים ולרקיע ולכסא הכבוד. ידוע שהסיבה שצבעו של הים כחול אע"פ שהמים אינם כחולים, היא מפני שבים משתקף הרקיע הכחול. ומה טעם מראה הרקיע עצמו כחול? בחובות הלבבות (שער הבחינה פ"ה) כתב שהוא מחסדי המקום שנעשה בצבע שמחזק את אור העיניים ואילו היה צבעו לבן היה מזיק לעיניים, אך כאן מתגלה שכביכול בשמים משתקף צבעו של כסא הכבוד. ומבואר בזה שהסדר של הזיכרון של התכלת הדומה לים ולרקיע אינו סדר פעולת הזיכרון במחשבתו של אדם, דאפשר היה לומר פשוט שהתכלת דומה לכסא הכבוד, אלא סדר הדימיון הזה הוא תיאור של האופן בו ניתן לראות בבואה של המראה העליון כאן בארץ. בירושלמי (ברכות פ"א ה"ב) הוסיף דהתכלת דומה לים וים דומה לעשבים ועשבים לרקיע, ויש שרצו ללמוד מכאן שש

לעשות את התכלת שבציצית בגוון ירקרק, אך פשוט דמאמר חז"ל לא בא לגלות את הגוון, אלא את תהליך ההשתקפות של כסא הכבוד בים וביבשה ועל כן הוסיף הירושלמי את העשבים שבהם מצוי הגילוי הזה ביבשה.

כסא הכבוד מתואר בגוון התכלת בפסוק "אבן ספיר דמות כיסא", והוא עומד בראשית הבריאה כמו שפירש רש"י עה"פ "ורוח אלוקים מרחפת על פני המים" (בראשית א ב) - "כסא הכבוד עומד באויר ומרחף על פני המים ברוח פיו של הקדוש ברוך הוא ובמאמרו", והוא עומד לחול על העולם הנברא. ממנו ולאחריו המשיכה הבריאה כולה לצאת ולהתגלות - "ויאמר אלוקים יהי אור" וכל סדר הבריאה. הבריאה כולה היא שיקוף של הגילוי העליון של כסא הכבוד, ממנו מראה הרקיע והים הוא שיקוף של הרקיע והרקיע מתגלה בציצית. התהליך הזה מוכרח, מפני שההשתייכות של האדם לכסא הכבוד רחוקה ממנו "כי האלוקים בשמים ואתה על הארץ על כן יהיו דבריך מעטים" (קהלת ה א), ולכן יש לו לאדם ללמוד את סדרי המציאות והבריאה מתוך ראיית מעשי בראשית. והסדר מתחיל מלמטה - מתוך התכלת שלו, אל השמים שלמעלה שבאים לגלות את כסא כבודו של הקב"ה, ומתוך כך האדם משתייך לכסא הכבוד.

ממילא שני הזיכרונות שיש בציצית - זיכרון יציאת מצרים שהוזכר בספרי על שני חלקיו - מכות מצרים וקריעת ים סוף, וזיכרון התכלת שדומה לים שמופיע בדברי רבי מאיר, עוסקים שניהם בסדר ההתגלות של כבודו של הקב"ה בארץ. ר"מ מגלה את סדרי מעשי בראשית דרכם מתגלה כסא הכבוד, שבהם אנו עומדים לפני הקב"ה ומשתייכים לכבודו. ובספרי נתגלה אופן ההשגחה של הקב"ה בעולם וגילוי מלכותו בעולם שהיתה ביצי"מ.

מידת המלכות שמתגלה בתכלת

נזכיר את השבח של אור מידת המלכות בעולם כפי שמופיעה בדברי דוד האחרונים בספר שמואל. דוד המלך מתאר את היחס של הקב"ה איתו ואומר "וכאור בוקר יזרח שמש, בוקר לא עבות, מנוגה ממטר דשא מארץ. כי לא כן ביתי עם א-ל, כי ברית עולם שם לי ערוכה בכל ושמורה" (שמואל ב כג ד-ה), דוד המלך מתאר תמונה נפלאה של הארץ שנמלאה רסיסי מים מהמטר, וכאשר השמש זורחת מתוך העננים יש החזר אור - הנוגה היוצא ממי המטר שממלאים את דשא הארץ אל השמים (וכמו שפירש"י שם). ואומר דוד המלך שביתו יפה יותר מהמראה היפה הזה, דהיינו שבאותו מהלך שבו נראה חיבור שמים וארץ, כאשר השמים מילאו את הארץ במים ומכוחם יש השתקפות של השמים בארץ, כך צורת הארת המלכות שבה מתוך יושבי הארץ שמקבלים את אורו של הקב"ה ובאים להשלים בכל פעולותיהם את כל מה שברא הקב"ה בעולמו לכבודו.

כך הוא אופן גילוי מידת המלכות ע"י התכלת. רבי מאיר הכניס בזיכרון הציצית את מעשי בראשית אף שהפרשה

עוסקת ביציאת מצרים, מפני שיש בציצית שני חלקים המשלימים זה את זה. דרשו חז"ל (ברכות נח.) "לך ה' הגדולה זו מעשה בראשית... והגבורה זו יציאת מצרים... תנא משמיה דרבי עקיבא לך ה' הגדולה זו קריעת ים סוף, והגבורה זו מכת בכורות". הקב"ה מגלה את מלכותו במעשי בראשית אך הקליטה של השיקוף של מלכותו בעולם, והגילוי של הראשית שבשבילה נברא העולם החלה במכת בכורות שאמר הקב"ה "בני בכורי ישראל" והראה את רצונו בעולם, ונגמרה בקריעת ים סוף שבה 'מלכותך ראו בניך בוקע ים לפני משה' וכלל ישראל נצטרפו ונעשו קדושים ומיוחדים להקב"ה, וקבלו את ההכונה הנכונה לאן פניהם מועדות "עד יעבור עמך ה' עד יעבור עם זו קנית". הכליה של הבכורות ושל מצרים בים לא באה כעונש למצרים אלא כגילוי המציאות של ישראל כעמו של הקב"ה שממילא נאבדו כל המתנגדים להם.

הגילוי של הלבן

ונמצא לפי זה שההארה שיש בחוטי הלבן שהם ציצית הבגד שהם צבע הרקע לתכלת ועל ידם ניכר החותם. הלבן הוא הגילוי מצידו של הקב"ה שאינה נתפסת אצלנו בגוונים ובגבולות, דהלבן הוא הצבע הכולל את כל הצבעים [ורבינו אור לבן קשה לעין האדם], ואילו התכלת היא כח הקליטה של המלכות אצלנו ומצינו. זמן קריאת שמע מתחיל משיכיר בין תכלת ללבן (ברכות ט) כיון שקבלת מלכות שמים מגיעה עם ההכרה של הגוונים שיש בציצית וכמו שאמרו חז"ל "וראיתם אותו וזכרתם, ראה מצוה זו וזכור מצוה אחרת התלויה בו, ואיזו זו קרית שמע" (מנחות מג.), לראות את גילוי מלכותו מצידו ולקבל אותה כראוי.

בציצית מתאחדים כל הזכרונות לזיכרון אחד - שהוא הגילוי מצידו והקבלה מצידו וההשתייכות שלנו אליו שכוללת את הפרישה מכל הדברים הנמוכים. ויש בה שני צדדים - הוראה איך לחיות נכון ואזהרה שלא ללכת בדרכים אחרות שמביאות לכליון כדרך שכלו הבכורות. אכן, בחורבן ביהמ"ק נחסרה מאיתנו התכלת ונגנזה, כיון שנתמעט הכוח של הקבלה מישראל ככל שהתרחקו ממציאות המלכות והמקדש. ונותר הלבן שהוא הארה מצידו ית' ואנו לובשים את חותם העבדים ומקבלים את העבדות הגמורה שנרמזת בצבע הלבן.

לכן אמר ריש לקיש "כל הזהיר בציצית זוכה ומשמשין לו שני אלפים ושמונה מאות עבדים" (שבת לב:), דככל שישראל אדוקים בחותם המלך, אזי 'עבד מלך מלך' וכל האומות מתכופפים אליהם ועשרה אנשים מכל לשונות הגוים מחזיקים בכנפיהם. ויה"ר שנוכל להשיג ולקבל את ההארה הגדולה של הציצית שמעמידה ומגלה את כבוד מלכותו של הקב"ה בעולם, והוא יגלה עלינו את מלכותו במהרה בימינו.

קידוש בתפילה בליל שבת - בעי להקדים ק"ש - בונה לצאת יד"ח

התפלל קודם וכעת מדליק לפני שבת הרי יש כאן קדימת תדיר דמנחה לעומת נר חנוכה דאינו תדיר וכעת קודם הדלקה אין לו מנין ורק סמוך לשקיעה יש מנין האם עדיף להתפלל כעת ביחידות קודם הדלקת נר חנוכה או שידליק נר חנוכה ויקיים האיניו תדיר כדי שיוכל להתפלל במנין אח"כ, להגרי"ז בפשוטו יתפלל ביחידות ואילו להבאר יצחק ידליק ויתפלל אח"כ במנין.

דעת הגר"ס דסמיכת גאולה לתפילה מעכבת בליל שבת

כשספרתי מעשה הנ"ל קמ"י דהגר"מ שפירא זצ"ל אמר שלא שמע זאת בשם הגרי"ז, אבל עיקר הדין שנשתנה מעריב בליל שבת ממעריב דעלמא לענין סמיכת גאולה לתפילה שמע כן בשם הגאון ר' זלמן סנדר שפירא זצ"ל, ומטעם אחר, דסמיכת גאולה לתפילה הוא לעיכובא בליל שב"ק, וטעמא דמילתא כיון דמקיימים בתפילה בליל שבת מצות קידוש והרי לקיום מצות קידוש איתא בפסחים דך קי"ז דצריך להזכיר יצ"מ בקידוש, והרי בנוסח התפילה דידן אין הזכרת יצ"מ, וע"כ בעי שיהי' מצורף לגאולה של קודם התפילה יעויין ביאור הלכה סי' רע"א ז"ל, 'דסובר דיוצא מן התורה במה שהזכירה יציאת מצרים סמוך לתפילה, דהשכיבו כגאולה אריכתא דמיא כמו שאמרו חז"ל ולא צריכין שיזכיר דוקא בקידושא גופא יעו"ש.

ומתבאר חידוש נפלא, דבמעריב דליל שבת דבעי להקדים ק"ש לתפילה לעיכובא, להגרי"ז היינו מדין תדיר דק"ש קודם לקידוש ד"ת בתפילה, ולגרז"ס שפירא זצ"ל משום דסמיכת גאולה לתפילה בליל שבת לעיכובא, ואמנם ודאי סתימת הפוסקים בזה אינו כן.

מדוע אין עצה לכוין שלא לצאת מצות קידוש בתפילה

והנה יל"ע בעיקר דברי הגרי"ז והגרז"ס דאמנם מתקיים מצות קידוש מהתורה בתפילה מ"מ הרי אם יכוין שלא לצאת ידי קידוש אינו יוצא בע"כ וא"כ יש עצה לכו"ע להתפלל מעריב עם הציבור ככל מעריב דעלמא ורק יכוין שלא לצאת מצות קידוש שבתפילה ושוב אינו מקדים האיניו תדיר להגרי"ז או שלא יתקיים מצות קידוש בתפילה להגרז"ס ויזכיר יצ"מ בקידוש על הכוס. ובאמת כן היא דעת החת"ס בגליון שו"ע סי' רע"א שראוי בכל ליל שבת שיכוין שלא לצאת ידי קידוש מהתורה, והטעם בזה כדי שיתקיים עיקר הקידוש דאורייתא על הכוס וזהו הידור בקידוש דאורייתא שיאמר על הכוס ואם יצא בתפילה שוב לא יתקיים הקידוש דאורייתא על הכוס.

חידוש הגרי"ז רבליל שבת מוכרח לקרוא ק"ש קודם תפילה

מעשה באחד שנכנס בליל שב"ק למנין בביתו של הגרי"ז וכשהגיע כבר עמדו להתפלל שמו"ע, ורצה להתחיל שמונ"ע עם הציבור כדקי"ל דבמעריב הנכנס לבהכ"נ מתפלל שמונ"ע עם הציבור ואח"כ משלים ק"ש עם ברכותיה דסמיכת גאולה לתפילה בערבית אינה מעכבת והיא מצוה בעלמא ועדיף להתפלל עם הציבור וחלוק משחרית דלעיכובא היא סמיכת גאולה לתפילה, וסימן לו הגרי"ז שלא יתחיל שמונ"ע עם הציבור, ולאחר התפילה ביאר לו הגרי"ז שנכון בכל מעריב עדיף להתפלל עם הציבור ואח"כ ישלים ק"ש עם ברכותיה, מ"מ מעריב דליל שבת שאני, משום שהרי מקיימים מצות קידוש מהתורה בתפילה כמש"כ המג"א וכבר קדמו הרשב"א בתשובה וא"כ הרי עתה יש לפניו ב' מצות דמחויב בהם מהתורה מצות קידוש ומצות ק"ש והנדון מפני דתרוויהו מהתורה, דלענין ק"ש ותפילה וכן בכל דאורייתא ודרבנן הכריע השאגת ארי' בס' כ"ב דאין נדון ד'תדיר', והיינו משום דרבנן נדון כדבר רשות כלפי המצוה דאורייתא, ואפ' לדעת הגרע"א בגליון או"ח סי' ז' והצל"ח ברכות נ"א דלא כהשאגת אריה בפרט זה מ"מ מצדדים דהדאורייתא נדון כמקודש לעומת הדרבנן והרי מסקנא דשמעתתא בזבחים צ"א תדיר ומקודש הי מנייהו שירצה יקדים, ואם מתפלל קודם למעריב הרי מקדים מצות קידוש למצות ק"ש והרי מצות ק"ש תדירה היא ממצות קידוש ואין להקדים האיניו תדיר לתדיר מדינא, ולכן בליל שבת מוכרח להקדים ק"ש לתפילה, ע"כ שמעתי.

פלונית הגרי"ז והבאר יצחק

אם מעלת תדיר דוחה מעלת תפילה בציבור

ויש חידוש גדול בדברי הגרי"ז דמצות תדיר עדיף מתפילה בציבור דהרי מטעם תדיר קודם, אמר שיקדים ק"ש לתפילה אף דעי"ז יתפלל ביחידות, וזהו דלא כהכרעת הגאון ר' יצחק אלחנן בבאר יצחק או"ח סי' כ' דמעלת תפילה בציבור עדיף ממעלת תדיר יעו"ש דדן במי שאיחר לבא לבהכ"נ בימים שיש בהם מוסף ומצא ציבור מתפללין ממוסף והוא לא התפלל שחרית האם יתפלל עתה מוסף עם הציבור או כיון שתדיר קודם א"כ צריך קודם להתפלל שחרית ואח"כ מוסף ביחידות, והכריע דעדיף מעלת תפילה בציבור. ונפק"מ רבתא בערב שבת חנוכה דדינו לכתחילה להתפלל מנחה מוקדם קודם הדלקה כמש"כ הפוסקים כמה טעמים, באופן שלא

¹ ושם י"ל דכל דברי הגרי"ז רק בבי' מצות המחויב בהם מהתורה דבזה חל דין תדיר דאורייתא וזה שעדיף מתפילה בציבור, אבל בבי' מצות מדרבנן דממילא חובת התדיר בהם אינו אלא מדרבנן אולי אף להגרי"ז אינו דוחה מעלת תפילה בציבור.

אשר נשמע מבואר מזה, דדעת רבותינו הגרי"ז והגר"ז"ס דע"כ בעינן דתתקיים מצות קידוש בתפילה ואינו יכול לכוין שלא לצאת במצות קידוש בתפילה, וזהו מצותו לקדש בתפילה ולא שייך למפלגנהו להפיל מעריב מדין תפילה ואח"כ יקיים הקידוש מהתורה אלא דכן תיקנו חז"ל דמצות הקידוש מהתורה יקדש בתפילה.

ויסוד הדבר יש ללמוד מדברי התוס' רי"ד פסחים דף קי"ז דהמצוה היא לקדש בתפילה וז"ל, דמדאורייתא אינו אל מה שאנו אומרים בתפילה ועל הכוס מדרבנן ובכל המועדים אנו מזכירים יצ"מ בקידוש היום של תפילהאע"פ שאנו מזכירין בקידוש על הכוס, אבל בשבת הקידוש אנו אומרים יצ"מ, ובקידוש בתפילה אין אנו אומרים אותו, וקשי', למה לא ניתקן לאומרו בשבת בתפילה שהרי עיקר קידוש מהתורה וגז"ש בשבת גמרינן לה, וכו'. אשר מבואר מדבריו דפשיטא לי דבעי לקיים מצות קידוש בתפילה ולזה הקשה למה לא תיקנו הנוסח יצ"מ בגוף התפילה.

וכן יש ללמוד מדברי הרשב"א בתשובה ח"ד סי' רצ"ה, וז"ל, 'קידוש היום [ד"ת] לזכור אותו בכניסתו כעין שבח וקילוס וכל אחד אומר כפי שיזמון לו מעניני שבחו וקדושתו, ובאו הם [חז"ל] ותקנו לכל נוסח א' במקום סעודה ובחפץ [יין] ותקנו שיזכיר קדושתו על היין, ותיקנו להזכירו בתפילה וקבעו לו ברכה רביעית וכן בברכה"מ'. והיינו ד"ת קידוש בדברים של שבח בקדושת השבת, וחז"ל תקנו הנוסח ומקום האמירה, וזהו דכתב 'ותיקנו להזכירו בתפילה'.

ומתבאר מדברי הראשונים דכן נקבע מצות הקידוש, דמקדש בתפילה וכלשון הש"ס ברכות דף ל"ג מקדש בתפילה והדר מקדש אכסא, ולזה ע"כ אין עצה לכוין שלא לצאת ידי קידוש בתפילה, וממילא שוב הדרין דמתקיים האיניו תדיר קודם אם יתפלל עם הציבור ולהגרי"ז יקדים הק"ש ועדיף מתפילה בציבור, ולהגר"ז"ס הקידוש ד"ת שמתקיים בתפילה בעי יצ"מ ולזה צריך לסמוך גאולה קודם, וכמש"נ, ופרט זה דלא כמש"כ החת"ס דעדיף לכוין שלא לצאת בקידוש בתפילה, וכ"כ המ"ב סי' רע"א סק"ב, ודבריהם צ"ע מדברי הראשונים הנ"ל.

ליל יו"ט בענין הנ"ל אם דינו כשבת

והעיר חתני הרב ר' ישראל מאיר שימון שליט"א מדברי הרא"ש פ"ק דתענית סי' ב' דכתב לענין ערבית בליל יו"ט דדין סמיכת גאולה לתפילה דינו כמו כל לילה, והרי לדעת הגר"ז"ס למצות קידוש דבעי יציאת מצרים ע"כ נשתנה דין סמיכת גאולה לתפילה בליל שבת וה"ה לכאורה ביו"ט דין קידוש דידי' כמו בשבת כמש"כ המג"א ריש סי' רע"א.

והנראה בזה דבאמת ביו"ט אינו מתקיים מצות קידוש בתפילה, ויסוד הדבר כמוש"כ הרשב"א בתשובה דיסוד הדין דקידוש בתפילה זהו משום דהקידוש ד"ת תקנו להזכירו בתפילה והדר מקדש אכסא, אכו הרי קידוש ביו"ט כתב המג"א סי' רע"א חיובו רק מדרבנן והעתיקו המ"ב וא"כ כל קיום הקידוש כמו שנתקן על הכוס, ולכן אף אליבא דהגר"ז"ס דליל שבת סמיכת גאולה לתפילה מעכבת אכן ליל יו"ט אינו מקיים קידוש בתפילה ודין סמיכת גאולה לתפילה בזה כמו כל יום וכמש"כ הרא"ש בתענית.

ואמנם יש לדון לפמש"כ הפמ"ג סי' תר"צ מהרמב"ן דתפילה ביו"ט דאורייתא ממקרא קדש ועד"ז ברש"י שבועות דף י"ג [ואמנם בחת"ס בגליון סי' רע"א נקט דזה רק ביוה"כ יעו"ש] א"כ אף דאין ביו"ט קיום דמצות קידוש בתפילה כמש"כ, מ"מ הרי יש בזה קיום דמצות מקרא קדש דיו"ט וזה אינו תדיר ונמצא דמקדים האיניו תדיר מצות מקרא קדש לק"ש התדירה וא"כ להגרי"ז אם איחר לבא לבהכ"נ ובא בזמן שנעמדים לשמו"ע אף דלא מתקיים מצות קידוש בתפילה, אכן כלפי המצות מקרא קדש הוא דאורייתא וכן ק"ש ושוב נימא ק"ש קודם למצות מקרא קדש ובדין דלא יתפלל עם הציבור שמו"ע אלא יקרא ק"ש בברכותיה ואח"כ יתפלל כפסק הגרי"ז בכל ליל שבת,

ונראה עוד אף למאי דמצדד הפמ"ג שם לדעת הרמב"ן דתפילה ביו"ט דאורייתא בפרהסיא והיינו בציבור דזהו אופן קיום המקרא קדש בפרהסי' ומה"ט כתב להקפיד עשרה י"ג שנים שהביאו ב' שערות מפני הדין ציבור בזה הוא דאורייתא, וא"כ היה מקום לדון אף להגרי"ז באיחר והגיע למעריב הרי מחויב להתפלל עם הציבור לקיים חובת מקרא קדש ועדיף ממעלת הקדמת התדיר. מ"מ נראה דחיובו דמקרא קדש אכתי יוכל לקיים בשחרית בציבור ולא בעי לזה דוקא מעריב דליל יו"ט, ושוב הדרין לדעת הגרי"ז להקדים ק"ש התדיר לתפילת ערבית דמקיים ב' חיובא דמקרא קדש והוא אינו תדיר כלפי מצות ק"ש, וכמש"נ.

מסקנא דשמעתנא

האם ראוי לכוין לצאת או שלא לצאת בקידוש בתפילה

העולה ממש"נ, להגרי"ז בין בליל שבת בין בליל יו"ט הנכנס כשהציבור עומד להפלל שמו"ע לא יתפלל עמם מפני דקדים מצות קידוש קודם לק"ש התדירה וביו"ט מפני שמקדים המצות מקרא קדש קודם לק"ש, ואילו אליבא דהגר"ז"ס רק בשבת דמקיים מצות קידוש בתפילה בזה נאמר לסמוך גאולה לתפילה מדינא לקיום מצות קידוש בתפילה אבל בליל יו"ט דלא מתקיים מצות קידוש בתפילה בזה דין סמיכת גאולה לתפילה ככל יום כמש"כ הרא"ש בתענית וממילא דמתפלל עם הציבור ואח"כ משלים ק"ש עם ברכותיה, ואמנם סתימת הפוסקים דלא שאני לן בדין זה לא ליל שבת ולא ליל יו"ט מכל לילה דהמאחר מתפלל עם הציבור ואח"כ משלים, וכמש"נ.

ולענין אם צריך כונה לצאת בקידוש בתפילה בליל שבת צע"ג למעשה האם ראוי שיכוון למצוות קידוש בתפילה למה שהכרחנו מדעת הגרי"ז והגר"ז"ס ויסוד דבריהם מדברי הראשונים דכן נתקן לקדש בתפילה, או כמש"כ החת"ס בגליון סי' רע"א שראוי לכוין שלא לצאת כדי לקיים הדאורייתא על הכוס, וכ"כ המ"ב שם סק"ב וז"ל ומסתמא אין דרך העולם לכוון לצאת את המצוות עשה דזכור בתפילה וטוב יותר שיצא אז (על הכוס) המצוות עשה דאורייתא משיצא עתה בתפילה ויהיה בלי כוס ושלא במקום סעודה, והרי נתבאר מדברי התוס' רי"ד בפסחים קי"ז והרשב"א בתשובה שכן תיקנו חז"ל לקדש בתפילה וא"כ אדרבא דינו לכוון למצוות קידוש או עכ"פ ודאי לא לכוון לא לצאת, וצע"ג.

עניני ציצית

בטעם המצוה דמצוות ציצית ומפני מה נשים נפטרו מזה

ואם כן כל זה לא שייך אלא בגברים, שבשאר ימים יש להם תפילין, אבל נשים שאין בהם תפילין לא שייך מעיקרא כל עיקר הך מצוה.

והיה נראה להוסיף בזה לדברי המדרש הנ"ל, דהנה יש להעיר בשינוי הלשון במצוה זו, שלשון הכתוב הוא ואמרת אליהם ועשו להם, והיינו שנתייחד הדיבור למה, ולא כבשאר המצוות שהדיבור הוא לישראל [ועשיתם ולקחתם וכל כה"ג].

ולדברי המדרש יש לומר, שכיון שהיה זה בקשה והצעה של משה, להוסיף להם זו המצוה, לפיכך ניתנה המצוה בזה האופן והלשון, שנאמר משה לך אמור לישראל דבריך.

הנה טעם מצוות ציצית נתפרש בתורה שהוא למען תזכרו ועשיתם את כל וגו'.

ולכאורה יש להעיר לפי זה, שאם כן מפני מה פטרו את הנשים ממצוה זו, הרי אף הנשים זקוקות לזכירה זו [וכמש"כ רש"י ברכות כ: ד"ה נקיש דנשים חייבות במזווה משום דכתיב למען ירבו ימיכם, ונשי לא בעו חיי בתמיה, עיי"ש].

ונראה לבאר בזה על פי מה דאי' בילקוט (והביא זה האוה"ח על אתר), כשראה משה מעשה המקושש אמר לפני ה' בימי החול לובשין ישראל תפילין וזוכרין המצות ביום השבת במה יזכרו והשיב הקדוש ברוך הוא הריני גותן להם מצות ציצית שבה יזכרו וכו'.

בדין ספק בציצית - הפקר על תנאי

כמה הוכחות דהפקר על תנאי מהני

ובאילת השחר ב"ק דף צד. דן בזה ג"כ אם מהני הפקר על תנאי, והביא מהנמוקי יוסף בהמניח שביאר בדברי הגמ' שם 'במתכוין לזכות בחרסיה' שהיינו שהיה בדעתו שבמה שרוצה לזכות אינו מפקיר כלל, וחז"ל שמועיל הפקר בכה"ג אף שהוא תנאי,

עוד הוכיח מדברי התוס' (ב"ק צד. ד"ה מרחו) שרצו לומר דבפאה הוה הפקר למפרע אם יפריש, והר"ש כך סובר לפי האמת, וחזינן דשייך הפקר אף בתנאי.

בדברי הגרעק"א מבואר שנסתפק בזה

אמנם מצינו להגרעק"א שנראה שנסתפק לו אם מועיל הפקר על תנאי.

דהנה בתשו' הגרעק"א (החדשות - ליטנר, תשובה י') דן במי שיש לו קמח על גג ביתו, וירא שיחמיץ בפסח ואז לא יוכל לבטל, אם ראוי שיפקיר מעכשיו מה שיתחמיץ, ודן שם משום אין ברירה, ובהמשך דבריו כ' הגרעק"א שהוא מסתפק עוד אם מהני הפקר כה"ג, דכיון שאף אחד לא יכול לקחת מספק, א"כ אין זה הפקר, עיי"ש.

ומבואר בדברי הגרעק"א שיש לו צד שלא יועיל הפקר על תנאי, כיון דאף אחד לא יוכל לזכות בפועל.

נתעורר ספק בכשרות הציצית

מעשה שהיה, באברך ת"ח שהיה לו ספק אם ציציותיו כשרות, ולא רצה להורידם, כדי שלא להפסיד המצוה להצד שהם כשרות.

יפקיר על תנאי

והציעו שיכול להפקיר את הבגד, וממילא לא חייב בציצית, והיות ויש צד שאולי כן מקיים ציצית, לכן יאמר שמפקיר את הבגד רק אם הציצית לא כשרה, ואם היא כשרה אינו מפקיר, ובפשטות היה נראה דודאי מהני.

ואף שמבואר במגן אברהם (סוסי' י"ד) שלא מהני הקנאה לאחר לענין להפטר על ידי זה מציצית, דאכתי הוה כשואל טלית מצויצת שמבו' שם שחייב בציצית מיד, מכל מקום במפקיר טליתו הביאו מהגרי"ז דלכולי עלמא מהני [והעירו דבפמ"ג לא משמע כן].

אמנם יש לדון אם מהני כלל הפקר על תנאי, דהיינו שתולה ההפקר בתנאי שיקרה דבר מה.

אם מהני הפקר על תנאי

והנה בהגהות על תרוה"כ סי' ר"ס דן שלא יועיל כלל תנאי בהפקר, משום שהפקר ליתא בשליחות וכמבו' בר"ן בריש פסחים [ומילתא דליתא בשליחות ליתא בתנאי].

ויש להקשות על הגרעק"א מה יענה להראיות מהנמוק"י, ומהתוס' לענין פאה שהובאו לעיל.

ועוד יש להקשות בזה, מהגמ' בב"ב (קמח:) שדנה בשכיב מרע שהפקיר נכסיו אם בעמד חוזר, ובפשטות בהפקר אין תקנת שכיב מרע, ואף בהקדיש משמע בראשונים שם שאין תקנת שכיב מרע, אלא ודאי שכוונת הגמ' שהוא כעין תנאי שאם עמד יוכל לחזור, ומבואר דמהני תנאי בהפקר, שהרי עמד חוזר זהו רק תנאי.

הגרעק"א לא מיירי אלא בהפקר שא"א לזכות בו לעולם

ויתכן לומר בזה, דלא איירי הגרעק"א אלא באופן שאף פעם לא יוכל לזכות [וכמו בהחמץ דשם שעכשיו א"א לזכות כיון שלא יודעים אם הוא הפקר או לא, ואח"כ הרי זה יחמיץ ואין זכיה באיסורי הנאה], אבל בשכיב מרע הרי אם ימות, כשימות יהיה הפקר, וכן בדברי הנמוק"י והר"ש בסוף הרי יתברר ואז יוכל לזכות, וזה סגי להחשב הפקר (אמנם בדברי הגרעק"א גופיה אין נראה שסובר כן).

אם בציצית מיקרי שההפקר יבוא לידי היתר זכיה בפועל

ומעתה, אם נסכים ליסוד חילוק זה, יש לדון מעתה היאך הדין באופן דידן, שאמר שמפקיר הבגד בתנאי שאם מחוייב בציצית, דהרי בזה ג"כ לכאורה לעולם לא יוכלו לזכות בזה, וא"כ יתכן שלא יהני בתנאי כה"ג.

אמנם יש סברא לומר דהכא יועיל לכו"ע, דהרי כאן הוא ספק הפקר, ואם יתפוס אחד הרי יהיה המע"ה, שהרי הוא ספיקא דדינא, וכמבואר דעת הש"ך, דאף דתקפו כהן מוציאין מידו מכל מקום בספיקא דדינא אין מוציאין מידו.

אם לכתחילה יכול לתפוס בספיקא דדינא

ויתר על כן יש לומר, דהנה בעיקר הך דינא דבספיקא דדינא אין מוציאין מידו, יש לדון אם לכתחילה יכול לתפוס, או שרק בדיעבד כשתפס אין מוציאין מידו.

וכבר דנו בזה באחרונים לענין ספק שביעית אם מותר לתפוס, שדעת החזו"א (שביעית סי' ז') שאסור לתפוס ובמעדני ארץ חלק עליו שם וכתב שלדידיה פשוט שמותר לתפוס אף לכתחילה.

ובחידושי מו"ר הגרש"ר (ריש אלו מציאות) דן בספק הינוח שיהא אסור לתפוס, ובברכת שמואל נוקט שמותר לתפוס.

אמנם במאירי בסוגי' דיד להפקר (נדריים דף ז) כתב דכיון שהוא בעיא דלא איפשיטא, מהני תפיסה, אבל לכתחילה אור לתפוס

והנה אם נימא דיכול לתפוס לכתחילה, יש לומר דבזה אף להגרעק"א מהני הפקר בתנאי, שהרי יהא הפקר גמור, אך אי נימא כהמבואר במאירי דלכתחילה אינו יכול

לתפוס יש לעיין אם לדעת הגרעק"א יהא די בזה דבדיעבד אי תפס לא מפקינן מיניה.

נפק"מ נוספת בזה הנידון - ביטול חמץ בשבת

ונידון זה נפ"מ נוספת יש בו, והוא בדין ביטול חמץ, דהנה ידוע של הרמב"ן דביטול לאו מטעם הפקר, והוכיח מהא דמבטלים חמץ בער"פ שחל בשבת, אף שאסור להפקיר בשבת,

והנה אנו נוהגים להוסיף בנוסח הביטול אף ל' הפקר (משנ"ב תל"ד ח') כיון שחוששים שביטול הוה הפקר, ולזו הדעה ע"כ מותר להפקיר בשבת.

היאך נעשה בהפלוגתא אם מותר להפקיר החמץ בשבת, אלא שעוררו לדון היאך נעשה בערב פסח שחל בשבת, דכיון שאנו חוששים להדעה דביטול מטעם הפקר, אם כן צריך להפקיר, אך להרמב"ן הא אסור להפקיר בשבת.

ונתפרסם בשם רבותינו עיני העדה מרן הגרא"ל שטינמן זצלה"ה, ויבלח"ט רבינו מרן הגרי"ג אדלשטיין שליט"א, עצה נפלאה, שבערב פסח שחל בשבת, יאמרו 'הריני מבטל החמץ', ואח"כ יאמר שאם ההלכה שביטול זהו הפקר הריני מפקיר.

ובזה לכאורה יוצא לכל הדיעות, דאם ההלכה כהראשונים שביטול מטעם הפקר, א"כ ע"כ מותר להפקיר בשבת וכמו שנת', ואם ההלכה שביטול לא הוה הפקר הרי לא הפקר, ולמש"כ הרי לא יצא את שיטת הגרעק"א שלא מהני הפקר בתנאי.

והנה רבינו מרן האילת השחר זצלה"ה אזיל לשיטתו בב"ק שהבאנו לעיל, שהוכיח שם מהראשונים דמהני הפקר על תנאי, וממילא ה"ה הכא, וא"כ לדינא שנת' דהגרעק"א נסתפק בדבר, יש לעיין אם אכן ראוי לעשות עצה זו, וצריך עיון.

גליון זה מוקדש

לזכות הילד הרך הנימול

נתן דוד בן הרב דב הלוי

יאיר נרו לאוי"ט

"יזכו אבי הילד ואמו לגדלו לחנכו ולחכמו,
ויהי ד' אלוקיו עמו"

-יו"ל מכתבי תלמידים-

להצרות, תרומות וכן לקבלת הגליון - 0548598294 או מכתובת 859309@GMAIL.COM

תמצית הש"ס

אין לסמוך להלכה

מסכת שבת ק"ז. – קט"ו.

שמונה שרצים:

דיני צידה וחבלה

החובל באדם או בהבמה חייב, ובפשטות האיסור הוא משום שוחט דהיינו נטילת נשמה (שהדם הוא הנפש), וחובש שוחט אינו דווקא בהריגה גמורה של הבעל חי, אלא אף בהוצאת דם שייך חיוב זה, ומאידין גם בהריגה ללא דם יש איסור שוחט, וי"א שהאיסור בחבללה הוא משום צובע, או משום מפרק (דש). והלחן יבואר פרטי דינים אלו.

צידה וחבלה בשרצים - הצד בשבת אחד מח' שרצים האמורים בתורה (חולד עכבר צב אנהק כח לטאה חומט תנשמת) חייב, וכן החובל בהם חייב משום תולדה דשוחט. כיון שיש להם עור והיו חבורה שאינה חודרת. ל"א חייב בעקרום צובע על צביעת העור. (רש"י. וכתבו התוס' שהפירוש הראשון עיקר). אבל שאר שקצים ורמשים כגון תולעת ונחשים ועקרבים החובל בהם פטור מפני שאין להם עור, והצדם לצורך חייב שלא לצורך פטור דאין במינו ניצוד, והיו מלאכה שאינה צריכה לטפה, ור"ש היא. רש"י. ור"ת (תודה' שלא לצורך) מחק את הטעם של אין במינו ניצוד, שהרי למ"ד זה אף בלצורך פטור. וכתבו התוס' (ד"ה הצדו) ששמונה שרצים בסתמא צדו לצורך העור, אבל בשאר שקצים ורמשים צריך שיתכין להדיא לאיזה צורך.

היה ועוף שברשותו הצדן פטור כיון שהם ניצודים ועומדים, והחובל בהם חייב כיון שיש להם עור.

ק"ז: מחלוקת ריו"ח בן נורי ורבנן - רבי יוחנן בן נורי ורבנן נחלקו לענין טומאה בעור השרצים, לרבי"ז אין עורות ח' שרצים מטמאים, ולרבנן עורות אנהק כח לטאה וחומט מטמאים כבשרם. לשמואל ולאביי נחלקו אם יש להם עור או לא, ותנא דמתי"ל דס"ל שהחובל בהם חייב סובר כרבי"ז, אבל לרבנן אלו שאין להם עור החובל בהם פטור, ואף שעור רך של עגל דינו כבשר לענין טומאה, ואילו בשבת החובל בחייב, ומסתמא ח"ה בעור של עוף שהו, ר"מ סבר שמואל שח' שרצים אין עור רך, והא דמקבלים טומאה משום חדשיבי כבשר. (תודה' אמר שמואל). ולרב לא נחלקו רבנן אלא לענין טומאה, דכתיב "אלה הטמאים לכם" לרבות שגם העור מטמא, אבל לענין שבת מודו רבנן שהחובל בהם חייב, ומה שמצינו בברייתא שת"ק חולק על רבי"ז לענין שבת, האי תנא הוא רבי יהודה דאזיל בתר גישתא (עור עבה ויש בו ממש) וכדמצינו דס"ל שטלאה דינה כחולד.

אין חבורה אלא כשאינה חודרת, אבל אלו שאין להם עור שנצוד בו הדם, או מכה קטנה שלא נצוד הדם, אינה חבורה, דכתיב "היהפך כושי עורו ונמו חרבורותיו" מה עורו של כושי אינו חוזר, אף תבורה אינה חוזרת ונמו הוא מלשון תמורה והיינו החלפה.

הריגת כינה ושאר בעלי חיים קטנים בשבת - ההורג כינה בשבת, לר"א חייב, דילפינן מעורות אילים מאדמים שכל שיש בו נטילת נשמה חייב. ולרבנן פטור, דילפינן מעורות אילים מאדמים שהחובל הוא במין שהוא פרה ורבה, וכינה אינה פרה ורבה, ומה שמצינו שהקב"ה יושב וזן מקרני ראמים עד ביצי כנינים, הכונה למין שנקרא ביצי כנינים. אבל שאר מינים אפי' קטנים, כגון פרעושים, כיון שהם פרים ורבים חייבים על הריגתם לכו"ע, ולא נחלקו ר"א ורבי יהושע לענין פרעושים אלא לגבי צידה, אם חייבים בדבר שאין במינו ניצוד, אבל לענין הריגה אפי' רבי יהושע מודה שחייב. ולענין צידה אף שרבי יהושע פטור מ"מ אסור לעשות כן, אמנם אם הוא נושך מותר משום צער לקוחות ולהשליכו מעליו, ואם הוא על האדם ואינו ירא שישכנו, כגון שהוא על הסרבל, מותר להפילו ואסור לטילו. תודה' הצד.

תמצית ההלכה

החבל ונטילת נשמה בשבת - שמונה שרצים האמורים בתורה, או בהמות חיות ועופות, החובל בהם חייב, אע"פ שלא יצא מהם דם אלא צנור תחת העור דם אפי' כל שהוא, ושוב אינו חוזר ונבלע בבשר. מפני שנטילת הנשמה שבאותו מקום, וכל זה כשהוא צריך לדם החבלה לכלבו או לאיזה עוף, או שצריך לבשר שנצוד בו הדם כדי להאכילו לכלבו עם דמו, דאם אינו צריך הוא מקלקל ופטור. אסור לחון מפני שני' החיובין יוצא דם שנבלע בבשר. אסור להרוג פרעושים אף אם הוא על בשרו ועוקצו, וכן אסור להשליכו למים, אבל כינה מותר להורגה בשבת, אמנם המפלה בגדיו מניחים לא יתרגם, וכדון שצנעוים עם פרעושים וחוששים שיהיו גם פרעושים. (שט"ז ח' ט').

מלאכה שאינה צריכה לגופה - איתא במתני' שהצד בעל חיים שלא לצורך פטור, ואמרו רב יהודה בשם רב שזה כדעת ר"ש שמלאכה שאינה צריכה לגופה פטור. וי"א שרוב מדובר על הדין שהמפיס מורסא (לעשות לה פה חייב, אבל להוציא ליחה פטור, מפני שהפתח הוא המלאכה, ואינו צריך שיהיה כאן פתח מלאך והלכא. וי"א שרוב מדובר על הדין שהצד נחש (לרפואה חייב, אבל) שלא ישכנו פטור, מפני שהצידה היא המלאכה, ואינו צריך שיהא ניצוד אלא שלא ישכנו.

השוליה דג מן הים - והוא כבר היה ניצוד ועומד במעוד יום, אם יש בו כרוח סלע בין סנפיריו, ואפי' לא ישכנו ממש אלא דעבד ירירי שתשנועוים בו במשך חוט מן האצבע, חייב משום נטילת נשמה, דלא יחיה יותר.

עוקר דבר מגידולו - הכתובים כשנותא הגדול על קוצים חייב משהם עוקר דבר מגידולו מפני שהוא גדל מעיר הקרקע וקוצים ינוקם ממנה. וכן המושט ידו למועי בהמה ועקר עובר שבמערה, וכן התולש פטריות משפת הדלי. אבל התולש מעצץ שאינו נקוב פטור, מפני שאין זה מקום גידולו דאין דרך זריעה שם, ואינו מחובר לקרקע עולם.

דיני עור

לאחר שנתבאר דיני שמונת השרצים לענין איסור צידה וחבלה, שהמייחד אותם משאר שרצים הוא מה שיש להם עור, מבאר תוס' דיני עורות בעלי חיים לגבי כשרותם לתפילין ולהקרבנה ע"ג המזבח, והם גם מצויים באהל המת, וכדלהלן.

ק"ח. עור עוף טהור כשר לתפילין, שאף שיש בו נקבים נקבים בשרשי הנוצות, ורחמנא אמר "וכתבתם" כתיבה ממה שאינה נפקת. כ"ז מ כל נקב שהדיו עובר עליו אינו פוסל. וכן עור עוף טהור כשר למזבח, דכתיב "ושעשע אותו בכנפיו" שישעשעו בעוד כנפיו בו ויקטירו. והגמ' אומרת ש"ל שעור עוף הוא עור, והתורה ריבתה שאפשר להקטירו, או שאינו עור, ובעי קרא לומר שאף שיש בו נקבים נקבים אינו מאוס להקרבנה. אין כשר לתפילין אלא עור טהור, דכתיב "למען תהיה תורת ד' פניו" מן המתיר בפניו. אמנם כותבין מעור נבלות וטרפות של הטהורות. והלכה למושה מסיני שכורכים הפרשיות בשעור הטהורות, ותופרים הבתים בגדי הטהורות.

עור הגדי - כלי העשוי מעור הדג ועצמותיו מציל מפני הטומאה באוהל המת, כיון שיש לדג עור, ועור הדג ועצמותיו אינם מקבלים טומאה, ודבר שאינו מקבל טומאה חוץ מפני הטומאה, ולענין תפילין אם יבוא אליהו ויאמר דפסקה זוהמא מנייה כשר בדג טהור, אבל היתר ואיסור אינו תלוי בו, דלא בשמים היא.

דס הוא אדום

ואין טמא בנדה אלא ד' מיני אדום, ושחור אדום הוא אלא שלקה, דכתיב "מים אדומים כדם".

מילה היא באותו מקום דילפינן ערלתו ערלתו דהיינו דבר שעושה פרי, (ואין לזכור מ"ערלת לבבכם" או מ"אזנם ערלה", דבעינן "ערלתו" תמה באותיותיה, שמופיש בתוך התיבה ערלת מה), וי"א מדכתיב "וערל זכר אשר לא ימול" מקום שניכר בין זכרות לנקבות.

ק"ח: עשיית מי מלח בשבת - לרבנן אסור לעשות מי מלח מרובים אבל מועטים מותר, וכן הלכה. (תודה' א"ח). לרבי יוסי אף מועטים אסורים מפני שהוא כמעבד, ומותר רק כשנותן שמן בתחילה לתוך המים או המלח, מפני שהשמן גורם שהמלח לא יתערב יפה עם המים, וגורם שלא יהיו עזים, ולתת שמן אחרי המים והמלח אסור מפני שמתחילה נראה כמעבד. (ואפי' לרבי יוסי מותר לתת מלח על עופות ואח"כ לתת עליהם משקין, מפני שהשמן מניח ממתקה את המלח כמו שמן. שם). רב יהודה בר חביבא תני אין עושין מי מלח עוין בשבת, והיינו שני שלישי מלח ושליש מים.

מליחת צנן וביצה בשבת - לר"י בר חביבא אין מולחין צנן וביצה בשבת ג' ד' התיכות יחד, שהמלח מעבדם והם נעשים קשים והיו תיקון, ואביי מותר בביצה, ורב נחמן היה סבור להתיר מליחת צנן מפני שהמליחה מופסידה את חריפות הצנן, אבל כל כששמע שבארץ ישראל מולחים ערימות צנן לא היה מולח שמים יחד, אבל היה מטביל במלח ואוכל.

תמצית ההלכה

אין לחיין הרבה מי מלח (או לתת שאר משקין במלח) לצורך נתינתם לתוך ורקות כבושים, שאף שמדאורייתא אין עיבוד באוכלין, מדרבנן אסור. ומי מלח מועטים מותר להכין בשבת לצורך נתיבה לתבשיל או כדי לטבול בהם פתיו, או לשפוך על נתי עוף ודג עליו ואפי' לצורך סעודה אחרת, אבל לא לצורך חול. ואם נתן למים שני שלישי מלח אסור אפי' במועטים. אסור למלוח ד' או ה' התיכות של ירקות הצריכים מליחה ודרך לכובשם (כגון צנן ובצלים וכדו'), ואפי' אם דעתו לאוכלם מיד אסור, אבל אם כל התיכה מונחת לבדה מותר לטבולה במלח ולאוכלה בתוך זמן קצר, אמנם אם משעה אותה במלח אסור אפי' בהתיכה אחת. מותר למלוח ביצים לצורך אותה סעודה, אבל אסור למלוח בשר או ביצה כדי להתיי. (סימן שכי"א).

עשיית ואכילת רפואות בשבת

הכמים אסור לעשות רפואות בשבת, גזירה שמא ישחוק סממנים לצורך הרפואה ויעבור על טוחן, אמנם דבר שם בריאים עושים אינו בכלל האיסור, והלחן יבואר איזה דברים אסורים ואיזה מותרים.

רפואת העין בשבת - מותר לרחוץ העיניים במים מימה של סדום בשבת, אבל לעצום העיניים ולפתוחם בשעה שרוחצים אסור, דמוכחא מילתא שזה לרפואה, כיון שמי ים המלח הם מאד מלוחים וכדמצינו שמעולם לא טבע אדם בימה של סדום. ואסור לתת יין בתוך העין אבל על גב העין מותר, ורוק תפל (-שלא טעם כלום משיעור משנתו, והוא חזק ומרפא, אבל להריחה הוא מאוס) אסור אפי' על גב העין, ומותר לשרות קילורין מע"ש דמלבי שאינו מוכח שזה לרפואה איכא הכיורא לדירה ולכן לא גזרו בזה ולתת ע"ג העין בשבת (ויספת צונן בשחרית ורחיצת ידים ורגלים בערבית מועילים יותר), אבל אסור לעצום העיניים ולפתוחם.

ק"ט. רוח רעה - אין ליגוע בנקבי הגוף (עין חוטם פה אוזן נקב הקזת הדם אמוה ופי הטבעת) או בגיגית קודם נטילת ידים, מפני שהרוח רעה שבידים מוקח. ורש"י מפרש שבאמה הטעם משום קרי ובפי הטבעת משום שמביא לידי תחתונות, ואינו דווקא בשחרית. והרוח רעה מוקפדת שירחץ ידי ג' פעמים.

הגמ' מבארת איזה עשבים אין בהם משום איסור רפואה בשבת מפני שאינם מרפאים, או מפני שזה גם דרך הבריאים, ואיזה דברים אסורים. לרש"י הנדון לענין אכילה, ולתוס' (ד"ה עליו) הנדון לענין לשים על העין.

אסור לטרוף ביצים בקערה בשבת. וי"א ששירקא טובא מותרת בשבת, לרש"י הכונה למרוח שבו וביצים על הצל, ולכבוד שלא יהיה רוחם כבדי לכשל, ולא אמרינן דדמי למתקן, ולר"ה (תודה' שריקא) הכונה לסנן מי אבטח' שהשתים אותם כדי לשלשל, ואין בזה משום בורד כיון שהם ראוים גם בלי הסינון, כמו שמותר לתת יין ומים צלולים ע"ג המשמרת, כיון שהם ראוים לשתיה קודם הסינון, וחייא בר אשי לא אכל צלי שמרחהו עליו שמן וביצים.

מי שנגפה ידו או רגלו מותר לשרותה ביון, אבל בחמוץ אסור משום שהוא מרפא, ולמפונקים כבני מחווא אסור אף ביון, מפני שזה מרפא אותם.

מכה שעל גב היד או הרגל הרי הם כמכה של חלל ומחללים עליהם את השבת.

הריצה במים בשבת - מותר לרחוץ במי גרר או במי חמתן או במי עסיא או במי טבריה, שאע"פ שהם מלוחים וקצת דרך לרחוץ בהם גם בחול, (וכתבו התוס' שמה שמצינו שאסור לרחוץ בשבת, היינו דווקא אם המים בנומא, דדמיא למרחץ, אבל בהר מותר לכתחילה. ולרובנו ניסים גם בחמי טבריה מותר לרחוץ לכתחילה, ורק במי מנעה אסור, שכיון שהמנעה מוכסה יש לחוש שמא יזיע). אבל אסור לרחוץ בימה של סדום ובמי המשרה מפני שאין דרך לרחוץ בהם אלא לרפואה, ומותר (אפי' למי שיש חטטין בראשו) רק בלא להשתוות במים, ים הגדול מותר לרחוץ במים הרפים שבו ואסור במים הרעים שבו.

מקוה ומים חיים - לר"מ כל הימים דינים כמקוה, ואין להם תורת "מים חיים" כמו למעון שהוא כשר לטבילת זב והואת צפור מצויע ולקדש מי טהאט ולטהר טמאים אף בוחלין, דכתיב "ולמקוה המים קרא ימים". לרבי יהודה רק הים הגדול (ששם נקוו כל מי בראשית) כמקוה, ו"מים" הכונה שיש בו הרבה מיני ימים מפני שכל הנהלים הולכים אה אלו. לרבי יוסי כל הימים מטהרים בזוחלים כמעון, (לרש"י מפני שדרך להיות נחלים זוחלים עליהן, ולרבי"א (תודה' רבי יוסי) מפני שכל הזמן הם הולכים ושובים, ולכן מסתבר שמה שהכתוב קראן מקוה היינו לענין לפוסלם ממים חיים), אבל פסולים לזבים ומצורעים ולקדש בהם מי טהאט כמקוה כיון שאינם מים חיים. ריו"ח רוצה לתלות את האיסור של רחיצה בשבת בים הגדול, במחלוקת זו של ר"מ ור"י, ורב נחמן בר יצחק דוחה שאין ראייה שנתלקח גם לענין שבת, אלא החילוק הוא שלהשתוות אסור ובלא להשתוות מותר וכו"ל.

ק"ט: אכילת מאכלים לרפואה בשבת - כל מאכל או משקה שדרך בריאים לאוכלו או לשתותו לרפואה לרפואה, מותר לאוכלם ולשתותם בשבת אף בשביל רפואה, אבל מאכל שאין דרך לאוכלו אלא לשהיה אסור לאוכלו בשבת, ועל כן אסור לאכול אוביון (-אברתה בר היג שממועיל לתולעים שבמעיים) ויועוד (-פנתגן שמועיל לתולעים שבכבד) ולשתות אבוברואה (עץ שגדל יחיד ללא ענפים, שמועיל לשתות מים מגולים).

הגמ' מבאר את דרך הרפואה התולעי'ם במעייים ובכבד, ולמי ששתה מים מגולים, ולמי שבלע נחש או שנשכו או שנדקר סביבו או שרודף אחריו, ואשה שנחש בנח דעתו עליה או שנכנס לה באו"מ. ומעשה היה בפומבדיתא באדם שנשכו נחש והרפואה המועילה לו נאבדה, והיה זה מפני שעבר על דברי חכמים שאין לו רפואה, דכתיב "פורץ גדר ישכנו נחש", והבינו זאת ממה שהייתה לו רפואה מוזמנת והיא נאבדה במולדו, אבל היכא שאין רפואה מוזמנת אין ראה שעבר על דברי חכמים. תוד"ה חיויא.

ק"י: מותר לאכול טחול לצורך רפואת השיניים אע"פ שמזיק לבני מעיים, או לאכול כרשינים לרפואת בני מעיים אע"פ שמזיק לשיניים, ולא אמרין שכוין שזה מזיק אין דרך לאוכלם אלא לרפואה.

מותר לשתות מי צלפין בחומץ. אבל אסור לשתות מי רגלים. וכן אסור לשתות מי דקלים (מי מעין בא"י היוצא מבין ב' דקלים, שהכוס הראשונה מרפה והשנייה משלשלת והשלישית יוצאת כמות שהיא), וי"ג מי דקרים (שהם דוקרים את המרה, וי"א שזה זיתום המצריך שהוא דוקר את החולי, והוא עשוי שליש משעורים וי"א מחמיים) שליש מכרכום ושליש ממלח. לרש"י הכונה שאסור לשתות זיתום המצריך, ולתוס' (ד"ה רב יוסף) אין איסור בשתיית זיתום המצריך). וכן אסור לשתות כוס של עיקרים (שרף מאלכסנדריא וצריך שיהי מוכרח שלא גינה, כל שאר במשקל זוז, וכתושים אותם יחד), ומותר לשתות מי דקלים לצמא, ולסוך שמן עיקרים שלא לרפואה.

תמצית ההלכה

אכילת דברים לרפואה בשבת - אוכל (או משקה) שדרך בריאים לאוכלו, מותר לאוכלו בשבת אף לרפואה, ואף אם הדבר מזיק קצת לשאר אברי הגוף, (שזה מזכיה שהוא לוקחו לרפואה), מ"מ מותר ליון שזה אוכל. אבל דבר שאין דרך הבריאים לאוכלו לא אסור לאוכלו או לשתותו בשבת, גזירה שמא יבוא לחשוק סממניו. ואיסור זה הוא למי שיש לו מיוחש, אמנם הולך שנפל למשכב או שחלה כל גופו, אף באין בו סכנה, ומותר, גמור מותר, אבל אוכל או שותה מפני הרעבון או הצמא, אבל אם עושה זאת כדי להקז את מזגו אסור אף בבראי גמור. (ש"כ ח"ז).

שחלים יש בהם משום גילוי, וי"א דווקא כשיש בהם יין. תוד"ה וליתי.

ק"י: הגמ' מבארת דרך רפוי הזבה, והירקון.

איסור סירוס

איסור סירוס מלבד שהוא איסור בפני עצמו הנלמד מפסוק, שייך בן גם איסור מצד מניעת קיום מצות פריה ורביה (שהיא מצוה חשובה מאד, שעבודה נברא העולם, כדכתיב "לא תהו ובהו וקלחו לרפואה), מ"מ מותר ליון שזה אוכל. אבל דבר שאין דרך והיינו לפרות ולרבות גם אחרי שקיים מצות פריו ורבו, ובסוגיה יבואר באיזה אופנים עוברים על האיסורים הנ"ל.

אסור לזכר לסרס עצמו, דכתיב "ובארצכם לא תעשו"ו ככם לא תעשו. (לרש"י קרי ביה לא תיעשו. ולתוס' (ד"ה לתלמוד) מחלקים את תיבת בארצכם לארץ ולכם, ומארץ לומדים איסור סירוס כבעלי חיים, ומכנס לומדים איסור סירוס באדם. ולכן אסור לשתות כוס של עיקרים. ואין לומר שהאיסור הוא רק במתכוין אבל במסחרם מעצמו מותר, וכדמצינו שרבי יוחנן התיך ליטול כרובלת של תרנגול אע"פ שהוא מסחרם מאילין, שהרי רב אשי אמר שהתרנגול לא מסחרם אלא רק נמנע מלשמש מחמת גסות הרוח. (דעת השאילתות שטעם האיסור משום דבכל התורה קיימא לן כ"י שדבר שאין מתכוין אסור, ורק בשבת הלכה כר"י שמותר משום דבעינן מלאכת מחשבת. אבל דעת התוס' שבכל התורה הלכה כר"ש, והכא אחרי משום דהוי פסיק רישיה. שם).

ק"יא: אין סירוס אסור, דכתיב "ותקו מרות" אמ על כרות חיוב על תוק כל כ"ש אלא להביא אותך אחר מרות חיוב. לרש"י נוקח המנה שאינו חותך את הביצים לגמרי אלא חותכם במקום חיבורם והם הם תלויים בכיס, ונתקח הכונה שנותקים מן הכיס ומשליכם לארץ. ולתוס' (ד"ה להביא) כרות היינו שהם עדיין מחוברים קצת ונתקח היינו שמתקם לגמרי, אבל עדיין הם בכיס. (וכן מומחץ אחר מחמץ מן שהיהת המין ואחד לש ואחד ערך ואחד אפה כולם ח"י"בם, דכל עשייתיה של מנחה נאסרו בחימוץ, דכתיב ב' פעמים "לא תיעשה חמץ"), ואף לזקן אסור סירוס כיון שיכול לחזור לנערותו. אבל לגבי בכור יש מחלוקת אם מותר להקיז דם לבכור שאחזו דם.

אשר למי"ד שתינה מצווה על פריה ורביה דכתיב "פרו ורבו ומלאו את הארץ וכבשו"ו ואשה אין דרכה לכבוש, מותר לה לשתות כ"י בעקרה או בעקרה אף איסור סירוס אחר סירוס), ורק אם היא חייבת בפריה ורביה או ב"לעבר אל תנח ידך" אסור מותרת.

וכתבו התוס' (ד"ה והנציא) שמלבד איסור סירוס, יש גם איסור למנעו עצמו מפריה ורביה, וגם אם קיים פריה ורביה אסור משום "בבוקר זרע את זרעך ולערב את תנח ידך", אמנם יש מ"ד שאם כבר קיים פריה ורביה אינו חייב יותר. ובאשה אין איסור סירוס (ולכן בוקינה או בעקרה אף איסור סירוס אחר סירוס), ורק אם היא חייבת בפריה ורביה או ב"לעבר אל תנח ידך" אסור משום מניעת הפריה ורביה.

חומץ לרפואת שיניים - במתני' איתא שאסור לגמועו חומץ, ולטבל מאכלו או פיתו כדרכו מותר, ובברייתא איתא שלפלוט אסור אבל לבלוע מותר. אבי מבאר שגם במתני' האיסור הוא רק לבלוע. ורבא מבאר שלפני טיבול מותר לבלוע מפני שהרואה אומר שזוהו טיבולו, שהיה דרכם לטבל בכל יום, ואחרי טיבול אסור לבלוע דהכל יודעים שכבר סעד וטבל כל צרכו, וחזרו בר רבא מתירוצו זה וס"ל שאין דבר שאסור רק לחלק מן השבת, כדאמר רבא דליכא מידי בדשבת מותר וביהו"כ אסור, ועל כן מותר לחייבי טבילות לטבול ביהו"כ ותשעה באב, ולא אמרין שבשבת מותר מפני שנראה כמיקר (ורק כלים אסור לטבול מפני שנראה כמתקן כל). אבל ביהו"כ שרחיצה אסורה יודעים שהוא טובל ומתקן את עצמו, דכיון שאין לאסור בשבת לא אסור גם ביהו"כ. (ואין לומר דרבא ס"ל טבילה בזמנה מצוה, וטעם זה אינו מותר איסור תיקון מנא. ומה שמותר לטמא ממ לטבול ביהו"כ אע"כ שאסור להזות ביהו"כ, היינו משום שזה מועיל לו שיוכל להזות למחר, דא"צ להזות ביום טבילה, אי נמי איירי בטבילה שלאחר הזאה ותו"ה לא. עוד עתה תיבאר שחללכה אין שטבילה בת"כ כדשיטת רבי חנינא טגן להיתם, וכדא הוית אילוקינו לאבד עליו טבילה אחת בשנה). (חומץ מועיל לשיניים כשעשוי מיין שהחמוץ, היכא שיש לו מכה, אבל אם אין לו מכה, או חומץ העשוי מענבים שלא נתשלו כל צרכם זה מזיק).

ק"יא: החושש במתניו אסור לסוך יין וחומץ, ומותר לסוך שמן, ושמן ורד מותר לבני מולכים כיון שדרכם לסוך בזה בחול גם בלי מכה, ולשאר בני אדם, ת"ק אסור דכיון שדמיו יקרים ואינו מצוי מוכחא מילתא שעושה זאת לרפואה, ור"ש מותר, דכל ישראל בני מולכים הם. לר"ת (תוד"ה למימא) ת"ק אסור אף לתענוג משום דס"ל שדבר שאין מתכוין אסור, ור"ש מתיר משום דס"ל דבר שאין מתכוין מותר. ורב המיר לסוך בשמן ורד ולא משום דס"ל כר"ש שהרי לרב הלכה כר"י דכיון שאין מתכוין אסור, אבל הפני' שבבוקמוהו היה מצוי שמן ורד, והוי סכים בו אף שלא לרפואה.

תמצית ההלכה

סיכה בשבת - החושש במתניו אסור לו לסוך בשבת שמן וחומץ יחד, דכל דבר של רפואה אסור גזירה משום שהיכת סממנים, אבל שמן לבדו מותר לסוך, ואפי"ע ג"כ מכה, וי"ג במשנה יין וחומץ, ולפ"ו אסור אפי" בחד מרם, ושמן ורד אסור לטוכו אפי" לבדו, (ואפי" ע"י נכרי אסור אם הוא מתחזק והולך כבריא), ואם השמן ורד הוא מניו ודרך לטוכו שלא לרפואה מותר. וכתב הרמ"א שבמקומות שאין דרך לסוך שמן אלא לרפואה אסור לסוך בשום שמן, ובחבל ושמן אסור בכל מקום משום שזה ננסו והוי נולד. ומותר לסוך שמן ולמשמש ביד על כל הגוף להנאתו ע"י שינוי, והיינו שיסוך וכשמשמש בידו, ולא ימטמש בכח משום עובדין דחול, אלא בצורה פרייה. ולרמב"ם אם אינו מתכוין להביא עצמו לידי זיעה מותר. (סימן שצ"ז).

הידוק מסוכרייתא דזוייתא - אסור להדק מסוכרייתא דזוייתא (בגד שכוזכים סביב ברו של חבית) בשבת משום סוחט, אע"פ שאינו מתכוין לסחוט, ואף לר"ש דדבר שאין מתכוין מותר כאן אסור, דמודה ר"ש בפסיק רישא ולא מילת, וכן היזה בזה הרבה כפי שזה בצד החבית. ומגונו בחזק כפי שלא יחד קצת, חזי פסיק רישיה. (תוד"ה מודה).

מתי יש איסור בשירת או סחיטת בגדים- כתבו התוס' (ד"ה האי) שאף שלא מצנינו חשש סחיטה אלא במים ולא ביון, משום שהבגד לא מתקנה מריחו ורוחתו של היון ע"י הסחיטה, וגם אינו צריך ליון תסחט, מ"מ אסור לסחוט בגד מיין כיון שהוא מולתבן קצת ע"י הסחיטה והוי מכבס, או משום מפרק כמו סוחט זיתים וענבים. ומה שמצינו שהתירו לעבור במים לצורך הקבלת רבו או אביו או מי שגדול ממנו, וגדה שאין לה בגדים טובלת בבגדיה, ולא חוששים שיבוא לידי סחיטה, מצוה שאני, ולא אמרינן שריותו זרו כיבוסו אלא כשיש על הבגד טיפת דם, ור"ת סובר שבדבר שהוא דרך לכלוך ולא דרך נקיון, מגוון ניוגב או קינוח או מעבר במים לא אמרינן שריותו זרו כיבוסו. וכן התיך ר"ת ליטול ידים ולקנחם בבגד כדי להפתלל או לברך, ור"י אוסר כיון שהיא מתכוונת לטהר הכללךן וזה דרך רחיצה.

לשמואל הלכה כר"ש דדבר שאין מתכוין מותר, ולרב הלכה כר"י דדבר שאין מתכוין אסור.

ואלו קשרים

איסור קושר ומתיר בשבת

מלאכת קושר עניניה הוא חיבור שני בדמים יחד ע"י קשירת חוט או חבל וכדו', (ומלאכת תופר דומה למלאכה זו, אלא שהיא עוסקת בחיבור יריעות זו לזו ע"י תפירה וכדומה), ובבואר בגמ' שהחיוב על המלאכה מותנה בכך שזה יזיח קשר של קיימא, ויש מן הראשונים שסוברים שצריך שיהיה גם מעשה אומן.

קשר של קיימא - אין איסור קושר ומתיר לחייב חטאת אלא בקשר של קיימא שהוא עומד לעולם, כקשר שקושרים את הזמנם לבהמה, וכקשר שקושרים את הטבעת לספינה, אבל הקשר שקושרים בו את החבל לטבעות אלו אינו של קיימא, ואסור לקושרו משום שלפעמים משאיר אותו שבע או שבעיים ומתיר רק את הצד השני של החבל, אבל אין חייבים עליו.

קשר יכול להתירו באחת מידייו - לר"מ אין חייבים עליו אפי' עשאו לקיימא. הגמ' מסתפקת בקשר עניבה, שהוא מהודק אבל יכול להתירו באחת מידייו, אם לר"מ חייבים עליו או לא, תיקן. וכתבו התוס' (ד"ה ואלו) שלקמן ק"י. יש דעה שמתירה בעניבה, והספק הוא אם זה ר"מ או לא.

קיי"ב. **קשרים המותרים** - קושרת אשה מפתח חלוקה, דכיון שדרך לפותחו בכל יום אינו דומה כלל לקשר של קיימא, ואפי' אם יש לחלוק ב' פתחים ויכולה לפתוח קשר אחד וללבושו או לפושטו בדוחק, לא חוששים שתשאיר קשר אחד ושקור ואותו קשר יהיה קשר של קיימא, ונאסור בשני הקשרים מספק. ומותר לקשור חוטי סבכה, ואף שהכוובע מרווח על ראשה רק חוששים שיתולף את השבכה ותשאירו קשור לעולם, כיון שהיא מפתחת לתולש שערה. וכן מותר לקשור פסיק"א תגורה רחבה שיש בראשה חוטים לקושרה בהם, ואין חוששים שתוריד אותה דרך הרגלים והקשר ישאר קשור, דלא עבדה הכי משום צניעותא.

רצועות מנעל וסנדל - בקשר של קיימא חייב חטאת (דאושכפי), בקשר שמתירים אותו לפעמים פטור אבל אסור (במנעל דרבנן שפעמים הולצו כשהוא קשור, אבל אינו של קיימא כיון שבזמן שיש טיט מתירים אותו, ובסנדל שאין אומן קושרו שלפעמים הוא מתקיים שבעו או חודש), ובקשר שמתירים אותו כל יום מותר לכתחילה (מנעל דבני מחוזה, סנדל דבי תרי).

תמצית ההלכה

כללי איסור קושר בשבת - דעת השו"ע שכל הקושר קשר של קיימא, שהוא גם מעשה אומן, חייב חטאת. ואם הוא קשר של קיימא ואינו מעשה אומן, או שהוא מעשה אומן ואינו קשר של קיימא, פטור אבל אסור, ואפי' עשאו ע"מ להתירו באתו יום אסור. ואם אינו קשר של קיימא ואינו מעשה אומן, אפי' גם עשאו לזמן, מותר לכתחילה. והרמ"א מביא ש"י שאן הדין תלוי אם הוא מעשה אומן, בין לו לחמוצא בין לקולא, אלא שקשר שהוא לעולם חייב חטאת, וקשר לזמן פטור אבל אסור, ואם דרך להתירו בתוך פחות מכל"ד שעות, מותר לכתחילה, וי"א שעד י' ימים מותר, ויש להקל במקום הצורך (בה"ל ד"ה שאינם). וכתב המ"ב (ס"ק כ"ה) שקשר העשוי לזמן, יש להקל במקום צורך גדול לקושרו או להתירו ע"י נכרי, אפי' אם הוא קשר חזק. (סימן שי"ז).

דניי סנדל שנקרע

נפסקה רצועת סנדלו בכרמלית ונפל הסנדל מרגלו, אם הוא במקום משתמר ישאירנו שם, ואם המקום אינו משתמר יקח גמי לח שראוי למאכל בהמה שזה לא מוקצה, ויכרוך על הסנדל שלא יפול.

סנדל שנפסקה הרצועה, לענין שבת טומאה וחליצה - סנדל שנפסקו שתי אזניו או שתי תרסיותיו או שניטל כל הכף שלו, בטל ממנו שם סנדל. ואם נפסקה אחת מאזניו או שניטל רוב הכף שלו לא בטל ממנו שם סנדל. ואם נפסקה אחת מתרסיותיו (מקום חיבור הרצועות), לחכמים לא בטל ממנו שם סנדל, ולר"י אם נפסקה החיצונה בטל ממנו שם סנדל דאינו הוון לתקנו, אבל אם נפסקה הפנימית לא בטל ממנו שם סנדל דהויא רוחא הוון לתקנו, ואף שתיקונו ניכר, כיון שזה לצד פנים זה אבן זה רוחא. (ויש מחלוקת בדעת ריו"ח אם הלכה כר"י). וכל היכא שבטל ממנו שם סנדל, פרוח מלומאתו כיון שאין מתקנים אותו (ואם יתקן זה נחשב סנדל חדש), והוי מוקצה בשבת, ואינו כשר לחליצה, (ובנפסקה החיצונה פסול לחליצה לר"י, אף שאם חלצה נעל של שמאל בהרגל ימין חליצתה כשרה, דהיכא שהסנדל אינו ראוי לרגל ימין אין חליצתה כשרה. וכתבו התוס' (ד"ה אימור) דלרבנן היכא שזה נחשב כלי לשבת ולטומאה, אע"פ שאינו ראוי לרגל ימין).

קיי"ב: **סנדל שנפסקה אחת מאזניו ותיקנה** לא פקעה ממנו טומאת מדרס, וה"ה אם לא תיקנה, שהי אם פרוחה ממנו הטומאה אין הטומאה חוזרת אח"כ. ולר"י אם נפסקה הפנימית אפי' לא נפסקה החיצונה כלל פקעה ממנו טומאת מדרס. ואם נפסקה לו גם הרצועה השנייה ותיקנה, אף אם לפני שנפסקה השנייה כבר תיקן את הראשונה טהור מלטמא מדרס, דפנים חדשות באו לכאן, (וכן כלי עץ של בעלי בתים שניקב כמה פעמים כמוציא זית נקב ליד נקב, ובכל פעם תיקנו, וכל הנקבים הסתומים יחד שיעורם כמוציא רימון (רימון בעינו כמו בג' הגדלים יחד. תוד"ה עד), טהור משום דפנים חדשות באו לכאן), אבל טמא כמגע מדרס מפני שהוא ראוי לשימוש, והוא נגע בעצמו כשהיה אב הטומאה. ואם לא תיקן את הרצועות כלל, רש"י רצה לומר שזה טמא טומאת מדרס, והזו בו דרש"י וסבר שבכחה גוונא אינו טמא כלל. (תוד"ה סנדל). ולא אמרינן שבע ליה טומאה, דהיכא שהטומאה באה לו מעצמו (כגון הכא שנטמא מפני שנוגע בעצמו) לא אמרינן שבע ליה טומאה, אן כתבו התוס' שזוהו דוחק, דמה שנוגע בעצמו נחשב טומאת בית הסתרים, ולא קיימא לן כ"ר"מ שזו טומאו. ור"י מפרש ששתיקתן את האוזן הראשונה נטמא האוזן במדרס (שהיא בטילה לסנדל) ובמגע מדרס יחד, ומשתיקתן את השניה פקע טומאת מדרס, ובטל הסנדל לאון למגע מדרס, וכן שהסנדל לזי יכיל להיות בלי אביל. (תוד"ה אביל). וסנדל שיש לו ד' אוזניים וד' תרסיותים, אף לר"י אם נפסקה אחת החיצונות נשאר בטומאתו, ואם תיקנה ונפסקה החיצונה השנייה, טהור מלטמא מדרס.

תמצית ההלכה

מי שנשטמו לו רצועות המנעל או הסנדל או שנשטמ רוב הרגל (והיינו שיצא חלק המנעל שעל רוב הרגל, במנעל העשוי פרוקים, וי"מ דהיינו שנשטמ המנעל מעל רוב הרגל מחמת שאינו מחודק, ורוצה להעביר את הרצועה לנקב אחר), מותר להחזיר את הרצועות למקומם, ובלבד שלא עישה קשר בראש הרצועה כדי שלא ישמט. וכתב הרמ"א ששם לא טירחא להחזירו והיינו שאין הנקב רחב, אסור להחזיר שמא יקשור, ודעת האחרונים ון הלכה שבמקום שהגילים לקשור כמו ברצועות שלנו בעגלים ובמכנסים אסור להחזיר אפי' בנקב רחב, ובמקום שהנקב שר זה צריך אסור אפי' במקום שצריך גילים לקשור. אמנם אסור לתת רצועות או משיחה בעגלים או בסברל או במכנסים חדשים אפי' אם הנקב רחב, ואף אם היו כבר רצועות אסור להכניס לשם רצועות חדשות, משום שזה תיקון מנא, אבל אכנס מותר להכניסו אפי' במכנסים חדשות, מפני שהוא עשוי להכניס ולהוציא תדיר. (סימן שי"ז).

אם ראשונים בני מלאכים או בני אנשים, ואם ראשונים בני אנשים או כחמורים, ולא כחמורו של רבי חנינא בן דוסא או של רבי פנחס בן איזר, אלא כסתם חמורים.

המשך דיני קשירה

מותר לקשור נאדות יין ושמן של עור, שכופפים פיהם וקושרים, ואף כשיש להם ב' אוזנים מותר. ומותר לקשור נגד לפי קדירה של בשר אף באדאת ליה שלאכה (צנינו בעירה). לראב"י מותר לקשור חבל ברוחב הפתח לפני הבהמה כדי שלא תצא, ואף כשיש שם ב' איסרי ב' חבלים זה למעלה מזה, וי"ט שקשר חיים חבל חדש בשני צידי הפתח, ואין אומרים שהוא מנטל אחד מוחם – מהחבלים, ולי"ט מהקשרים, וכן הלכה.

ק"י"ג. מחלוקת ר"י ורבנן בגזירת קשרים – לרבנן אסור לקשור דלי בחבל דגודי אף שודאי יתיר קשר זה שהרי הוא צריך אותו לאריגה, גזירה אטו חבל דעלמא, אבל מותר לענוב קשר דלי, דעניבה בקשירה לא מייחלף, וכן מותר לקשור דלי בפסיקא מפני שהוא לא ישאר אותה שם. ולרבי יהודה מותר לקשור את הדלי בחבל דגודי, ולא חוששים שיקשור בחבל דעלמא, אבל אסור לענוב דעניבה עצמה בקשירה היא, וחבל דלי שנפסק באמצע כורך עליו פונדא או פסיקא.

כלל אמר רבי יהודה, כל קשר שאינו של קיימא אין חייבים עליו. והיינו שאפי' בקשר עניבה חייבים עליו אם הוא של קיימא, ודלא כרבנן. אי נמי מוותרו שקשר הגמלים והספנים שאינו של קיימא פטור אבל אסור. תוד"ה כלל.

קשירת פרה לאיבוס שלה – בחבל רגיל אם היה קשור בפרה או באיבוס מותר לקשור את הצד השני, וחבל דגודי מותר לקשור גם בפרה וגם באיבוס, ואין חוששים שיתיר רק צד אחד ונמצא השני קשר של קיימא. רש"י. וכתבו התוס' (ד"ה תתם) דקמ"ל שלא גזרום חבל דגודי אטו חבל דעלמא, וכרבי יהודה. אי נמי גם לרבנן מותר, כיון דהכא גם בחבל דעלמא לא שכיח שישארו שם.

טלטול כלי אריגה בשבת – לשמואל מותר לטלטל את כלי האורגים לתשמיש אחר, דאין הגרדי מפקדי עליהם ולא חיי שומלמא לאסור, ואף כובד העליון שגוללים עליו את חוטי השתי והתחתון שגוללים עליו את הבגד הנארג מותר, אבל את העמודים המנוקבים שהנשים אורגות בהם רב יהודה הסתפק אם מותר לטלטלם, או לא כיון שהם כבדים ואינם עומדים לתשמיש אחר, ולשמואל אסור לטלטלם, דחיישינן שמא יבוא להשוות גומות בבית כשמצויים. ולרבי יהודה בר ליואי אף כובד העליון והתחתון אסור, מפני שאין דרך לטלטלם.

הטומן לפת וצננות תחת הגפן אם מוקצת עליו מוגלים (נקט משום שאם אינם מוגלים אסור בטלטול בשבת) אין בו משום כלאים, ואינו אסור בשביעית, וא"צ לחזור ולעשרם (דאינם בטלים בטבעת זו), ומותר להוציאם בשבת, כיון שלא השרישו, ודווקא בשדה דלא חיישינן שיבוא לאשווי גומות.

קיפול בגדים בשבת – מותר לקפל בגדים בשבת כדי שלא יתקמטו, בה' תנאים: א' באדם אחד ולא בשניים מפני שהם מפתשים את הקמטים ונראים כמתקנים. ב' חדשים ולא בישנים מפני שהקיפול מתקנם יותר. ג' לבנים ולא צבועים מפני שהקיפול מתקנם. ד' אין לו אחר להחליף כמו אצלנו, ור"י מסתפק מה הדין אם יש לו אחר פחות פה. תוד"ה אהל. ה' לצורך אותה היום, ולכן אסור לקפל סליית של בית הנכנסת, שזה לצורך מחר. (תוד"ה מקפלים). ובאופן המותר מותר אפי' ה' פעמים כדי לחזור וללבושם בו ביום.

מותר להציע מיטות מוליל שבת לשבת, אבל לא מושבת למוצאי שבת.

מלוושי שבת – מצוה לייחד בגדים מיוחדים לשבת, דכתיב "וכבדתו" ורבי יוחנן היה קורא לבגדיו מכבדותי. (וכן כתיב לגבי רות "ורחצת וסכת ושמת שמלותיך" והיינו בגדים של שבת. ק"י"ג. וכתבי "ופשט את בגדיו ולבש בגדים אחרים" שבשעת הוצאת הדין שאינה עובדה חשובה ולבש בגדים פחותים. כדי שלא ימאסו הבגדים החשובים שעובד בהם בקיטור וניסוך וכדומה, לימנך תורה דרך ארץ שבגדים שבישל בהם קדירה לרבו לא ימוגזו בהם כוס לרבו. ק"י"ד). ואם אין לו בגד אחר ישלשל בגדיו לפני מטה שידאו ארוכים, כדרך עשירים החולקים בביתם ואינם צריכים לטלל בגדיהם מהארץ בגלל מלאכה, וכבוד שבת הוא, ולא מייחזי כרמות ורחא כיון שאינו עושה כך אלא בשבת.

הנצת ההלכה

תמיכה – שבת שהיה לו בגדים נאים לשבת כפי יכולתו, וטוב שלא ילבש בשבת מכל מה שלבש בחול ואפי' חלוק, ואם אפשר טוב שתחיה לו גם סליית מיוחדת לשבת. ומי שאינו יכול לקנות בגדים מיוחדים לשבת, לפחות ישלשל בגדיו למטה דרך כבוד כדרך העשירים. אפי' הוא לבדו או עם גוים, ג"כ ילבש בגדי שבת, כי הבגדים הם לכבוד השבת ולא לכבוד הרואים, כתב בספר חסידים אל יקח אדם ילד בשבת עד שישים תחילה כי בחיקו, כדי שלא יטפן בגדיו. כבוד השבת למושב בגדי השבת מוד אחר שרץ עמו. ילך בבגדי השבת עד מוצאי שבת אחרי הבדלה. כל המורה לכבוד את השבת הן בגופו הן בבגדיו הן באכילה ובשתיה היה זה מהשובה. (סימן ר"ב).

אסור בשבת לעסוק בצרכיו כגון מה שאסור ללכת לסוף שדה בשבת כדי לראות מה היא צריכה, אבל חפצי שמים כגון פסיקת צדקה ושידוכים, מותרים, דכתיב "במוצאי חפצין", ואסור לדבר בשבת כמו בחול לרשי' הכונה למקום וממנו חושבנות, ולתוס' (ד"ה שלא) זה אסור מן "מוצאי חפצין", אלא הכונה שצריך למעט בדיבור, וכדמצינו שבטורה התירו שאלת שלום בשבת, דכתיב "דבר דבר", והרהור מותר כגון להרהר כמה הוצאת צריך להוציא על שדה.

ק"י"ג: הליכה בשבת – אסור לפסוע פסיעה גסה בשבת, דכתיב "מעשות דרכיך", ואם הגיע לאמת המים, לרב הונא מותר לדלג בקפיצה רק היכא שיכול להניח רגלו הראשונה לפני שיעקור את השנייה, ולרבה אף בכל גוונא יכול לדלג עליה כדי שלא להרבות בחליכה, או כדי שלא ירטב שמוא יבוא לידי סחיטה. ואף בחול אין לפסוע פסיעה גסה יותר מאמה, מפני שנוטלת אחד מחמש מאות ממואר ענינו של אדם, ומוי שעשה כן תקנתו בשבת היין מקודש ליל שבת.

אין לאכול אדמה אפילו ביום חול, משום שזה מביא לידי חולי. האוכל מעפרה של בבל כאילו אוכל מבשר אבותיו שמתו שם בגולה, וי"א כאילו אוכל שקצים ורמשים, שנערו שם מתי המבול, ואף שנמחו כיון שזה מזיק גזרו ביה רבנן.

רות

תן להכם ויהכם עוד – כגון רות המואביה שרחצה אחר שירדה לגורן, ולא לפני כן כמו שאמרה חמותה, כדי שלא יפגשו בה כשהיא מקושטת ויאמרו שהיא זונה. וכגון שמואל שכששמע את השכינה קוראת לו מתוך ההיכל אמר דבר כי שומע עבדך שמוא אין זו שכינה, ולא אמר דבר ד' כמו שאמרו לו עלי שהבין שד' קורא לו. ורות הלכה ובאה הלכה ובאה עד שמוצאי בני אדם הגונים ללכת עמהם אחרי הקוצרים.

בועז שאל "למי הנערה הזאת" לפי שראה בה דבר חכמה שלא ליקטה ג' שיבולות רק ב' כפי הדין, וי"א שראה בה דבר צניעות ששיבולות עומדות לקטה מועמד דשכחת קמה נמי הוי שכה, ונפולות מיושב.

וכה הדבקין עם נערותי – כיון שראה בועז שדבקה בנעמי אמר שמוותר לידבק בה.

גושי הלום – רמז על ע"י רוח הקודש שנוקח בו, שעתידיה מלכות דוד (דכתיב ביה "הלום") לצאת מנמנה.

וטבלת פיתך בחומץ – ההומוץ יפה לשרב, וי"א שרמזו שעתידיה לצאת מנמנה כנגשה שמעשיו קשים כחומץ.

והשב מצד הקוצרים – ולא בתוכם, רמזו שעתידיה מלכות דוד שתצא ממשנהם להתחלק.

והאכל בימי דוד, והשבע בימי שלמה, ותותר בימי חזקיה, שהיו עשירים לפי שהיו מביאים להם מנחה. וי"א והאכל בימי דוד ושלמה, ותשבע בימי חזקיה, ותותר בימי רבי שהיה עשיר גדול, ובמתניתא תנא והאכל בעוה"ב ותשבע בעוה"ב ותותר לעתיד לבוא.

והתח כבודו יקד יקוד כיקוד אש (במפתח סנחרי) – לרבי יוחנן נשרף מתחת הבגדים ולא הבגדים עצמם. ולרבי אלעזר הכונה תחת (במקום) כבודו ממש והיינו שבמקום גופם נהיה אפר ושריפה, ולא פליג ארו"ח אלא בביאור הפסוק. ולרבי שמואל בר תלמי תחת הכונה מתחת וכבודו הכונה גופו, וא"כ נשרפו כשריפת בני אהרון, שנשרפה הנשמה והגוף נשאר קיים.

ק"י"ד. הציצה ברבב – רבב (שיומן וחלב) על המרדעת של חמור חוצץ דכל דבר המקפיד עליו חוצץ, לרשב"ג דווקא בכאסר האיטלקי, ודווקא בכמות גדולה שנבלעת כנגד גזירה משני צדדים. רבב על הבגד חוצץ אם נראה משני הצדדים, ולרבי ישמעאל חוצץ אף בנראה מצד אחד. בגדי בור חוצץ רק בנראה משני צדדים, ובבגדים של ת"ח חוצץ אף מצד אחד. וי"א שבכלים האולייירין (של בלנים כדי שיתעטפו בהם בני אדם השוכים בצאתם מהמרחץ שקיפיים על טיפוף מועט) הבאים ממודינת הים, שהבגדים התחתונים הללו הם לבנים (אבל הבגד העליון אדום, וכדמצינו שרבי ינאי רצה להקבר בהם, ולא בלבנים שאם לא יזכה יהיה כחתן בין אבלים, ולא בשחורים שאם יזכה יהיה כאבל בין חתנים), חוצץ רבב מצד אחד.

תלמיד חכם

כשם שהחכם ניכר בחכמתו ובדעתו והוא מובדל בהם משאר העם, כך צריך שיהיה ניכר במעשיו במאכלו ובמשקרו ובדיבורו ובהלכותיו ובמלבושיו ובמטללו דבריו ובמטאו ובמתנו, ויהיה לו מעשים האלו נאים ומתוקנים ביותר. (רמב"ם).

ת"ח א"י יצא במנועלים ומטלולאם לשוק, והיינו בטלאי ע"ג טלאי.

ת"ח שנמצא רבב על בגד העליון או שכבת זרע אפי' על בגד התחתון, חייב מיתה, מפני שצריך להיות חשוב והגון לכבוד תורתו, ושלא יאמרו בהריות אוי להם ללומדי התורה שהם מאוסים ומנוגים.

נקראים בנאים לפי שעוסקים בבנינו של עולם כל ימיהן.

ת"ח המקפיד על חלוקו להפוך אף אם כבר לבשו, כדי שלא ידאו התפירות המגונות ואימרו החלוק, מתיזרים לו אבידה בטביעות עין לא לא סימן.

ת"ח ששואלים אותו הלכה בכל מקום, ואפי' במסכת כלה שאין גרלים בה והוא נתן ליבו ולמדו, ואומר, מנמים אותו ויש מביחא. ואם יודע במסכת אחת, מנמים אותו פרנס על הציבור. וי"ט מספסת כלה הכונה לדרשות הסודות מהלכות חגג, שזה מספיק כדי למנוחו בעירו. תוד"ה ואפילו.

ת"ח המניח חפצו ועוסק בצרכי שמים, בני עירו מצויים לעשות מלאכתו ולספק לו לחם והיינו דבר שאינו יכול לטרוח בו וחיינו תלויים בו, אבל לא שאר דברים.

שבת ויום הכיפורים – אסור לקפל בגדים בשבת לצורך מוצאי שבת. לרבי ישמעאל יו"ח"כ קל משבת, ומותר לקפל בגדים ולהציע מיטות מיום הכיפורים לשבת, וחלבי שבת קרבים ביה"כ, דכתיב "עולת שבת בשבתו" משמע למידיש בלא ו, אבל לא של יום הכיפורים בשבת, דכתיב "בשבתו". ולר"ע לא של שבת קרבים ביה"כ ולא של יו"ח"כ קרבים בשבת, דכתיב "בשבתו", ומדכתיב "עולת שבת בשבתו" לומדים שעולת שבת קרבה ביו"ט שחל במוצאי שבת, דס"ל שרדים ונדבות אינם קרבים ביו"ט (דלא כרבי ישמעאל), וממילא איצטרך קרא להתיר של שבת ביו"ט.

ק"י"ד: תקיעה בין שבת ליו"ט – יום הכיפורים שחל בערב שבת, לא היו תוקעים לפני כניסת השבת מפני שהיו"כ קדוש כשבת אסור בכל מלאכה. ולרבי ישמעאל דס"ל שחלבי שבת קרבים ביום הכיפורים, ליהודה ברביה דר"ש בן פזי היו תוקעים שיבינו שקדושת יו"ח"כ קלה יותר, וכשיחול יו"ח"כ במוצאי שבת ולא יתקנו ידעו שמוחר הקרבים בו חלבי שבת, (ואף שאין דוחים אסור שבות כדי להודיע התר, יש בזה חומרא שחייבים להתקיר את האימורים כדי שלא יבואו לידי נותר. תוד"ה אמר). ולרבי זירא אף בזה לא היו תוקעים, דכתיבם זריזים הם (בבבאים בכל ואינם צריכים סימן, דכתיב בהן יורו משפטיך ליעקב), והתקיעות להבטיל את העם ממלאכה ולהבדיל בין קודש לחול היו לשאר העם שבירושלים, כמו שאמר אבי שהנבירשת שעשתה הלילי על פתח ההיכל שהואים בה מתי הוריהה היתה לשאר העם, דהכתיבם היו קורים לפני כן. ולא היו תוקעים להודיע שקניבת ירק מותרת מן המנחה ולמעלה, או לרבי ישמעאל כדי להודיע שפנעין את המיטות מיו"ח"כ לשבת (תוד"ה ליתקע), מפני שאין דוחים אסור שבות של תקיעה כדי להודיע התר, (ולא בגלל שזה נ"מ רק לשנה הבאה, שהרי גם ביו"ט שחל להיות במוצאי שבת אין תוקעים כדי להודיע שהשחיטה מותרת). במוצאי שבת שחל בו יו"ח"כ אין מבידלים, ולא היו תוקעים. ואף לרבי ישמעאל שחלבי שבת קרבים ביה"כ לא היו תוקעים, דאין תקיעה אלא בכניסת היום החמור. (תוד"ה ליתקע). ובמוצאי יו"ח"כ תוקעים להודיע שהגיע הלילה ואיכילו את גיהנם שהתענו, ויכינו סעודת מוצאי יו"ח"כ שהיא כעין יו"ט, וא"כ טעם התקיעה זכר ליו"ט, שהרי לא היה יובל בכל שנה. תוד"ה ואמאי.

תקיעה והבדלה בין שבת ליו"ט – יו"ט שחל בערב שבת תוקעים להבטיל ממלאכות המותרות ביו"ט ואסורות בשבת ולהבדיל בין קודש לחול, ולא מבידלים בתפילה ועל הכוס, וקדושת הוא הכר לכניסת הקודש ולא ליציאת הקודש. אבל שבת שחלה בערב יו"ט, מבידלים בתפילה ועל הכוס ואומר המבדיל בין קודש לקודש, מפני שמגיעה קדושה חמורה יותר, ולא תוקעים להבטיל ולהבדיל מפני שהיום היצא חמור יותר ולא עשו בו שום מלאכה, ולא היו תוקעים להתיר שחיטה (לא כדי להודיע שיו"ט קל משבת, אלא להודיע שהגיע הלילה. תוס'), משום שאין תוקעים להתיר.

קניבת ירק ביום הכיפורים – יום הכיפורים מותר בקניבת ירק (חיתוך העלים מן הקלחים התלושים. אבל במחובו או אם חותך דק דק דמי לטוחן. תוד"ה לעולם) מפני שיש בזה ענינו שרואה ואינו אוכל, מן המנחה ולמעלה שהוא מצפה לזמן שיוכל לאכול ויש בזה יותר עגמת נפש, והשבת אסורה, ויו"ח"כ שחל בשבת, לרב מנא אסור בקניבת ירק, דכתיב "שבתון" שאף שאין בזה מלאכה זה אסור מדאורייתא בכל שבת מדין "שבתון", (לתוס' זה אינו אלא אסמכתא בעלמא), ועגמת נפש אינה דוחה אסור דאורייתא, (ומ"מ בשאר יו"ח"כ מותר, ד"שבתון" דיו"ח"כ נסקך ל"יענייתם" לומר שישבות מכל דבר המעכב את הענין), ואין הכונה למלאכה שהרי כבר נאמר "לא תעשה כל מלאכה". ולר"י מותר, דאין אסור בקניבה אלא משום שבות שהוא טורח מושבת לחול, ו"שבתון" היינו ממלאכה ולעבור עליה בעשה ולא תעשה, וברבייתא איתא שהיו"ח"כ שחל בשבת מותר בקניבת ירק, וכן מותר לפצע באגוזים ולפרסם ברימונים מן המנחה ולמעלה מפני עגמת נפש.

קט"ו: בבית רב יהודה היו חותכים את עלי הכרוב ביה"כ, ובביתו של רבה היו חותכים דלועים, וכשראה שהיו עושים זאת לפני המנחה שאין בזה עגמת נפש, אמר לבני ביתו שהגיעה איגרת מארץ ישראל (כדי שיקבלו ממנו) שהדבר אסור.

ניתן לקבל סיכומים חודשיים על הדף היומי, וכן על משנה ברורה לפי סדר מבחני דרשו, במייל A0527692282@gmail.com או בנקודות ההפצה.

"לדעת"

מבחן שבועי – בדף היומי

א"י ר' חזקיהו יוסף יום 216 י"ז

פרשת קרח ~ שבת ק"ק ~ מבחן מס' 24

פרטי הצטרפות:

1. מטרת המבחן לעידוד חזרה שבועית על הגמרא או על סיכום, והשאלות מותאמות לכך.
2. יש להתקשר לטלפון 073-7289669 ולהירשם במערכת, ולאחר מכן להזין את התשובות.
3. ניתן לענות תשובות בטלפון עד יום שלישי ב- 05:00 בבוקר. וכן ברישום במייל a0527692282@gmail.com.
4. המבחן מיועד ללומדי הדף היומי בלבד. המבחן הינו על גמ' רש"י, ויש לענות בגמרות סגורות.
5. מענה נכון על 8 מתוך 10 השאלות מצרף להגרלה. לחוזרים על הגמ' או הסיכום מספיק 7 שאלות.
6. ההגרלה ע"י רבני האירגון, בחורים שזוכים יקבלו סך 300 ₪. – ניתן לשמוע שמות הזוכים בשלוחה 5.
7. לפרטים ולתרומות בטל' 050-4172898 בין 21.15-22.30 בערב.
8. מדי חודש, **הגרלה נוספת לכלל** הנבחרים (3 זכיות ע"ס 150 ₪ כ"א) לעושים 3 מתוך 4 מבחנים.
9. ניתן להשיג את המבחן ואת סיכומי התמצית בנק' הפצה (שלוחה 4), בפקס 15389285851 או במייל לעיל.
10. **חדש!! מדור "לדעת חכמה" - 4 שאלות נוספות להעמקת החזרה.** הזוכה בהגרלה השבועית, באם ענה נכון על 3 מתוך 4 שאלות אלו, יקבל בנוסף לזכייה בנוסח של 200 ₪.

6. התוחב יתד קטן בחור של המעדר, משום איזה מלאכה חייב?
  - א. משום בונה.
  - ב. משום מכה בפטיש, דאין בנין בכלים.
  - ג. לרב משום בונה ולשמואל משום מכה בפטיש.
7. מהו השיעור בחרישה ובהוצאת זרע דלועין (גמרא ורש"י)?
  - א. חרישת כל שהוא הראויה לזרע דלועין אחד, והוצאה רק בשתי זרעים.
  - ב. חרישת כל שהוא הראויה לזרע דלועין אחד, והוצאת זרע אחד.
  - ג. חרישה הראויה לשתי זרעים והוצאת שתי זרעים.
8. על מה מחייב ר"ש למסקנה בכתיבה "שכיוצא בה מתקיימת"?
  - א. אפי' בא"א דאזרך.
  - ב. רק בשם משמעון.
  - ג. רק כשכתב את כל התיבה שרצה.
9. מה הרמז בכך שאותיות שקר יש להם רגל אחת, ואותיות אמת מונחות כלבינה?
  - א. שהשקר מצוי והאמת אינה מצויה.
  - ב. קושטא קאי שיקרא לא קאי.
  - ג. שלפעמים מותר לשנות, כגון מפני השלום.
10. מה הדין בכתב אות אחת בטבריה ואות אחת בציפורי?
  - א. במחוסר קריבה חייב, ובמחוסר מעשה וקריבה פטור.
  - ב. אף במחוסר מעשה חייב.
  - ג. בכל גוונא פטור.

1. באיזה מקרה חייב לכו"ע משום הוצאה מרשות לרשות?
  - א. העוקר שמן שצף ע"ג יין ומניחו ברה"ר.
  - ב. הזורק מרה"ר לים לתוך מקום עמוק עשרה ורחב ארבעה.
  - ג. העוקר מרה"ר ומניח ע"ג תל המתלקט עשרה טפחים מתוך ד' אמות.
2. האם מותר לטלטל מהים לספינה שהיא עמוקה עשרה טפחים?
  - א. פטור אבל אסור.
  - ב. מותר לכתחילה.
  - ג. אסור מדאורייתא.
3. באיזה אופן אומרים גוד אחית לכו"ע?
  - א. קנה ברה"ר שבראשו טרסקל.
  - ב. עמוד שלמעלה הוא רחב ד"ט, ויש בחלקו הצר ג"ט.
  - ג. בספינות שהם צרות מלמטה ורחבות מלמעלה (ביצאתה דמישן).
4. באיזה אופן מותר לטלטל מספינה לספינה?
  - א. דווקא בקשורות בשלשלת של ברזל.
  - ב. אפי' בקשורות בחוט הסרביל אם יכול להעמידם שלא יפרדו.
  - ג. אפי' באינן קשורות כלל מותר אם הם סמוכות.
5. הזורק לתוך פי כלב בשבת, האם חייב חטאת?
  - א. פטור, כיון שאין כאן הנחה.
  - ב. חייב, אא"כ בזמן שנכנס לפי הכלב היה מזיד.
  - ג. אם נתכוין שיפול לפיו חייב, ואם לאו פטור.

"האיש שנותן ליבו תמיד לחזור על למודו, לכד שבזה מצליח ומשתמר תורתו, -ניכר בזה חביבותו לתורה" (תורת הבית פ"ו).

ההגרלה השבוע על
שבת נופש לזוג בצפת

"אחוזת תפארת צפת"
050-4173161

מדור "לדעת חכמה"

א"י ישרא' יק"ק 272 י"ז יצחק אייזיק י"ז

1. באיזה אופן הכותב חייב לכו"ע (ק"ג. - ק"ה)?
  - א. איטר הכותב בימינו, הכותב על בשרו.
  - ב. הכותב בשפה אחרת, הכותב שש וכוונתו שזה כל התיבה.
  - ג. הכותב על שני כותלי הבית והאותיות נקראות יחד, כתב אות אחת והשלים ספר.
2. מה הדין בקורע בחמתו ואינן כוונתו להטיל אימה על אנשי ביתו (גמרא ורש"י)?
  - א. פטור לכו"ע משום מקלקל.
  - ב. חייב לכו"ע משום שהוא מתקן אצל יצרו.
  - ג. כיון שהוא מתקן אצל יצרו זה תלוי במחלוקת ר"י ור"ש בדין מלאכה שאינה צריכה לגופה.
3. מה הדין לפי רבי אבהו בחובל ומבעיר (רש"י)?
  - א. לר"י תמיד פטור, ולר"ש תמיד חייב.
  - ב. לר"י חייב רק בצריך לכלבו ואפרו, ולר"ש תמיד חייב.
  - ג. לר"י חייב רק בצריך לכלבו ואפרו, ולר"ש פטור דהוי מלאכה שא"צ לגופה.
- באלו אופנים אין חייבים על צידה לכו"ע?
  - א. הצד צפור לבית, הצד צבי לגינה.
  - ב. הצד צבי סומא וישן, בעל חי שאין במינו ניצוד.
  - ג. הצד חגבים בשעת הטל, התופס ארי.

תלמוד תורה דרבים

א. בגיליון 237 הובא כאן נימוק, על זהירותן הרבה של ראשי הישיבות בפתחת הזמן, שהוא על דרך דברי הגמ' בב"ק (ס"ב) שכל המוסר עצמו למות על דברי תורה, אין אומרים דבר הלכה משמו! ועתה מרן הגר"מ שטרנבוך שליט"א פירסם דברים נפלאים מהמשך חכמה (בסוף פר' תרומה) שחידש שלא נאמר כן אלא במסירות נפש של יחיד לתורתו, אבל לא בנוגע לתלמוד תורה דרבים... ואכן זוהי הסיבה שלבסוף מחג השבועות ואילך הישיבות כן פתחו את שעריהן בכל צורה שהיא, למרות כל הסכנה.

בי באמת אין לנו ביטול תורה דרבים גדול מעיכוב פתיחת שערי הישיבות, שבכל יום שבחור אינו במסגרתו הרגילה, הוא שרוי בסכנה נוראה ועלול ליפול לירידה רוחנית אדירה, ולא רק הבחורים החלשים, חשופים לכל בעיות הזמן, אלא אפילו בחורים שעד כה היו יציבים, גם הם עלולים להפסיד את רכושם מחמת הניסיונות שיש כיום בעולם הישיבות, וא"כ אין כאן רק ביטול תורה מצד השעות שנפסדות, אלא ביטול כל התורה שכבר למד...!

ב. וכך כותב המשך חכמה שם, אחר שביאר יפה את דברי הגמ' ביומא (להא) אודות שערי ניקנור שכשהלך להביאם מאלכסנדריא של מצרים, בחזרתו, עמד עליו נחשול שבים לטבעו. נטלו אחת מהם והטילו לים, ועדיין לא נח הים מזעפו. ביקשו להטיל את חברתה עמד הוא וכרכה, אמר להם הטילוני עמה! מיד נח הים מזעפו, והיה מצטער על חברתה. כיון שהגיע לנמלה של עכו היתה מבצבצת ויוצאת מתחת דופני הספינה... ועליה אמר שלמה (שיר השירים א, יז) "קורות כתינו ארזים, רהטינו ברותים" - אל תקרי "ברותים" אלא "ברית ים". לפיכך כל השערים שהיו במקדש נשתנו להיות של זהב חוץ משערי ניקנור מפני שנעשו בו נסים, אבל היש אומרים שם חולקים שזה מפני שנחשתן מוצהבת היתה, ופירש המשך חכמה שהטעם שלא ניחא ליש אומרים בתי קמא כדאמר בפרק הכונס: "כך מקובלני מבית דין של שמואל הרמתי כל המוסר עצמו למות על דברי תורה אין אומרים דבר הלכה בשמו. וכן כאן שניקנור מסר נפש על זה, מפני כן לא היה ראוי להזכיר שמו ושלא להחליפם, ודו"ק.

וסיים שם: "אמנם על תלמוד תורה דרבים צריך למסור עצמו למייתה ולסכן עבור זה. ואדרבא, נענש יהושע מפני שלא עסק בתורה בעת המלחמה. ולכן משה שנתן נפשו על תורה של כל ישראל אמרו שלפיכך נקראת על שמו

שנאמר (מלאכי ג, כב) "זכרו תורת משה עבדי" כדריש במכילתא (בשלח מסכתא דשירה פ"א): "וכן אתה מוצא שכל דבר שאדם נותן נפשו עליו נקרא על שמו. בשלשה דברים נתן נפשו משה עליהם ונקראו על שמו. נתן נפשו על התורה ונקראת על שמו שנאמר "זכרו תורת משה עבדי" (מלאכי ג, כב) והלא תורת אלהים היא שנאמר "תורת ה' תמימה משיבת נפש" (תהלים יט, ח) הא מה ת"ל תורת משה עבדי לפי שנתן נפשו עליה נקראת על שמו והיכן מצינו במשה שמסר נפשו על התורה שנאמר "ויהי שם עם ה'" (שמות לד כח) ואומר "ואשב בהר וגו'" (דברים ט, ט) הא לפי שנתן נפשו על התורה נקראת על שמו". עכ"ד.

וממילא כשעתה הנידון הוא על כל הקיום של "עולם הישיבות", הוא בוודאי בגדר תלמוד תורה דרבים, וכלפי תלמוד תורה דרבים מוטל עלינו למסור נפש על התורה.

ג. ויש בחז"ל בברכות (ס"ג) עה"פ"ס "זאת חוקת התורה אדם כי ימות באהל", שאין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה, ובגיטין (נ"ב) מייתי עלה האי קרא ד"עליך הורגנו כל היום", רנב"י אמר, אלו תלמידי חכמים שממיתין עצמן על דברי התורה, ולפי דברי המשך חכמה אי"ז סותר למה שנקוט בידינו משמו של שמואל הרמתי שכל המוסר עצמו על דברי תורה אין אומרים הלכה משמו, כי גם כאן מדובר על כללות התורה של הת"ח ולא על דבר הלכה פרטי, ומכיון שהם מעתיקי השמועה שהם כמו משה רבינו בדורו, שפיר יש גם לזה גדר ת"ת דרבים.

ובאמת יש לדעת, שלמרות הריבוי העצום של בני התורה ובני הישיבות בדורינו, כל מי שיעמול בתורה כדבעי יזכה להיות מרביץ תורה, למסור שיעורי תורה בישיבות וכוללים ובשיעורי דף היומי, או יזכה לחבר ספרים, או ע"י פסיקת ההלכה, שכידוע הציבור החרדי הולך ומכפיל את עצמו כל 15-10 שנה, וכל הזמן יש צורך בעוד ועוד ישיבות וכוללים ובתי כנסיות ומדרשות בקרב קהילות הקודש שנבנות בכל קצווי ארץ, מדרום לצפון.

ונפק"מ בזה לצורת היחס של כל יחיד לתורתו, שאם יגש לגמרא כחכמה שעתידה להיות מועברת לתלמידיו, יהיה כל לימודו מתוך דחילו ורחימו, ובריכוז ורצינות, ולא רק על בסיס זמן וכוח פנוי, אלא במסירת כל הכוח לברר מקחו ולרכוש כמה שיותר חלקים בתורה, כי יודע שאת כ"ז עתיד להעביר לתלמידיו אחריו, וחש אחריות כלפם. ויה"ר שעולם הישיבות יוותר על כנו ותילו, שלא ימצא ח"ו חולה בשום ישיבה, ולא יסגר אף מקום תורה, ויסר ה' במהרה את הנגיף הזה, ונזכה להגדיל תורה ולהאדירה.

גדרי מחלוקת המותרת ושאינה מותרת

א. הז"ל בפרקי אבות נתנו לנו אמת-מידה וקבעו לנו איזו מחלוקת יש לה מקום, ואיזו מחלוקת אין לה מקום, וכך לשונם (ה,ב): "כל מחלוקת שהיא לשם שמים סופה להתקיים, ושאינה לשם שמים אין סופה להתקיים, איזו היא מחלוקת שהיא לשם שמים זו מחלוקת הלל ושמאי ושאינה לשם שמים זו מחלוקת קרח ועדתו".

ויש לעמוד על כמה דקדוקים: א. מדוע אמרו "לשם שמים", ולא אמרו לשם ה', לשם התורה או לשם האמת. ב. מהו "סופה להתקיים", מה השבח הגדול שהמחלוקת נשארת קיימת. ג. מה המשל משמאי והלל, וקרח ועדתו. ד. מדוע לא אמרו קרח ומשה ואהרן, כמו שמאי והלל. ונביא כאן מדברי רבותינו שלמדו מדקדוקים אלו יסודות גדולים בגדרי המחלוקת הראויה ושאינה ראויה.

והנה על הדקדוק הראשון מהו לשון "לשם שמים" יש פירוש נפלא של הכלי יקר עהפ"ס "ויקרא אלקים לרקיע שמים" שמונח בקריאת שם זו רעיון עמוק, דהרקיע נברא ביום השני שבו נבראה המחלוקת כי ע"י הרקיע נפרדו המים העליונים מן המים התחתונים, ולכן קרא הקב"ה לרקיע "שמים" שהוא מלשון חיבור אש ומים שעשו שלום ביניהם ונתחברו, ומכיון שלא רצה הקב"ה שיקבע בבריאה מציאות של הפרדה ומחלוקת בדמות רקיע, לכן קרא לו "שמים", וזהו שאמרו כל מחלוקת שהיא לשם "שמים", היינו לשם ההתאחדות והחיבור ולא כדי לריב.

ולגבי הדקדוק השני יש במאירי בפירושו לאבות יסוד נפלא, שתואר מחלוקת אינה על שני הצדדים, אלא על השני שאומר הפוך מדעת הראשון "שאם זה השני משיב וחולק שלא בדרך קנטור ונצוח, אלא להודעת האמת, סופו שיתקיימו דבריו כי האמת יעשה דרכו, אבל כשאינה לשם שמים אלא דמשיב וחולק דרך קנטור ונצוח אין סופה להתקיים אלא שיתקיימו דברי הראשון... ופירש בה ואמר איזו היא מחלוקת שהיא לשם שמים זו של הלל ושמאי שהיה אחד מורה הוראה והשני חולק עליו להודעת האמת ולא לקנטר ולא לנצוח ולכן נתקיימו דברי החולק כשהיה האמת אתו, ואיזו היא מחלוקת שלא לשם שמים זו של קרח ועדתו שבאו לקנטר על משה רבינו ע"ה ועל הנהגתו מדרך קנאה קנטור וניצוח, ולא נתקיימה עצתו ושולח ביד פשעו", עכ"ל.

ומבואר בדבריו יסוד, שהמושג להגיד הפוך מהשני, הוא לא רק מביא למחלוקת, אלא זהו עצם המחלוקת, כי כשהאחד אומר דעה מסויימת, צריך מתחילה לבחון את האפשרות שהוא צודק, כי לומר הפוך ממנו, זה נקרא כבר להעמיד מחלוקת, ולנו זה נשמע מוזר, כי הורגלנו מלכתחילה לחשוב תיכף ומיד איך להפריך ולחלוק על

השני, וכל דעה ששומעים מהשני, תיכף חושבים איך להעמיד את הצד ההפוך, ומחלוקת בעינינו זה רק אחרי שמתחילים לעוף סטנדרים, ואילו המאירי הבין, שעצם הצבת דיעה שונה מהשני זה כבר התחלת מחלוקת, ועצם העמדת דעה הפוכה מהשני, כבר מצריכה זהירות יתירה.

ב. ואודות הדקדוק השלישי והרביעי שהביאו דוגמא משמאי והלל וקרח ועדתו, יש בזה יסוד נפלא של הנועם אלימלך (בליקוטים) שהתנא נתן לנו כאן עיצה להבחין אם כוונת החולקים לשמים, ובזאת יבחנו אם אמת אתם שכוונתם לשמים, שאם חבורתם שלימה כולם כאיש אחד חברים בכל האופנים, אזי בודאי כוונתם שלימה לשמים כי כן הוא הדרך של הצדיקים גמורים ואמיתים שנפשם קשורה זה בזה באהבה רבה וחביבות ואוהב את חבירו יותר מגופו, אבל אם אנו רואים בני אדם בעלי מחלוקת שאין להם חיבור ביניהם, רק להמחלוקת יבערו כולם כאחד, אבל בשאר מיני התחברות לבניהם פרודות וחלוקות ולא יוכל אחד לראות בגדולת חבירו, זה האות שאש התבערה והמריבה תבער בעדתם, ואין זה כי אם רע לב וזדון לבם השיאם קנאת איש מרעהו לדבר על הצדיקים עובדי ד' באמת, וזהו שאמר התנא ואיזה מחלוקת שאינה לשם שמים זו מחלו' קרח ועדתו, ר"ל שהם היו מאתיים וחמישים איש והתאוו כל אחד כהונה גדולה כפירוש רש"י ז"ל, ונמצא גם ביניהם היה לבם פרודות וחלוקות, רק נגד משה רבינו היו כולם כאחד בעצה רעה לחלוק עליו, וזהו קרח ועדתו, רמז כנ"ל שהיו לב קרח ועדתו נפרדות זה מזה, אבל צדיקים, לבביהם דבוקות זה בזה, וכל מעשיהם לשם שמים, עכ"ד.

כעת עם דברים אלו נוכל לחזור לפירושו של הכלי יקר שהבאנו בתחילת המאמר, שביאר שהקב"ה קרא לרקיע שמים שמבטא את השלום שבין האש למים, כדי שלא יקבע מציאות של מחלוקת בבריאה ברקיע שחילק מים העליונים ממים התחתונים, והשתא יובן עומק הדבר לפי דברי הנועם אלימלך, דאם הרקיע הוא שמים שמחבר ועושה שלום בין האש למים משמע שהוא כמו בחינת מחלוקת של צדיקים שמצד עצמם מחוברים זה עם זה, ורק במה שנוגע לויכוח שביניהם, בזה בלבד הם נחלקים, וכן הרקיע, רק במה שנוגע לחלוקת המים הוא מחלקם, אבל מצד עצמו הוא דרגת שמים, שמחבר גם אש ומים.

ג. את השינוי ניתן לראות כבר בתחילת נקודת הויכוח, כמו שכתב המאירי, שתיכף ומיד כשבא לומר היפך דעת השני, נוכל לראות האם כוונתו לברר את חקר האמת, או שבא בדרך קנאה וניצוח. והם דברי החת"ס שמחלוקת" גימטריא שלו"ם ר"ב, כי גם 'רקיע' שמחלק, יכול להקרא 'שמים' שמטיל שלום אפי' בין אש למים, בתנאי שכוונתו לברר ולהגיע לחקר האמת, כמו שמאי והלל במחלוקתם.

או הכל או כלום

א. אין מי שלא שמע בימי הקורונה, על כל מיני גבורות נפש, והתעלויות יהודיות, בכל חלקי האידשקייט, דוגמת אותה אלמנה ישישה בת 87, שעשרות שנים היתה רגילה להעמיד סדרים משפחתיים ענקיים, ובשנה זו ערכה את הסדר בודדה, ומתוך שלא רצתה לוותר על הוורטים ועל השירים, ודקדוק המצוות בשלימות כמידי שנה, נמשכה בעריכת הסדר הפרטי שלה, היא לבדה, עד 2:00 בלילה!

או דוגמת בן-ישיבה תושב גילה, שיישיבתו לא פתחה את שעריה בליל שבועות, ואין עימו בשכונתו שום בחור מהשיעור שלו, עזב את משפחתו, ונסע לשבת-שבועות, להתאחסן בבית החברותא שלו, לעשות עימו שטייגען...

וכדוגמת חתן-כלה שלא מצאו עד הרגע האחרון מקום לעריכת חתונתם, והדפיסו הזמנה וכתבו: החתונה תערך בסיעתא דשמיא במקום אשר יבחר השם... וזה מזכיר את מה שמספרים על היקרים מבני הישוב הישן בירושלים, שבכדי לחזק את אמונתם כתבו בהזמנות: "החופה תערך בבית המקדש בירושלים הבנויה! ואם לא נזכה ועדיין לא יבנה ביהמ"ק, החתונה תערך באולם בנות ירושלים..."

והם שלשה סיפורים המסמלים את מנייני מרפסות ברוחות ובגשמים, בימי שמש וחמסינים. ואת השטייגען בבתים, דרך קוי טלפון וחדרי ועידה קורסים. והשמחות האישיות שנערכו ע"י שכנים, הטובים מאחים רחוקים, כשהמשתתפים יוצאים מגידרם, בכדי להרנין ולשמח לב בעלי וחתני השמחה, ואת כל דרי המלוניות והמחלוקות השונות, שעזרו איש לרעה בכל מאמץ אפשרי, אשרי חלקם של כלל ישראל, שבכל מצב עולים מעלה מעלה...

ורואים מזה שכאשר יש ליהודי יסודות איתניים אזי גם כאשר "מקלפים" לו את הסביבה התומכת, הוא נותר איתן בדרגתו הרוחנית ושומר על הקשר שלו עם התורה והמצוות בכל כוחו, כי הישישה הזאת יכלה לומר שלא בשבילה לערוך סדר של שש שעות כשהיא לבדה! והבחור ההוא היה יכול לומר שלא הגיוני להטלטל זומיים בבית זר רק בשביל כמה שעות לימוד. והחתן-כלה הללו שלא היה להם כסף לפזר על גן אירועים מנקה, הרי יכלו להיות מדוכאים ועצובים ולעשות הכל בצורת בדיעבד, אבל הם מצידם התאמצו לשמח, ואפי' הדפיסו הזמנה...

ב. אבל לעומת זאת, יש כאלו שמחמת ש"קילפו" להם את הסביבה החברתית התומכת, נעצרו במקומם ועדיין הם תקועים שם, וכשאנו בודקים את מצבינו נכון לעתה, עלינו להרים קול זעקה, על כל מיני דברים שכבר אינם כפי שהיו, אם זה יהודים שאיבדו את רצף הלימוד בדף היומי, ואבד מהם הקשר היחידי ללימוד הגמרא. או

ילדים וילדות שאבדו את היכולת לשבת ברציפות לשעת שיעור, ובפרט הטעונים תמיכה בלימודם, שכעת צברו פערים בלתי ניתנים להדבקה. והמצער מכל, בחורים בני ישיבה יקרים, שנותרו מחוץ לקפסולות מכל מיני סיבות, וכעת הם מעורטלים מצורת בן-ישיבה על כל המשתמע.

ורואים מזה כמה חשוב לנו לבנות את יסודות היהדות עמוק מבפנים, שלא יהיה קיום המצוות אצלינו מן השפה ולחוץ, כהולך אחרי העדר, ועושה מה שכ"ו-ל-ם עושים ורק מה ש"מקובל" לעשות, בלי להבין ובלי להתקשר לדברים בכל הרמ"ח והשם"ה, כי בשעת מבחן וברגע של ניסיון נופל, ונמחק ממנו כל צורת יהדותו, וחלילה נאבד.

ג. והדבר הראשון שצריך להתחזק בו, להעריך ולייקר כל דבר קטן! כי ברוחניות אין דבר קטן, וכל בדל הישג הוא גדול עצום ונשגב, והיצר משתמש בתירוץ שנקרא: "או הכל או כלום"...! וזהו שורש הקלקול של המן הרשע שאמר "וכל זה איננו שווה לי" שלמרות שהיתה לו משרה הכי חשובה בשלטון, וכולם השתחוו לכבודו, והיה לו כסף וזהב, אשה רכוש ובנים לרוב, היה הכל בעיניו כאפס וכאין, בגלל חסרון של פריט אחד שלא הושלם כרצונו...

וגם בענייני הרשות יש תכונה שנקראת "ספציורניות", שמבקש ומחזר אחרי שלימות כל דבר, עד כדי כך שאינו מסוגל לעשות דבר שאינו מושלם, וזה נובע מכוח גאווה שבנפש, המושרש בגאוותו הנוראה של המן הרשע, ויש חיוב לעקור בכל הכוח את התכונה הרעה והגרועה הזאת.

ולכן גם עתה, העיצה היעוצה היא לתפוס כל יום בפני עצמו, וכל סדר בפני עצמו, לייקר ולהאריך כל פרט, בלי קשר למה שנחסר ולא נשלם כדבעי, וגם אם הפסיד פרק ממסכת שבת, לא יעשה מזה אסון כזה גדול, כי אזי יפסיד את כל הפרקים שנותרו, וזה עלול לגרום לאיבוד הקשר שלו עם הדף-היומי לחלוטין, וכן ילדים שאיבדו את רצף ההתקדמות, ח"ו להתייאש מהם, רק עלינו לדרבן אותם להקשיב לשיעורים שנותרו עד ימי החופשה, ולנצלם...

ובפרט בני הישיבות הקדושות, שבתורתם ולימודם מחזיקים את כל העולם, כמה יש להלל ולשבח אותם על כל שעת לימוד, ועל כל עמידה בניסיון נוכח ביטולי תורה למיניהם, שברוחניות כל דבר נידון לכשעצמו, וולא ספק ישנה מעלה של שלימות, שהיא שמחת "סיום-מסכת" לגומרה של תורה, אבל אסור שמעלה זו תיהפך לחסרון והפסד הדקות היקרות שיכולות להיות מנוצלות ללימוד.

ודווקא מכיון שאין לנו שמץ מושג כמה תמשך תקופה זו, שומה עלינו להשתדל בכל הכוח בשמירת הסדרים, וביקרות עסק התורה ולימוד הגמ', כדי שלא נאבד טובה הרבה, בניצול כל יום לתורה ומצוות לעלות מעלה מעלה.

לא כולם קדושים...

שתהא פטורה מן הציצית, אמר לו: חייבת בציצית. אמר לו קרח: תלית שכולה תכלת אינה פוטרת את עצמה, ד' חוטין פוטרים אותה? בית מלא ספרים מהו שיהיה פטור מן המזוזה, א"ל: חייב במזוזה, א"ל: כל התורה כולה 274 פרשיות אינה פוטרת את הבית, פרשה אחת שבמזוזה פוטרת הבית...? והנה משלים אלו באו לחזק את טענתו שכל העדה קדושים מצד עצמם ואין צריכים שאדם אחר ינהיג ויכוון אותם להקב"ה, ואיך עונים על ליצנות זו...?

והתשובה הברורה היא לפמש"ג, שבאמת אי אפשר שכל העדה יהיו קדושים בשווה, וכמשל בית מלא ספרים, האם אכן כל הספרים נכתבו כדת וכדין, ואולי יש בארון דבר שמסתתר אחורי הספרים? וכן תלית שכולה תכלת, האם לא התערבו בה חוטים אחרים, וכי כל כולה תכלת?

ג. וזהו מה שרואים במצוות ארבעת המינים, שיש בעם ישראל הרבה מינים וסוגים לא ראי זה כראי זה, ועולה להקב"ה כבוד מכל הקבוצות גם יחד, ורוצה הוא בכלם, כי במקום שבע"ת עומדים צדיקים גמורים אינם עומדים, ואדרבה לפעמים דווקא מיהודי חלש ורחוק עולה כבוד שמים מיוחד, שהנה למרות כל מה שעבר עליו הוא מכיר את בוראו ועושה כל מה שביכולתו להתקרב אליו.

וכמה חשוב להתבונן ביסוד זה, שהרי כל תפילת שמו"ע בלשון רבים נתקנה, וממילא אם יכוון בתפילתו רק על הכולל שבו הוא לומד, או על בני החבורה שלו, הרי שאי"ז בגדר תפילה כלל! ויותר מזה איתא בגדרים שמי שקורא לעמי הארץ חמורים לא יהיו לו בנים ת"ח! דמכיון שפגע בכוח המיוחד של קומת כנסת ישראל שמורכבת בדווקא מאנשים שונים, הוציא את עצמו מכלל ישראל, ושוב אינו ראוי שהתורה תמשך לזרעו.

ובפרט בימינו שמצויים בכלל ישראל הרבה דרגות וסוגי יהודים, אף שבוודאי עיקר העיקרים הם האברכים שיחיי' שהינם בבחינת אתרוגי הדר המהודרים בתכלית ההידור וגם מסובבים בהמון תורה ומצוות להפליא. אבל יש עוד ציבורים שונים שאסור לנו לדחותם, ומחוייבים אנו לדאוג שייבנו להם מסגרות שונות בהתאם לרמתם ודרגתם, ולעודדם שיחפצו להתקדם ולהרגיש קרבת ה'.

ובחסדי ה' ישנה התעוררות לכך בתקופה האחרונה, לייסד בעדם מסגרות שונות, המביאות אותם לקביעת עיתים אחר עבודתם, ובפרט בלימוד הדף היומי, וזהו כוחה של כנסת ישראל שאוגדת את כולם. ואף שאתרוג הוא הפרי לבדו! אין זה מבטל ח"ו לשאר המינים למרות שאינם אלא ענפים, והרי גם הם מכירים שהאתרוג עיקר. ואולי לכן האתרוג חוזר לקופסה ולא אגוד עמהם, והח"ח אמר שחוששים שלא יתקלקל מהענפים... אך באמת גם לא טוב שיקשיב לכל מה שמעודדים ומפרגנים לענפים.

א. בספר נפלאות מתורתך הביא את דברי האריז"ל בשער הפסוקים, וז"ל: "צדיק' כתמר' יפרח" ס"ת קרח, לרמוז אל שמואל הנביא שהיה צדיק הבא מזרעו של קרח, כי כל תיקונו של קרח ופריחתו ועלייתו מהגיהנם היה ע"י שמואל בן בנו, עכ"ל. אח"כ הוסיף שבדק בכל התנ"ך ומצא שישנה רק הופעה אחת נוספת של סופי תיבות קרח (ור"ת אין כלל) והיא בפסוק בהושע (ב"י) "ונתתי לה את כרמיה משם, ואת עמק' עכור' לפתח' תקוה" ס"ת קרח, והרמז בזה, שקרח נבלע בגיהנם שהוא עמק עכור והכתוב מבשרו שבתקוות הימים יצא מפיתחה של גהנם, עכ"ד. וצריך להתבונן בדברי קודשו של האריז"ל מדוע נרמז קרח בדווקא בעץ התמר ולא בעץ אחר.

והנה בפשטות י"ל דרומז ללולב שהוא סמל הנצחון של ישראל אחר כל כפרת החטאים דעשי"ת ויו"כ, דאי במדרש דלא ידעינן מאן נצח, עד יום ראשון דסוכות שבו אנו נוטלים לולבינו בידינו ומכריזים דידן נצח, וזה הרמז דאף שכעת קרח חטא, לעתיד יתכפר חטאו עד שיהיה קרח כלולב התמר אשר בו מראים את הנצחון על השטן.

ב. אבל ביתר עומק יש להוסיף, דהנה קרח פגם בכוח הצירוף והחיבור דכנסת ישראל, דכתי' ויקח קרח ותרגם אונקלוס 'ואתפלג קרח', כי באמת כל קומת ישראל היא אחת ממש על כל רובדי הציבור השונים. ועיקר דבר זה נראה באגד הלולב שהוא בנוי בדווקא מחיבור קבוצות שונות, כי יש תלמידי חכמים שהם בבחינת אתרוג שיש לו גם טעם וגם ריח שהם רמז לתורה ולמצוות, ויש בעלי בתים שאין להם פנאי לעסוק בתורה אבל הם מסובכים במצוות כמו הדס שלו ריח בלי טעם, ויש בעלי תשובה מתחילים ומתלמדים ששייכים לתורה ואין להם מצוות כמו הלולב שיש לו טעם בלי ריח, ויש חילונים גמורים שאין להם תורה ומצוות אלא הן כערבה הצמאה למים, ועיקר מעלתם על שאינם כמו 'צפצפה' הפסולה שהיא מצפצפת ורוטנת "מה העבודה הזאת לכם", משא"כ עמי ארצות שהם כערבה, מצידים היו רוצים לעשות רק טוב, ואפי' מקנאים בחרדים לדבר ה', לכן שפיר הינם מזומנים להיות נכללים ומצורפים לאגד אחד עם "כנסת ישראל".

ושמא זה נכלל במה שהבאנו מהאריז"ל שעתיד קרח לחזור למעלתו כנרמז בס"ת "צדיק כתמר יפרח", דאולי רומז נמי לדברים להג"ל הוא, שקרח יחזור להיות כלולב שמגיע מהתמר, שהוא הכוח המאגד ומחבר את כל סוגי כלל ישראל, היפך מ"מחלוקתו" שטען שכולם קדושים.

ובאמת זה עומק הפירכא לאותה ליצנות קשה שעשה קרח שהלביש לאותם ר"נ ראשי סנהדראות תליתות שכולן תכלת וקפץ ואמר למושה תלית שכולה תכלת מהו

דבר העורך

מדידת טמפרטורה לקהל ללא מגע

קבלת התרעה מידית
בניהוי חום פנים כרוי בדגש על המבח
של העוברים מול המצלמה

התמודדות עם כיסוי רוב שטח
הפנים של האדם

הפתרון מתקבל על ידי שילוב יחודי של
מצלמה סטנדרטית הברזית ומקור חום מבקר

משנה ברורה

על הפסוק (דברים פרק יז פסוק ט) וּבָאתָ אֶל הַכְּהֹנִים
הַלְוִיִּם וְאֶל הַשֹּׁפֵט אֲשֶׁר יִהְיֶה בַיָּמִים הֵהָם, אומרת הגמ' (ראש
השנה דף כה:), אין לך אלא שופט שבימיך.

בשורה האחרונה של ספר משנה ברורה (סוף חלק ו)
כותב כך החפץ חיים: "סיימתי בחסד השם יתברך ביום יט
לחודש מרחשון תרס"ז לפ"ק". עברו כבר 113 שנה מהיום
ההיסטורי, בו הפציע לאור עולם ספר המשנה ברורה, שהוא
כפי שכתב באגרות חזון איש (חלק ב אגרת מא) כהוראה
היוצאת מלשכת הגזית, ללמד לעם את המעשה אשר יעשו.
מאז ועד היום המציאות השתנתה בכל התחומים לבלי
הכר, לדוגמה בנושא 'מדידת חום אוטומטית בשבת', שלפני
113 שנה מציאות כזו היתה בגדר 'חלום'. וגם כיום בשנת
תש"פ, כאשר גדולי ופוסקי הדור שליט"א באים להורות
הלכה למעשה במציאות שהתחדשה, בהלכות שבת כמו בכל
נושא בשולחן ערוך אורח חיים, היסוד הוא דברי המשנ"ב.

מפעל הילכתא חרט על דגלו, לברר ולהפיץ את לימוד
וידיעת ההלכה מפי גדולי ופוסקי הדור שליט"א, בדגש על
הנושאים האקטואליים המתחדשים ומשתנים במציאות.
דרוש תורם שמעונין לקחת 'חסות' לפתיחת כולל מיוחד, של
תלמידי חכמים מופלגים, לליבון הסוגיות משורשם, ולרשום
על שמו בנק זכויות ענק.

בברכת התורה
עקיבא יוסף לוי

נושא הגיליון

'מדידת חום אוטומטי בשבת'

'בדיקה אוטומטית'

בתי חולים: בעת הזאת, עם החזרה בשלבים
לשיגרה מתקופת הקורונה, עדיין מרחף באויר
העולם הפחד מפני הידבקות בנגיף, קיים כעת
נוהל המחייב בתי חולים בתי הארחה ובתי אבות
וכדומה, לבדוק בכניסה את חום הגוף של כל
מבקר ואורח שנכנס, במידה וחום הגוף מעל
38 מעלות צלזיוס, המבקר לא יורשה להיכנס.

ברוב המקומות, מדידת החום מתבצעת
על ידי סורק (אקדח) חום ידני, בידי השומר
המאבטח בכניסה. ישנם הרבה בתי חולים,
שהתקינו בשער הכניסה מערכת חכמה לבדיקת
המבקרים ללא מגע יד אדם, וזאת באמצעות
חיישנים מיוחדים של 'מצלמה תרמית', הבודקים
אוטומטית את מידת החום של כל דבר שנכנס
לטווח הראיה של החיישן, ללא התערבות
אנושית, כאשר אדם עובר מופיע על המסך
צללית, ומעליה מספר גובה החום של הנכנס.
במקרה שהמערכת מזהה אדם עם חום מעל
38 מעלות צלזיוס, המכשיר מצפצף והמאבטח
מזהה את האדם בקלות, אך כיון שהבדיקה אינה
מדויקת (אחרי מאמץ של הנבדק, או אחרי הליכה
ברחוב תחת השמש הקופחת, העור החיצוני של
הנבדק חם והמכשיר עלול לזהות חום גבוה,
למרות שחום הגוף נמוך), נדרש מהאדם להיבדק
שוב על ידי השומר. כעת השאלה, לכל המבקרים
בשבת במקומות אלו, האם מותר לעבור בשבת
תחת החיישן, האם מתייחס לעובר, פעולת
מדידת החום עם הרישום מעל הצללית שעל גבי
המסך הדיגיטלי?

לעילוי נשמת

הר"ר יקותיאל ב"ר ברוך פרידנר זצ"ל נלב"ע טז
ניסן תש"פ ורעייתו מרת רחל רוזי בת ר' יהודה
ע"ה נלב"ע טו סיון תש"פ
ת.נ.צ.ב.ה.

לעילוי נשמת

הגאון הצדיק והקדוש רבי עוזר דרורי זצוק"ל
בן הגאון הגדול רבי שלמה זלמן זצוק"ל
מחבר ספר "מראה עוזר" על הש"ס, מושלם בג'
עמודי העולם
ת.נ.צ.ב.ה.

תכנית: לתועלת הענין נחלק את הנושא לכמה חלקים: בגיליון הנוכחי 269 נלמד האם מותר לעבור בשבת, בשער שמודר חום באופן אוטומטי? (יחוס הבדיקה להולך). גיליון 270 נעסוק בנושא בדיקת חום ידנית בשבת על ידי גוי (אמירה לעכו"ם), ובמקום ספק אם הוא יהודי או גוי (רוב, חזקה). ובגיליון 271 נברר את דין בדיקת חום ידנית בשבת על ידי יהודי, שבעצם עושה מלאכה עבורו (לפני עור, מסייע).

1. נקודת הויכוח

שורש הפולמוס: לאחר בירור המציאות והסוגיה, מתברר שהפולמוס נעוץ בנקודת ויכוח עיקרית, שאחריה נגזרים כל שאר הסברות, וכדלהלן.

מצלמות אבטחה בשבת: בעבר התעורר פולמוס גדול בנושא, האם מותר לעבור מול מצלמת אבטחה בשבת, והאם מותר ללכת לכותל המערבי בשבת, וגם הופיע שני גיליונות 'עומק הפשט' עם דעות גדולי הפוסקים שליט"א, גיליון 67 בנושא 'מצלמות אבטחה בשבת', גיליון 68 בנושא 'הליכה לכותל המערבי בשבת'. עוד נחלקו, האם מותר לעבור בשבת דרך מגנומטר לבידוק בטחוני באמצעות גלאי מתכות. כעת בפולמוס בדיקת החום האוטומטית, האוסרים והמתירים מוכיחים כל אחד כשיטתו, על פי הסברות והדינים שנאמרו בסוגית 'פולמוס המצלמות והמגנומטרים'. יסוד ההיתר במצלמות, שהצילום נוצר ממילא תוך כדי הילוך, ו'לא ניחא ליה', בתוצאה, כי המטרה היא לצלם את הגנבים ולא את הצועד. ונחלקו הפוסקים האם המדחום האוטומטי הוא בגדר 'ניחא ליה' או בגדר 'לא ניחא ליה'.

ניחא ליה: לשיטת האוסרים גם אדם שאין לו חום, הבדיקה היא בגדר 'ניחא ליה', כי רצון הבית חולים לבדוק כל אדם שנכנס, ורק לאחר שיבדק וקיבל כביכול 'תעודת יושר' מאפשרים לו להיכנס, שהרי כולם רוצים שלא יכנסו חולים, ובכדי לוודא זאת חייבים לבדוק את כ-1-0-ל-ם, נמצא שהנכנס מבצע בדיקה שהיא לצורכו, כדי לאפשר את כניסתו, והידיעה האישיה שלו שאין לו חום, אינה מספיקה, כיון שלמאבטח אסור להאמין לו, כלומר למרות שבאמת אין לו חום הוא חייב להיבדק. והגע עצמך, אדם עבר בבידוק והמאבטח לא הסתכל במסך, המאבטח מחייב אותו לעבור שוב, והאדם יצעק עליו 'תסתכל כבר', ואיך יעיד שקר בנפשו לומר שמצב זה הוא בגדר 'לא ניחא ליה', אתמהא?

ועוד שיש אנשים ממושמיים, שמצייתים להוראות הרופאים כתורה מסיני, וכלפיהם נוהל הבדיקה הוא בגדר 'ניחא ליה', ונתת דבריך לשיעורים שנצטרך לבדוק בציציות כל אדם, האם הוא מתייחס ומקיים ברצינות את נהלי הבריאות. **לא ניחא ליה:** מאידך המתירים סוברים, שכלפי אדם שאין לו חום, הבדיקה היא בגדר 'לא ניחא ליה', כי המטרה של הבית חולים הוא לגלות את החולים ולעכב את כניסתם, ואין להם ענין לבדוק את הבריאים, וכאשר האדם יודע שאינו חולה, ואין לו חום גבוה 'לא ניחא ליה' בבדיקה, והעובדה שהמאבטח כופה אותו להיבדק, אינו בגדר 'ניחא ליה'. ואין הכי נמי באופן שהוא מסתפק האם יש לו חום גבוה, ומעונין להיבדק להסיר את הספק מלבו, לכל הדעות אסור, כי באופן זה גם המתירים מודים שהבדיקה היא בגדר 'ניחא ליה'.

ומה שטענו האוסרים שהרי אם יושבתו המצלמות לא יאפשרו לאדם להיכנס לבית חולים, נמצא שהוא בגדר 'ניחא ליה', זה רק מבחינת הבית חולים שהם רוצים לבדוק ולעכב את כניסת החולים, אבל אין להם ענין לבדוק את הבריאים, רק שאין להם דרך להפריד ביניהם, ולכן בודקים את כולם. נמצא שגם מצד האדם הנבדק, וגם מצד בית החולים שבודק, 'לא ניחא ליה' בבדיקה של הבריאים. ולו יצוייר שהיו ממציאים מד חום שמודר רק את אותם שגובה החום שלהם מעל 38 מעלות, ודאי שהיו מסתפקים בזה, נמצא שכלפי אדם שאין לו חום

גבוה הוא בגדר 'לא ניחא ליה'.

2. שיטת האוסרים

הוראת איסור: ביום ג' י"ז סיון תש"פ, התפרסם מכתב מערש"ק פרשת בהעלותך תש"פ בחתימת הרבנים הגאונים הג"ר שריאל רוזנברג שליט"א, הג"ר שבח צבי רוזנבלט שליט"א, הג"ר שלום יוסף גלבר שליט"א, הג"ר יצחק מרדכי הכהן רובין שליט"א, והג"ר מנחם מנדל לובין שליט"א, וכן הורו עוד מפורסי זמננו שליט"א, שאין היתר לעבור בשבת דרך שער בדיקה אוטומטי, כי אם במקרה של 'חשש סכנה' ופיקוח נפש שמחללים עליו את השבת, כגון כניסת הצוות הרפואי והאחיות, או סכנת איבר שברוב המקרים כרוך בסכנת נפשות, ולא לצורך סתם 'ביקור חולים', כי יש בדבר חשש איסור מלאכה בשבת, בפעולות האלקטרוניות הנעשות לצורך מדידת החום, ובכתב שנוצר על גבי הצג.

טעמי האיסור: וביארו טעם האיסור, והרחיב בזה הגרי"מ רובין שליט"א (שיעור מערש"ק במדבר תש"פ), שמעשה ההליכה כנגד המצלמה התרמית, מיוחסת להולך ופעולת הצילום של המצלמה נחשב למעשה שלו, ואין הדבר דומה כלל למה שהתירו לעבור מול מצלמות אבטחה בשבת, שכל ההיתר מבוסס על כך שהוא הולך לדרכו ולא איכפת לו במה שהשתילו מצלמות בטווח ההליכה, אבל בחיישנים אלו הרי אין אפשרות להיכנס לבית חולים בלי מדידת חום, והוא עובר בשער בכוונה תחילה לבצע בדיקת חום, וממילא מעשה הבדיקה מיוחס אליו וניחא ליה במלאכה.

ודוחה את טענת המתירים, שהבדיקה היא רצון השלטון ולא רצון הנבדק, ולא מתייחס אליו המלאכה שנוצרת מאליה על ידי פעולת המעבר, שהרי סוף סוף אינו רשאי להכנס למתחם בית החולים בלי בדיקת חום, נמצא שכעת הוא רוצה ומעונין בבדיקה, ומתייחס אליו המעשה. עוד דוחה את טענת המתירים, שהחיישן בודק את מידת החום שבטווח כל הזמן, והמצלמה פועלת ללא הפסקה, ומעשה האדם לא מעלה ולא מוריד, שזה אינו דהגע עצמך אם יתקינו מצלמה שמחובר אליה מדפסת, והמצלמה מצלמת את כל העובר בטווח, ומדפיסה מיד את התמונה, ודאי שאסור בשבת לעמוד מול המצלמה כי הרי מכח מעשיו נוצר תמונה חדשה שלא היתה בעולם, וגם בדיקת החום של האיש הנבדק התחדשה מכח מעשיו.

לשיטת האוסרים, קיים במציאות פירצה גדולה, שהרבה בתו החולים טרם הסדירו את הענין, ולכן עלינו לייצר לחץ ציבורי לפתור את הענין על הצד היותר טוב, לרווחת ציבור שומרי השבת.

בפעולת המעבר וסגירת מעגל חשמלי, קיים חשש איסור דאורייתא של מלאכת 'בונה', כפי שמקובל לנקוט כדעת החזו"א סגירת מעגל חשמלי הוא בכלל מלאכת 'בונה', ולמרות שכבר היה מעגל חשמלי, אך ודאי הוא בכלל 'הגברת זרם', חשש 'מבעיר' בסגירת מעגל חשמלי, וחשש 'מכה בפטיש' ו'מתקן מנא' בגמר ביצוע מלאכת הבדיקה ורישום התוצאה, 'כותב' ו'רושם' בכך שגורם לרישום מידת חום הגוף במסך הדיגיטלי, ואינו בגדר שינוי וכלאחר יד, שכך הדרך של מלאכה זו. וכל זאת חוץ מכך שקיים כאן חשש איסור דרבנן מצד 'זילותא דשבתא'.

כותל המערבי: ומה שהוכיחו המתירים מהעובדה שאלפים ורבבות צועדים בימי שבת וחג לכותל המערבי מרחבי ירושלים, אף שבדרך יש מצלמות מעקב, אינו ראייה א. לפי הדעות שאסרו ללכת לכותל המערבי בשבת ש'ניחא ליה', קל וחומר שאסור לעבור בשבת דרך בודק חום אוטומטי שהוא בגדר 'ניחא ליה'.

ב. גם לפי שיטת המתירים ללכת בשבת לכותל המערבי, היינו משום שגם כאשר המצלמות לא פועלות, הכניסה לכותל המערבי לא ננעלת, אבל במדחום אוטומטי אם אדם לא יבדק מכל סיבה שהיא כגון שהמדחום לא עובד, לא יאפשרו לאף אדם להיכנס, נמצא שהבידוק האוטומטי דומה לחיישן פתיחת 'דלת הזזה', שהכל מודים בו לאיסור, והוא בגדר 'ניחא ליה' שעל הנכנס להביא ראייה שאין לו חום בכדי שיוכל להיכנס.

ג. כידוע התקינו במיוחד בעיר העתיקה מנגנון של 'מצב שבת' ואף מינו מפקח מיוחד שיבדוק ויעקוב אחר ביצוע ההוראות המחמירות, שיתיר ללכת גם לפי השיטות המחמירות בדעת הגרי"ש אלישיב זצ"ל, ואינו ענין לכאן.

חלק י' סימן ס'), התיר לעבור בשבת לעין המצלמות בבית חולים, כאשר אינו מתכוון להצטלם, שאינו מלאכה דאורייתא כיון שהולך לדרכו ונעשה התמונה מאיליו, ואף שאסור מדרבנן יש להתיר כדין פסיק רישא בדרבנן כשאינו מתכוון, ולפי דבריו גם במדחום אוטומטי האדם הולך לדרכו ואינו עושה מלאכה כלל שאין לו ענין בבידוק. וכמו שמותר ללכת לתומו ברחוב, אף שנדלק ממילא חשמל, שאין לו תועלת בו.

כותל המערבי: וכמו שאלפים ורבבות צועדים לכותל בשבתות וימים טובים למרות שכל תזוזה נרשמת ומתועדת, וטעם ההיתר כי אינו נחשב מלאכה שלו, כך גם בדיקת החום המבוצעת מאליה אינה מתייחסת אליו. ולו יצויר שתהיה תקלה וכל מערכת המצלמות בעיר העתיקה תושבת, הרי זה יגרור לסגירת שערי העיר העתיקה, וכי מחמת כן אוסרים ללכת לכותל המערבי בשבת, וכאן הוא יותר קל, כי במצלמות שבאות לתעד אירועים ביטחוניים, צריכים תיעוד גם של העומדים בקרבת מקום למפעג, אבל במדחום אוטומטי אין ענין ותועלת בצילום הבריאים וכל המטרה היא לצלם את החולים.

פסיק רישא דלא ניחא ליה: והוסיף הג"ר אשר ויס, שכל החשש הוא איסור דרבנן, משום שמעבר בעמדת בידוק הוא בגדר 'כלאחר יד'. ועוד שנוקטים עיקר כדעת החזו"א שסגירת מעגל חשמלי הוא דאורייתא, אבל בשעת הדחק יש לצרף את שיטות הבית יצחק והמהרש"ם שסגירת מעגל חשמלי הוא רק איסור דרבנן, ואם כן אדם שמרגיש טוב ואין לו חום גבוה, הוא בגדר 'פסיק רישא דלא ניחא ליה באיסור דרבנן', ונחלקו הפוסקים בדין 'פסיק רישא דלא ניחא ליה', שלדעת הערוך מותר ולדעת תוס' אסור מדרבנן, ובחשש איסור דרבנן יש להקל.

ועוד שעלינו 'להחמיר בפיקוח נפש' ולאפשר את הכניסה לבית חולים בשבת, שאם לא כן יהיה אנשים שיסתכנו ולא ילכו לבית החולים במקרה של חוסר וודאות.

דרבנן: וכל הנדון אין בו צד איסור דאורייתא, כי אם חשש איסור דרבנן, שלגבי מצלמות בשבת הורה הגרי"ש אלישיב זצ"ל שהוא רק כותב דרבנן, שהמסך הוא כתיבה שלא כדרך, וכתיבה על ידי מעבר האדם הוא שלא כדרך, ולדעת הגר"נ קרליץ זצ"ל (ארחות שבת חלק א פרק טו סעיף לה עמוד תמה), הוא כתיבה דרבנן כיון שהוא 'כתב שאינו מתקיים' שאין רגילות לקיים את התמונה לזמן ממושך, ואם כן פעולת המעבר בבידוק, היא בגדר שלא כדרך וכתב שאינו מתקיים, ויתכן שנחשב שינוי ביחס למלאכה, ויש בזה סברא להתיר לצורך חולה.

ועוד שהאדם שעובר אינו מפעיל את החיישנים והמצלמות שהם פועלים תדיר ללא הרף, והליכת האדם אינו יוצרת סגירת מעגל חשמלי, כי אם שינוי במספרים שהם רישומים דיגיטליים שאינם מתקיימים, ולעיתים אינם נאגרים בזיכרון המצלמה.

גם אם יבוא אדם ויאמר שהוא באופן אישי לא מעוניין למדוד חום, תלוי במחלוקת הפוסקים, בפתיחת דלת שתלוי עליו פעמון, לשיטת הט"ז (סימן שלח) אסור כיון שהתקינו במיוחד שער עם פעמון, כל אדם שפותח דינו כמתכוון, ולשיטת המגן אברהם (סימן שלח) מותר, שהפותח אינו מתכוון להשמיע קול. והמשנ"ב (סימן שלח ס"ק ו) היקל בשעת הדחק, כיון שאינו מכוין. וכל זה בהשמעת קול דרבנן, אבל במדחום שהוא חשש איסור דאורייתא יתכן שאין להקל.

3. שיטת המתירים

הוראה להיתר: לשיטת הג"ר צבי ובר שליט"א (בתשובה לרבני 'הילכתא'), והג"ר משה שאול קליין שליט"א (בתשובה לרבני הילכתא, וכן הורה לבית החולים 'הדסה'), והג"ר יצחק יוסף שליט"א (בשיעורו פרשת שלח תש"פ, ובתשובה להרב יצחק פרץ שליט"א), והג"ר אשר זעליג וויס שליט"א (שו"ת מנחת אשר 'בתקופת הקורונה' מהדורה תליתאה תשובה ז), וכן הורו עוד מפוסקי זמננו שליט"א, שאין מיוחס אליו מלאכת הבדיקה, ולכן מותר להיכנס לכל צורך חשוב, כמו לבקר חולה, ממונה לעשות קידוש עבור החולים במחלקות, לקרוא בתורה בבית הכנסת אשר בבית החולים, ולחלק את סעודות השבת, וכל שכן מי שאינו חש בטוב, אפי' אין בו סכנה. אבל שלא לצורך מוצדק, כגון שבא להתפלל בבית הכנסת שנמצא בתוככי הבית חולים ויש לו עוד בתי כנסת באיזור, וכדומה, עדיף להימנע.

לצורך גדול: בגיליון שמעתתא עמיקתא (גיליון תלג), כתב על כך שמעיקר הדין אין לאסור במקום הצורך, כי נחשב שלא ניחא ליה ואינו מתכוין, והסיק שבמצב של בדיקה אוטומטית אין להיכנס לבית החולים כי אם לצורך גדול.

טעם ההיתר: כמו שיש מצלמות רחוב כמעט בכל מקום בעולם, ועוברים בשבת מטעם שאין תועלת לאדם בתמונה, כך גם בית החולים יש להם ענין לסגור ולמנוע את כניסת המבקרים בחום גבוה של 38 מעלות צלזיוס, ואדם המבקר ויודע שאין לו חום גבוה, אין לו תועלת בבדיקה, ומה שהרשויות מחייבים בבדיקה לכל אדם אינו בגדר 'ניחא ליה', כי המטרה היא למדוד רק את האנשים שיש להם חום גבוה, ודומה למצלמות אבטחה שהתיר הגר"נ קרליץ זצ"ל כיון שאין להם מטרה לצלם את כולם, והמטרה היא ללכוד את הגנבים, ולו יצויר שהיו ממציאים מד חום שמוודד רק את אותם שגובה החום שלהם מעל 38 מעלות, ודאי שהיו מסתפקים בזה.

וידוע שהגר"ש הלוי ואזנר זצ"ל (במכתב שנדפס בסוף ארחות שבת חלק א' עמוד תקיג, ושוב נדפס גם בשבת הלוי

סיכום הגיליון:

דינים העולים

- א. שיטת האוסרים: בבתי חולים שמותקן בכניסה מד חום אוטומטי על ידי מצלמה תרמית לבדיקת המבקרים ללא מגע יד אדם, יש אוסרים להיבדק בשבת מחשש כותב בונה ומכה בפטיש, ואין להתיר כי אם במצב שמתיר לחלל שבת מחמתו, שהוא בגדר 'ניחא ליה' שהרי אין לו אפשרות להיכנס ללא בדיקה, ומתייחס אליו המעשה, וטעמים נוספים שהתבארו בפנים.
- ב. שיטת המתירים: ויש מתירים להיכנס ולהיבדק בבדיקה אוטומטית לכל צורך. מטעם ש'לא ניחא ליה' בבדיקה, שהרי יודע שאין לו חום, וטעמים נוספים שהתבארו בפנים. אבל שלא לצורך כלל כגון שבאים סתם לבקר עדיף להימנע.
- ג. הכל מודים: באופן שמסתפק האם יש לו חום גבוה, ומעוניין בבדיקה, לכל הדעות אסור לעבור בבידוק האוטומטי, כי אם לצורך פיקוח נפש שמחללים עליו את השבת.
- ד. מצלמות אבטחה: כפולמוס מצלמות אבטחה בשבת, והליכה לכותל המערבי בשבת, נאמרו בדברי הפוסקים שיטות שונות, וכפי שהתבארו בגיליונות עומק הפשט מספר 67-68.

משיב כהלכה

ההגרלה השבוע על: 100 ש"ח מזומן

שאלה: האם מותר בשבת לאפשר למאבטח שאינו יהודי למדוד את חום המבקר?

מה הם פרטי הדין באמירה לעכו"ם, לצורך חולה שיש בו סכנה, ולצורך חולה שאין בו סכנה, ומה הדין בביקור סתם שאין צורך ישיר לחולה, ומה יעשה כאשר אינו יודע האם המאבטח גוי או יהודי?

מקורות: **המראי מקומות** המופיעים בגיליון זה, ובנוסף **קובץ מבית לוי** (בעניני קורונה ז' אות א), מכתב הג"ר **שמואל אליעזר שטרן שליט"א** (קובץ 'מה טובו אהליך יעקב' גיליון י"א עמוד מה), קונטרס **כתר יתנו לך** (סימן י"א).

במדור זה מופיע שאלה שבועית בנושא הגיליון הבא, כל מי ששולח תשובה מובחרת על השאלה נכנס להגרלה! ההגרלה על דעת רבני המפעל. התשובות הנכונות ישולבו במידת האפשר בגיליון הקרוב. ניתן גם לענות בעילום שם, בלי להיכנס להגרלה.

נא להעביר את התשובות עד יום ראשון הקרוב בערב (תשובה שתגיע אחרי יום ראשון תכנס להגרלה הבאה). בצידוף פרטי המשיב (שם, טלפון, מקום לימוד), באחת מהאפשרויות הבאות:

1. בקו 'הילכתא' טלפון 02-5377085 שלוחה 4
2. בעמדות 'נדרים פלוס' ו'קהילות', קופת 'הילכתא' גיליון 'עומק הפשט'
3. בחדר 'קול הלשון', ישיבת מיר ירושלים, תיבת 'הילכתא'
4. בפקס מספר 6507823-1532
5. במייל 5047867@gmail.com

הזוכה בהגרלת גיליון 268 על סך 100 ש"ח האברך המופלג הרב אורי שרגא בייפוס שליט"א טבריה

מדור זה הוקדש השבוע לעילוי נשמת הנערה יוכבד יענטה ע"ה בת הרה"ח שמואל שלמה שנוור שליט"א נלב"ע כ"ו סיון תש"ס ת.ג.צ.ב.ה.

בית הוראה הילכתא

לא מצליח להריח

תגובה: בגיליון הקודם מספר 268 פרשת שלח, פורסם במדור הנוכחי, 'מעשה שהיה' בחולה קורונה שביקר על הבשמים בהבדלה ולא הצליח להריח את הבשמים, והדין הוא שאם הוציא בניו הקטנים אינו חוזר ומברך, אבל אם הוציא אשתו ובניו הגדולים ברכתו לבטלה, והוי הפסק, וחוזר ומברך 'הגפן'.

התקבלו תגובות רבות, ונציין חלק מהם. התפרסמה הוראת הג"ר **יהודה אריה הלוי דינר שליט"א** (מים חיים גיליון 398) שאם לא הצליח להריח, ברכתו לבטלה, והוי הפסק, וחוזר ומברך הגפן.

והוסיף הג"ר **אברהם זנגר שליט"א**, וכבר האריך בזה בספרו **בירורי ברכות** (סימן ג), שזה רק אם הבדיל לעצמו בלבד, אבל אם בשעת הברכה היה סבור שיכול להריח, והוציא אשתו ובניו, אינו חוזר ומברך, כפי המבואר ב**שו"ת מעט מים** (לרבי אברהם הכהן מסאלונקי סימן פ"א), שבדיעבד יצאו השומעים די חובתם, למרות שהמברך לא הצליח להריח, והואיל ובשעת הברכה היה בדעתו לפטור גם את עצמו. ועל פי **המגן אברהם** (סימן ריג ס"ק ז), שהביאו **המשני"ב** (סימן ריג ס"ק טו, סימן רט ס"ק ח), בכוונת **הרמ"א** (סימן רט סעיף ב), לגבי אדם שהחזיק כוס מים וחשב שהוא יין, ובירך 'הגפן' להוציא עצמו וחבירו, אף שהוא לא יצא, יצא בה חבירו. והן אמנם **הביאור הלכה** (סימן קסז סעיף ו ד"ה אבל), דוחה ראית המגן אברהם מהרמ"א, וכבר עמד על הסתירה **בשונה הלכות** (סימן קסז דין יז), מכל מקום כיון שהמשני"ב במקומו בסימן ריג הביאו, אין לחזור ולברך הגפן, מדין 'ספק ברכות להקל'.

עדכוני הלכה

גמ"ח 'מד חום'

בבתי חולים שהמבקרים נדרשים לעבור בדיקה אוטומטית וקיים אפשרות להיכנס מהצד, אפשר להביא מהבית מד חום כספית המותר למדידה בשבת, ולבדוק את חום הגוף, מול העינים של המאבטח. ויזהר, לא לטלטל את המד חום במקום שאין עירוב כדון, שלא יצא שכרו בהפסדו.

ומכאן תצא הקריאה, עד שיסודר הענין, להקים בכניסה גמ"ח מד חום מכספית המותר לשימוש בשבת, (לשימוש חד פעמי), כך לא יהיה חשש מצד הטלטול, ויוכלו למדוד חום כדת וכדין.

נושא הגיליון הבא:

מדידת חום על ידי גוי בשבת

טלו חלק בזיכוי הרבים העצום, והשתתפו בהוצאות הגיליון הבא

הגיליון נועד לעורר את לב הלומדים, נא לא לסמוך על הדברים הלכה למעשה בלי לעיין במקורות

אפשרות הנצחה לע"ג, לרפו"ש, וכדומה.

ניתן לשלוח רעיונות ותיקונים, הוספות והערות, להגדיל תורה ולהאדירה. אפשר לתרום עבור הוצאות הגיליונות בעמדות הממוחשבות של 'נדרים פלוס' ו'קהילות' ברחבי הארץ, תחת המדור 'קופות נוספות' לפי החיפוש: 'עומק הפשט'.

הילכתא

לדעת לחיות כהלכה

- גיליון שבועי עומק הפשט
- שיעורים וימי עיון
- בית הוראה טלפוני
- בירורי הלכה אקטואליים
- קו מידע הלכתי
- חוברות הדרכה

מכון הילכתא 02-535-0-535

מענה אנושי בית הוראה מערכת הגיליון

קו מידע הלכתי

02-5377-085

לקבלת הגיליון במייל: 5047867@gmail.com

פקס: 02-6507823

ניתן להאזין לשיעורים, הודעות, עדכונים, רישום להגרלות, ועוד...

פניני הלכה

חידושי הלכה

מראשי רבני חבורות בישיבת מיר

גליון מספר 114

פרשת קורח

תש"פ

הרב לוי יצחק רפפורט

הרב אורי יצחקי

הרב אברהם זנגר

◆ דין ברכת "קרוסונים" ◆

◆ כוונה בברכות על שתי סעודות ◆

◆ כניסת בעל בשבת לביה"ח לצורך לידה כשיהודי בודק לו חום ◆ הרב אברהם זנגר

הרב לוי יצחק רפפורט

דין ברכת "קרוסונים"

דשעה"צ ציין דגם בנידון הרמ"א גופא יש חולקים ע"ש, עכ"פ מבואר דפשיט"ל לפר"ח דמה שנמרח עליו בעודו חם בגמר האפיה הוי כנמרח אחר האפיה.]

והנה מצינו בתשו' בית דוד סי' ע' שכתב לבאר טעם מנהג הספרדים לברך על מצה המוציא, אע"ג דכעכים יבשים הוי פהב"כ, וביאר שם דכעכים יבשים דכתב השו"ע [סוס"ז] דהוא "בישקוני"ש" [והבית דוד מכנהו "בישקוגו"ש"], היינו לחם שאחר שנאפה חזרו והכניסו אותו לתנור לעשותו יבש, משא"כ מצה שנעשה פריך מיד בתחילת אפייתו אין זה פהב"כ ע"ש והביאו החיד"א במחזיק ברכה סי' קנ"ח ס"ק ה' ע"ש, ומבואר דס"ל דאדרבה עיסה שמתחילת אפייתה נעשה פריך אינה פהב"כ אלא מעיקרא כך צורת אפיית עיסה זו, ורק כשנעשה אפיה מיוחדת בנוסף לעיקר האפיה בכדי לעשותה פריך הוא דהוי פהב"כ. וע"ש עוד בסו"פ פ"ג ד"ה וכו"כ שכתב דלחם הניתן ב"פ לתנור כדי לעשותו פריך לא נעשה עי"ז פהב"כ ע"ש, ובהכרח דהחילוק בין ב' התשובות הוא, דבסו"פ ע' איירי בעיסה שנאפתה מעיקרא ע"ד כך להחזירנה לתנור ולייבשה דשפיר הוי פהב"כ, משא"כ בסו"פ פ"ג איירי בסתם לחם שאח"כ החליט להכניסו לתנור לייבשו דבזה ודאי לא מתהפך דינו להיות פהב"כ.

[ועי' מור וקציעה סי' קנ"ח שכתב וז"ל "וכן אותן פתין החתוכין לשתיים, שאחר אפיה ראשונה מחזירין אותן לתנור ונאפין שנית (שעל שם כך נקראין בלשון אשכנז צוויא באק ובלעז בישקו"יט ר"ל מאפה שני) לא גרעי בהכי, אם לא שנילושו בחלב בלבד, וגם זה עדיין צ"ע, ועיין סי' קס"ח עכ"ל, הרי דג"כ כתב דהך בישקו"יט פירושו לחם שנאפה אפיה כפולה, ובאמת דעתו דמאחר וכבר נעשה לחם באפיה ראשונה, תו לא פקע דינו, ועי' בתורת חיים סי' קנ"ח ס"ק ג' דתמה אדבריו דהא מפורש בשו"ע דהך בישקוני"ש הוי שפיר פהב"כ, וע"כ כיון דנאפה מעיקרא לשם כך נעשה פהב"כ.] ולאור זאת נמצא לכא' דקרוסונים דינם כפהב"כ כיון שנאפו מעיקרא ע"ד כך.

[ב] אך צ"ע בזה מדברי הביאור הלכה הנ"ל בדעת הרמ"א דבלילה עבה לר"ת הרי אע"ג שבישלה במ"פ לא נעשה עי"ז פהב"כ, כיון דכבר היה לחם מעיקרא, וכפשוטו מיירי גם בלשה מתחילה ע"ד לבשלה במ"פ, וכן האבן העוזר והגר"ז

מנהג העולם לברך ברכת מזונות על קרוסונים העשויים מעיסה רגילה, ואחר גמר האפיה בעודה חמה מטבילים אותה במי סוכר וכדו', ומחמת החום נספג טעם הסוכר בתוכה. והנה בפשוטו נראה דברכתה המוציא כיון שרק אחר גמר האפיה נתנו בתוכה מי פירות וכמו שיבואר בס"ד.

[א] בביאור הלכה סי' קס"ח סי"ג ד"ה וכו"ז ביאר בדעת הרמ"א דבלילה עבה שאחר כך בישלוה במי פירות, הרי לענין אם זה נחשב עי"ז לפהב"כ או לא, תליא במחלוקת ר"ת ור"ש בדין סופגנין, דלר"ת כיון דבלילה עבה יש לעיסה עצמה דין לחם גמור, א"כ מה שבישלו אח"כ במ"פ אינו הופכו לפהב"כ כמו דלחם אפוי לא נעשה פהב"כ ע"י ששורהו במי פירות או שמורח עליו מיני מתיקה, משא"כ להר"ש וסייעתו דאין לעיסה דין לחם הרי ע"י שמבשלו במ"פ שפיר דין פהב"כ עליו [ונפק"מ כשאח"כ חזר ואפיהו בתנור], דהרי עדיין לאו לחם הוא עד האפיה ע"ש בביאור"ה [מקורו בגר"ז ואהע"ו שם שהבינו כן בדברי הרמ"א] ע"ש, והרי הדברים ק"ו דאם בלילה עבה לר"ת כיון דיש עליה שם לחם אע"ג דעדיין לא נאפה ולא חזיא לאכילה הרי כשנתבשל במי פירות לא נעשה עי"ז עי"ז פהב"כ, כ"ש כאן שכבר נגמר האפיה וחזיא היטב לאכילה וכבר חל עלה שם לחם לכו"ע דשוב לא יועיל מה שמטבילים אותה במי פירות, ונהי דכתב הביאור"ה שם דהרבה אחרונים פליגי על הרמ"א ונקטו דגם לר"ת הוי פהב"כ בכה"ג, היינו דס"ל דגם לר"ת סו"ס כ"ז שלא נאפה ולא נעשה ראוי לאכילה שייך עדיין למיחל עליו דין פהב"כ, אבל כאן שכבר נאפה נראה דלכו"ע לא נעשה עי"ז פהב"כ.

[ועי' שעה"צ סי' תס"ב ס"ק כ"ב בדין מצה שבגמר אפייתה בעודה חם משחו אותה במי פירות, דהביא בשם הפר"ח שם דהמצה כשירה לצאת בה יד"ח כזית ראשון דהוי לחם עוני, כיון דרק אחר האפיה נמשחה במי פירות, ודימהו הפר"ח להרמ"א סי' תע"א דכשפירר מצה אחר אפייתה וחזר ולשה במ"פ אינה נחשבת מצה עשירה כיון דהוי אחר האפיה, אלא

כוונה בברכות על שתי סעודות

א. כתב השו"ע בסימן ר"ח ס"ג: אם אכל פירות מז' המינים ואכל תפוחים, א"צ לברך על התפוחים בורא נפשות, שגם הם בכלל ברכת על העץ שגם הם פה"ע הם, ע"כ. וכתב המשנה ברורה בס"ק ס"ג - פי' אלא שמפני שאין חשובין כ"כ לא קבעו עליהן ברכה זו ועכשיו שמברך בלא"ה ברכה זו פוטר, ע"כ. וראיתי בכמה מספרי הקיצורים שכתבו שמסתימת המשנ"ב משמע דפוטר את התפוחים אפילו בסתמא ולא בעינן כוונה מפורשת, (עיין פסקי תשובות סימן ר"ח ס"כ והערה 158, שערי ברכה (שטיצברג) פרק י"ד הערה פ'). אך נסתפקתי אם דבריהם רק אם אכל את כל הפירות במעמד אחד, אבל אם אכל את המין השני במקום אחר, כגון מי שאכל פירות שאינם משבעת המינים - כגון תפוחים - במקום אחד, ואח"כ יצא ממקומו בלא שבירך על התפוחים לאחריהם, ואכל במקום השני פירות מז' מינים כגון ענבים, ובירך מעין ג', ולא התכוון במפורש לפטור את התפוחים שאכל בראשונה, בכה"ג לא נפטרו ממילא בברכתו, או דילמא לא שנא ולעולם פוטר בסתמא כל מה ששייך עליו הברכה, וכה"ג יש להסתפק עוד במי ששתה מים במקום אחד ויצא ולא בירך ואכל תפוח במקום שני ובירך בנ"ר ולא כיון לפטור את המים.

ב. ומה שלא ציירתי באוכל פת או תבשיל מזונות במקום אחד ועקר למקום שני ואכל שם פת או תבשיל מזונות, או כה"ג שאכל ענבים במקום אחד ועקר ואכל תמרים במקום שני, שאם היה אוכל במקום אחד היה פוטר בסתמא את כל מה שאכל, אבל השתא ששינה מקומו אולי לא יפטור בסתמא, דבכה"ג לדין לשיטת הרמ"א שתפס לדינא כהראשונים שפסקו כר"ח דבפת לא חשיב שינוי מקום, וא"כ הוי הכל כמקום אחד (כלשון הרא"ש בפסקיו) או סעודה אחת (כלשון הרשב"ם וכמשמעות הגהות סמ"ק בסימן קנ"א שפסק השו"ע כוונתיה), וא"כ יש לדמותו למאי דפשיטא להו לפוסקים שבמקום אחד ומעמד אחד וסעודה אחת נפטר כל מה שאכל בסתמא, וכן במזונות ופירות מז' המינים כיון שהשו"ע הביא בזה דעות אם צריך ברכה לאחריהם במקומם, שוב אין כ"כ מקום לספיקנו לפום הסברא שאמרנו שלר"ח אין להסתפק.

אך אכתי יש להסתפק לפי דעת השו"ע שפסק כהרמב"ם והר"ף כר"ש דשייך שינוי מקום גם בפת, א"כ יש להסתפק גם בפת וכמו שציירנו לעיל, כגון שאכל פת במקום אחד ועבר ועקר ממקומו ואכל במקום השני (בברכה לפניה), וכשגמר סעודתו במקום השני מברך במקומו השני כפסק השו"ע בסי' קע"ח סעיף ד' וסי' קפ"ד ס"א, אם בעת שמברך במקום השני צריך לכיון במפורש לפטור מה שאכל במקום הראשון, או דילמא כיון שמחויב ועומד לברך על אכילתו הראשונה נפטר בסתמא בממילא אף בלא כוונה מפורשת.

ג. ונראה ששורש הספק בזה הוא דיש לומר דעד כאן לא סמכינן על סתימת המשנ"ב הנ"ל רק במה שנחשב כסעודה אחת, דבזה יש סברא גדולה לומר דכל הסעודה נפטרת בסתמא במה שמברך באותו מעמד, דחשיב כמכוין להדיא לפטור, כמו דאמרינן לגבי ברכה ראשונה דכל מה שמונח לפנינו בשעתה ברכה נפטרת בהווי כמכוין, אבל מה שאוכל במקום השני דילמא נחשב כסעודה אחרת, וא"כ אין כ"כ סברא לומר שנפטר בסתמא דלא שייך לומר שהוי

שם כתבו דמהראשונים דס"ל דממולא בפירות או כוסס הוי פהב"כ אע"ג דנעשה פהב"כ רק אחר הלישה באמת מוכח דלא כהרמ"א בדעת הר"ת ע"ש, והיינו דמוכח דגם לר"ת כל שהוא לפני האפיה עדיין שייך לשנותו לפהב"כ, וביאר האבן העוזר שם וז"ל "אלא ע"כ כיון דגם עתה קרוי לחם, אך דחז"ל לא תיקנו לברך המוציא בלחם דלא רגילין לקבוע עליו, לכן לא שייך לומר הואיל ומעיקרא רגילי לקבוע עליו, **דהא ודאי בעודו עיסה לא שייך כלל לקבוע עליו כיון דאז אינו ראוי לאכילה, ע"כ בזה אזלינן הכל אחר שעה שנעשה ראוי לאכילה, ואם אז לא רגילי לקבוע עליו מברך עליו במ"מ עכ"ל, הרי דגם האבן העוזר דפליג ע"ד הרמ"א לא ס"ל אלא דלפני האפיה שייך עדיין למיחל עליו שם פהב"כ כיון דעדיין לא היה ראוי לאכילה, אך אחר האפיה פשיטא לכל הני רבוותא דכבר ל"ש לעשותו פהב"כ, וא"כ למה באמת הני בישקוני"ש נעשו פהב"כ אחר האפיה.**

ועוד צ"ב בכ"ז דהרי זה ודאי מילתא דפשיטא דהאופה לחם ע"ד למרוח אותו אח"כ בחמאה או ריבה וכדו', לא נימא דדינו כפהב"כ מצד דממולא במ"פ, אע"ג דנאפה מעיקרא ע"ד כך, וא"כ למה בכל הני דלעיל נעשה פהב"כ אחר האפיה כיון דנאפה מעיקרא ע"ד כך.

ואולי יתכן לומר ליישב מנהג העולם דחלוק לחם שנאפה במיוחד ע"ד להמשיך ולתקן אותו בצורה מיוחדת, וצורתו מוכחת דלשם כך עשוי, ובלי אותו תיקון נחשב גוף הלחם למחוסר תיקון, וצ"ל דהני בישקוני"ש, הרי גם באפיה הראשונה לא היה נראה כלחם רגיל, אלא היה נאפה בצורה ובאופן מיוחד שכ"ז שלא החזירוהו לתנור לייבשו היה מחוסר תיקון, משא"כ לחם שנגמר תיקונו ככל לחם, אלא שהוא דעתו אח"כ למרוח עליו פירות או לייבשו בתנור וכדו', דבזה כיון דגוף תהליך ייצור הלחם נגמר שוב א"א להפכו לפהב"כ, וי"ל דדברי הרמ"א ופוסקים הנ"ל בדעת ר"ת איירי בבליה עבה כזו שהרבה פעמים היו מבשלין אותה במים, ונמצא דמצד גוף צורת העיסה אין צורך לבשלה במ"פ טפי מבמים, ובזה הוא דכתבו הפוסקים בדעת הרמ"א דתליא בר"ת ור"ש, דלר"ש כיון דעדיין לאו שם לחם עלה עד שאופהו ממילא כשנתבשל אח"כ במ"פ הוי כנילוש במ"פ וגם אם יחזור ויאפנו אח"כ הו"ל פהב"כ, משא"כ לר"ת דכבר חל שם לחם בעודו עיסה, וכיון דעצם המשך התהליך לא מחייב שיבשלנו במ"פ, לכן אע"ג דדעתו לבשלו במ"פ הוי לפי ר"ת כלחם שאפה אותו ע"ד למרוחו בחמאה או ריבה, [וגר"ז ואהע"ו נקטו דגם לר"ת כיון דעדיין לא ראוי לאכילה שייך לעשותו פהב"כ].

ולפי"ז א"ש דקרוטונים הרי נעשה באופן וצורה מיוחדת דניכר דהטבלתו במי סוכר הוא גמר תיקונו, ובלי הטבלתו במי סוכר אין טעם לכל צורת לחם הזה, וכן וופלים אין כלל מציאות שיאכלו אותו בלי מילוי שוקולד ונחשב חסר בלא השוקולד, וכן קרוטונים [תעשייתיים] נעשו מסוג לחם מיוחד שניכר עליו שלשם קרוטונים עשוי, משא"כ סתם לחם שאופהו ע"ד למרוחו בחמאה או ריבה הרי גוף הלחם טוב לאכילה בל"ז ומריחה זו אינה שייכת לתיקון גוף הלחם כלל, אלא לאכילת הלחם ודו"ק.

אך עכ"ז אין חילוק זה ברור כ"כ, וסו"ס פשטות דברי הביאור"ה ושו"פ הנ"ל הם לא כהבית דוד, ולכן נלענ"ד דלא בריא כ"כ לברך מזונות על קרוטונים, וכן שמעתי מהג"ר נתן קופשיץ שליט"א דאין לברך מזונות על קרוטונים.

כמכּוּיִן, א"נ מה שנפטר באוכל באותו מעמד נפטר בממילא, כמו באכל כביצה פת בסעוד האחת, פשיטא שכשמברך ברהמ"ז א"צ לומר שמה שנפטר הכזית השני הוא משום דהוי כמכּוּיִן להדיא לפוטרו, אלא דנפטר בממילא דהכל ארוחה אחת, אך מה שאוכל בדוכתא אחרית, אם נחשבה לסעודה אחרית אין לומר כן, דאין כ"כ סברא לומר דגם בסתמא חשיב כמכּוּיִן, וגם לא שייך כ"כ לומר דנפטר בממילא כיון דסו"ס לא הוי סעודה אחת, או דילמא לעולם בכל גווני נחשב הכל כסעודה אחת, וא"כ הדרין לסתימת המשנ"ב דגם בסתמא פוטר, וצ"ע.

ד. ונראה להוכיח שהמשנה מקומו בדברים שאינם צריכים ברכה לאחריהם במקומם, וכן לפי ר"ש בדברים הצריכים ברכה לאחריהם במקומם, **חשיב כסעודה אחרית**, דכן מוכח מלשונות הרשב"ם בפסחים דף ק"א ע"ב, שכתב בד"ה בדברים שאינן טעונין ברכה, דודאי כיון דעמד והלך במקום אחר **עמידתו זו היא גמר סעודתו והו סעודה אחרית היא** וצריך לברך בתחלה, ע"כ, וכן מוכח ממש"כ בד"ה לקיבעא קמא הדר, לגבי דברים הטעונים ברכה במקומם, על דעת סעודה הראשונה הוא אוכל עכשיו **לסיים סעודתו**, דזהו הנפק"מ בין דברים הטעונים לאינם טעונים אם נחשב כסעודה אחרית או אותה סעודה.

וכן מוכח מדברי הבעה"מ בהשגתו על הר"ף [בדף י"ט ע"ב מדפי הר"ף] "שלא מצינו בהמ"ז אחת לשתי ברכות של המוציא", ע"כ, ומש"כ "לשתי ברכות של המוציא" ע"כ כונתו "לשתי סעודות", וכן מוכח מהרא"ש [חולין פרק ו' סימן ה'] שבהשגתו על דעה זו כתב "דמאי נ"מ בזה אם יאכל פעם אחרת ויברך ברכת המזון על שתי סעודות", ע"כ, אלמא חשיב ליה כשתי סעודות.

הנה משמעות לשונו של הרא"ש דלא פליג על הבעה"מ במה שחשיב למה שאוכל במקום השני כסעודה אחרת, ולא נחלק עליו אלא בהך סברא שחידש הבעה"מ "שלא מצינו בהמ"ז אחת לשתי ברכות של המוציא", דס"ל דברכת המזון דמי לטבילה שניטרה משתי טומאות בטבילה אחת, אבל לעולם חשיב כשתי סעודות, וא"כ הדרא סברתנו למקומה דכל דחשיב כשתי סעודות אינו נפטר בסתמא אלא בכוונה.

ו. ויש להביא ראיה דכל כה"ג אין נפטר בסתמא, ממה שכתב המשנ"ב בסימן ח' ס"ק כ"ד בשם הדרכ"מ שנהגו להתעטף בטלית קטן בביתו בלא ברכה וכשמחטעטף בביכנ"ס בטלית גדול מכּוּיִן לפטור את הט"ק, ומשמע בביה"ל בסעיף י"ג ד"ה אן היה דהכונה בזה לעיכובא אלא שכל שרגילים בזה הוי כמכּוּיִן, וה"ה בנידוד, והכא א"א לומר דהוי כמכּוּיִן מחמת הרגילות, דודאי אין רגילות בזה דלא שכיח שיתרמי כה"ג, וכש"כ לפי השו"ע דכל ההלכה שמברך במקום השני מיירי בעבר על הדין, כמוש"כ המג"א בסימן קע"ח ס"ק י' ובמשנ"ב שם בס"ק מ'.

ו. אך אכתי יש לדון בזה, דידועים דברי הפמ"ג (א"א סוסק"א ובפתיחה להל' ברכות או י') שכתב **דברכה אחרונה לאו בכוונה תליא מילתא, דכל שמחויב ברכה אחת על הרבה מינים ובכרותיהן שוות נפטר בברכה אחת, אף אם לא כיון רק למין אחד**, ע"כ. ובמק"א (בחיידושי ההלכות ברכות סימן ר"ז) הארכתי בזה, ותורה"ד כי חלוקה ברכה לפני מברכה שלאחריה ביסוד דינה, דברכה שלפניה עיקרה ניתקנה על הנאת החיך, משא"כ ברכה שלאחריה ניתקנה בעיקרה משום הנאת מעיים והשביעה ולא דוקא משום הנאת החיך, ובזה מבואר קצת מש"כ החזו"א שברכה ראשונה לא נתקנה על

הפרי שבידו אלא על המין שברא הקב"ה, אלא שתיקנו יהודות לו בשעת ההנאה.

ולפי דברי הפמ"ג יש מקום לדון גם במאי דנקטינן לעיל דבשני מקומות ובשתי סעודות לכו"ע לא נפטרה הסעודה הראשונה שאכל במקום הראשון בסתמא רק בכוונה, ד"ל דהטעם שנפטר בסתמא במקומו אינו משום שנחשב כמכּוּיִן וגם לא משום שכל בסעודה אחת נפטר בממילא וכמוש"כ לעיל, אלא משום שכל שמחויב בברכה נפטר ממילא בברכה שמברך בכל מקום שהוא.

ח. אך אכתי יש לדון בזה, חדא שהבא"ח חלק על הפמ"ג מכל וכל וסברתו דכיון דמצות צ"כ לא שייך לומר שיצא בסתמא וכש"כ לא במכּוּיִן שלא לפטור, ולפי דרכו הרי אם לא יכוין לא יצא יד"ח כלל, ואפילו אם נחשוב פלוגתא זו רק לספק הרי אם אכל במקום הראשון כדי שביעה לא יצא יד"ח דספד"א לחומרא, ולפי הגר"א והכרעת המשנ"ב גם בדרבנן לא יצא.

וביותר דגם לפי הפמ"ג יש מקום לחלק בזה, דהפמ"ג נקט בפשיטות דברכה ראשונה מהני כונה שלא לפטור, וכבר הבאנו שנחלקו בזה גדולי האחרונים, ולהלכה יש בזה מבוכה גדולה, ותלויה בסתירת דברי המג"א בכ"מ, שבהלכות סוכה בסימן תרל"ט ס"ק י"ז משיג על הב"ח והט"ז וכתב "שהדבריהם תמוהים דאסו מי שיש לו ציצית בבגדו ויכוין שלא יפטרנו בברכתו אלא עד חצות וכי יחזור ויברך בחצות הא ודאי ליתא", אבל בסי' תצ"ד ובסי' מ"ז כתב המג"א בנייער כל הלילה דחייב לברך בבקר ברכת התורה משום דסתמא מכּוּיִן הוא שלא לפטור בברכה זו רק מעת לעת זה ולא בקר שני הרי להדיא דאף בכה"ג אזלינן שפיר בתר כוונת המברך, וכבר הרגיש בסתירה זו החיי אדם בנ"א כלל ט' אות ג' ונשאר בצ"ע, ועמד בכ"ז בשו"ת מנחת שלמה חלק א' סימן י"ח, עיי"ש.

והעיקר נראה כמוש"כ בספר מגילת ספר סימן כ"ה מאות ג' ולהלן, ותו"ד דהיכא דהמצות או המעשים או הדברים שעליהם חלה הברכה חלוקים זמ"ז בעצם - מהני כוונתו שלא תחול הברכה רק על מה שמכּוּיִן, ואינו נפטר בסתמא, משא"כ היכא ששני המעשים או המצות והדברים נחשבים בעצם כדבר אחד, לא מהני כוונתו לחלקם זמ"ז.

ולפ"ז י"ל כסברתנו הראשונה לגבי ברכה אחרונה, ונוקים לדברי הפמ"ג במקום אחד ובסעודה אחת, אבל כל שנחשב שתי סעודות לא מהני לפטור בסתמא אלא בכוונה.

ט. אך יש להעיר הערה קטנה, כי לא מצאתי בפוסקים שיעוררו דכל כה"ג שבא לפטור במקום אחד מה שאכל במקום שני, שחייב מדינא לכוין להדיא שפוטור גם את הסעודה הראשונה, ולכאורה בכל האופנים שדיברנו לעיל בתחילת דברינו, היה להם לפוסקים להעיר מזה, גם יש להעיר מסתימת הראשונים שדנו באיסור לצאת ממקומו בלא ברכה משום הגזירה שמא ישכח לברך או ימשך עד שיעבור שיעור עיכול ויפסיד ברכתו, אמאי לא העירו מהחשש היותר שכיח שישכח לכוין או שלא ידע שצריך לכיון, ובאמת מדברי התוס' והרא"ש אין כ"כ קושיא דהם דיברו לשיטתם כר"ח דבפת הכל נחשב כמקום אחד וכסעודה אחת, אבל שארי הפוסקים היו צריכים להעיר מזה, וגם התוס' היו צריכים להעיר מזה בדברים שאינם עונים ברכה לאחריהם במקומם למאי דמוכח בגמרא דגם בהם אסור לצאת ממקומו עד שיברך והוא מהטעם הנ"ל שמא ישכח, ואולי מרוב פשיטותו לא כתבוהו, וצ"ע בכ"ז.

יסוד המל"מ דאין היתר פקו"נ על איסור שאיננו מסייע בהצלה

אך יש לדון בזה עפ"ד המל"מ (בספרו פרשת דרכים דרוש י"ט והובא בפמ"ג סי' שכ"ח א"א סק"ט) שחידש דדין הקל הקל תחלה הוא רק כשב' האיסורים מסייעים להצלת החולה, אבל לעשות איסור קל שאינו מסייע כלל בהצלה אלא רק גורם למעט את האיסור החמור אין היתר, וייש בזה קושיית הגבורת ארי ביומא פג: בהא דנחלקו תנאי אם חולה הצריך לאכול פרי לצורך פקו"נ והוא טבל ויכול להפריש ממנו תרומה ולאכול התרומה, מהו האיסור הקל ביניהם, טבל או תרומה, והקשה הגב"א דיבטל התרומה ברוב החולין ואף דאסור לבטל איסור לכתחילה, הלא ודאי איסור זה קל מאיסורי טבל ותרומה, ות' המל"מ ע"פ היסוד הנ"ל דאין היתר דפקו"נ על ביטול האיסור לפי שאין בו כלל תועלת וצורך להצלת החולה אלא רק כדי למנוע האיסור החמור.

נסיעת הבעל ללידה בשבת כדי למנוע איסור יחוד

ובספר תורת היולדת (פ"ד) כתב בשם הגר"ש אלישיב זצ"ל דיולדת הנוסעת בליל שב"ק עם נהג נכרי לבית החולים ואין לה צורך שבעלה יבא עמה, לפ"ד המל"מ אסור לבעל להצטרף לנסיעה כדי למנוע איסור יחוד, ולא שייך בזה דין הקל הקל תחלה.

להתקשר בשבת לברר אם לבא לביה"ח כדי לחסוך נסיעה לחינם

וכ"כ בתורת היולדת (פכ"א) בשם הגריש"א זצ"ל דהמסופק אם עליו לבא לבית חולים לצורך פקו"נ, אל יתקשר לברר זאת כדי לחסוך נסיעה בחינם אע"פ שהוא איסור קל יותר, לפי שהבירור איננו מסייע להצלה כלל.

ניתוק הנורה ברכב בשבת כדי למנוע הדלקה שלא לצורך

עוד כתב שם (פ"ט) דהנוסע ברכב לבית חולים לצורך פקו"נ, ובכניסה לרכב נדלקת נורה ובסגירת הדלת נכבית, אע"פ שיש אפשרות לנתק את הנורה דהוי סתירה בכלים וזה קל יותר מאיסור ההדלקה בשעת יציאתו מהרכב, אל יעשה זאת מפני שאי"ז צורך ההצלה וכד' המל"מ.

הוצאת חפצי מוקצה מהרכב כדי למנוע הוצאתם מחוץ לתחום

וכן הנוסע בשבת לצורך פקו"נ מחוץ לתחום, יש שכתבו דעליו להוציא מהרכב חפצי מוקצה כבדים הגורמים להרבות הבערות בהתנתת הרכב, דעדיף לעבור על איסור מוקצה דרבנן מלעבור באיסורים נוספים מדאוו', או איסור תחומין דאוו' לפ"ד הרמב"ם אם נוסע מחוץ ל"ב מיל. אולם לפ"ד המל"מ אין להתיר זאת, (ועמדו בזה בספר ארחות שבת ח"ב פ"כ הערה קכ"א). והארכנו בכ"ז בקונטרס חיי אברהם.

ומעתה יש לדון גם בניד"ד, דהואיל ובדיקת החום של הבעל בכניסתו לבית החולים אין בה שום תועלת לפקו"נ של

כניסת בעל בשבת לבית חולים לצורך לידה כשיהודי בודק לו חום בכניסה

בתקופה זו מוצב שומר בשערי בתי החולים שתפקידו למדוד חום לכל אדם הנכנס למקום מפני חשש התפשטות נגיף הקורונה, והנה בשבת בדיקה זו כרוכה בחששות איסורי מלאכות דאורייתא הואיל והבדיקה נעשית במכשיר דיגיטלי, ומשום כך הורו גדולי הרבנים שליט"א שאם הממונה למדוד חום הוא ישראל אין להכנס למקום בשבת אלא לצורך פקו"נ באופן המתיר חילול שבת על ידי ישראל.

והנה הוי עובדא באשה שעמדה ללדת בשבת ובאה לבית החולים בליווי אמה ולא הרגישה צורך מיוחד שבעלה יצטרף אליה, וא"כ אסור לבעלה להכנס לבית החולים באופן הנ"ל שישראל מודד לו חום. אולם סיפר הבעל שהלידה הקודמת ג"כ היתה בשבת ובהיותו שם עלה בידו לחסוך מלאכות רבות של חילול שבת ע"י ישראל, כגון במדידת חום ביקש שישתמשו במד חום מכני שהביא מביתו ולא במד חום דיגיטלי, וכן כשראה שהמיילדת הישראלית עומדת לכתוב את פרטי היולדת הזעיק מיד את הכתבנית הנכרית הנמצאת במקום שתכתוב במקומה (כפי הנוהל במקום), וכן עמד על כך שלא להשיב לשאלות שאין בהם שום צורך לפקו"נ אם המיילדת כותבת בעצמה, ועוד כהנה וכהנה, ועל כן שואל הבעל האם במקרה זה מותר לו להכנס לבית החולים אע"פ שהכניסה כרוכה בחילול שבת של מדידת החום הואיל ועל"ז הוא חוסך מלאכות רבות אחרות.

שורש הנידון הוא האם יש בזה היתר מדין הקל הקל תחלה, דכשיש צורך לעשות מלאכות במקום פקו"נ ויש לפנינו ב' אפשרויות, האחת כרוכה במלאכות רבות והשניה כרוכה במיעוט מלאכות, יש לבחור באפשרות השניה מדין הקל הקל תחלה, וה"נ בזה יש לבחור באפשרות של כניסת הבעל לבית החולים אשר יש בה מיעוט מלאכות על פני האפשרות של מלאכות רבות שייעשו ע"י ישראל אם לא יבא הבעל.

ונהנה אם הוא בא לחסוך במלאכות הנעשות ע"י המיילדת באיסור (כגון שאין בכך צורך הפקו"נ או באופן שמוטל עליה לעשות זאת ע"י נכרית והיא עושה זאת בעצמה מחמת שמרוב ההרגל הוקל בעיניה קדושת השבת ר"ל) פשוט דלא שייך בזה דין הקל הקל תחלה, ואין היתר לעשות אפי' איסור קל כדי למנוע מהשני איסור חמור שאין לו היתר של פקו"נ, אך הנידון הוא כשהוא בא לחסוך במלאכות הנעשות בהיתר, (ופעמים רבות יש לה היתר לעשות מלאכות בעצמה גם אם יכולה לבקש מנכרית, או גם אם לפי פשטות הדברים אין הכרח במלאכה זו לצורך הפקו"נ, לפי שאם תצטרך להפעיל שיקול דעת מחודש בכל פעולה ופעולה האם יש חשש פקו"נ בכך לא תהיה לה מנוחת הנפש לעשות עבודתה נאמנה ויבא הדבר לידי חשש פקו"נ, אבל הבעל הנמצא במקום וידוע לו בוודאות שאין בכך משום פקו"נ ובידו למנוע בקלות מלאכות אלו מבלי לפגוע במיילדת בודאי ראוי שיעשה כן. ואף שפשוט שהוראות אלו א"א למוסרם לרבים, מ"מ מי שיודע בעצמו שהוא ראוי לכך תבא עליו ברכה).

היולדת, אין ע"ז היתר דפקו"נ אף אם מועיל למנוע מלאכות אחרות.

מהו האיסור להטעות את חברו שיחלל בעבורו שבת לצורך פקו"נ

אך כבר כתבנו בקונטרס חיי אברהם דרחוק מן הדעת לומר כן, דא"כ אחד שחפץ להדליק אור בשבת בהיתר יוכל לשקר לחבירו שיש לו צורך פקו"נ להדליק את האור ואזי חבירו עשה מעשה היתר וממילא גם הוא לא עובר באיסור לפני עיור כיון שנעשה מעשה היתר גמור, וזה לא מסתבר כלל.

[ופשוט דאף אם הוא מוטעה בפקו"נ לא עשה שום איסור, כיון דהדין הוא דספק פקו"נ מותר בודאי, ואף ביצא להציל בחילול שבת ולא הוצרכו לו מבואר בשו"ע (סי' שכ"ח סט"ו) דיש לו שכר טוב מאת ה'. וכל"כ בספר שולחן שלמה (ערכי רפואה ח"א עמ' רמ"ו) בשם הגרשו"א זצ"ל, והרחיב בזה בספר משנת פקו"נ סי' י"ד. וכן ראיתי לת"ח אחד שכתב ששאל להגרא"ל שטיינמן זצ"ל אם מי ששיקר לחבירו שיש פקו"נ וחבירו חילל שבת מחמתו עובר בלפני עיור, והשיב דמסברא אינו עובר בלפני עיור. וכן נקט בפשיטות בספר תורת היולדת פ"ח הערה א' דמי שהזמין רופא ממקום רחוק שיבא ברכב בשבת בשעה שהיה רופא לפניו ולא היה נצרך לחילול שבת לא עבר בלפני עיור מאחר והרופא היה סבור שזקוקים דוקא לו וחילל שבת לצורך פקו"נ].

כופה את חברו לחלל שבת האם עובר בלפני עיור

וכבר דנו בכגון דא בשו"ת אגרות משה (יו"ד ח"א סי' ג' ואו"ח ח"ה סי' י"ג אות ט') ומנחת שלמה (סי' ז' ענף ב' ד"ה ברם) וקובץ שעורים (כתובות אות י"ב) איזה איסור עובר מי שמאיים על חברו להרגו אם לא יעשה מלאכה בשבת, [ועי' ר"ן סופ"ק דקידושין דכיון דספק ערלה בחו"ל מותר, על כן מותר להטעות את חברו וליתן לו ערלה בחו"ל לאכול, דכיון שאינו יודע דהוי ערלה מותר לו לכתחילה, ולכאור' דמי להנ"ל].

אכן פשוט דיש בזה איסור מדין מכניס עצמו לפקו"נ, דלא עדיף מהמפליג בספינה בע"ש וגורם לרב החובל לחלל שבת בעבורו דאסור (שו"ע סי' רמ"ח), ואפי' לצורך מצות מילה קי"ל כד' בעה"מ שבת קלד: דאסור למול בשבת אם יצטרכו אח"כ לחלל שבת לצורך פקו"נ (משנ"ב סי' של"א סקכ"ד), אך בפשוטו אי"ז אלא איסור דרבנן (עי' בספר מנחת אריאל שבת יט. שהביא דברי האחרונים בזה), וא"כ בניד"ד יהא מותר לעשות כן במקום שנדחה איסור דרבנן, כגון לצורך סכנת אבר וכדו'.

אולם האחרונים הנ"ל דנו שיש בזה איסור לפני עיור דאו'. וביותר ראיתי בספר קול סופר (לבעל המחנה חיים בסוגיא דהקל הקל תחילה אות ז') שנקט בפשיטות דהנותן לחושיב"ס לאכול איסור חמור כשיכול לתת לו איסור קל עובר בלאו דלפני עיור (על דין הקל תחילה), והוא חידוש רב.

שורש האיסור לגרום דחיית איסורים

ולפ"ד אינו מובן כלל מה שייך איסור לפני עיור כשחבירו לא עבר שום עבירה בזה. אכן בספר משנת פקו"נ סי' ל"ח ביאר היטב עפ"מ שיסדו האחרונים דאיסור לפני עיור אינו

אך אי"ז ברור דדמי לד' המל"מ, שהרי חלק מהמלאכות שהוא בא לחסוך נצרכות לפקו"נ אלא שהוא דואג שיעשו בדרך היתר, כגון אם מביא עמו מד חום מכני, או אם הוא מביא לכך שכתובה הנצרכת לפקו"נ תיעשה ע"י נכרית, ובכה"ג י"ל דגם לד' המל"מ יש בזה דין הקל הקל תחילה, דהוי זה כמו חולה הנצרך לבשר ויש לפניו רק בשר נבילה אלא שיכול להביא בשר המותר ע"י הוצאה דרך כרמלית, דפשוט דזהו בכלל דין הקל הקל תחילה, לפי שהוצאת הבשר דרך כרמלית מסייעת להצלה, כי החולה ניצול ע"י בשר זה, וה"נ בזה הואיל ופעולת ההצלה בדרך היתר יכולה להיעשות בפועל רק ע"י תיווכו של הבעל הנמצא במקום, וכניסת הבעל לבית החולים אינה מתאפשרת כי אם ע"י מדידת החום של הבעל בשערי בית החולים, הרי שמלאכה זו חשובה כמסייעת ומביאה לידי ההצלה. ויל"ע היטב בזה.

גם בעיקר ד' המל"מ לא ברירא להלכה אם קי"ל כדבריו, דהמל"מ גופיה הביא ראיה שלא כדבריו ומשמע שחזר בו מחידושו, וכן מהא דגדולי האחרונים עמדו בקושיית הגב"א בסוגיא ביומא ולא נחתו לת' המל"מ משמע דלא ס"ל כוותיה (הלא המה השאג"א, חת"ס, חכם צבי, שואל ומשיב, וחזו"א, ועוד), ובחזו"א דמאי סי' ט"ז סק"ד כתב להדיא דלא כהמל"מ, ועי' ארחות שבת ח"ג סי' ו', והרחבנו בזה בקונטרס חיי אברהם.

מי עובר איסור בבדיקת חום בכניסה לבית חולים

אולם נתעוררתי לדון דשמא יש להתיר בניד"ד מטעם נוסף, דהנה בעיקר האיסור במדידת חום ע"י ישראל, בפשוטו אין בכך שום איסור על הנבדק כי אם על הבודק, דהנבדק אינו עושה מעשה, ואף אם הממונה מניח המכשיר על מצחו של הנבדק אין זה אלא בגדר מסייע, וכבר פסק המשנ"ב סי' שכ"ח ס"ק יא-סא כד' השו"ע וגדולי האחרונים דמסייע אין בו ממש, ולכן מותר לישראל לפתוח פיו להמציא את שינוי לרופא נכרי לטפל בו, ונמצא שהאיסור בניד"ד הוא רק על הבודק.

האיסור להכשיל את הבודק הוא גם כשהבודק עושה בהיתר דפקו"נ

והנה כפי הנראה מסתבר שהממונה אינו עובר באיסור חילול שבת, כי תפקידו לשמור על בריאות החולים הנמצאים בבית החולים שלא ידבקו ח"ו בנגיף הקורונה ע"י המבקרים, והואיל ואם לא יבדקו את חומם של המבקרים יהא בכך סכנה לכלל החולים, הרי זה בגדר פקו"נ המתיר את בדיקת חומם, (ואף שאם נדון על כל אדם בפנ"ע יתכן שאין כאן חשש קרוב שהוא חולה בנגיף הקורונה ועלול להדביק אחרים באופן המתיר חילול שבת לצורך זה, מ"מ כל כה"ג דיינינן על כלל הנכנסים כאחד), ואכמ"ל, ואם כנים הדברים שהממונה אינו עושה שום איסור, לפי שהדבר מותר משום היתר פקו"נ של כלל החולים, א"כ לכאור' גם הנבדק אינו עובר באיסור לפני עיור על הכשלת הבודק אף אם הוא נכנס שלא לצורך פקו"נ, ונמצא שאין שום איסור בדבר.

דאפשר לעשות חשבון כנגד חילולי שבת אחרים, דכל שע"י מעשיו מתמעטים מלאכות רבות אחרות אין בכך איסור, ודיינינן לכולהו כחדא.

אך מ"מ בניד"ד הוא חידוש גדול, דסו"ס הלא האיסורים שהוא בא למעט הם איסורים שיש עליהם היתר דפקו"נ, והגם שצריך למעט באיסורים ככל האפשר מדין הקל הקל תחלה, מ"מ מאן יימר דמותר לגרום איסור חדש במקום פקו"נ כדי למעט באיסורים שכבר הותרו משום פקו"נ, ויש להתבונן היטב בכ"ז.

אם מותר ליולדת להערים על בעלה שזקוקה לו ליתובי דעתה כדי למנוע איסור יחוד

ובדומה לזה כתבנו לדון בקונטרס חיי אברהם, בנידון יולדת הנוסעת עם אמה בליל שב"ק עם נהג נכרי לבית החולים ואין לה צורך שבעלה יבא עמה, אלא שיש בזה איסור יחוד, ואמר הגריש"א זצ"ל דלפ"ד המל"מ אסור לבעל להצטרף לנסיעה כדי למנוע איסור יחוד, ולא שייך בזה דין הקל הקל תחלה. ולדברינו הנ"ל יש להעלות עצה שהבעל יסכם עם אשתו זמן רב קודם הלידה שבשעת מעשה לא תגיד לו את האמת אם היא זקוקה לו ליתובי דעתה או לא, ואף אם אינה זקוקה לו תערים עליו ותאמר לו שהיא זקוקה לו, ואזי יהא מותר לו לבא עימה מדין ספק פקו"נ, ואף דאסור להערים על חבריו שהוא זקוק שיחלל שבת עבורו במקום פקו"נ כמו שנתבאר, מ"מ באופן זה שהמטרה היא כדי למנוע איסור יחוד לפי האמור אין בכך איסור.

[ושם כתבנו להתיר זאת מטעם אחר, לפ"ד הפמ"ג סי' שכ"ח א"א סק"ט שכתב דכל דברי המל"מ הם רק על איסור שעושה לצורך חבריו, אבל החולה בעצמו מותר לו לעשות איסור קל כדי למעט באיסור חמור לצורך פקו"נ של עצמו מדין הקל תחלה, וא"כ באופן שהיא מערימה עליו הלא אין הוא עושה שום איסור אלא רק היא עושה איסור, והיא החולה בעצמו ומותר לה מדין הקל תחלה ע"ש].

תמצית הדברים

אין היתר להכנס בשערי בית החולים בשבת שלא לצורך ספק פקו"נ אם יש שם ממונה ישראל הבודק את מידת חום הגוף של הנכנסים לפי שמכשיל את הבודק בחילול שבת שלא לצורך פקו"נ. אולם אם מטרתו להכנס כדי לדאוג למעט במלאכות רבות אחרות הנעשות ע"י ישראל לצורך פקו"נ יש מקום לדון להתיר מב' טעמים; א. מדין הקל הקל תחלה, אולם יש לדון בזה לפ"ד המל"מ דאין היתר של פקו"נ לעבור איסור לצורך קיום דין הקל תחלה בלבד (בלא שהוא מסייע לעצם הפקו"נ). ב. כתבנו לדון דבר חידוש, דבניד"ד שהנבדק איננו עושה מעשה והבודק מחלל שבת בהיתר של פקו"נ, ונמצא שהאיסור לנבדק להכנס הוא כעין איסור מכניס עצמו לפקו"נ, וא"ז איסור עצמי של חילול שבת אלא איסור כללי שגורם לאיסורים להידחות, בזה יש לדון דכל שמטרתו למעט באיסורים רבים אחרים אין בכך איסור. וצ"ע בכ"ז. ופשוט שכל דברינו אינם להלכה כלל.

איסור בין אדם לחבירו אלא בין אדם למקום, דכמו שמוזהר אדם שלא לעבור איסור כך מוזהר אדם שלא יגרום שיהא נעשה מעשה איסור ע"י חבריו, ועפ"ז י"ל עוד חידוש דמסברא נכלל בזה ג"כ שלא לגרום לעקירת האיסור ע"י שגורם לחבירו לעשות איסור בהיתר דפקו"נ, דכך הוא רצון התורה שלא להביא לידי דחיית איסורים בחינם, [ובספר משנת רעק"א האיר יוסף עמ"ס חולין סי' ט"ז כתב לדמות לזה ד' הראב"ד דהאיסור לבטל איסור לכתחילה הוא מה"ת, ואין לזה ילפותא אלא הוא מסברא דהוא נגד רצון התורה לגרום היתר לאיסור, ויעוי' קובץ שעורים ח"ב בקונטרס דברי סופרים סי' א' שהאריך לבאר דגם דבר שלא נתפרש בתורה, כל שידעינן דזהו רצון ה' מקרי איסור דאו', דכל ברואי עולם מצווין ועומדין מתחלת ברייתן לעשות רצונו ית"ש דכל הנמצאים נבראו לעשות רצון קונם וכל פועל ד' למענהו, ואפי' עכו"ם מצווים בזה, וכתב שם דהגם דמיקרי איסורא דאורייתא מ"מ קיל מדבר המפורש בתורה ע"ש. ולכן גם עכו"ם שלא נצטווה בלאו דלפני עיור מ"מ בודאי הוא מצווה שלא לכפות על ישראל לחלל שבת להנאתו, ואם עשה כן גדול עוונו מנשא וענוש יענוש כמו בושתי שהעבידה בנות ישראל בשבת, ואע"פ שהישראל לא עבר בזה שום עבירה כיון שהותר לו מפני פקו"נ, לפי שכך הוא רצון התורה].

שורש איסור מכניס עצמו לפקו"נ

וזהו ג"כ שורש האיסור דרבנן להכניס עצמו לפקו"נ, ועי' רשב"א ביצה ח: שביאר ד' בעה"מ דאסור למול בשבת כשיצטרכו לחלל שבת אח"כ לצורך פקו"נ, דטעם האיסור הוא 'שהרי זה כמתכוין לבטל ל"ת', והטעם דהוא רק 'כמתכוין' ולא 'מתכוין' ממש י"ל לפי שכוונתו לצורך קיום מצות מילה והחילול שבת נגרם ממילא, אבל העוסק להדיא בגרימת מצב של דחיית האיסור הרי זה אסור מדאו' כמבואר. ועי' היטב בדברי האג"מ שם שכו"ז נכלל בדבריו.

ועפ"ז ביאר בספר משנת פקו"נ שם שורש החילוק לענין הפלגה בספינה בע"ש לצורך מצוה בין אם הוא ספק אם יבא לידי חילול שבת או ודאי, עי' ביה"ל סוס"י רמ"ח, ומשמע בביה"ל שם דהוי איסור דאו' באופן שודאי יבא לידי חילול שבת, וצ"ב דא"כ גם בספק נאסור מדין ספיקא דאו' לחומרא. אכן להאמור ניחא, דדמי ללאו דלפני עיור במושיט כוס יין לנזיר דכל שאפשר לתלות שחבירו צריך לייך לצורך היתר אין בכך איסור, דדוקא בודאי הוי מעשה של עקירת האיסור, אבל כשיש מקום לתלות בהיתר אינו עושה בזה מעשה של עקירת האיסור. ועי' עוד בכ"ד.

ועפ"ז יש מקום לומר דכל שעושה כן כדי למעט באיסורים אחרים אין בכך איסור, דאינו עוסק בעקירת איסור כי אם להיפך הרי הוא עוסק למעט איסורים, ודוגמא לזה מה שחידש הגרע"א בגליון השו"ע יו"ד סי' קפ"א ס"ו דהמכשיל חבריו באיסור כדי להצילו מאיסור חמור יותר אינו עובר בלפני עיור ע"ש.

וביותר י"ל דאם כנים הדברים דהנידון כאן הוא על איסור כללי של רצון ה' שלא תתחלל השבת יש מקום לומר

קורח הבכורים והמחול לצדיקים לעתיד לבוא

קורח חלק על משה רבינו. היו לו את הסבות שלו. וכבר שאלו חז"ל שקורח שפיקח היה מה ראה לשטות זו. קרח, מכל מקום היה בטוח שהוא המתאים להיות המנהיג או לכל הפחות הכהן הגדול. מדוע אמר "כל העדה כולם קדושים ובתוכם ה'" הרי גם לשיטתו יש אדם נבחר שנעלה מעל כולם?

ומה עם מאתים וחמישים האיש מקטירי הקטורת שסיכנו את חייהם כשסיכויי ההשרדות שלהם היו נמוכים ביותר, וכבר ראו מה קורה למי שמתקרב שלא כדת גם אם הוא גדול עד מאד כנדב ואביהו, האם הם היו טפשים? והרי היו "נשיאי עדה, קריאי מועד, אנשי שם?"

הרמב"ן אומר שכל מאתים וחמישים האיש מקטירי הקטורת היו בכורות שהפסידו את מעמדם ככהנים בבית המקדש עם חטא העגל, כשהעבודה נלקחה מן הבכורות ונתנה לכהנים בני לוי.

הרמב"ן מראה לנו מקום להבין כי יש קשר ישיר בין טעות חוטאי העגל לטעות עדתו של קרח.

רבנו צדוק הכהן מלמד שקורח היה מעין משיח שקר.

הטיעון של קורח "כל העדה כולם קדושים ובתוכם ה'" מזכיר את מה שמתואר שיתרחש לעת"ל כדברי הגמרא:

"אמר ר' חלבו אמר ר' אליעזר עתיד הקב"ה לעשות מחול לצדיקים בגן עדן והוא יושב ביניהם וכל אחד ואחד מראה עליו באצבעו שנאמר ואמר ביום ההוא הנה אלקינו זה קוינו לו ויושיענו" (תענית לא ע"א).

מתואר עיגול - מחול, ובתוכם נמצא כביכול הקב"ה וכולם מצביעים ואומרים "הנה אלו קוינו זה" העיגול מבטא צורה שיש בה שלמות ואחדות כל נקודה על פני העיגול זהה לחברתה ומרחק כולן אל המרכז שווה - כולם יצביעו כביכול אל הקב"ה. מעין זה נאמר על קריעת ים סוף שם נאמר שראתה שפחה על הים מה שלא ראה יחזקאל בן בוזי, ואמרו: "זה א-לי ואנוהו" והשפחה ויחזקאל נמנים זה לצד זה... (כשכתוב "זה" פירושו שניתן להצביע באצבע כמו "זה יתנו" ביחס למחצית השקל שאמרו חז"ל שהראה לו מחצית השקל של אש, וכן "זה מעשה המנורה" וכן על המשכן)

מהר"ל אומר שמחול מיוחד לבתולות ככתוב "אז תשמחה בתולה במחול..." (ירמיהו לא) ומסביר "וזוה מפני כי המחול הוא שמחה בפועל ואינו כמו השמחה בלב שאינו בפועל רק השמחה בלב. אבל הריקוד והשמחה הוא נמצא בפועל לגמרי. ולפיכך זה שייך דווקא לבתולות מפני כי הנשים ובפרט הבתולות אינן בעלות מחשבה כמו כל איש... וכל מחשבה מעכב את השמחה שלא תצא לפועל לגמרי" ואין כוונת מהר"ל לגנות את הנשים בכך שאינן בעלות מחשבה. אלא אדרבא, להן יש תכונה שמוציאה את הפנימיות מן הכח אל הפועל הן מוציאות החוצה ואינן שומרות את הדברים במחשבה¹. זה מתאים למה שיהיה לעתיד לבוא כשהשלמות תצא לפועל. ותהיה השמחה גדולה ודבר זה יתבטא הן בגילוי כבוד ה' שיצא מן ההסתר שבכח אל המציאות שבפועל והן על ידי המחול שסביבו - עיגול של שלמות אחדותית שמקומו בשעה שיוצא הכל אל הפועל. (עי' באר הגולה עם ביאורנו - בארה של מרים עמ' 278).

1. ואולי זו הסיבה שבכל הגאולות היו מעורבות נשים, בזכות נשים צדקניות במצרים - שהטיפו לבעליהן להוציא את עם ישראל מן הכח אל הפועל, יהודית בגאולת בית חשמונאי ואסתר בגאולת פורים.

ואמר רבנו צדוק הכהן: "יש מדרגות הנקראים בחינת עיגולים ויש הנקראים בחינת יושר ובעלמא דאתחרבן קודם בריאת העולם היה אז בבחינת עיגולים ובעולם התיקון התחיל בדרגה בחינת יושר ולעתיד יתגלה גם כן בחינת עיגולים".

עיגול כאמור מבטא שלמות, ההנהגה המכונה "עיגולים" אינה מתגלית כעת כי גבוהה היא גבוה מעל גבוה. בימינו מתגלית הנהגה שנקראת "יושר" מבחינת הנהגה זו יש הבדלי דרגות וזמנים ומקומות כמו בקו ישר שיש עליו נקודות הקרובות יותר או רחוקות יותר מן ההתחלה ויש לו ימין ושמאל וכד' בהיותנו חיים בהנהגה זו יש דרגות שונות גם בין האנשים, יש כהנים לויים וישראלים, יש את משה אדון הנביאים שלא קם עוד כמוהו ואת אהרן הכהן הגדול.

גם כשחיים תחת הנהגה זו קשורים כמו כן למקור העליון ומהשפעתו יונקים את קיומינו. קשר זה מתבטא על ידי פתיל התכלת כמו שאמרו חכמינו: "תכלת דומה לים וים דומה לרקיע ורקיע לכסא הכבוד" (מנחות דף מג ע"ב). ועל ידי המזוזה שבפתח הבית ועל ידי תורמות ומעשרות ומתנות כהונה שקושרים את תבואותינו למקורות קדושה עליונים. ואולם, לעתיד לבוא "תצא בתולה במחול" כל הפנימיות תצא אל הפועל ואז יהיה מחול - עיגול וכולם יגידו - זה א-לי ואנוהו.

משהו מעין זה היה כבר בקריעת ים סוף כשלא ראו הבדל בין שפחה לנביא כיחזקאל בן בוזי והיא ראתה, והוא ראה, וכולם אמרו "זה א-לי ואנוהו" כמו שיגידו לעת"ל תוך כדי המחול "הנה אלוקינו זה". גם במעמד הר סיני עמדו כולם כאיש אחד בלב אחד.

אך כל זה היה באתערותא דלעילא. הקב"ה נשא אותם על כנפי נשרים והביא אותם אליו, עם סיום המעמד ירדו מן ההר ומעתה עליהם להגיע לדרגה שראו בכוחות עצמם על ידי עמל התורה עבודת המידות וקיום המצוות.

חוטאי העגל לא רצו להכיר בכך שיש צורך בעבודה כדי להגיע לשם. הם נקהלו אל אהרן ואמרו - נעשה לנו אלוהים. והצורה שעשו (כפי שהוסבר באחד המאמרים הקודמים) היתה כנגד פני שור שראו במרכבה שהוא מידת הדין. כי האמינו שהם נמצאים בזמן של סוף המעשה שאז תוכל לשלוט מידת הדין שעלתה במחשבה תחילה. וזו היתה טעות כי לא זוכים לדרגה זו מן ההפקר יש לעבוד ולהגיע אליה.

כשהיו קרובים לדרגת העיגולים כל העם יכלו להיות כהנים מכל המשפחות ומכל השבטים. העבודה בבכורות, כשכל משפחה שולחת נציג - את הבכור סימלה את המצב הקרוב למחול שיהיה לעתיד לבוא - כולם קדושים... אבל הם הפסידו את הדרגה הזאת ככתוב "אני אמרתי אלהים אתם ובני עליון כולכם אכן כאדם תמותון וכאחד השרים תיפולו" (תהילים פב ו-ז). ואין אפשרות להחזירה בכח...

קורח רצה להנהיג את הנהגת העיגולים של לעתיד לבוא כבר עכשיו וממילא יש להחזיר את עבודת הבכורים וכך הצליח להקיף עצמו במאיתם וחמישים איש נשיאי עדה קריאי מועד אנשים שם, שכולם היו בכורים והאמינו כי הגיע הזמן להחזיר עטרה ליושנה ואת העבודה בבכורות ולערוך את המחול המובטח לצדיקים כשבתוכם ה', הוא ענין הטלית שכולה תכלת והבית מלא הספרים וכמו כן, אמרו חז"ל, ליגלג על מתנות הכהונה.

התשובה לקורח היתה - פה שנברא לאדמה. להראות שעדין נמצאים הרחק מהבחינה השמימית של המחול שעתיד הקב"ה לעשות לצדיקים שבתוכם ה' וכולם אומרים "הנה אלוקינו זה קווינו לו ויושיענו".

{ אז נדברו }

פרשת קורח תש"פ | עלון מספר: 469 | לסדר: "כי לא יטוש ה' את עמו בעבור שמו הגדול..."

להצטרפות לרשימת התפוצה

במייל,

להערות והארות:

8447168@gmail.com

זמני תשובה ממשמשים ובאים... גם אם זה לא היה ר"ת תמוז...

אולי ישמע לך מוזר לדבר על זה... אבל בשבת הקרובה זה שבת מברכים תמוז!!! ותמוז כידוע זה ראשי תיבות "זמני תשובה ממשמשים ובאים" וגם אם זה לא היה ראשי תיבות... מה שבטוח בעוד שלושה חודשים מגיע ימים הנוראים... ו... והשנה כולנו מבינים שצריך להגיע קצת יותר מוכן לימים הנוראים... להזכיר!!! שנה שעברה בתחילת חודש תמוז... התחלנו להתכונן... אבל לא ליום הדין!!! אלא ליום הבחירות שנערך בערב יום הדין!!! והתוצאה של אותם בחירות ידועה לכולנו... ש... שיצאנו קרחים מכל הכיוונים... מהבחירות לא יצא כלום (כי היו בחירות חוזרות) ואילו את הימים הנוראים הפסדנו... ו... והתוצאות נכרו השנה היטב בשטח...

זה לא סוד שהשנה הקב"ה דפק על השלחן!!! וזו דפיקה חסרת תקדים!!! אני עושה מחקר בנושא... כל יהודי זקן שאני פוגש אותו... אני שואל אותו האם הוא זוכר תקופה כזו דרמטית? לא דווקא קורונה... אם זה מלחמת יום כיפור... או ששת הימים... או תקופת הצנע... וכלם פה אחד אומרים: שדרמטיות שכזו הם לא זוכרים!!! זאת אומרת: צריך להעמיד את הדברים על השלחן... השנה קרה משהו שלא קרה בעשרות שנים האחרות... הקב"ה דפק על השלחן!!! הקב"ה אמר: אני רוצה פה שינוי!!! אז הנה... בדיוק בשביל זה זמני תשובה ממשמשים ובאים... ואם בכל שנה בזמן הזה... אנחנו עסוקים קודם בסוף שנת הלימודים... ואח"כ בחופש הגדול... ו... ואם אתה רוצה לדבר איתי על הימים הנוראים... תבא בסוף אוגוסט... אז זהו!!! שהשנה הכל השתבש... אין יוני יולי אוגוסט... ושנת הלימודים רק מלחיצה ומרתיעה אותנו... ובלאו הכי אנחנו משותקים בגלל הקורונה!!! ולא נותר לנו אלא ללכת עם הפנים קדימה... ולהתחיל להתכונן לימים הנוראים... שתי אפשרויות לפנינו: או ללכת אחורה!!! להתכונן לגל הבא של הקורונה שיחזיר אותנו שלושה חודשים אחורה... או ללכת עם הפנים קדימה... ולקדם את פני הרעה... ולהתחיל לעשות בדיק הבית מקיף ולהתכונן לימים הנוראים... ולהבטיח לעצמנו דבר אחד: השנה אנחנו לא נגיע שאננים לראש השנה!!! השנה אנחנו לא נרדם בשמירה!!! השנה אנחנו לא נשרוף את הימים שלפני יום הדין על פיצ'יפקעס כמו בחירות או אפילו קורונה וכד'... אנחנו נגיע מוכנים!!! ועכשיו זה הזמן להתכונן!!! חודש תמוז ואולי זה כמו חודש שביעי ותשיעי... קי"ל שאשה יולדת או בחודש השביעי או בחודש התשיעי... אבל בחודש השמיני זה נישט האין נישט האער... אותו דבר כאן: חודש אלול מיועד עבור מי שחטא כל השנה... אז נו... מהר מהר תתפוס את עצמך ולכה"פ תקבל על עצמך להבא!!! לשנה הבאה!!! שמשנה הבאה תחזור למוטב!!! זה תשובה נוסח חודש אלול... לעומת זאת חודש תמוז... זה עדיין יחסית מוקדם... וכעת יש צ'אנס עוד לתקן את השנה עצמה!!! אם אני תופס את עצמי לידיים בחודש תמוז... אז אנחנו לא מדברים על קבלות על השנה הבאה... אנחנו מגיעים עם קבלות בידיים מהשנה הזו!!! אני כבר שלושה חדשים מחזיק חזק בכמה קבלות טובות שקבלתי על עצמי... (חודש אב זה כבר בין הזמנים... חופש... זה אמנם לא מאוחר כמו אלול... אבל גם לא מספיק מוקדם כמו תמוז... כמו שגם אז התשובה רצויה...)

בל נשכח!!! שבדיוק בראש השנה הקרוב אין שופר!!! כי זה ראש השנה שחל בשבת... זה די מלחיץ!!! כי הגמ' אומרת: שכל שנה שאין תוקעין לה בתחילתה מריעין לה בסופה... ובדיוק בר"ה הקרוב שאנחנו כ"כ צריכים ישועה... כ"כ צריכים את השופר שילך לפנינו... בדיוק השנה לא יהיה לנו שופר... (לאחר יותר מעשר שנים שזה לא קרה) נו... אז באמת מה עושים???

אז כבר הוזכר כאן בגיליון זה... שבראש השנה שחל בשבת שלא תוקעים בשופר!!! אז השבת קודש היא השופר!!! השבת שבגלל שמירתה אנחנו לא תוקעים בשופר... היא היא השופר!!! היא הולכת לפנינו ותוקעת בשופר גדול ומעלה זכרוננו לפני ה' לטובה... ומעתה:

אם בר"ה הקרוב היינו תוקעים בשופר רגיל... אז להתחיל ללמוד בחודש תמוז הלכות שופר... זה... זה לא קשור בכלל... אבל אם השופר של ראש השנה הקרוב זה השבת קודש... אם ככה: יש לנו כבר עכשיו מה להתכונן לקראת ראש השנה הקרוב!!! ולהחליט שכבר מעכשיו אנחנו מתחילים את ההכנה לתקיעות!!! מעכשיו אנחנו מתחילים לייקר את השבת... לרענן את שמירת השבת... לתפוס חיזוק בכל מה שנוגע לשבת... כן!!! צריך לשפץ את השופר שלנו... ואם בדף היומי לומדים כעת מסכת שבת ואח"כ גם עירובין... הרי ללמוד כעת מסכת שבת זה ממש מסכת ראש השנה... זה הזמן לתפוס חיזוק בדף היומי מסכת שבת... ובאופן כללי... לדעת ששבת קודש מגנא ומצלא... ושוב!!! להגיע לראש השנה עם י"ב שבתות של רוממות!!! י"ב שבתות שהחלטנו להתחזק ליצוק תוכן בשבתות הארוכות האלו... למלאות אותם בתוכן רוחני... ולרענן את הלכות שבת... ולעודד את אבא לקראת סיום מסכת שבת שממשש ובא בעוד פחות מחודשים... זה בתור המלצה לחיזוק נקודתי!!! אבל באופן כללי... לא לשכוח!!! שנה שעברה בימים הנוראים נכתב ונחתם בשמים שתהיה קורונה!!! והשנה אנחנו רוצים שיחתם משהו קצת יותר טוב... אז במקום לחזור אחורה... לגל השני של הקורונה... בא נחליט להיות עסוקים עם הפנים קדימה!!! לעשות חשבון נפש מקיף... ולהתחיל לרענן את עבודת ה' הכללית שלנו... לקראת אני לדודי!!!

להשתתפות בהוצאות

הגליון:

בבנק:

חשבון 53957

בנק דיסקונט

סניף 106

באשראי:

"נדרים פלוס"

"קהילות"

בטלפון:

(מענה ממחשב)

0799-654321

תודה מראש!!!

כל שותפות שלכם

מחזקת את ידינו...

מי יותר חשוב? מי שנושא הארון או מי שנושא את ישראל על לבו??

מידי שנה אנחנו קוראים בפרשה על המחלוקת של קורח ועדתו שעוררו על הכהונה... תכלס... מה כל זה נוגע אלי?? אז בשלמא אם כל המסקנה היתה שאסור לעשות מחלוקת... את זה אני מבין מצויין... זה בהחלט נוגע אלי!! אבל יש פה עוד משהו... התורה מדגישה שהמחלוקת היתה על הכהונה... ויש אזהרה מיוחדת שלא לעורר על הכהונה... ואת זה אני לא מצליח להבין... למי יש היום יצר הרע לעורר על הכהונה...? את מי זה מעסיק??

אז מה באמת עומד מאחורי נקודת המחלוקת הזו לדורות... כן כהונה... לא כהונה??
טמון פה עומק שנוגע לכל אחד מאיתנו!!! מומלץ בחום להקשיב עד הסוף...

קורח היה **לוי!!!** ואהרן היה **כהן!!!** ועיקר הויכוח בין קורח לאהרן היה... מי יותר חשוב? האם כהן או לוי?? אה... מה אתה אומר: מי באמת יותר חשוב??

אז כיום זה כבר לא חכמה גדולה... כיום כולנו יודעים שכהן יותר מלוי... אבל אליבא דאמת!!! בהיגיון הפשוט לוי אמור להיות הרבה הרבה יותר חשוב מכהן מכל הסיבות שבעולם... **ולמה?? הרי כהן...** הלוי הוא העומד מצד הקב"ה!! הלוי הוא האיש שמייצג את התורה!! לוי מתוקף תפקידו צריך לעמוד בשער ולאכוף את רצון התורה... לוי הוא האיש שלוקח אחריות על שמירת התורה בכלל ישראל... ולכן הוא המאן דאמר... "וירו משפטוי ליעקב ותורתך לישראל..." אם לוי מגיע לאיזשהו מקום ורואה פרצות רוחניות... אין אצלו חכמות!! הוא דופק על השלחן ולוקח את החוק לידים ואי אפשר למנוע ממנו את זה!!! כי זה התפקיד שלו... אם כלל ישראל עוברים על רצון ה' הלוי הוא זה שמשלם על זה במחיר חייו!!! (ענין שבת נה" ויעמדו אצל מזבח הנחשת) ממילא לוי הוא האיש הביקורתי בכלל ישראל!! הוא תמיד רואה את כל החסרונות שיש בכלל ישראל והוא לא מוותר... הוא לא כ"כ דן לכף זכות... כי מתוקף תפקידו הוא צריך לדאוג שהיו לא תהיה!!!

עד כאן לוי!!!

לעומת זאת כהו?? מאה שמונים מעלות ההיפר?? כהן הוא האיש שמייצג את כלל ישראל... הכהן כל כולו חסד ורחמים!!! הכהן רואה רק את הטוב שיש בכלל ישראל... רק מסננר עליהם... מרעיף עליהם כל היום ברכות עם כל הלב ועם כל אהבת ישראל שיש לו בגנים מאהרן הכהן... כן... אהרן הכהן זכה לכהונה שלו רק בגלל שהוא מסר את עצמו למיתה על ישראל ברגעים הקשים ביותר... בחטא העגל הוא לקח על עצמו את החטא שבביל לחפות על ישראל... (ועל זה כתוב: "אהבת צדק וטשנת רשע על כן משחך ה' אלוךך... היות ואהבת להצדיק את עם ישראל ושנת להרשע אותם... לכן משחך ה' אלוךך להיות כהן גדול וכל רעו אחרי כהנים)... ומאז כל שבט הכהונה יש להם את זה בטבע את מידת החסד... לראות רק את הטוב שיש בישראל... הנה לך ההבדל התהומי בין לוי לכהן!! כהן כולו חסד!! הוא השושבין של הכלה!! העומד מצד הכלה... כולו סניגוריה על כלל ישראל... לעומת זאת הלוי?? כולו גבורה!! הוא העומד מצד החתן!! הוא השושבין של החתן!! מייצג את התורה... תובע לקיים את דיני התורה...

עד כאן ההבדל בין כהן ללוי!!! **וכעת מתחיל הויכוח בין קורח לאהרן הכהו!!!**

אהרן הכהן **נושא על כתפיו...** את מי?? **את עם ישראל!!!** שחרוטים על האבני מילואים...

ואילו קורח... גם הוא **נושא על כתפיו...** את מה? **את ארון ברית ה'...** את התורה!!!

כעת נשאלת השאלה הנוראה: מי יותר חשוב?? מי שנושא את הארון... או מי שנושא את עם ישראל על לבו? אה... מי יותר חשוב? **התורה -- או -- נשמת ישראל???**

זו שאלה אינמה ונוראה!!! שאלה שעומדת ברומו של עולם!! וזה הויכוח בין קורח לאהרן...

קורח טוען לאהרן... אם מישוהו יבזה יהודי... ומישוהו יבזה את התורה... על כבוד של מי אנחנו מחויבים להקפיד יותר? **על הכבוד של יהודי או על הכבוד של התורה???**

פשוט שעל הכבוד של התורה אנחנו מחויבים להקפיד!! אוי להם לבריות מעלבונה של תורה! ממילא קורח טוען בצדק שאני יותר חשוב מאהרן הכהן... עם כל הכבוד לאהרן הכהן שהוא נושא את עם ישראל על לבו ועל כתפיו... אבל אני נושא את הארון...

נ... מי באמת יותר חשוב?? אז ככה: לפי כל כללי ההיגיון קורח צודק!! מצידנו!!! יהודי מצידו אמור לטעון בתוקף שהתורה יותר חשובה ממנו... וממילא לפי ההיגיון ברור שקורח יותר חשוב... מה לנו יותר חשוב מארון ברית ה'... אבל מה נעשה... שבניגוד לכל היגיון הרבש"ע בכבודו ובעצמו החליט אחרת!! הרבש"ע גזר אומר שאהרן הכהן יותר חשוב!! נשמת ישראל יותר חשובה!! נשמת ישראל יותר חשובה ממנו שנושא את התורה... זה הגיוני?? **לא!!** זה מובן?? **לא!!!** אנחנו יכולים להגיד כזה דבר?? **לא!!!** אבל הרבש"ע!! רק הוא יכול להגיד כזה דבר!! והקב"ה אמר את זה!!!

כן... זה לא פשוט!! לא לחינם המחלוקת של קורח ועדתו על הכהונה נכתבה לדורות...

זה לא היה סתם ויכוח נקודתי!! למי מגיע השטעלע... ולמי מגיע הכהונה... היה פה ויכוח מאוד מאוד מהותי שנוגע לכל אחד ואחד מאיתנו מידי יום ביומו... קורח טוען שאין דבר יותר חשוב מהתורה!!! להיות נושא הארון זה הדבר הנאצל ביותר!! אבל עדיין... יש משהו אחד שאבא שבשמים מחשיב עוד יותר מהארון ברית ה'... את מי?? **אותר!!!** אתה... מה... אני?? **כוי!!! אתה!!! בדיק אתה... אתה בעצמך!!!** לא תאמין... אבל כל הבלגן עם קורח... הכל היה סביבך... כל האש וגפירת שהייתה פה... הכל הסתובב סביבך!!!
כן... אתה הבחור שישב... אתה היהודי שיש לך ניסיונות קשים ואתה לפעמים נופל... ועמוד הענן לפעמים פולט אותך החוצה כי אתה באמת לא בסדר... וקורח וכל שבט לוי נושאי הארון מתוקף תפקידם ניגשים אליך מידי פעם ומוכיחים אותך ומסבירים לך עד כמה הקב"ה כועס עליך והוא יעניש אותך... ותפסיק כבר... דיי!! צא... צא טמא ממחננו...

כן... הם צודקים בביקורת שלהם... הם עושים את שלהם... הם מייצגים את התורה והתפקיד שלהם לשמור על המחנה שלנו... **אבל!!!** ביום שקורח פתאום מגיע וטוען שארון ברית ה' יותר חשוב!! ואהרן הכהן שנושא אותך על לבו הרחום ומקרב אותך לאביך שבשמים... כשאהרן טוען שאתה!!! אתה עוד יותר יקר לקב"ה... אבא שבשמים מכריע ואומר שאהרן צודק!! כן... מוטי שלי... הבן יקר לי... אם ילד שעשועים כי מידי דברי בו זכור אזכרו עוד... קורח מצביע על התורה ואומר: אבל מוטי הזה הוא לא בסדר... אבל עדיין... הבן יקר לי מוטי... איך אפשר להתמודד מול רחמים של אבא שבשמים על בנו יחידו... הלא הוא אתה!!! כעת כבר כולם יודעים שאהרן צדק... אפילו קורח ועדתו יודעים שאתה מאוד יקר לקב"ה... יש מישוהו אחד שעדיין לא כ"כ יודע את זה... תנחש מי זה? אתה!!! אתה עדיין טוען שהקב"ה שונא אותי... דיי... כמה אפשר ליפול... בטח הקב"ה כבר התייאש ממני... והוא כבר לא רוצה לראות אותי... ההההלו... מתי תבין שקורח נבלע באדמה עליך!! על הקנאות של הקב"ה לשמור על כבודך... על החשיבות שרק הקב"ה יודע כמה אתה חשוב לו.....

בחסד ה' כי גבר ובשעה טובה

יצא לאור ספר "ואהבת"

והוא חלק ב' והשלמה לספר "אהבתי"

מה בין "אהבתי" ל--"אהבת"??

מבואר בהרחבה בעמוד 3-4 בגיליון זה...

יצויין ויודגש: שאמנם בימים כתקנם הספר

הזה לא מיועד לא לצעירים... וגם לא לכל אלו שהחיים שלהם חלקים חלקים בלי שום חריגות... **כן זה בימים כתקנם!!!**

אבל!!! בתקופה זו שנגיף הקורונה לא פסח על אף אחד מיושבי חלד... הרי כעת התכנים המובאים בספר הזה אקטואליים ונוגעים הלכה למעשה לכל אחד באשר הוא בהתמודדות מול נגיף הקורונה והשלכותיו...

יש לציין: שלא התכוונתי לזה!!! עריכת הספר החלה הרבה לפני פרוץ הקורונה!!! ולכן גם אין כמעט התייחסות ספציפית לתקופת הקורונה בספר... אבל ניתן לומר שתוכן הדברים הוא אקטואלי להחריד!!!

ניתן לרכוש במוקדי המכירה:

אופקים: שפירא 0534112035

אלעד: 039073067

אשדוד: 0504120311

בית שמש: נהר הירדן 9 רמה ב' מש' צוויבל

ביתר עילית: ב' אזור רמי לוי 0548450998

בני ברק: קבוץ גלויות 9- 0556728458

חזון איש 34 (מינת דסלה משפחת דרייטס) 0527117271

משפחת בויס רחוב השלושה 11.

קרית הרצוג: הרב גניחובסקי 20- 0527616750

ירושלים: מרכז העיר: רחוב נחמה 10.

בית וגן: רח' הרב פרינק 29 קומה ב'.

רמות א': 0527189947

רמות ד': רובין 47 קומה ב'

רוממה: המ"ג 31. 0527682281

גבעת שאול: בן עוזיאל- 0548491554

הר נוף: 0533148861

קרית ספר: מרומי שדה 3 0527174781

חפץ חיים: 089742750 14

ברכפלד: 0533109169 (מלל עטרת שלמה)

גריז פארק: 0527644795

צפון: חיפה: זבולון 9.

נווה שאנן: חניטה 81 זלושינסקי.

רכסים: הורדים 4 קריצלר לתאם 0548415410

כרמיאל: 0527136165 משפחת שטיימן.

טבריה: 0548441354

צפת: מאור חיים צה"ל 6/65 משפ' סימן טוב

0533127052 עיר העתיקה: 0548449816

כמו כן ניתן לקנות גם את הספרים "אהבתי" ו"וימא" במוקדי המכירה כדלעיל

מה בין "אהבתי" --- ל --- "ואהבת"??

בחסד ה' ובישועתו זכיתי להוציא לאור את הספר "ואהבת את ה'!"

אני שוב מוכרח לציין את ההשגחה פרטית שיש פה, שאני מצידי אמנם לא הזמנתי את העיתוי הזה... אבל אין עיתוי יותר מתאים להוצאת ספר שכזה כמו התקופה של הקורונה... עד כדי כך!!! שכמעט קראתי את שם הספר על שם הקורונה... כן... התכנים שמובאים בספר הזה... עד לפני שלושה חדשים היו מתאימים לנתח מאוד מסוים של אנשים... עד שהגיעה הקורונה... שהכניסה את כלנו לסוגיה של קבלת עומ"ש...

כלפי מה הדברים אמורים??? אז בקצרה ממש:

אני רוצה לחזור ולספר בקצרה על הרקע שעומד מאחורי החיבור הזה... (סיפורי את זה לפני קצת יותר משנה...) ובכן: לפני שלוש שנים בדיוק זכינו ה' להוציא את הספר שנקרא **"אהבתי"!!!** (כי ישמע ה' את קולי תחנוני) ספר שכולו מדבר על תפילה שמתקבלת... בספר הזה הארכתי לעודד ולהעצים את עניין התפילה על כל דבר... תתפלל ותתפלל... אתה עוד תראה ישועות... תצעק... תתחנן... תקרע את השמיים... והקב"ה יקבל את התפילה שלך... **זה כל הנושא של הספר!!!** והנה ב"ה זכיתי לברך על המוגמר... מדובר בקבלה ישנה שקבלתי על עצמי כשנחשפתי לראשונה לעובדה הזו שה' פשוט שומע תפילות... והנה סו"ס הספר הזה יורד לדפוס... והנה!!!! אני מקבל טלפון לא פחות ולא יותר מהגאון ר' עזריאל טאבור זצ"ל... הוא ניגש ישר ולעניין: אני ר' שמשון פינקוס זצ"ל פתחנו לפני 40 שנה ארגון שנקרא שלהבת... עושים סמינרים לחרדים... לרענן את היידישקייט אצל החרדים לדבר ה'... והיות וכבר שנים רבות שאני מנסה בכל דרך אין להחזיר ולהטמיע מסרים מסוימים בקרב שלומי אמוני ישראל... והנה שמעתי עליך ועל עוד כמה כמות שיש לכם שופר בידיים... אז אני מזמין אותך לסמינר הקרוב על חשבונתי... אני בסה"כ רוצה שתבא ותקשיב... אם ימצא חן בעיניך ותעביד את המסרים האלו הלאה מה טוב... ואם לא... אז לא... נו נו... למה לא. אדם גדול מתקשר ומזמין אותי... ועוד למלון... ועוד בחינם... נשמע טוב... מי האמין שאני אי פעם אדרוך במלון... **ותכל'ס... לא חלמתי מה מחכה לי שם!!!** היתה לי שבת שחורה משחור! ישב שם אדם גדול... ובמשך יומיים תמימים על מה הוא דיבר? על הנושא שהכי שנאו עלי בעולם! **על קבלת יסורים באהבה!** משום מה באותו סמינר זה היה כמעט כל הנושא שלו... הוא אמר: יהודי מתפלל ומתפלל... צועק וצועק... רבש"ע: תעזור לי... תתן לי... תתן לי... רץ למקומות הקדושים ועושה את כל הסגולות... העיקר להילחם נגד הרבש"ע ולשנות את התכניות שלו בכל מחיר... האם חשבת גם לקבל את רצון ה'?? האם פעם העלית על דעתך להגיד לה'... טוב... אם ככה רצונך ית'. אז אני איתך!!! אני ממליך אותך בזה שאני מקבל אותך.

בקיצור: שבת שלימה!!! סמינר שלם!!! זה היה כל הנושא...

השילוב בין שתי הערכים היהודים האלו הוא מאוד מורכב!!! **אבל הוא אמיתי!!!** כן... אבא שבשמים תובע מאיתנו את שני הניגודים האלו כאחד!!! ... ולא היתה לי הרבה ברירה... לא יכולתי לעמוד מול האמת הבהירה והכנה הזו... והסוגיה נפתחה... ושם!!! תוך כדי המשא ומתן... התפתח בינינו קשר מאוד אישי וקרוב... ותוך כדי נפתח גיליון שלהבת שהנושאים האלו נתבארו שם בהרחבה **זוה הנושא של הספר "ואהבתי"!**

ספר ואהבת הוא כמו חלק ב' של ספר "אהבתי"! אין משלבים "אהבתי" עם "ואהבת"... אין מצד אחד להתפלל ולא להרפות... ואיך במקביל לדעת קבל באהבה... מה עושים כשהתפילה לא מתקבלת וכו' וכו'...

עכשיו: **אני יודע שזה נשמע מרתיע!!!** ומי כמוני יודע עד כמה שזה מרתיע... מה... בספר "ואהבת" אתה הולך להגיד לי שזהו? נגמרו הישועות?? מהיום צריך לקבל באהבה את כל הצרות והקשיים??

אז לא!!! תהיה רגוע... זה בסדר!!! אל תשכח שאני עדיין העורך דין של הספר "אהבתי"!!! ואני מבטיח לך שהספר "ואהבת" לא נושך... אדרבה ואדרבה... בתור מחבר הספר "אהבתי" תסמוך עלי שאני בראש שלך... ואני מעיד בפה מלא שמאז שנחשפתי לתכנים האלו שנכתבים בספר "ואהבת"... מאז החיים שלי השתנו **לטובה ללא היכרח!!!** כך שאני באופן אישי מאוד מאוד ממליץ למי שקנה את ספר "אהבתי" שיקנה גם את ספר "ואהבת"!!! בתור ביטוח משלים... בתור השלמת הכנסה...

ולמה??? **אין יכול להיות שהחיים שלי השתנו לטובה מהתכנים האלו??**

את הנקודה הזו אני רוצה להסביר: ובכן: עד לפני שלוש שנים הייתי מחבר ספר "אהבתי"!!! הייתי התינוק של הרבש"ע... כל מה שהיה חסר לי... בכיתי... זעקתי... וגם קבלתי!!! ידעתי דבר אחד: שאבא שבשמים תמיד פה בשבילי!!! זו הרגשה נפלאה... הרגשה בטוחה... אתה מרגיש אהוב ומקופח בחמלה... אתה אף פעם לא מרגיש אבוד בעולם... תמיד העסק בשליטה... אבא אף פעם לא נעלם... אין חל"ת... אין שבתות... אני יכול להירדם לי בעריסה... ואבא ימשיך כל הזמן להישאר ער לידי וללסף אותי עם חיוך עד שאתעורר... (מי שהרגשה הזו חסרה לו מהילדות מוזמן בחום לקבל את זה בחזרה במלא חפניים מידי הרחבה המלאה והפתוחה)

כן... להיות תינוק של אבא שבשמים זו הרגשה נפלאה מאין כמותה!!!

אבל עדיין!!! משהו פה חסר בהרגשה... סו"ס כל תינוק יום אחד רוצה לצאת מהלול... כל ילד קטן רוצה להרגיש גדול... רוצה להרגיש שווה... ילד רוצה להרגיש אישיות... **זה היה עדיין חסר לי!!!** ספר אהבתי **לא סיפק לי את החלל הזה!!!** ספר אהבתי תמיד השאיר אותי במקום של גמול... כן... אל תפחד... אבא'לה תמיד מחבק אותך... **אבל הלאה... מה הלאה?**

פה נעצתי!!! וכאן מגיעה הבשורה של ספר **"ואהבת"!!!**

מאז שר' עזריאל זיע"א לימד אותי את המשמעות הפנימית של הפסוק "ואהבת את ה' אלוךך"!!!

ואני מתפוצץ!!! חצי שנה אני עובד על ספר אהבתי!!! רק עכשיו גמרתי לכתוב את הספר הזה שכל עניינו תתפלל... תצעק... אל תוותר... אם תתעקש תקבל... (ואתה מבין לבד שזה לא רק ספר אלא זה כל המשמעות של חיי... כל החיים שלי מבוססים על ההולך ילך הזה... אני בטבעי טיפוס שברירי... אוסף של משקעים ותסבוכות וכל מה שהחזיק אותי ורומם אותי בחיים זה רק התפילה והידיעה ש"הטה אזנו לי ובימי אקרא..." ומתי שאני רק חצה הרי בשם ה' אקרא אנה ה' מלטה נפשי...) והנה... מגיע פה יהודי מורם מעם ולוקח פטיש עשר קילו ופשוט מנפץ לי את כל משענת חיי... והוא אומר לי: לא!!! צריך לדעת גם לקבל באהבה!!! לא תמיד כל הבעיות נפתרות... ולא תמיד הקב"ה הולך לפי החליל שלך... לפעמים הקב"ה רוצה שתקבל אותו! שתמליך אותו... שתסכים להיות אחד איתו ונאמן אליו בכל מצב... התחשק לי באמצע הדרשה לברוח משם כל עוד נשמתי בי... ולעשות קפיצת ראש בבריכה של המלון... (תרחי משמע... לטמון את הראש באדמה...) יצאתי עצבני! עברה עלי שבת מזעזעת... (על הדרך היה לי באותם ימים גם כמה דאגות מטרידות שהתפילה זה הדבר היחיד שהרגיע אותי... והנה... פה פתאום אמרים שלא!!! מיותר לציין שזה לא הוסיף לי מצב רוח...) בקיצור: בסוף הסמינר ניגשתי לר' עזריאל זצ"ל והגשתי לו את הטיוטה של הספר "אהבתי"!!!

ואמרתי לו: יש לנו בעיה!!! אנחנו לא מסתדרים!!! הספר אהבתי!!! וככל מה שנאמר בסמינר הזה... זה... זה לא הולך ביחד... אנחנו מוכרחים איכשהו להגיע לעמק השווה... הוא לקח את הספר וקרא אותו...

ופה!!! בפרשת הדרכים הזו התפתח בינינו משא ומתן מרתק ומפעים!!! ויש לציין שהוא הסכים בקנאות עם כל מילה שכתובה בספר אהבתי... אבל!!! הוא עמד על כך שחוף מ"אהבתי" כי ישמע ה' את קולי... יש עוד משהו שיהודי צריך לשנן פעמים ביום... **"ואהבת"!!!** ואהבת את ה' אלוךך בכל נפשך ובכל מאודך... בכל מדה ומדה שהוא מודד לך הוי מודה לו במאוד מאוד... כלומר: צריך לדעת גם לקבל!!!

זה לא היה פשוט!!! זו היה חיכוך מאוד מלטש ומכונן... תחשוב מה שזה... עומד לו אברך צעיר אבל שברירי... בעל מחבר ספר **"אהבתי"!!!** שכל דבר הגיע לי בתפילה... ואם אני שווה משהו זה רק מתפילות ותפילות... ואני מחבק בכל כוחותי את התפילה שהיא כל המשמעות לי וזועק: אהבתי!!! אהבתי כי ישמע ה' את קולי תחנוני...

ובמקביל!!! מי עומד כנגדי??? עומד מולי אדם גדול!!! יהודי איתן באמונתו!!! ששום רוח שבעולם לא מזיזה אותו מנאמנותו לקב"ה... יהודי שעבר שואה ועל הדרך הוא גם חולה ל"ע במחלה... והעיניים שלו בורקות באור של כלה שנאמנת לבעלה ואומר: אני אחד עם הקב"ה בעיניים עצומות!!! אם ה' ישמע את תפילתי אז **קיבלתי!!!** ואם הוא לא יקבל את התפילה שלי... אז אדרבה... **נתתי לו!!!** נתתי לו כתר מלוכה בזה שאני מקבל אותו ונאמן אליו בכל מצב ואני ממליך אותו בזה...

אתה קולט את הניגוד הכ"כ קיצוני שהתרחש במפגש הזה???

המפגש בינינו לא היה פשוט!!! **כי... כי... כי זה באמת לא פשוט!!!**

יכול לקבל ולהמליך אותו ית'!!

זה הנושא של הספר ואהבת'!!! זה דבר שצריך לדעת אותו!!! גם אם אנחנו לא אווזים שם... ואני מודה בפה מלא שאני לא אווז שם... בכלל לא.. אבל לפחות לדעת שיש כזה דבר!! לפחות להכיר את המפה הזו..

עכשיו: כאן חשוב להדגיש שהנושא הזה מאוד רחב!!! ואתה מבין לבד שאי אפשר להקיף את זה במאמר אחד.. (ואם יש לך קשיים ותהיות... אז המענה על כך מובא בהרחבה בספר...) אז בשביל זה כתבתי ספר ו-1 כולי תפילה ותחינה.. שיתן ה' ויהיה בספר הזה חן מיוחד... שהדברים שנכתבים בו יתקבלו... יקלטו... שנזכה להאריב שם שמים על הבריות...

ואני מבטיח לך שלא תתחרט אם תקרא את הספר הזה!!!

הסיבה שאני כ"כ פונה בתחינה... כי אני יודע שיש רתיעה מהנושא... ואני בעצמי חויתי את הרתיעה הזו.. אבל לא!!! זה איכות חיים... והכי הכי אבא שבשמים מחכה לזה... בספר אהבתי כתוב שאפשר לנקוש על הדלת של הקב"ה... ואילו בספר "ואהבת" אנחנו ביחד מגלים שגם הקב"ה נוקש על הדלת שלי... גם לי יש מה לתת לו יתברך!!!!

ולסיום!!! בתור פרינציפ!!! בסיומו של הספר בחרתי לחתום את הספר בכמה מאמרים של "יוחזרו להתפלל"!!! דווקא! בתור פרינציפ!!! כדי להוציא ולשלוט את הטעות הכ"כ מוכרת של אנשים שחושבים שאם אני מתחיל לקבל באהבה... אז זהו... מהיום אין מה להתפלל... אז דווקא! בשביל לשלוט את הטעות הזו... בחרתי לסיים את ספר "ואהבת" בכמה מאמרים ששייכים לתכנים של "אהבתי" להזכיר ולהודיע ולהיודע:

שקווה אל ה' חזק- בהתחלה!!! וקוה אל ה'- בסוף!!! רק באמצע... עד שתבא הישועה... כאן המקום שלי בתור יהודי לקבל באהבה!!!

אל דאגה... הקב"ה אף פעם לא נעלם... ספר "אהבתי" אף פעם לא יורד מהמדף!!! אל תחזור על הטעות שהייתה לי בתור ילד קטן... כשהייתי ילד קטן כל הזמן בקשתי מאבא איגלו... ועוד איגלו... ועוד קרטיב קרח... ואבא נתן לי... ואמא?? אמא אף פעם לא קיבלה... אף פעם לא ראיתי שאמא מתחננת שאבא יתן לה איגלו... הייתי בטוח שאמא לא מקבלת כלום... היום אני מבין למפרע שכשאני הלכתי לישון אמא קבלה מגנום!!! לא איגלו... רק ילדים קטנים מקבלים איגלו... אבל אמא מקבלת כרטיס אשראי וצ'ק פתוח... ועל הדרך אבא קונה לה משהו שווה... שווה שווה...

לא מפסידים מלהיות אמא!!! לא מפסידים מלהיות בן זוג של הקב"ה... וגם!!! תמיד אפשר לחזור להיות התינוק והגמול של אבא שבשמים...

יותר ממה שקראתי לפניכם... כתוב בספר... אני ע"כ ממליץ בחום!!!

עברה עוד חצי שנה... ואני ממשיך לעמוד מול דלת נעולה... מול שערי שמים נעולים ואני שואל את עצמי בדמעות: למה הקב"ה כ"כ קשוח...? מה איכפת לו לתת לי ילדים?? מה בסה"כ ביקשתי... הרי הוא כל יכול... ואני כ"כ רוצה... אז למה הוא לא שומע את התפילה שלי??

ככה אני עומד מהעבר אחד של הדלת ושואל!!! ובאותה שעה מהעבר השני של הדלת... עומד הקב"ה ושואל אותה שאלה בדיוק!!! שמעלק'ע שלי... למה אתה כ"כ קשוח?? מה אני בסה"כ מבקש ממך... תפתח לי את הדלת... יורד עלי גשם... אני רוצה קורת גג... אני מחפש בן זוג... אני מחפש מישהו שיקבל אותי בלי תנאים... לא רק אם אני עומד בדרישות... ואין!!! כולם עסוקים רק בלשנות את התכניות שלי... כולם רק מפגיזים אותי כל היום בסגולות לטרפד כל תכנית שלי... פתחי לי אחותי רעיתי... תתייחד איתי!!! תהיה אחד איתי... למה אתה משאיר אותי בחוץ??

אתה קולט מה שקורה פה?

אני עומד מצד אחד של הדלת ושואל למה הקב"ה מתנכר אלי...

ובאותה שעה הקב"ה שואל את אותה שאלה... למה אתה מתנכר אלי?? למה אתה לא מוכן לפתוח לי את הדלת ולהתייחד איתי??

תכל'ס... עברה שנה... ומשהו נסדק אצלי... התעייפתי... די... אין לי כבר כח להתפלל והקב"ה לא עונה... יום אחד החלטתי שאני מקבל את המצב שלי... אמרתי: רבש"ע... אני אמנם ממשיך להתפלל... כי אני בטוח שיום אחד אתה תושיע אותי... **אבל בנתיים!!! אני מקבל אותך!!!** החלטתי שאם נכון לעכשיו אתה רוצה אותי ככה בלי ילדים אז אני משלים עם הנתון הזה... ומהמקום הזה אני כמובן ממשיך להתפלל... **בשניה!!!!** בשניה שהפנמתי את זה!!! באותו רגע הדלת נפרצה... ונשמע כרוז אדיר בכל העולמות... מזל טוב... הקב"ה מצא שידוך... הכלה פתחה את הדלת!!! זהו... מהיום יש קורת גג לרבש"ע... יש לקב"ה בן זוג... **נו... ואז מה קרה???** כעת אתה בטח מחכה להמשך הצפוי... שאז הגיעה הישועה... ובנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצוות??

לא!!! עזוב!!! הישועה כן הגיעה או לא הגיעה... לא זה הנושא...

הישועה של הקב"ה הגיעה!!! הנקלה בעיניך?? עד עכשיו האייבישטער עמד בחוץ... ראשו נמלא טל קווצותי רסיסי לילה... והנה!!! סו"ס אני הגעתי ופתחתי לו את הדלת!!! מהיום יש לקב"ה קורת גג!!! זו לא בשורה משמחת?? הסכמתי להיות הבן זוג של הרבש"ע!! (אז כמובן שאח"כ ממילא הגיעה הישועה... בטח... כשהיודי מתייחד עם הקב"ה... אז על הדרך הוא זוכה ל"שעות איכות" שמביאות אלע ישועות מה שנקרא "משולחן גבוה קזכו לה...")

זה הנושא של הספר "ואהבת"!!! להבין שיש משהו גם מהעבר השני של הדלת!!! כשאתה מקיש על שערי שמים... אתה אמנם עומד מחכה מהצד האחד של הדלת... אבל יש עוד מישהו שמחכה מהעבר השני!!! **הלא הוא אבא שבשמים!!! גם הוא רוצה ממך משהו!!!** וכמו שהישועה שלך תלויה רק בו כעיני עבדים אל יד אדוניהם... ככה יש משהו שתלוי רק בך!!! רק אתה

פלאומו הילד התבגר... זהו... אני כבר לא רק **מקבל** מוצץ ולא רק **מקבל** בקבוקי ולא רק **מקבל** נשיקה... לא!!! אני כבר מסוגל **לתת** לאבא את הכובע שלו... **ולתת** ולהגיש לאבא מנה אחרונה... ואפילו... אפילו **לתת** לאבא נשיקה!!! **הבנת מה קרה פה??**

פלאומו הבנתי שאני פה **לא רק בשביל לקבל!!!** אני לא **רק** תינוק בן יום... שחי **רק** בתוך הבועה הפרואית של עצמו... ועוסק בלודא שיש לו את כככל מה שהוא צריך... **לא!!! הגיע הזמן לגדול בשנה**... ולהתענג גם על **נתינה!!!** אני **נותן** לאבא שבשמים כתר מלוכה!!! אם אני כעת מחכה לעוד ילד והישועה עדיין לא מגיעה... זה לא רק מסתכם בתסכול וזעקה של נו נו... אבא... די... אלא כל יום שמתעכב אני גם ממליך את הקב"ה בזה שאני מקבל את רצונו ואני אחד איתו בכל מצב!!!

אני עושה פה משהו!!! בכל יום שהישועה עדיין לא מגיע אני נותן לקב"ה כתר מלוכה בזה שאני מקבל את רצונו!!! ואני איתו בכל מצב!!!

גם אני **נותן** לו יתברך!! לא רק **הוא נותן לי!!!**

אבל אל דאגה... אני גם ממשיך לקבל... ומקבל ומקבל הרבה מאוד... אבל בבית מתוקן מקבלים וגם נותנים... מקבלים נשיקות וגם מחזירים! כשאהבתי כי ישמע ה' קולי תחנוני... כשה' נתן לי את כככל מה שאני רוצה... הרגשתי שאני **מקבל** מה' נשיקה!!! אבל האם גם אני יכול **לתת** נשיקה לקב"ה?? אז כן!!! כשאני רוצה משהו וה' לא נותן לי... פה ה' מזמין נשיקה! ה' רוצה שהפעם אני אפגין אהבה ואתן לו נשיקה!!!

אתה יודע איזה עוצמה יש **בלתת** נשיקה לה?? רק לשבר את האוזן:

יש פסוק איום ונורא בשיר השירים... **קול דודי דופק פתחי לי אחותי רעיתי יונתי תמתי שראשי נמלא טל קווצותי רסיסי לילה... מה כתוב כאן?? מעשה שהיה כן היה:** עברו שנתיים מהחתונה שלי ועדיין לא היו לי ילדים... הייתי עצבני... מתוסכל... ממורמר... התחלתי להתפלל... קרעתי את השמים... עשיתי סגולות... הלכתי לצדיקים... בקשתי הבטחות... השתטחתי לאורך ולרוחב... ותכל'ס מה קרה באותה שעה???

באותה שעה קול דודי דופק!!! ה' נקש על הדלת שלי ושאל: בני יקירי... אני מחפש כלה... אני רוצה בת זוג שתסכים להתחתן איתי!!! מישהו שיסכים להיות אחד איתי!!! האם אתה מסכים להיות הכלה שלי??

ואני עמדתי מעבר הדלת... ועניתי: לא!!! בשום אופן לא!!!

מה... רוצון ית' שאני אהיה אחד איתך... שגם אם אתה לא תתן לי עכשיו ילדים... שאני בכל זאת אהיה שמח איתך? לא!!! לא בא בחשבון!!! אם אני לא מקבל הרגע ילדים... אני עצוב... ממורמר... אני אמנם חייב לקיים מצוות ואני ממשיך להקפיד קלה כבחמורה... אבל אני ברוגז... הדלת נשארה נעולה!!! הקב"ה נשאר בחוץ... ואני נשאיתי מבפנים...

הפעקאלע שנשלח מידי ערב שבת לכלה בת השש...

קריאת מזל טוב נשמעה בירושלים תובב"א בבית משפחת ר' יונדב... מי התארס?? שושי!!! כן... השבוע מלא לה שש שנים... והיום אביה ר' יונדב קיבל את דמי קידושיה מהצורבא מרבנן ר' זבידא הכהן... אמנם ר' זבידא הכהן הוא בחור בגיל שמונה עשרה ואילו שושי הקטנה היא בסה"כ בת שש... אבל אין הכי נמי!!! על מנת כן!!! בלאו הכי הוא מתכנן לשבת וללמוד לפחות עוד עשר שנים בשיבת שמעיה ואבטליון... כך שלא סמיהם לשום מקום... העיקר שזה שידוך נפלא... עניי הגפן בעניי הגפן... בת תלמיד חכם לכהן!! כן... ר' זבידא... כמה שהוא כהן מיוחס ותלמיד חכם מופלג... אבל הוא יודע את הגמ' ש"לעולם ימכור אדם כל מה שיש לו וישא בת תלמיד חכם" ולכן ברגע שר' יונדב שמ עליו עין... והציע לו את בתו התינוקת... ר' זבידא מיד קפץ על המציאה!!! כן בת תלמיד חכם בטח תקבל חינוך טוב ותוכל להיות אשת כהן...

כן... לא פשוט להיות אשת כהן!!! אשת כהן צריכה להיות אשה עם המון המון יראת שמים!! מטבח של כהן זה מטבח מאוד סטרילי... שצריך לאכול בו על טהרת תרומה על בסיס קבע... לא כל אחת מסוגלת להיות אשת כהן... צריך להיות אחת כזו שקיבלה יראת שמים מיונקת!! והשידוך נגמר בכי טוב...

ובעזה"ש כשיתרצו שני הצדדים אז יהיה הנישואין... אבל בנתיים המעמד נעשה בבית המדרש... אפילו ללא נוכחותה של הכלה!! אביה ר' יונדב עמד וקיבל את קידושיה בעשרה... ברכת אירוסין נאמרה... ר' זבידא מסר את הכסף קידושיין... והנרות דולקות והמיטות מוצעות ונשים טוות לאור הנר ושמוחת לה ואומרות שושי מתקדשת היום... שושי הגיעה למחרת לכיתה וכל הילדות שמחו איתה... וזהו... חזורים לשגרת אירוסין...

מאז האירוסין כל שבוע החתן שולח פעקאלע לכלה עם פתק לאבא!!! כל פעם יש הפתעה אחרת!!! בשבת שאחרי האירוסין... היה זה בסוף חודש סיון... החתן שלח גרוגרות!!! והוא כתב בפתק לאבא... זה ביכורים!! אמנם דווקא השבוע זו לא המשמרה שלי וממילא אני לא אמור לקבל ביכורים... אבל זו המשמרה של החבר שלי... וכעת זה קח התאנים... וחבר שלי קיבל הרבה תאנים לביכורים... והוא נתן לי... ואני רוצה לתת מזה לכלה... נא להקפיד שאף אחד לא יאכל חוץ ממנה!! סו"ס זה ביכורים... אבא הגיש את הפעקאלע לשושי הכלה... והזהיר את כל הילדים: זה שייך רררק לשושי!!! אף אחד אחר לא... שושי נטלה ידיים ולקחה את הפעקאלע ברוב חשיבות... כן... זה מהחתן... ואז מוישי רצה לראות... רק לראות... שושי הסכימה לו אבל רק לראות... ואז מוישי הגיע וביקש... שושי... תותרי לי טיפה... תני לי לטעום טיפה... שושי ילדה טובה!! היא מוותרת... היא כמעט ויתרה למוישי... ואז אבא הגיע וכמעט התעלף... שושי!!! בשום אופן לא!! לא לתת לאף אחד!! אבא ראה ששושי לא מבינה... אבא לקח את שושי והסביר לה: תביני שושי... מהיום שהתארסת לר' זבידא... את כהנת!!! את יכולה לאכול תרומה וקדשים... אבל רק את!!! כולנו... אבא ואמא ומוישי וכל הילדים... אנחנו נקראים זרים... לנו אסור לאכול את זה... זו עבירה מאוד חמורה... טוב???

סיים אבא ואמר: אין פה מה לוותר למוישי!!! זה אסור ל!!! מקסימום תתני לו פיצוי אחר במקום... אבל את הגרוגרות האלו תחביאי ואל תביאי לאף אחד... שושי הנהה בראשה חזק... כן אבא... אני אשמור על זה חזק!!!

שבוע הבא... פרשת קורח... ערב ראש חודש תמוז... ושוב הגיע פעקאלע מהחתן... ו... ו... ומה הפעם???

היום... ענבים... בטח!!! "והימים ימי ביכורי ענבים" (הפסוק הזה נאמר על ע"ח תמוז) והפעם יש הרבה ענבים!!! והנה הפתק לאבא... אבא לוקח את הפתק... שלום לכם... הפעם שלחתי גם שבבילכם... יש פה שקית גדולה וגם שקית קטנה... בשקית הגדולה יש ענבים של כרם רבעי שמישהו הביא לי... זה לכולם... כולם יכולים לאכול... כמובן על טהרת מעשר שני!! אבל בשקית הקטנה יש ענבים במיוחד בשביל הכלה... זה ענבים של תרומת מעשר!!! ידידי המשוער ר' בנימין הלוי עלה כעת למשמרתו בירושלים... והוא הגיע היישר מצביר הענבים כדי להביא לי את התרומת מעשר שהוא הפריש מהמעשר ראשון שהוא קיבל... ולכן את השקית הזו לתת רק לשושי! (אג להודות לאכול אותם לפני שהם יהיו צימוקים) ושוב אבא קורא לשושי: תראי... החתן שלח ענבים לכל המשפחה... אבל יש שקית מיוחדת שהוא שלח במיוחד בשבילך...

ואז אבא ישב עם שושי והסביר לה מה זה תרומת מעשר!!! ורק כהנים יכולים לאכול אותה... ואת כהנת... את יכולה לאכול... אבל למוישי אסור... וגם לאבא ואמא אסור... אבא הסביר לשושי... שכשחתי גדולה את תהיי מאוד זוהרה במטבח!! כי יהיה לך מטבח מיוחד של כהנים... מטבח שצריך להיות טהור... שושי בולעת בצמא כל מילה של אבא... היא נטלה ידיים... ואבא אמר לה לברך אשר קדשנו בקדושתו של אהרן וציוונו על אכילת תרומת מעשר... אמא מחתה דמעה... כן... שושי שלנו כהנת! לא יאומן...

ומה אתה חושב... שושי... כמה שהיא ילדה בוגרת ויראת שמים... אבל סו"ס היא ילדה... ויום אחד פרצה מריבה בינה לבין מוישי... ומוישי התרגז ופתאום נעלם... וכפיו... אחרי שתי דקות הוא חזר ואמר: הפכתי את המגירה שלך!! שושי התחילה לבכות עד לב השמים... היא מיד רצה למגירה של מוישי... והופה... הפכתי גם לך את המגירה... אמא הגיעה לחדר וראתה את הסקנדל... שתי מגירות הפסות...

אמא כעסה... תראו מה שעשיתם... איזה בלגן... מיד לעשות שולם ולסדר מהר את כל מה שהפכתם!!! שושי ומוישי סו"ס נרגעו ועשו שולם... נו... וכשיו צריך להחזיר את הסדר... רגע... יש פה כמה גרוגרות על הריצפה... למי זה שייך???

התנצלות: כשבוע שעבר נכתב משפט שהקב"ה כביכול נעלב!!!! הרבה אנשים העירו שלא ראוי לכתוב כך... ואני מקבל את הביקורת!!! אודה בכנות: שגם לי בשעת מעשה היה קשה לכתוב כזה משפט... סו"ס המושג עלבון מתפרש אצלנו כחולשה... כעליבות... ולכן ההגדרה הזו ביחס לקב"ה לא היתה מתאימה!!!

אבל!!! צריך לדעת שיש לזה מקור בתורה... כלומר: מצינו שהקב"ה מאוד מתחשב בדברים שלנו וקשה בעיניו מה שאנחנו אומרים עליו... כך כתוב בפרשת כי תשא... כשמושה יורד מן ההר ואומר ליהושע: קול ענות אנוכי שומע, מפרש רש"י: "קול חירופין וגידופין המענים את נפש שומעיו כשנאמרים לו"!!! כתוב כאן שיש פה כביכול עינוי...

כמו כן בניאי מלאכי מצינו את הפסוק: **חזקו עלי דבריכם**... ופירש המעודות: ר"ל דבריכם קשים וחזקים עלי... ובאותו פרק מצינו עוד: **הועפתם ה דבריכם**... "אתם מייגעים לפני המקום בדבריכם, ודיבר הכתוב כלשון בני אדם כי הקל יתברך לא ייעף ולא יגע..."

אז אמנם המילה לא היתה במקום... אבל המשמעות עונדה אמיתית וכאן יש לנו עבודה להפנים שזה אכן כך!!!

---ישנה טענה נפוצה בתקופות אלו... שאין לניגף הקורונה שם של "מגיפה" שהרי אחרי כל ההתפרצות וההתפשטות שלו... הוא עדיין נשאר אחוז מאוד מאוד קטן... והריש לנו גדרים מה נקרא "דבר..." "עיר המוציאה חמש מאות רגלי ויצאו ממנה ג' מתים בג' ימים זה אחר זה..." הרי זה דבר... פחות מכן אין זה דבר..."

חשבתיו להעיר שאולי! אולי יש לחלק בין **דבר** ל--

מגיפה!!! דבר זו מכה שפתאום מגיעה... פתאום מתים כך וכך אנשים... וזה לא נעשה בצורה של הדבקה!! אלא בצורה של "תופעה"!! כאן לא נותר לנו אלא לספור גולגולות... לצאת ולברוק את היקף התופעה... עד כמה היא רחבה וגדולה ומקיפה... וכאן באמת ההתייחסות היא באופן יחסי!! אחוז נספים מול כמות האנשים...

לעומת זאת כשמדובר במגיפה??? כאן זה מה שנקרא "מכה מהלכת"!! זה שיש רק אחוז קטן של חולים... זה בכלל לא מצביע על התמונה האמיתית... כי האחוז הזה מחר מאוד פרה ורבה ועלול להכפיל את עצמו ולהגיע לממדים מבהילים... ממילא במגיפה המספרים או האחוזים הקטנים הם לא המודד של היקף המגיפה!! כי כל עיקרה של מגיפה מתחילה ממספר קטן שגדל למספר גדול... זה לכאורה סביר פשוטה...

--- **את ההבחנה הזו אנחנו אולי מוצאים בעשרת המכות...** היו שתי מכות: מכת דבר!!! ומכת בכורות!!! מכת דבר נקראת בשם **דבר!!!** ואילו מכת בכורות היתה נקראת בשם מגיפה... ועבר ה' **לנפות** את מצרים... ולא יתן המשחית לבא אל בתיכם **לנפות**... ובאמת אם תשים לב במכת בכורות היתה בהלה מאוד גדולה... ותחוק מצרים על העם למחר לשלחם מן הארץ **כי אמרו בלונות מתים!!!** את סוג הבהלה הזו לא מצינו במכת דבר... כשהייתה מכת דבר פרעה לא מיהר לקרא למשה ולאמר לומר להם שעוד מעט כל המקנה ימות... אדרבה... פרעה היה עסוק בלאמוד את ההיקף... וישלח פרעה והנה לא מת ממקנה ישראל עד אחד... ולמה???

סידור תפילת כל פה נוסח קורונה...

כשהגיע א' באיר והישיבות לא נפתחו... הייתי ממש במשבר... מה... וכי הקב"ה לא חפץ בעמל התורה של בחורי ישיבות? וכי הקב"ה לא רוצה לפתוח לנו את הישיבות? ככה הרגשתי... אני כבר חודש וחצי מסתובב עם התחושה הזו... מצדי אני מרגיש פה סוג של נזיפה... הקב"ה כביכול גירש אותנו מהישיבות... אבל השבוע פגשתי בחור אחד מתמיד וכן עליה... שעדיין לא הלך לישיבה והוא יושב לו ולומד בשקידה בבית המדרש שליד הבית... ושוחחתי איתו... שיתפתי אותו וכאב בתחושות שלי... שהקב"ה גירש אותנו מהישיבה וכו'... ומתי יוסיף שנית לקדשה??

אותו בחור ענה לי תשובה חדה כתער שהייתי בהלם מהתשובה שלו!!!

הוא ענה לי: **לא נכוונו!! הקב"ה בכלל לא גירש אותנו מהישיבה...**

יש ביה מדרש!!! יש בחורים!!! יש גמרות!!! יש סטנדרים וכסאות... יש תאורה... וכל מי שרוצה הבית מדרש פתוח והוא מוזמן לבא ולשבת וללמוד... ממילא זה לא נקרא שה' סגר לנו את הישיבות...

הייתי בהלם!!! פתאום תפסתי את הראש... אוה... הוא כ"כ צודק... הרי הבחורים ב"ה חיים... הבית מדרש ב"ה פתוח... הגמרות ב"ה קיימות... יש גם אוצר ספרים... הכל יש... הכל פתוח... זאת אומרת: הקב"ה לא באמת סגר את הישיבות!!! המושג ששמו ישיבה קייס!!! כל הרכיבים והמרכיבים של מהות הישיבה קיימים... רק מה??

הקב"ה סגר רק את התפאורה ש מ ס ב י ב ל ישיבה... רק זה נסגרו!!!

אם הלכת לישיבה מפוצצת עם שם מסוים... ורק בשביל זה הלכת לישיבה... אז את זה באמת הקב"ה סגר לך!!! אם הלכת לישיבה בגלל שרצית להתרועע עם החברים? את המועדון הזה בהחלט הקב"ה סגר!

אם הלכת לישיבה בשביל שתוכל לעשות כל מיני דברים שבבית אתה לא יכול לעשות... החגיגה הזו בהחלט נסגרה!!! אבל חוץ מזה... עצם המושג זקן ויושב ב-ישיבה נשאר!!! ה"נטו" ישיבה חי וקיים ולא זע ככהו זה! אתה קולט? **ברגע אחד השתנתה לי את כל התפיסה**... אני כבר חודש וחצי יושב ומתאבל על הישיבות שעדיין לא נפתחו... ופתאום מגיע בחור ומעמיד אותי במקום... אדוני... הישיבות לא סגורות! וכי אנחנו בתקופת הרומאים שגזרו על עסק התורה??? הכל פתוח... מי שרוצה יכול ללמוד והכל פתוח... אדרבה ואדרבה!!! מרוב שהקב"ה חפץ בישיבות באמת... אז הקב"ה עשה סינון... וסינון את כל המסביב... והשאיר לנו רק את ה"נטו" ישיבה... הקב"ה ניטרל סגר את כל התפאורה שמסביב... את כל הרישומים וכל הסיסמאות שמסביב והשאיר לנו תורה בתורתה...

כשאני חושב על זה... אני קולט שזה נכון בייחס להרבה ערכים אחרים... **לדוגמא:** לפני חודש כל הזמן בליכני את זה שהקב"ה סגר לנו את הבית כנסת! ופתאום אני חושב לעצמי... רגע רגע רגע... הקב"ה באמת סגר לנו את הבית כנסת? מי אמר שהקב"ה סגר? אני לא מדבר על אלו שבאמת לא יכלו להתפלל במנין... אבל אני מדבר על עצמי ועל הרבה יהודים כמוני שגם כשהבנתי כנסיות היו סגורים התפללנו שלוש תפילות במנין...

היה לנו קריאת התורה... היה לנו קדיש וקדושה... ואפילו יזכור... וברוב המניינים המאולתרים היה אפילו ברכת מעין שבע בליל שבת... (ברכת מעין שבע זה קוד הלכתי שמוכיח על תפילה קבועה ששייך בבית כנסת קבוע... והרבה פוסקים הכריעו בשלם מסוים שמניין הקרינה נחשבים כמניינים קבועים...) אם ככה... אני פתאום שואל את עצמי... למה באותה תקופה כולנו הרגשנו שה' סגר לנו את בית הכנסת??? למה? צבעי לי על ערך רוחני אחד שהיה לך בבית הכנסת הקבוע ולא היה לך במנין המאולתר? תביא... תביא משהו אחד... נו... תגיד משהו...

שתביא: עם ישראל מתאבל על זה שה' גירש אותנו מבית המדרש... בטח!!! את זה אני מבין... מתוך תרי"ג מצוות... יש לנו יותר מ-150 מצוות שניתן לקיים אותם רק בזמן שביהמ"ק קיים... וממילא ברגע שביהמ"ק נחרב באמת הפסדנו שליש מתרי"ג מצוות וזה נורא!!! אני מבין על מה אכזבו מתאבלים... **אז זהו שכאנו!!!** כשה' הוציא אותנו מבית הכנסת והתפללנו בבלוק של המנין... אני מנסה כעת לחפש מצוה אחת שהיה לך במנין של בית הכנסת... ולא היה לך במנין של הבלוק???

אין! אין! אין! אם ככה אז למען ה': למה כולנו הרגשנו כ"כ חזק שה' סגר לנו את הבית כנסת??? במה זה מתבטא??? הרי למעשה הכל נשאר? **אז חשבתי על זה הרבה... ולא נעים... גיליתי משהו די מביש...**

(אני קצת צנין... אל תחא את זה מהמשך ללב... בהמשך אני אשתדל לעדן את זה.)

שה-לכה דודי!!! זה הסיפור!!! כשהתפללנו בבלוק של הבנין והגיעו ל-לכה דודי ופתאום עשו את הניגון של ויזניץ... **אז קלטתי שה' גירש אותי מבית הכנסת!!!** כי אני רגיל לניגון הליטאי שאני מכיר... וברגע שניגנו שם ניגון אחר... פה פתאום הרגשתי גלות... **שהקב"ה גירש אותי מבית הכנסת שלי!!!** כשזכרתי בכל החברים "לעניין" מהבית כנסת שלי... שהם בשכבת הגיל שלי הם בראש שלי ובמקור שלי... ובסוף התפילה היינו יוצאים החוצה ומפספטים ונחמד ואוירה טובה... כשמידי פעם נזכרתי בהם בגעגועים... אז עלתה בי לתע מחשבה נוגה שאר... **הקב"ה גירש אותנו מבית הכנסת!!!** איפה החחכר... ובפרט... כשזכרתי בערב גיבוש האחרון שהיה לקהילה שלנו... שעשינו תכנית טפריטיות... והגענו יחד למסקנה מגובשת שהקהילה שלנו ממש מתפתחת... ואם רק נמשך יחד להתאחד בבית הכנסת אנחנו ממש מתקבלים להקצאת משרש... כשזכרתי בזה... שיש פתאום נזכרתי **שה' גירש אותנו מבית הכנסת...** במילים אחרות: ה' אף פעם לא גירש אותנו מבית הכנסת!!!

אבל מאי?? ה' גירש אותנו מבית כנסת חניכי... הקב"ה גירש אותנו מביהכ"ס דחסידי... מכל השמות לוואי האלו... מזה בהחלט הקב"ה גירש אותנו... אבל מהבית הכנסת עצמו? מבית ה' עצמו?? הקב"ה אף פעם לא גירש אותנו!! כן... הקב"ה גירש אותנו מכל **המסביב**... מסביב לבית הכנסת עצמו יש הרבה תפאורה והרבה שיקולים סביבתיים... ומזה בהחלט הקב"ה גירש אותנו... אבל מבית הכנסת עצמו?? לא!!!

---כלפי מה הדברים אמורים?? לאו אני חותר???

אז זהו!!! כעת אני רוצה להתנצל ולחזור... יש ממה שאמרת... כי לא!!! אני לא צודק... הייתי יותר מידי צניני!!! זלזלתי בהרגשה הטהורה שהייתה לנו מחוץ לבית הכנסת **וזה לא נכון!!!** ברור שהכאב שהיה לנו בריחוק מבית הכנסת... זה היה כאב אמיתי וטהור שהגיע מרגש יהודי שבאמת מתגעגע לבית ה'!! וחס ושלום לזלזל בזה... **רק מה בכל זאת? באמת למה הקב"ה גירש אותנו מביהכ"ס?**

כיו... כי סו"ס על בית הכנסת נאמר: **"סביב" רשעים יתהלכו**... מסביב לבית הכנסת יש המון המון נושאים אחרים ושוליים שמסתובבים סביב סביב הנקודה המיסחית את הדעת והנקודה עצמה... ולפעמים מרוב "המסביב" אנחנו עוללים לאבד את ההנהגה עצמה

של הביהכ"ס... **ולכנו!!! לכו הקב"ה שלח אותנו לתקופת ריענוו...** כדי להחזיר ולמקד אותנו מול הנקודה עצמה!!! הקב"ה לא גירש אותנו מבית הכנסת... אבל הוא כן גירש אותנו מכל **המסביב**... הקב"ה ניטרל את כל **המסביב**... כל החברים שלי מבית הכנסת התפזרו איש איש לביתו... כל המנגינות וכל הנוסח וכל המנהגים המסוימים זזו לצד... כל החזקות והמקומות הקבועים והסידור הכחול והסטנדר האדום... כולם נשלחו לחל"ת... ועם מה נשארתי?? **עם נטו תפילה!!!**

עמדתי שם בבלוק של הבנין מול תפילה נטו!!! פגשתי את התפילה כמות שהיא ללא המסביב שלה!!! ובמשך יותר מחודש ימים התמקדתי והתייחדתי מול התפילה בטוהרתי!!! ואחריי!!! אחרי חודש ימים של התמקדות מול נקודת התפילה בטוהרתי!!! כעת הגיע הזמן לחזור לבית הכנסת... לחזור ולפגוש את המסביב... המסביב הזה הוא חיובי... אבל רק בתנאי שמזהים מה היא ההנהגה ומה המסביב לה...

נו... תכל"ס... למאי נפסק מינה?? אז הנה...

מצאתי שיטה חדשה איך להרתיע עם עצמי!!! הרי כידוע... כשחזרנו לבית הכנסת כלכלנו היה ברור שצריך להתחזק בתפילה ובקדושת בית הכנסת... אז גם אני החלטתי להתחזק ולהתפלל יותר טוב... לא לדבר וכו'... נו... תכל"ס... איך אני אוסף את זה?? איך אני מצליח להרתיע את עצמי?? אז הנה!! מצאתי איום חדש ומדהים!!! החלטתי על פרק זמן מסוים שאם אני לא מתפלל כמו שצריך... אני מתחיל ללכת להתפלל לא פחות ולא יותר בבית כנסת של ויזניץ... **איו לך מושג איך זה מרתיע אותי!!!** ואני ממש ממליץ את זה בחום... ויזניצר יקר: אתה רוצה להרתיע את עצמך...?? אתה רוצה להפסיק לדבר בביהכ"ס??? תאיים על עצמך שאם אתה לא מפסיק... שבת הבאה אתה אצלנו... אצל הליטאים... **ואני חושב שזה עונש מאוד מאוד חיובי!!!**

אתה יודע למה? כי בינינו... למה אני כ"כ מפחד להתפלל בוויזניץ?? כי אם אני אצטרך להתפלל בוויזניץ... **אני באמת רק אתפלל!!!**

כי הבית כנסת שלי זה הבית שלי... זה השטעטאלע שלי... זה החברים שלי... אבל בשבילי להתפלל בוויזניץ?? **זה נטו להתפלל!!!** בלי שום מסביב... **אל תעשה לי את זה!!!** אתה מחזיר אותי לסיוטים של הקורונה...

אז הנה!! **בדיקו זה!!! בדיקו זו הנקודה** שה' רצה שנוציא מהקורונה... ה' רצה למוקד אותנו מול ההנהגה של התפילה... תזכרו שכשמגיעים לבית הכנסת מגיעים **ל ה ת פ ל ל !!!** הסיבה שבקורונה אתה הויזניצער התפללת איתי ואני התפללתי איתך... כי ה' רצה להזכיר לנו שלבית כנסת באים רק בשביל להתפלל!!! אם אתה כבר מתפלל כמו שצריך... אז על הדרך אין בעיה... תתפלל במקום הטבעי שלך ובסביבה הטבעית שלך ותרגיש טוב... אבל אם זה גורם לך שאהה מתחיל לשכוח בשביל מה אתה לכאן... **אז קדימה!!! תחזור להתפלל בנוסח קורונה**... תלך להתפלל במקום הזה ששם תוכל רק להתפלל!!! ולכן אני חושב שהאכיפה הכי יעילה והחיוק הכי מועקן שאפשר להתחזק בתפילה זה לעשות תקופת ריענון בבית כנסת אחר... מומלץ בחום!!! בא נשאר לזה קוד: **סידור תפילת כל פה נוסח קורונה!!!** תזהיר את עצמך... אם אני לא מתפלל מתוך סידור תפילת כל פה כמו שצריך... אני מאיים להחליף את זה לסידור נוסח קורונה... לעת עתה... האיום הזה עדיין מרחף עלינו משמשים!!! אז בא נעשה אנחנו דין למטה...

אותו סיפור בדיקו... זה מה שקורה בישיבות... הקב"ה אף פעם לא סגר את הישיבות!!! הקב"ה סגר את המסביב! כן... זה עדיין עצוב... סו"ס צריך את המסביב... זה... קשה לבחור ישיבה לשבת וללמוד לבד... בלי אוירה... ובלי כל המסביב... ברור שכולנו תפילה שהמסביב הזה יפתח... אבל לבנתיים!!! למה הקב"ה סגר את המסביב הזה???

כדי למקד אותנו!!! בחור ישיבה יקר: תדע מה ההנהגה של הישיבה ומה המסביב... ההנהגה הנקודה של הישיבה זה להיות בן עליה!!! לקום כמו יהודי ולחיות כמו יהודי ולעמול בתורה בעמל וגיגה... אחרי שזו הנקודה... עכשיו יש ישיבות כאלה ויש ישיבות כאלה... יש ישיבות יותר מפורסמות ויש יותר פתוחות... ויש כל מיני הגדרות שוליות וסביביות... אבל כל זה מסביב!!! ואם עשינו את הטפל עיקר... ומרוב המסביב איבדנו את הנקודה... אז בשבילי למה קב"ה קטע ניטרל אותנו מהמסביב... הקב"ה קילף וגירד את כל התפאורה החיצונית והשאיר רק את הנקודה!! מי שרוצה לשבת וללמוד יכול תמיד להיכנס לבית מדרש וללמוד... יש ישיבות שבכלל... הישיבה פתוחה למי שחשקה נפשו בתורה... פתאום אין כללים... אין סדרים... אין משחקים... ואין טיוחים... תחליט מי אתה ולפי זה תבא!!! בתקופה הזו הקב"ה רוצה להפגיש אותנו עם נקודת הישיבה!!! עם הנקודה הטהורה והנקיה שהשמה בחור ישיבה... אחרי שנוזהה את הנקודה הזו... אז נוכל להחזיר את המסביב...

ואחרון חביב... אני מאוד מרחם על אלו **שמתחננים** בתקופה הזו... מסכנים... כשהם התארכו עדיין לא היה קורונה... והם מצידם חלמו על חתונה נורמלית... על אולם מפואר... על תזמורת לעניין... והרבה חברים שמגיעים לחתונה... והנה... כל החלום הזה התפסץ להם!! אהנו מאוד מרחמים עליהם... ואני חושב שצריך להתייגע במחשבות איך לפצות אותם לאורך השנה ראשונה... (מי מוכן להרים את הכפפה בלבוש הזה???)

אבל!!! אלו **שמתארכים** עכשיו... אני ממש ממש לא מרחם עליהם!! **אדרבה... אני מקנא בהם**... ולמה?? הרי מי שמתארס עכשיו יודע בדיוק לקראת מה הוא הולך... הוא יודע שאין מה לבנות על חתונה נורמלית ולא על תזמורת ולא על אולם מפואר ולא על הרבה משתתפים...

נו... אז למה אתה מתארכס?? **כי... כי... כי אני רוצה להקים בית!!!** אה... ככה? זו הסיבה שאתה רוצה להתחתן?? אשךר!!! אני מקנא בך!!! איזו מחשבה בוגרת!! איזה קליעה ישששש נקודה!!! בזכות הקורונה... הקב"ה קילף את כל השטויות שמסביב לחתונה ואתה זוכה לגשת לחיי הנישואין מהמקום הכי בנוי והכי בוגר בעולם... הלוואי עלי... הבנת?? הבנת מה הרווחת מהקורונה הזו??

תוספת שבת

זמני הדלקת נרות שבת פרשת קרח
ירושלים: 7:12 מוקדם: 7:02
בני ברק: 7:27 מוקדם: 7:27
מודיעין עילית: 7:22 מוקדם: 7:12

מדברי רבותינו זצוק"ל ושיבדלחט"א במעלת תפילת מנחה בערש"ק וקדושת השבת

הנהגות מרן רה"י רבי מיכל יהודה ליפקוביץ זיע"א
לרגל יום ההילולא שיחול בכ"ו סיון

שהבחין שהמגיד הגיע לעירה סמוך מאד לשבת, ואם יהודי מסוגל להגיע כל כך מאוחר סמוך לשבת זה סימן שחסר לו ביראת שמים, ומי שחסר לו ביראת שמים אינו רוצה שיעמוד לשאת דברים... סופו של דבר היה שבדקו אחריו ואכן ראו שהמגיד לא היה ראוי לתפקידו מחוסר יראת שמים.

סיפר הרב שטינברג: פעם באו למחות ליד מקום שמישהו עדר את גינתו בשבת, ומחו בו, ולא התיחס אליהם, ומכיון שהיה עם עשרה אנשים אמר קדיש, בשעתו, לא הבין טעם וענין אמירת הקדיש על ידי רבינו, שכן גם לא אמרו קודם לכן שום פרק תהלים. אך כחלוף עשרות שנים, עלה בדעתו טעם לאותה אמירת קדיש: הרי המחלל שבת הוא כפופר במעשה בראשית, ואין לך חילול השם גדול מזה - וכנגד חילול השם, ביקש רבינו לעשות 'קידוש השם' - באמירת הקדיש - בתפילה ותחנונים ש"יתגדל ויתקדש שמייה רבא". בהזדמנות רבינו הסכים עמו שזה טעמו: אינני זכור שאמרתיו אז קדיש, והרי עדיף למעט באמירת קדישים - אבל אם אכן היה כאשר אתה אומר, פשוט שהטעם הוא כאשר אמרת".

השבת - מעין עולם הבא

אמר רבינו לתלמידיו: "השבת היא 'מעין עולם הבא', כולם שרים את זה בזמירות... ברם, האם גם מתעוררים לחשוב על זה - מה הכוונה 'מעין עולם הבא'?" והוא מפרש לה: "עולם הבא" משמעותו עולם נקי מתאוות, ממילוי רצונות, ממסחר ושאר עניני עולם-הזה. כך היא גם השבת - יום שאין בו תאוות, אין בו רצונות גשמיות, לא עסקים ולא מסחר, יום נקי וטהור, מעין עולם הבא". סיים רבינו וסיכם את דבריו: "ומי שלא מרגיש את זה, אזי רחוק הוא מלטעום טעם של שבת".

פעם אחרת התבטא: "בשבת יש לאדם מנוחה, ששוכח מכל עניני העולם-הזה, וכביכול חיים בשמים... זוהי מנוחה שאדם בשר ודם לעולם לא יצליח ליצור לעצמו בימות החול, גם אם ישבות מכל מלאכה. כי זו מסגולת השבת - שביום זה יכול האדם להתנתק ולשכוח מכל טרדותיו. אבל בימות החול, הרי תמיד יבהלוהו רעיונותיו מטרדותיו הקבועות".

זמירות השבת - עונג שבת אמיתי במענה לבן ישיבה, ששאלו אם יש ענין לשורר זמירות שבת בסעודות השבת בישיבה, ואם להעיר לבהורים שאינם מצטרפים לשירה, וכיצד להעיר להם במקרה והם משוחחים באותה עת

ידוע על חביבותו הרבה של רבינו זצ"ל להקדמת כניסת השבת, ולכבודה של השבת, הדבר אף התבטא בהנהגתו המיוחדת שהקדים והנהיג בביתו שידליקו נרות 50 דק' לפני השקיעה!! ולאחמ"כ קרא שיר השירים מתוך מגילה מקלף בהתרגשות מיוחדת,

והרבה רבינו לעורר על הצורך לסיים את כל ההכנות זמן ניכר לפני כניסת השבת, ולא עם כניסת השבת, וכך ביאר בספרו 'מנחת יהודה', על דברי רבי חנינא שהיה מכריז ואומר בכל ערב שבת "בואו ונצא לקראת כלה מלכתא": רצה לומר בזה, דהרי לצאת לקבל פני השבת כאדם היוצא לקראת אורח החשוב לו לקבל פניו - הוא יוצא לקראתו לפני בואו. כן צריך להיות קבלת השבת - לפני שמגיעה כניסת השבת. ואם כן, הרי האדם צריך להיות מוכן ויגמור כל מלאכתו עוד לפני אותו הזמן שהוא יוצא לקבל פני השבת... שהוא גם כן עדיין לפני כניסת השבת. (מנחת יהודה, ב"ק לב. אות יז)

באחד הימים אף סיפר על חותנו הגרא"י גרשונוביץ זצוק"ל שהיה נהוג בעירה בה כיהן כרב, שדרשנים המתארחים בשבת ידרשו בבית הכנסת ובשכר זה היו מפרנסים אותם בני העירה, כמובן שכל פעם לפני"ז בקשו רשות המרא דאתרא, והנה באחד השבתות הגיע מגיד מכובד מאד, והרב לא הסכים שידרוש, וכל העיר רעשה, וכולם התפלאו למה הרב לא הסכים שידרוש, לגודל הפליאה הגבאים שאלו לרב למה התנגד? והרב ענה

כיוון שחזרה לפעול התחבורה ציבורית בשבת קודש, ר"ל. מביאים שוב את קריאת הקודש בענין להקדים קבלת שבת

קריאת
רבן של ישראל
מרן ראש הישיבה
רבינו הגר"ג אדלשטיין שליט"א
נשיא מועצת גדולי התורה

בעקבות חילולי השבת הרבים,
על כל אחד לקבל על עצמו
לקבל שבת מוקדם יותר,
וללמוד הלכות שבת.

בירושלמי. העצה לחזק את הלימוד בימים אלו, על ידי קביעות בחברותא לסדרי לימוד קבועים ולא ארעיים, או לחזרת הלימוד, או ע"י לימוד פרק או מסכת אחרת (ובתור הצעה לאברכים אפשר לנצל ימים אלו ללימוד ועיון סדר זרעים או טהרות) וכאשר הלימוד יהיה קבוע יתקיים הדבר ויצליח. ובזכות החיזוק במצוות לימוד התורה וכבוד שבת קודש, יעזרינו הקב"ה על דבר כבוד שמו יתברך, ונזכה לראות בביאת גואל צדק במהרה בימינו אמן. (חשון תשנ"ה)

פעם התבטא: "ניכר על המצח של בחור, האם אמו מתפללת עליו אחר הדלקת נרות, זה בולט ב'געשמאק' שיש לו בלימוד".

כשחזר פעם בשיעורו היומי ביום ראשון, על ביאור בדברי התוספות שאמר בשיעורו ביום שבת קודש, ציין ואמר: "וביאור התוספות הוא כמו שביארנו בשבת...". - ומיניה וביה, הדגיש ואמר: "לא 'אתמול', אלא 'בשבת'! שבת הוא יום בפני עצמו שאינו כלול במספר ימות השבוע, ואי אפשר לומר 'אתמול' או 'שלושום', אלא 'שבת'". כיוצא בזה הקפיד בערב שבת לא לומר "מחר", אלא "בשבת", שכן ראה בזה פחיתות בכבוד יום השבת אילו יתייחס אליו כיום נוסף בימי השבוע.

ולא רק כיום העומד בפני עצמו, אלא - כפי שהיה משגן ואומר פעמים רבות - שקדושת השבת צריכה להשפיע שפע של קדושה וברכה על שאר ימות השבוע. וכן העיר, כי ראוי להקדים ולומר בכל יום לפני שיר של יום - "זכור את יום השבת לקדשו - היום יום...". וציין כי גם הוא עצמו נוהג כן. ואף בראשי חדשים ובמועדים וזמנים, שאין אומרים את הנוסח "היום יום", מקפיד היה לומר לפני המזמור הנאמר באותו יום את הפסוק "זכור את יום השבת לקדשו" - וכך הורה לתלמידיו באחד משיעוריו בהלכה.

ובתקופה האחרונה, כאשר היו מתפללים תפילת ערבית של מוצאי שבת בביתו, מרגלא בפומיה לברך את הנוכחים בנוסח: "שקדושת השבת תשפיע על שאר ימות השבוע".

יום שבת קודש, לא היה לדידו "יום" נוסף בשבוע, אלא יום שנתייחד לעצמו, במעלתו וייחודו. באחד משיעוריו ביום שבת קודש, בשטף ביאור מהלך הסוגיה, התבטא רבינו "אם הוא יכתוב שטר היום..." - ומיד חזר בו ברתיעה וביטל את דבריו: "היום לא! הלא שבת היום" - וכמייסר את עצמו, אמר בקול: "בשבת צריכים לשמור גם על נקיון הדיבור".

יום קודש ללימוד תורה היה יום השבת אצלו עוד מימי חורפו: "כשלמדנו בשיבת חברון, היה כל אחד מכין קושיה של רבי עקיבא איגר, עליה היו דנים במהלך סעודת השבת" - סיפר. כמו כן, קיבלו עליהם רבינו וחבריו ללמוד במשך כל יממת השבת בהיכל הישיבה במשמרות, כדי שקול התורה לא יפסק מהיכלה של הישיבה מכניסת השבת ועד צאתה. ועד שנותיו האחרונות, היה הולך בכל ליל שבת ללמוד בבית המדרש, כשהוא עוסק או בענינים ומסכתות שלא עסק בהם במשך ימות השבוע. כן היה לומד עם בניו ומשגן עמהם את תלמודם, ולאחר שגדלו ובנו את ביתם, למד עם נכדיו.

בדברי תורה, ענהו רבינו במכתבו: ודאי שהוא דבר חשוב לשיר פיוטי זמירות בסעודת שבת, וזה הידור הסעודה ומקיימים בזה כבוד שבת.

ועיקר הקיום מצוה בזה - לשים לב לפירוש נוסח הפיוט, יש מהם תפילה ובקשת ישועה לאורך הגלות ולגאולה, ויש מהם השתפכות הנפש ביסוד האמונה - כמו הפיוט 'צמאה נפשי', וכן הפיוט 'ידיד נפש' שמעלה את נפש הישראלי להתבונן בענינים מרוממים של החיים וכדומה, עד כדי כך שמרגישים את אושר החיים בעולמו, להתחזק בתפילה ועמל התורה. ועל ידך, אף שאר החברים האוכלים אתך על שולחן אחד, גם כן יתעוררו להשתתף בקיום מצוה זו.

בערב שבת, משעת המנחה ולמעלה, הקפיד לאחל "א גוט'ן ערב שבת" (ולא "גוט שבת"), בחששו לדעת רבי עקיבא איגר, המסתפק שמא באמירת 'שבתא טבא', כבר מקבלים שבת. ובשנותיו האחרונות, כשהיה מוסר ביום שישי שיעור בפרשת השבוע, ולאחריו היו מתפללים תפילת מנחה, היה מאחל לבני השיעור בהפרדם: "שנזכה לקבלת שבת קודש בשמחה".

לבני הישיבה, המשוחררים מעול הכנות השבת בבית והמשפחה, העיר רבינו: "צריך להתרגל לסיים את ההכנות לשבת מוקדם ולא להשאיר את ההכנות לזמן מאוחר. ואם אפשר, ללמוד שעה לפני הדלקת הנרות. כי כאשר נכנסים לשבת מתוך לימוד תורה, מרגישים את קדושת השבת אחרת לגמרי.

כך גם היה מעורר תמיד לאברכים שאמנם אין סדרים קבועים בכלל ביום שישי אך ודאי שכל אחד מחוייב לקבוע לעצמו סדרי לימוד ליום זה, וציין כי מלבד זאת שהמבטל זמנו בימי שישי הרי מפסיד חלק נכבד מימי חייו, הרי לשבת צריך הכנה ואיך יתכן להיכנס לשבת קודש לאחר שעות של בטלה. כשהוקם בביהמ"ד "חמדת צבי" על ידי הרב דרורי כולל "תוספת שבת" היה רבינו מעודד ממריץ ומחזק לקיום הכולל פיתוחו וגידולו, כדי לחזק הלימוד בערבי שבת וחג. יחד עם זה כדרכו לשקול כל דבר במאזני יושר, ציין והדגיש לבעלי משפחות ברוכות, כי בזמן הסמוך להדלקת הנרות צריך לשהות בבית, לסייע ולדאוג שיסיימו את כל המלאכות ושידליקו את הנרות בזמן.

לפני כעשרים וחמש שנה כתב מכתב בנושא זה יחד עם ידידו רשכבה"ג מרן הגרא"ל שטיינמן זיע"א ויחד עם יבדלחט"א מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א וז"ל: אל יראי ה' מקדשי שביעי: הננו פונים בזה לבני התורה היקרים שיחיו, בדבר אשר עוררו כבר כמה פעמים גדולי ישראל, בעניין חיזוק הסדרים של ימי שישי ושבת קודש עד כמה שאפשר. אשר כידוע שקדושת ימים אלו מסוגלים מאד לעליה בתורה וביראת שמים, והרבה תלמידי חכמים צמחו לגדולי ישראל על ידי ניצול זמנים אלו, ומה עוד שימים אלו הם כמעט שליש מימי חייו של האדם עלי אדמות. ידועים דברי הגר"א ז"ל ב"שנות אליהו" פ"א דפאה בשם הירושלמי, שכל תיבה ותיבה של דברי תורה היא מצוות עשה בפני עצמה, ויכול ליכות ביום אחד באלפים ורבבות של מצוות עשה, ולעומת זאת המבטל יום אחד, כבר ביטל אלפי מצוות, שכל מצווה של לימוד תורה שקולה כנגד כל המצוות, וכדאיתא

לפרטים והנצחות או לשליחת דרשות וכד' ניתן לפנות למייל a0732951324gail.coa לשמיעת שיחות חיזוק בנושא שבת בטל: 073-2951324

לתרומות לעלון אפשר גם ב"נדריים פלוס" ו"קהילות" קופת "אוסף גליונות" קופת "עלון תוספת שבת" או בטלפון 037630543 שלוחה 2040.

לעילוי נשמת
הרבנית הצדקנית
מרת חנה ריזל אדלר ע"ה
ב"ר יוסף הכהן רוט זצ"ל
נלב"ע כ"ח בסיון תשע"ז
ת.נ.צ.ב.ה.

מים זכים

דורשי רשומות אמרו 'אין מים אלא תורה'
שנאמר 'הוי כל צמא לכו למים' (ב"ק פב).

פרשת קורח

שימתין, הדין הוא שאין לו לעבור כעת על איסור קל, בכדי למנוע עצמו מלעבור בעתיד על איסור חמור, - אלא ימתין לראות האם יש כאן פיקו"ני.

ואע"פ שיתכן שלבסוף הוא יצטרך לעבור על איסור חמור משום פיקו"ני, מ"מ זה עדיף, כיון שאז הרי יהי לו היתר ודאי לעבור על האיסור, משום שפיקו"ני דוחה כל התורה, ומשא"כ אם יעבור בתחילה על האיסור הקל, הרי יתכן שיתברר לבסוף שעבר באיסור לחינם בלא צורך של פיקו"ני.

אמנם לכאורה נראה, דמה דהי' פשיטא לי' למרן הנצי"ב זיע"א, לא הי' פשיטא לי' כ"כ למרן הח"ח זיע"א, וכדלהלן.

- ג -

דהנה כתב רבינו הח"ח זיע"א, בספרו לאנשי הצבא היהודים 'מחנה ישראל' (במהדו' תשל"ד - דינים, פרק ה אות ו) וז"ל, 'ואם עבר איש הצבא, ולא התקין את עצמו (בער"ש) קודם בין השמשות, בכל המלאכות שצריך לעשות למחר, ובניתיים נעשה בין השמשות, לכאורה יראה דאסור שוב לעשותן, דאף שבבין השמשות הוא רק ספק איסור מלאכה, ולמחר בבוקר יהי' מלאכה ודאית, אעפ"כ הלא עתה עושה ברצונו, דאין אדם מכריחו לזה, משא"כ כשיעשה למחר יהי' חילול שבת באונס, ומי יודע מה ילד יום, פן לא יצטרך למחר לחלל את השבת, וצ"ע' עכ"ל.

[ובמש"כ שם עוד יומ"מ נראה... נפלה ט"ס, עיי' במהדו' ווארשא, ח"א פרק לג), ואכמ"ל, - וע"ע במש"כ עוד בהגה"ה שם, וביאור הלכה' (סי' שדמ, בד"ה מצומצמת), ואכמ"ל].

- ד -

והעולה, דאע"פ דכתב הח"ח דלכאורה נראה דיש בי' טעמים להורות לו שעדיף שיעשה את המלאכה בשבת בבוקר, (א - דאז הוי חילול שבת באונס, ב - דמי יודע מה ילד יום, ויתכן שלבסוף לא יצטרך למחר לחלל את השבת), מ"מ נשאר הח"ח בצ"ע לדינא, - והיינו דאכתי הי' להח"ח צד לומר, דעדיף שיעשה את המלאכה בבין השמשות, דהוי ספק חול.

ואע"פ שיתכן שלבסוף יתברר, דהוי חילול שבת שלא לצורך, דיתכן שיתברר אח"כ, שלא הי' צריך לחלל את השבת עבור הצורך הנ"ל, דמי יודע מה ילד יום וכנ"ל, מ"מ מצד כללי המצוות והספיקות הי' להח"ח צד, שעדיף לעשות את המלאכה בבין השמשות דהוי ספק חול, וימנע עצמו עיי"ז, מלעשות מלאכה ודאית בשבת בבוקר.

- ה -

ומעתה יש לפלפל טובא, בספיקו של הח"ח הנ"ל, דהא הבאנו לעיל, דהנצי"ב הוכיח מהנהגת אהרן הכהן הנ"ל, דכאשר אדם מסתפק, האם יש צורך לעבור על איסור מסויים משום פיקו"ני, או"י דאין כאן פיקו"ני, הדין הוא שאין לו לעבור כעת על איסור קל, בכדי למנוע עצמו מלעבור בעתיד על איסור חמור, אלא ימתין לראות האם יש כאן פיקו"ני, - משום

וידבר ה' אל משה לאמר: הרמו מתוך העדה הזאת ואכלה אתם כרגע ויפלו על פניהם: ויאמר משה אל אהרן קח את המחטה ותן עליה אש מעל המזבח ושים קטרת והולך מהרה אל העדה וכפר עליהם כי יצא הקצף מלפני ה' החל הנגף: ויקח אהרן כאשר דבר משה וירץ אל תוך הקהל והנה החל הנגף בעם ויתן את הקטרת ויכפר על העם: ויעמד בין המתים ובין החיים ותעצר המגפה: (יז, ט-יג).

הנה ידוע ומפורסם מש"כ הנצי"ב ב'העמק דבר', שאע"פ שבנ"י היו בסכנה, ומצד פיקוח נפש הותר לאהרן הכהן, לעבור באיסורים בכדי להצילם, אך מ"מ אכתי היו בפני אהרן הכהן ב' דרכים, כיצד לנהוג במעשה של הצלת ישראל ע"י סגולת הקטורת.

דרך א: אהרן הכהן יכל להקטיר את הקטורת על המזבח, ואח"כ להוציא את הקטורת החוצה וללכת עימה אל הקהל, שאז הי' עובר רק באיסורי הוצאה וקטורת זרה, שאין בהם כרת. - **דרך ב:** אהרן יכל להקטיר את הקטורת בחוץ ליד הקהל, ואז יהי' בזה איסור כרת, של הקטרה בחוץ.

והנצי"ב דייק בלשון המקרא, שאע"פ שמשה רבינו אמר לאהרן הכהן, שיקטיר את הקטורת בפנים כהדרך הא' הנ"ל, אך מ"מ אהרן בחר בדרך הב' הנ"ל, והקטיר את הקטורת בחוץ, אע"פ שהי' בזה איסור כרת.

ויש לפלפל טובא בזה, וכדלהלן.

- א -

דהנה לכאורה צ"ב בזה, דהרי קיי"ל דגם במקום פיקו"ני, כל שאפשר להקל מהאיסור עדיף, וא"כ צ"ב מדוע אהרן בחר בדרך הב', שהי' בה איסור כרת.

וביאר בזה הנצי"ב וז"ל, 'למדנו מזה, דמשום שהי' דבר משה, לא בדבר ה' אלא מדעת עצמו, ומטעם פיקו"ני שדוחה, ומשום הכי ציווה (משה) שיהיה הקטרה בפנים, ולא יהי' אלא איסור קטורת זרה ואיסור הוצאה לחוץ, שאין כל זה באזהרת כרת כמש"כ, - אבל כל זה כשהוא ברור שכבר החל הנגף.'

'משא"כ אם אין ידוע בבירור, טוב לעשות איסור חמור כשיגיע לידי פיקו"ני, מלעשות איסור קל בשעה שיכול להיות שאין כאן פיקו"ני, - משום הכי כאשר נסתפק אהרן אם כבר החל הנגף, שהרי (משה) לא דיבר בשם ה', ואולי ברחמי שמים נשמע תפילתם לגמרי, ע"כ לא הקטיר בפנים, אלא בבואו למקום הקהל וראה והנה החל הנגף בעם כמו ששמע, אז ויתן את הקטורת על האש' עכ"ל, (ועי"ע במה שהוסיף להוציא מזה לדינא ב'הרחב דברי' שם, עיי"ש ואכמ"ל).

- ב -

והעולה מהנ"ל, דלדעת הנצי"ב כאשר אדם מסתפק האם יש צורך לעבור על איסור מסויים משום פיקו"ני, או"י דאין כאן פיקו"ני, (בכה"ג שהוא יכול להמתין, ואין סכנה בזה

הצלת נפש, דאפילו בעובר, דלא הוי נפש, מ"מ מותר לחלל שבת בשבילו... ובתוס' ב"מ פ' המקבל (קיד: ד"ה אמר) כתבו, בהא דאליהו טימא את עצמו לבן הצרפית להחיותו אף דהוא כהן, משום פיקו"נ, ובוודאי ליכא מצות פיקו"נ במת להחיותו... ומוכח מזה דפיקו"נ דוחה כל האיסורין, אפילו היכא דליכא מצוה' עכ"ל, ולכן גם לאהרן הכהן הותר לעבור באיסור כרת בשביל הצלת ישראל, ואע"פ שהוא לא הי' חייב להשתדל להצילם, ע"י הצלות סגולות וכנ"ל.

- ט -

ומעתה נראה ליישב בס"ד, את מה שהקשינו לעיל (באות ה), דמעתה י"ל דאין מהנהגת אהרן הכהן הוכחה, לספיקו של הח"ח הנ"ל, כיון שכבר כתבנו לעיל (באות ו), שהצד שהי' בספיקו של הח"ח הנ"ל, להורות לאיש הצבא לעשות המלאכה בבין השמשות, הוא רק משום מה שביארנו, שאנו יוצאים מנקודת הנחה, שבכל מקרה שיהי', לא תהי' עליו שום טענה.

כיון שגם אם יתברר, שבאמת הי' במלאכתו, מעשה חילול שבת שלא לצורך כלל, אך מ"מ הוא הי' אנוס בזה, כיון שהוא פעל כפי מה שהוא הי' צריך לפעול לפי הוראת ההלכה, וא"כ מלאכתו נחשבת כמעשה חילול שבת באונס. - אך כל זה הוא רק באיש הצבא, שהוא נמצא לאונסו בתסבוכת הקשה ההיא, שמחמת הספיקות שהוא נתון בהם הי' צד להורות לו שיעשה מלאכה בבין השמשות, ולהצד שהוא אין לו לחשוש כלל, כיון שלא תהי' עליו שום טענה, כיון שגם אם יתברר שהי' במלאכתו מעשה חילול שבת שלא לצורך, אך מ"מ מלאכתו תיחשב כחילול שבת באונס, וכנ"ל.

ומשא"כ גבי אהרן הכהן, שהוא לא הי' נתון בספיקות הנ"ל מה דינו לעשות, כיון שהרי מצד הדין, הוא לא הי' חייב כלל, להציל את ישראל בהצלות סגוליות וכנ"ל, וא"כ אם אהרן הכהן הי' מקטיר את הקטורת בפנים, ואח"כ הי' מתברר שלא הי' בזה צורך כלל של פיקו"נ, הרי אהרן הכהן לא הי' יכול לטעון שהוא הי' אנוס במה שעבר באיסור קטורת זרה ובאיסור הוצאת הקטורת, כיון שהרי הוא לא הי' חייב כלל, להיכנס לכל העסק הזה.

וא"כ לא הי' שייך שאהרן יטען בזה טענת אונס, ולכן אהרן הכהן הקטיר את הקטורת בחוץ, רק לאחר שראה שיש בזה ודאי היתר של פיקו"נ, שדוחה גם איסור כרת, ואפי' במקום שאינו מחוייב להציל, וכדברי מרן הגר"א ווסרמן הנ"ל. - וא"כ להנ"ל נמצא, שאין מהמעשה של אהרן הכהן הוכחה כלל, לנידון הח"ח באיש הצבא וכנ"ל, ונפלא.

[ויש לדון לחלק בין הנידונים בדרך נוספת, ולומר שכל ספק הח"ח הי', רק במקום שיש לנו צד, שאין במעשהו חילול שבת כלל, כיון שיתכן שאכתי יום, - אך במקום שיש כעת בוודאי איסור קל, ויש לנו ספק, האם יש פיקו"נ שמתיר לעבור על האיסור הקל, כהנידון באהרן הכהן הנ"ל, שם יודה הח"ח, שבוודאי אין היתר לעבור כעת על איסור קל, בכדי להימנע מאיסור חמור, ודו"ק ואכמ"ל, - אמנם מסברא יש מקום גדול לומר, שאין נפ"מ בחילוק זה, ואכמ"ל.]

להקלעת תגובות הערות והוספות

קו 'מים זכים': 02-633-5850

המען לתגובות: יצחק זאב כגן

רח' נתיבות המשפט 81 מודיעין עילית
טל': 1515-271-55442 (תא קולי)
פקס: 02-655-0973 (מערכת נסיונית)
דוא"ל: A0527155442@GMAIL.COM

ניתן לתרום להוצאות הפצת הגליון, דרך עמדות 'נדרים פלוס' - [לעבור לקופות נוספות - להיכנס לקרן צרכי הרבים' - ולגלול למשבצת המציינת: 'עלון מים זכים' - הדברים נכתבו לעורר לב המעיין בלבד - ניתן לקבל את העלון במייל, ע"י שליחת בקשה לדוא"ל של המערכת. להנצחת שמות לע"נ ולרפ"ש וכדו' (50@), ובכל ענייני העלון, ניתן לפנות: 1515-271-55442 (תא קולי)

שאם יעבור בתחילה על האיסור הקל, הרי יתכן שיתברר לבסוף, שעבר באיסור לחינם, בלא צורך של פיקו"נ וכנ"ל.

ולפי דברי הנצי"ב, שהדין הנ"ל מוכח מהנהגת אהרן הכהן וכנ"ל, א"כ צליע טובא מדוע הי' להח"ח צד, שעדיף שיעשה את המלאכה בבין השמשות, - והרי יתכן שכלפי שמיא גליא, שבשעת המלאכה כבר נכנסה השבת, ויתכן שיתברר לבסוף, שעבר באיסור לחינם, בלא צורך של פיקו"נ, משום דמי יודע מה ילד יום וכנ"ל, וצ"ע.

- ו -

ונראה בס"ד לתרץ את הקושיא הנ"ל בביאור נפלא, וכדלהלן.

דהנה באמת צ"ב בספק הח"ח הנ"ל, גם בלא ההוכחה של הנצי"ב הנ"ל, משום דלכאוי צ"ב מדוע באמת יש איזה שהוא צד להתיר לו, להכניס עצמו לספק חילול שבת שלא לצורך, - והרי מסברא ודאי שעדיף שימתין למחר בבוקר, ואזי יהי' לו היתר ודאי, משום שהחילול שבת שיחלל אז הוי מתוך אונס, וכנ"ל.

והנראה לומר בזה, דאם מצד כללי המצוות והספיקות, ההוראה שהיינו צריכים להורות לו היא, שהוא צריך לעשות את המלאכה בבין השמשות, משום שההלכה תהי' (לפי הצד הזה), שמצד דיני הספיקות, עדיף שיעשה בבין השמשות, כיון דיתכן דאכתי חול הוא, - א"כ לאחר שהוא יעשה כפי הוראת ההלכה שהורו לו, אזי גם אם לבסוף יתברר שכלפי שמיא הי' גליא, שבאמת כבר נכנסה השבת, וגם אם יתברר, שלבסוף לא הי' כלל צורך בחילול שבת שחילל בבין השמשות, (כיון שלבסוף שיחררו אותו מהצבא מייד אח"כ, למשל).

אך מ"מ בכל מקרה שיהי', לא תהי' עליו שום טענה, כיון שאע"פ שהתברר שבאמת הי' במלאכתו, מעשה חילול שבת שלא לצורך כלל, אך מ"מ הוא הי' אנוס בזה, כיון שהוא פעל כפי מה שהוא הי' צריך לפעול לפי הוראת ההלכה, וא"כ מלאכתו נחשבת כמעשה חילול שבת באונס.

- ז -

ומעתה נבוא ליישב את הקושיא הנ"ל (באות ה), ע"פ מה דבהקדם יש לדון, האם הלאו של 'לא תעמוד על דם רעד', נאמר גם בהצלה סגולית, ולמשל אם אדם רואה מודעה, שמבקשת להתפלל על חולה, האם הוא חייב מדין 'לא תעמוד על דם רעד', להתפלל ולעורר רחמי שמים עליו, - או"ד דהלאו דלא תעמוד על דם רעד, נאמר רק כשיכול להציל אותו בהצלה גשמית, אך אינו חייב מדין 'לא תעמוד על דם רעד, להתעסק בהצלות רוחניות וסגוליות.

ועיו' בספר 'משנת פיקוח נפש' (עמ' רג), שהביא בשם מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א, שהחויב להתפלל על חולה, הוא רק משום מידת החסד, אך אין בזה חיוב מדין 'לא תעמוד על דם רעד', עיי"ש.

- ח -

ומעתה י"ל, דהנה לדעת מרן הגר"ח שליט"א הנ"ל, דנראה דס"ל דאין חיוב מדין לא תעמוד על דם רעד, להתעסק בהצלות רוחניות וסגוליות, א"כ י"ל דאהרן הכהן לא הי' חייב להציל את ישראל ע"י סגולת הקטורת, משום דהוא הצלה סגולית.

ורק מ"מ הותר לאהרן הכהן להציל את ישראל, אע"פ שהי' צריך לעבור בשביל הצלת ישראל, באיסור כרת של הקטרה בחוץ, משום שאע"פ שלהנ"ל הוא לא הי' חייב להציל בהצלה סגולית, אך מ"מ כבר כתב מרן הגר"א ווסרמן וצ"ל (קובץ הערות מת, טז), וז"ל 'דלפי האמת הא דפיקו"נ דוחה לכל התורה, אין הכוונה דמצות הצלת נפש דוחה להאיסורין, אלא אפי' ליכא מצוה כלל, שרי לעבור על האיסור במקום

הפרשה המחכימה

פירוים מבית 'הפרשה המחכימה' - אוצר מופלא של לקחים מעשיים
 פרשת קרח התש"פ גליון 129 ואקטואליים מהפרשה

ב. במדבר טז, ז: "רב לכם בני לוי". פירש רש"י "וקרח שפיקח היה, מה ראה לשטות זו? עינו הטעתו...". ותמוה למה רק כלפי קרח שאלו: 'מה ראה לשטות זו' לחלוק על משה ואהרן, ואילו על מאתיים וחמישים ראשי סנהדראות שנצטרפו אליו במחלוקת, לא שאלו עליהם: 'מה ראו לשטות זו?'. אלא מפרשים (עלינו לשבח עמ' טז) משום שאמרו חז"ל (סנהדרין נב.) שפיתה אותם במאכל ובמשתה, ולכן אחרי שאכלו ושתו כבר אין פלא 'מה ראו לשטות זו', כי כל פקחותם הסתלקה מהם. ומכאן צריך להיזהר שבכל מקום שיש מחלוקת, לא כדאי ליהנות משום אחד מהצדדים, שמא ימשך אחרי אחד מהם ויכוה באש חמורה זו. וזוהי גם רעת השוחד שמעוור עיני חכמים (דברים טז, יט), שלאחר שמקבל טובת הנאה מהבעל דין, שוב מתעוורים עיני שכלו ומשוחד לטובתו, [כאומרם (כתובות קה): כי מה שנקרא 'שוחד' היינו נוטריקון וחיבור המילים 'שהוא חד', ופירש רש"י 'הנותן והמקבל נעשים לב אחד', כלומר שהדין נעשה אחד עם אותו בעל דין ומטה את הדין לטובתו].

זהו שהובא (חולין ד:) שרב ענן הוכיח כדעתו שמומר לעבודה זרה שחיתתו כשירה, שהרי מצינו שיהושפט הצדיק (מלך יהודה) אכל משחיתתו של אחאב הרשע (מלך ישראל) שהיה מומר לעבודה זרה, ככתוב (דברי הימים ב' יח, ב) 'ויזבח לו אחאב צאן ובקר לרוב, ולעם אשר עמו, ויסיתו לעלות אל רמות גלעד', ואין הסתה אלא באכילה ובשתיה. וגם מה שכתוב (דברים יג, ז) 'כי יסיתך אחיך לעבוד עבודה זרה, היינו במאכל ובמשתה. ופירש רש"י (חולין שם ד"ה למעלה) "אדם דצריך לאכילה, עיקר הסתה דידיה באכילה ובשתיה". **מבואר** שעיקר הדרך להסית את האדם לאיזה דבר, הוא על ידי אכילה ושתיה, ביהושפט היה זה כדי שייסכים לעלות למלחמה ברמות גלעד, ובחומש דברים הוא כדי שיעבוד עבודה זרה. ומשמע בגמרא (שם) שדבר זה יכול להיעשות גם על ידי שתיה בלבד, ולא דוקא בצירוף אכילה.¹ וכן כתוב (ויקרא יט, טז) "לא תלך רכיל בעמך", ותרגם אונקלוס 'לא תיכול קורצין בעמך', ופירש רש"י שהוא 'כמו (דניאל ג, ח) 'אכלו קורציהון די יהודאי', אכל קורצא בי מלכא, נראה בעיני שהיה משפטם לאכול בבית המקבל דבריהם שום הלעטה, והוא

התלוננות על תפקיד חבריו

שאלה: האם שייך שהאדם יתלונן מדוע דוקא חבריו נתמנה לתפקיד מסויים ולא הוא?

א. במדבר טז, ו: "והיה האישי אשר יבזור ה', הוא הקדוש". פירש רש"י (ומקורו במדב"ר יח, ח) "והיה... הוא הקדוש – כבר הוא בקדושתו. וכי אין אנו יודעים שמי שיבחר הוא הקדוש? אלא אמר להם משה: הריני אומר לכם שלא תתחייבו, מי שיבחר בו – יצא חי, וכולכם אובדים". זאת אומרת, שמי שנבחר כבר נגזר עליו התפקיד שיעדו לו משמים, וממילא אין לריב על כך, כי הכל כבר נגזר משמים. וכדרך שהביאו בגמרא (יומא לח.) ממעשה בית גרמו בלחם הפנים ובית אבטינס בקטורת שביקשו חכמים לדחותם מתפקידם ולא יכלו, ומכאן אמר בן עזאי 'בשמך יקראוך ובמקומך יושיבוך, ומשלך יתנו לך, ואין אדם נוגע במוכן לחבירו'. ופירש רש"י "בשמך יקראוך – לא ידאג אדם לומר: פלוני יקפח פרנסתי, כי על כרחך בשמך יקראוך לבא ולישב במקומך. ומשלך יתנו לך – כלומר לא משלהם יתנו לך מתנה, אלא ממוזנות הקצובים לך מן השמים". **ולכן** אם נגזר שכך יהיה, לא משנה מה יעשו בני אדם, אתה תשב בדיוק על המקום שהועידו לך משמים, וכיון שאין אדם נוקף אצבעו מלמטה אלא אם כן מכריזין עליו מלמעלה (חולין ט:), לכן לא יוכל שום אדם לשנות כלום ממה שנגזר עליו. ולכל אדם נקצב בדיוק כמה יקבל ויתפרנס, וכמאמרם (ביצה טז.) 'כל מוזנותיו של האדם קצובים לו מראש השנה ועד ראש השנה'. ואמרו (יומא לח:) 'אין אדם נוגע במוכן לחבירו, אפילו כמלא נימא (חוט השערה)'. (ובספר המגילה המחכימה הנדפס מחדש אסתר ב, ד 'תוצאות משמים' ובמקומות נוספים הארכנו בזה). ולכן אפילו אם הוא בטוח שהתפקיד מגיע לו, כמו שראה קרח את כל כ"ד המשמרות שיוצאים ממנו (כפירוש רש"י להלן בפסוק ז), אבל אם לא נגזר עליו עכשיו – לא יועיל לו מאומה, וכפי שאכן ארע שקרח נאבד עם כל ביתו ורכושו. **תשובה:** אין לאדם להתלונן על מה שחבירו נתמנה לתפקיד מסויים ולא הוא, אף אם בטוח הוא שהתפקיד מתאים לו יותר, כי הכל נגזר משמים.

הדרך להשפיע על האדם

שאלה: מהו הדרך להשפיע על האדם ולשכנעו?

¹ שהרי בהמשך שם שאלו מנין שמוטר לאכול משחיתת מומר, שמא יהושפט רק שתה ולא אכל משחיתתו. ותירצו שבדאי אכל משום שאין דרך המלך לשתות בלבד בלא לאכול, ועוד שכתוב 'ויזבח ויסתיהו' משמע שהסתה נעשתה על ידי הזביחה שהיא האכילה, ומוכח שבלא זה עצם הסתה יכולה להיעשות גם בשתיה בלבד.

כל הזכויות שמורות. טל' 02-5864229 דוא"ל: BH5864229@GMAIL.COM המעוניין לקבל עלון כל שבוע במייל, ישלח למייל

גמר חיזוק שדבריו מקויימים ומעמידים על האמת". ולהג"ל אפשר שהוא גם משום שהרכילות מתקבלת על ידי האכילה ביחד.

כיוצא בזה אמרו (סנהדרין קג): גדולה לגימיה שמרחקת את הקרובים, כמו שהיה בעמון ומואב, ומקרבת את הרחוקים, כמו שהיה ביתרו (עיין שם ברש"י). ולכן גזרו על פתן של הגויים משום שמנן, ומשום ייבן שלא יבואו להתנות עמהם (עיין עבודה זרה לו: ושבת יז:), משום שעל ידי האכילה והשתיה עמהם מגיעים לידי קירוב הדעת. **ואפילו** על אנשים מישראל אמרו (סנהדרין כג): שנקיי הדעת שבירושלים, לא נכנסו לסעודה, אלא אם כן היו יודעים מי מיסב עמהם, לפי שגדולה לגימיה שמקרבת לבבות, וחששו מהשפעת החברה לרעה.

לכן 'מידה טובה מרובה' (סנהדרין ק:), וניתן להשתמש בכח זה גם לטובה והרוצה להשמיע לחבריו, לבני משפחתו או לתלמידיו, דבר שקשה להם לקבלו, ראוי שיזמינם לסעודה ויאכלו וישתו יחד, ועל ידי כך יפתח לבם ויכנסו דבריו הערבים לאזנים קשובות. וגם כאשר אינו נצרך להשמיע דבר מסויים, ראוי לעתים רחוקות בעת הצורך לעשות מסיבת מרעים לשכניו או לבני משפחתו, שבו ידברו דברי תורה משמחי לב. וכלשון אחי המהר"ל (ספר החיים, פרנסה וכלכלה, ריש פרק ג) "וראוי לאדם לקרב (את) שכניו ומיודעיו, אפילו הם עשירים יכניסם לפעמים לביתו כדי לכבדם, וזהו מצות הכנסת אורחים שמנו חז"ל²... ומעתה אל תהא סעודת המריעים קל בעיניך בזמן שאין עמו שחוק וקלות ראש. ולא לחינם אמרו רז"ל (שבת ט:): לענין הסעודה, שאם התחיל כבר שאין מפסיקין אף לתפילה, כי גדולה לגימיה שמקרבת את הרחוקים ומחזקת את האהבה שבין איש לרעהו (סנהדרין קג:). **וכן** היה המנהג אף מימים הקדמונים, שהיה לכל משפחה ומשפחה יום מיוחד בשנה... למשתה ולשמחה, כמאמר דוד (יונתן אמרו לשאול בשם דוד כמבואר בשמואל א' כו, ו כמו שכתבו הרד"ק, ר"ד ומהר"ק) **'כי זבח משפחה לנו בעיר'** (שמואל א' כ, כט)...³

² **אולם** בבית יוסף מבואר שמצות 'הכנסת אורחים' הוא רק למי שאין לו היכן לאכול. אבל אם הסעודה לקרובים ולשכנים תביא לשלום ביניהם, אולי נחשב כסעודת מצוה, שבקשת השלום היא מצוה מדברי קבלה ככתוב (תהלים לה, טו) "בקש שלום ורדפהו" (כדברי הספר חרדים לח, דאיתות ד- שאפילו שאלת שלום בכלל זה).

³ **בהמשך** דבריו כתב עוד 'וכל הסעודות שאנו נוהגים לעשות בחנוכה, נראה שאינם רק דרך זבח משפחה על הניסים שנעשו לאבותינו בזמן הזה. ומה שנקראו 'סעודות רשות' (עיין א"ח תרע, ב), זהו לפי שכל מי שעושה סעודה שהוא מחוייב בה, כגון סעודת הנשואין והמילה, אין מחויקים לו עליה כל כך טובה אחר שהוא דרך החיוב. אבל העושה סעודת מריעים, בזה ניכר נדיבתו הואיל ועושה אותה אף על גב שאינו מחוייב בה... ולכן נקרא סעודת הרשות". **ובאמת** מסופר על הגר"א מוילנא זצ"ל, שבשעה שבאה אחותו לבקר לאחר שלא ראה אותה חמישים שנה, שאל בשלומה לרגעים מועטים בלבד, ותייך רימו לה שכבר זקנו מתלבן וזמנו קצר, ואין זמן להאריך בשיחה תזוד ללימודו. אבל כנראה היה זה משום שבני משפחתו הכירו בגדלותו ששקוע רק בתורה, ואף הוא ידע שאחותו לא נצרכת לתוספת דיבורים. גם מסופר על כמה מגדולי ישראל שלא השתתפו במסיבות משפחתיות אלא התמידו בתורה. ואולי אינו סותר, כי אפשר שעל המשפחה לעשות זאת למי שנצרך, אך מי ששקוע בלימוד ואינו נצרך לזה ומפריע לו מסדרי לימודו, באמת יוכל להימנע מלבוא. והדברים נתונים לשיקול הדעת כפי המצב שבאותו מקום והזמן.

תשובה: על ידי אכילה ושתיה מתקרבים הלבבות, והאדם פתוח לשמוע, וזו דרך טובה להשפיע על זולתו.

ענוה אמיתית

שאלה: מהי הענוה האמיתית שצריך האדם להתנהג בה?
ג. במדבר טז, ז: "רב לכם בני לוי". פירש רש"י "וקרח שפיקח היה, מה ראה לשטות זה? (אלא) עינו הטעתו, ראה שלשלת גדולה יוצאה ממנו, שמואל ששקול כנגד משה ואהרן, אמר: בשבילו אני נמלט, וכ"ד משמרות עומדות לבני בניו, כולם מתנבאים ברוח הקודש... אמר: אפשר כל הגדולה הזאת עתידה לעמוד ממני, ואני אדום (אשתוק ולא אטול תפקיד לעצמי)?! לכך נשתתף לבוא לאותה חזקה ששמע מפי משה שכולם אובדים ואחד נמלט, 'אשר יבחר ה' הוא הקדוש', טעה ותלה בעצמו ולא ראה יפה, לפי שבניו עשו תשובה, (אבל) ומשה היה רואה (תנחומא)". ותמוה למה אמר בלשון יחיד "עינו הטעתו", ולא אמר "עיניו הטעהו", שהרי יש לאדם שתי עינים. **ובפשטות** התשובה כי לא מדובר בעינים הגשמיות אלא בעין הרוחנית, כמאמרם (אבות ב, ט. ה, יט) 'עין רעה', דהיינו שמחשבתו הטעתו.

אכן יש שביארו (עיין בנזעים אלימלך, שם משמואל ואמרי דעת להמהר"ם שפירא) בדרך דרוש על פי דברי הספרים שלכך נבראו לאדם שתי עינים, ללמדו שבעין אחת יראה בגדלות הבורא, ובעין השניה יראה בשפלות עצמו⁴, וקרח שהיה מנושאי הארון, והארון נושא את נושאו (כמאמרם במדב"ר ד, כ), לכן 'עינו הטעתו'. כלומר שאף שראה בעין אחת את גדלות הבורא, מכל מקום כיון שהיה במדרגה גבוהה כל כך, וגם ראה איזו שלשלת עתידה לצאת ממנו, לכן לא ראה בשפלות עצמו, והיה חסר לו ב'עין' זו שהטעתו. מה שאין כן על משה רבינו נאמר (דברים לה, ז) "לא כהתה עינו", דהיינו שמיום הוולדו ואפילו לאחר ששהשכינה היתה עמו ונדברה אתו פה אל פה, אף על פי כן לא כהתה העין של שפלות עצמו.

וכן נאמר על משה (לעיל יב, ג) "והאיש משה עניו מאוד מכל האדם אשר על פני האדמה". ובגמרא (חולין פט.) אמר רבא ויש אומרים רבי יוחנן, גדול מה שנאמר במשה ואהרן יותר ממה שנאמר באברהם, שבאברהם כתוב (בראשית יח, כז) "ואנכי עפר ואפר", ואילו במשה ואהרן כתוב (שמות טז, ז-ח) "ונחננו מה". והקשה בלב אריה, איך אמרו "ונחננו מה" שמשמע שגרועים מעפר ואפר, הרי האדם מתואר כעפר כמאמר הקדוש ברוך הוא לאדם הראשון (בראשית ג, יט) "כי עפר אתה", וכן אמר איוב (איוב מב, ו) "ונחמתני על עפר ואפר". ועוד קשה, מה נתכוונו באומרם 'גדול מה שנאמר במשה ואהרן', ולא אמרו 'גדולים משה ואהרן יותר מאברהם'. **אלא** פירשו שיש אדם שכאשר עומד להתפלל ולשפוך שיח לפני קונו, והוא מעריך עצמו מול גדלות הבורא, ובוה נכנע לבבו והוא נבוה בעיניו מול הקדוש ברוך

⁴ **מעין** זה כתב הרמ"א (א"ח צח, סוף א ומקורו ברבינו זינר ריש פרק אין עומדין, ברובת כא: מהר"ף ר"ח כ"ד) בהכנה לתפילה, 'ויחשוב קודם התפילה מרומונות האל יתעלה ובשפלות האדם, ויסיר כל תענוגי האדם מלבבו'. ובאר ישראל (אגרת ל) מבואר שאדם יסתכל במעלות חבירו ולדאוג לצרכיו הגשמיים, ולהסתכל בחסרונות עצמו ולדאוג לצרכיו הרוחניים.

הוא, ובאותה שעה הוא מבין שהוא עפר ואפר לעומתו יתברך⁵. אבל כשקם מתפילתו ומתהלך בחוץ, ביחס לבני אדם אחרים הוא לא נכנע, אלא אדרבה זחה עליו דעתו, וחושב שבני אדם אחרים אין מגיעים לרום ערכו ולמדרגתו הנשגבה, ואם יעז מישהו לריב עמו, אותו אדם שהיה עתה שפל לפני בוראו, יקום עליו וירד עמו לחייו. ועל זה אמרו, אברהם אבינו אמר "ואנכי עפר ואפר", אך אמירה זו נאמרה לפני הקדוש ברוך הוא, מה שאין כן משה ואהרן אמרו "ונחננו מה" כלפי העם המתלוננים, ולכן לא נאמר שהם היו ענוים יותר מאברהם, כי אפשר שגם אברהם היה כמותם, רק אמרו חז"ל "גדול מה שנאמר במשה ואהרן" כי הם ביטאו את ענוותנותם גם כלפי בני אדם ולא רק כלפי הקדוש ברוך הוא. (אבל בפשטות הכוונה ש'גדול מה שנאמר במשה ואהרן', כי אברהם אמר רק "עפר ואפר", ואילו הם אמרו "ונחננו מה" שלא החשיבו עצמם כלום אף לעפר). ובזה מתורץ גם (השאלה הראשונה של הלב אריה) שבאמירתם "ונחננו מה" לא נתכוונו לומר שאינם עפר ואפר, אלא רק להשפיל את עצמם גם כלפי המתלוננים⁶.

וכן היה מעשה עם רבי יהונתן אייבשיץ זצ"ל (בעל ה'יערות דבש') ששהה פעם בימים נוראים בעיירה אחת, הוא חיפש מקום לשבת להתפלל ליד אדם צדיק, עד שראה אחד בוכה בדמעות שלישי: 'אלקי, עד שלא נוצרתי... עפר אני בחיי ק' במיתתי, וכיון שהתפלל זאת בדמעות שלישי, וראה שהוא כה עניו ושפל,

התיישב לידו. כשהגיע שעת קריאת התורה שמע איך שאותו אדם צועק על עליית 'שלישי': הרי אני אדם חשוב ולמה לא נתת לי עליה זו, אלא לפלוגי שאינו חשוב... בשומעו כך ניגש אליו ושאלו: הרי לפני כמה רגעים שמעתיך בוכה בכזו שפלות "עפר אני בחיי" וכו', וכיצד תריב עתה על דברי כבוד הללו? השיבו האיש: אינו דומה הדבר, מקודם דברתי עם הקדוש ברוך הוא, ולפניו באמת אני 'ככלי מלא בושח וכלימה', אבל אדם זה שעלה לתורה לפני, הוא פחות ממני בהרבה ואני חשוב יותר ממנו, והיאך העיז ליטול ממני עליה זו, עד כאן המעשה. על האדם לדעת שאדרבה, הענוה האמיתית היא לדעת שהוא כמו העפר שאינו משגיח מי דורך עליו, וכך ינהג גם כלפי בני אדם אחרים. וכלשון רבי אברהם בן הרמב"ם (המספיק לעובדי ה' ריש פ"ז – הענוה) "ולא יסתפק האדם בענוה כלפי שמים... אלא גם כלפי בני האדם". וזהו שמבקשים בסוף תפילת העמידה (שמעתי) "אלקי... ולמקללי נפשי תדום ונפשי כעפר לכל תהיה", בתחילה מבקשים "ולמקללי נפשי תדום" – שכלפי חוץ תהיה נפשי דוממת, שאף שארגיש ערך עצמי, היא תדום ולא תגיב על בזיונה (כפירוש רש"י עה"פ בשמות טו, טז "דמו כאבן" מלשון דומם), ומוסיפים "ונפשי כעפר לכל תהיה" – שגם בפנימיות נפשי ארגיש ממש כעפר שהכל דורכים עליו ללא חילוק, ולא ארגיש בבזיון שום אדם (ומעין מה שהרחיב באגרת הרמב"ן, שתחשוב כיצד כל אדם הוא יותר ממך במעלה)⁷.

תשובה: הענוה האמיתית שצריך האדם להתנהג בה היא, שאינו מרגיש התנשאות גם כלפי חבירו ולא רק כלפי ה'.

דרך לתוכחה מועילה

שאלה: מהי דרך התוכחה והשכנוע המושך ביותר?

ד. במדבר טז, ח: "ויאמר משה אל קרוז עימיו גא בני לוי". פירש רש"י "התחיל לדבר עמו דברים רכים, כיון שראהו קשה עורף, אמר: עד שלא ישתתפו שאר השבטים ויאבדו עמו, אדבר גם אל כולם, התחיל לזרוז בהם: שמעו נא בני לוי". הרי שעל האדם להוכיח בדרכי נועם ובדברים רכים⁸, ורק כשרואה שמנסה ולא מצליח לתקן את המקולקלים, לפחות יזדרז למנוע את הטובים שלא יתקלקלו מהם, ולכן התחיל לזרוז את שאר השבטים הסובבים אותם, שלא ילמדו מהם. גם נלמד

⁵. כלשון רבינו יונה (ברכות כב: מהר"ף. הובא בשמו גם בנפש החיים ב, יד) בשם הקדמונים 'כשתרצה לכוין פשוט גופך מעל נשמתך'.

⁶. בדרך חידוד יש לומר שגם אברהם נתכוין לזה בכופלו "עפר ואפר", האחד כלפי הקדוש ברוך הוא והשני ביחס לבני האדם. אלא שמה רבינו אמר כן במפורש כלפי בני האדם, ולכן אמרו "גדול מה שנאמר" שאף ששניהם נתכונו לדבר אחד, אבל משה אמרו במפורש. והנה בפסוק הנ"ל כתוב (שמות טו, ח) "ויאמר משה ואהרן אל כל בני ישראל... ונחננו מה כי תלינו עלינו. ויאמר משה בתת ה' לכם בערב בשר... ונחננו מה לא עלינו לתלונתכם". ולכאורה בשלמה מה שאמרו "ונחננו מה" בלשון רבים, מובן כיון ששניהם אמרו כן. אבל במה שסיים משה לבדו "ונחננו מה", קשה למה אמר בלשון רבים, וכיצד יכול להיות עניו ולדבר בשם אהרן אחיו. ובפשטות אפשר שלאחר שאהרן אמר זאת מעצמו, גם משה יכל לומר זאת בשמו.

אבל הפנים יפות תירץ שאברהם היה עניו כלפי בני אדם, אך משה נתכוין להיות עניו כלפי הקדוש ברוך הוא, [כלומר שאברהם אמר לקדוש ברוך הוא "ואנכי עפר ואפר" כלפי שאר בני אדם, ואילו משה ואהרן אמרו למתלוננים "ונחננו מה" כלפי הקדוש ברוך הוא, וכמשך דבריהם "לא עלינו לתלונתכם, כי על ה'"] וכיון שכלפיו כולם לא נחשבים למאומה, לכן יכל לומר כן גם בשם אהרן. ולפי זה חזרת הקשיא, למה אמרו 'גדול מה שנאמר במשה ואהרן יותר מאברהם', שמשמע שמעלת אברהם פחותה ממשה ואהרן, הרי הוא היה עניו גם כלפי הבריות שהיא מעלה גדולה יותר מלהיות עניו רק כלפי הקדוש ברוך הוא. ובפשטות הכוונה רק ש'הלשון' שאמרו משה ואהרן "ונחננו מה" שמשמעו שאינם שוים מאומה, הוא גדול יותר מ'הלשון' שאמר אברהם "ואנכי עפר ואפר" שמשמע שווה משהו. אבל לפי הנתבאר שבדקדוק הלשון 'גדול מה שנאמר' הכוונה בסוג ענוותנותם, שמה היה עניו גם כלפי הבריות, צריך לומר שדוקא בפעם השניה שמה אמר לבד, בזה נתכוין לומר רק כלפי שמים, ולכן כלל את אהרן עמו אף שאהרן לא אמר כן במפורש, כי כלפי מעלה כולם לא נחשבים. אבל מה שאמרו שניהם בתחילה "ונחננו מה", זה היה כלפי הבריות (העם המתלוננים), ולכן בזה הוצרכו שניהם לומר כן, כי לא שייך להיות עניו בשם חבירו. **ובזה** מדוקדק מאמרם "גדול מה שנאמר במשה ואהרן", ולא אמרו "גדול מה שנאמר במשה", כי על גדולת הענוה לומדים ממאמר משה ואהרן ביחד (בפעם הראשונה שאמרו "ונחננו מה" כלפי הבריות), ולא מהפעם השניה שאמר משה לבדו "ונחננו מה" (שאת זה אמר כלפי הקדוש ברוך הוא), שבוה באמת אינו גדול יותר מאברהם. (ולפי זה אינו ממש כדברי הפנים יפות, שלפי מה שנתבאר בתחילה נמצא שאברהם היה עניו כלפי הקדוש ברוך הוא ומשה היה עניו כלפי הבריות, ואילו הפנים יפות כתב שאברהם היה עניו כלפי הבריות. מה שאין כן לפי מה שנתבאר בתחילת דברינו שגם אברהם בכליולו "ואנכי עפר ואפר" נתכוין להיות עניו כלפי שניהם, אלא שמה ואהרן אמרו במפורש. ועדיין נראה שנתלקו בדבר ענוותנות של אברהם).

⁷. הרמב"ם (פירוש המשניות אבות ד, ד. הובא גם בחומת הלבבות שער בחינה ב, ה. ובראשית חכמה שער הענוה, ג ד'ה רענה) הביא "ראיתי בספר מספרי המדות, ששאלו את אחד החסידים: איזה יום השמח ביותר שעבר עליך מכל ימך? אמר: יום שנשעתי בספינה והיה מקומי במקום השפל ביותר בספינה בין תבילות הבגדים הבלויים, והיו בספינה סחורים ובעלי נכסים, והיה שם אדם בזוי ביותר שהשפילני מאוד והשתין עלי... אך באמת לא הצטערתי על מעשהו בשום פנים ולא התרגשתי ממנו כלום, ושמתתי שמחה גדולה על שהגעתי לכדי כך שלא מצער אותי הבזיון מאותו אדם פחות, ולא שמת לי לב אליו. ואין ספק שזו תכלית שפלות הרוח כדי להתרחק מן הגאון". הרי שהגיע למידת ההשתנות, עד שלא מרגיש כלל במה שמשבחים או מבזים אותו, ושניהם הוא אותו יחס בעבורו. (ועיין בדברים ח"ב יג, ה שתיקה על קבלת עלבון).

⁸. כמו שהרחבנו בכמה מקומות, כמו בדברים ח"א א, א' וטובה בלא בושח, ושם 'וטובה ברוך כבוד, ושם א, יא 'וטובה באהבה'. (וכן כתוב בקהלת ט, יז) "דברי חכמים בנחת ישמעון", וכן היה דרכו של אהרן הכהן לפייס בנחת רוח שני אנשים שרבו, עד שמצא מסילות בלבבם להשלים זה עם זה (כנספרי באבות דרבי נתן יב, א).

מזה שכשרואה שהחוטא אינו מקבל את התוכחה, לא ימנע משום כך להמשיך לומר בפניו את האמת, אלא יאמר זאת לשאר הסובבים, ואם ירצה – ישמע.

תשובה: דרך התוכחה והשכנוע המושך הוא לדבר בדברים רכים, אבל אם רואה שאין זה עוזר, מוכרח לפחות להודיע לרבים שלא יתקלקלו ושיתרחקו מהחוטא.

המנעות מקנאה ומחלוקת

שאלה: כיצד ניתן להשמט מקנאה ומחלוקת?

ה. במדבר טז, ט: "המעט מכם כי הבדיל אלקי ישראל אתכם מעדת ישראל... ולעמוד לפני העדה לשירתם. ויקרב אותך ואת כל אויך בני לוי אתך, ובקשתם גם כהונה". פירש רש"י "ולעמוד לפני העדה – לשיר על הדוכן. ויקרב אותך – לאותו שירות שהרחיק ממנו (את) שאר עדת ישראל". הרי שעדת קרח רצו להיות נשיאים ולקבל תפקידים חשובים יותר ממעמדם, אמר להם משה: הכירו במעלתכם היתירה על כלל ישראל שאינם משרתים לפני ה', ואילו אתם עומדים לפני ה' לשיר על הדוכן וכו', וממילא למה לכם להתלונן ולחפש אחר משרות חשובות יותר. למדנו מזה שעל האדם להכיר במעלת תפקידו בעולם הזה, לא יתבונן בפן השלילי ויאמר: הרי לאנשים אחרים יש מעלות גדולות יותר, האחד מוכשר ביותר, השני ממולח וזכרן, השלישי יכול לשבת וללמוד ברציפות זמן רב, וכן הלאה, אלא יסתכל היטב על מעלותיו, ויראה שישנם רבים שדרגתם נמוכה ממנו בכמה דברים, וממילא עליו לשמוח ולהכיר כיצד יוכל להתקדם ולגדול עם המעלות והתפקיד 'שלו'. [כעין מה שכתב הפלא יועץ בענין 'ניחום אבלים', שכל אדם שנמצא בצרה רחמנא ליצלן צריך להסתכל על הצרות הגדולות יותר שיש אצל אחרים, וממילא יכיר בטיב היותו, כך בענייננו, אם יסתכל על אחרים הגדולים ממנו וכו', לעולם ירגיש פחות ומסכן ויקנא ללא תועלת, אלא עליו להסתכל על הפחותים ממנו ולשמוח במעלותיו הרוחניות ולהתקדם עמהם כאמור].⁹

כך אמר להם משה: אין לכם לצפות ולקנאות לתפקידים אחרים של כהונה וכדומה, אלא תשמחו עם תפקידכם, ודעו להעריך זאת, ודוקא באופן הזה תגדלו בעבודת ה', וכעין מה שמשופר (דעת חכמה ומוסר מהגה"צ רבי ירוחם ממי"ח"ב עמ' קעג) על רבי נפתלי אמסטרדם זצ"ל שאמר פעם בפורים לרבו רבי ישראל סלנטר זצ"ל: אילו היו לי את המידות הטובות של רבינו, לבו של בעל יסוד ושורש העבודה, וראשו של בעל השאגת אריה, או הייתי יכול לעבוד את ה' יתברך כמו שצריך. השיבו רבי ישראל: נפתלי! בראש שלך, בלב שלך ובמידות שלך, כך תצמח ותעלה להיות עובד ה' באמת. אין צריך לחקות את הזולת במעשיו, לכל אחד יש מיוחדות וצריך לעבוד את ה' כפי יכולתו וכוחותיו המיוחדים לו.

לרפואת אשתי החשובה לאה בת רחל, נא להתפלל ולהתחזק במה שאפשר

⁹ אף שכתב באגרת הרמב"ן שלעולם יסתכל על השני שהוא יותר גדול ממנו, כי אפילו אם הוא חוטא, אבל הוא שוגג ואתה מזיד וכדומה, זה נאמר רק לענין שלא יתגאה על הבריות ויבין שיכול להיות שלשני יש נקודת נסיון גדולה ממנו והוא פחות ממנו, אבל לענין מה שצריך להשלים את עצמו, לא יקנא בגדולים ויכנס למשבר ח"ו בעבודת ה', אלא יסתכל 'גם' בצד הפחות של האחרים, כדי להבין עד כמה עליו לשמוח ולהתקדם במעלות שכן קיימים אצלו. (בפרט שמה שכתב הרמב"ן היינו לענין חוטא, שלא חושב את השני חוטא יותר ממנו, אבל כאן מדובר לענין מציאות כח התורה הסברה שיש לזולתו, ויש לעיין בה).

כמובן שמלבד ה'סיפוק' במה שזכה להגיע, צריך גם להיות תמיד עם 'שאיפה' להגיע לעוד ועוד (כמו שהרחבנו בבראשית ה'נדפס מחדש ג, ז' הבנת החסרון הרוחני' בענין 'סיפוק ושאיפה'), מכל מקום זה דוקא בריבוי תורה ומצוות בדברים שיכול להתקדם בהם, אבל בדברים שלא נוגעים אליו, אין לו להסתכל על אחרים ולומר: למה איני כמותם, אלא ידע את מאמר בן עזאי (יזמא לת.) 'בשמך יקראוך ובמקומך יושיבוך' (ובבראשית ה'נדפס מחדש כג, י' השתנות הבריאה לצורך קיום הגזירה' ועוד, הרחבנו בזה), וישמח במעלותיו ויפתחם כראוי לעבודת ה', ורק כך יצליח. וכיון שמכירים ויודעים שהתפקיד לכל אחד ניתן מה', שוב אין לקנאות באחרים: למה הוא כך והוא כך. וממילא גם אין לריב עמו. וזהו שהמשיך משה לומר להם (פסוק יא) "לכן אתה וכל עדתך הנועדים על ה' ואהרן מה הוא כי תלינו עליו", ופירש רש"י "לכן – בשביל כך, אתה וכל עדתך הנועדים אתך על ה', כי בשליחותו עשיתי לתת כהונה לאהרן, ולא לנו הוא המחלוקת הזאת". כשיודעים שכל התפקידים נועדו מה', שוב אין שום צער: למה אינני מישוהו אחר, אלא יודעים שההצלחה דוקא במצב שבו הוא נמצא.

תשובה: אחד הדרכים להשמט מקנאה ומחלוקת הוא על ידי שידע שלכל אחד נקבע תפקיד מסוים משמים, ועליו להעריך ולשמוח דוקא בתפקידו שלו.

הימנעות מלהיות צד במחלוקת

שאלה: מהי הדרך להתנחז כאשר מגסים לערב אדם במחלוקת?
ו. במדבר טז, יא: "לכן אתה וכל עדתך הנועדים על ה', ואהרן בזה הוא כי תלינו עליו". פירש רש"י "לכן – בשביל כך, 'אתה וכל עדתך הנועדים' אתך 'על השם', כי בשליחותו עשיתי לתת כהונה לאהרן, ולא לנו הוא המחלוקת הזו". וזהו גם מה שאמר בתחילה (פסוקים ז-ח) "ונחננו מה, כי תלינו עלינו... ונחננו מה, לא עלינו תלונותיכם, כי על השם", איננו באים לומר דעת עצמנו רק את רצון ה' בלבד. משה רבינו לרוב ענוותנותו, בכלל לא הרגיש את עצמו צד בנידון, ככתוב (לעיל יב, א) "והאיש משה עניו מאוד מכל האדם", ופירש רש"י "עניו – שפל וסבלן", לכן הוא לא החזיק את עצמו כצד במחלוקת, אלא בא רק לקיים את דבר ה' בלבד. וממילא מובן שגם כשכתוב (בפסוק ד) "וישמע משה ויפול על פניו", פירש רש"י "ויפול על פניו – מפני המחלוקת", הוא לא נפל מחמת שחלקו עליו וביזוהו וכדומה, אלא הרגיש כאדם מבחוזץ שאין הדבר נוגע לו כלל, רק נצטער על עצם המציאות שנוצר מחלוקת בעולם, שבכוחה לגרום הרס ואבדון לסובבים אותה.

בזה מובן מה ששינינו (אבות ה, יז) 'איזו היא מחלוקת שהיא לשם שמים? זו מחלוקת הלל ושמאי. ושאינה לשם שמים? זו מחלוקת קורח וכל עדתו'. ועמדו המפרשים בטעם שלגבי הלל ושמאי הוזכר את שני הצדדים שהיו במחלוקת – הלל ושמאי, ואילו לגבי קורח הוזכר רק הצד של קרח ולא של משה, ופירשו משום שבמחלוקת קרח, לא היה משה כלל צד בדבר. תשובה: כשהאדם יודע שחכל מסובב מה' יתברך, גם אם יערבוהו במחלוקת, לעולם הוא לא יהיה צד בה.

נא לסייע לעלון ב'נדרים פלוס' עבור 'שבט אחים' – רמות גולין' (שלוחה 3044) בקטגוריה 'עלון הפרשה המחכימה'

לענין הלכה

הערות מעשיות בהל' בית הכנסת

גליון 270

גליון זה מודפס לעורר לב המעיין בלבד ולא לסמוך עליו למעשה

ומקדשי תיראו

עם עליות ומורדות בתחלואה של ווירוס הקורונה ר"ל, עדיין זכותנו להמשיך להסתופף בבתי כנסיות ובתי מדרשות עומדת על כף המאזניים. ואצל אחינו רבבות אלפי בית ישראל בהרבה מקומות בחו"ל, שערי בתי כנסיות עדיין סגורים.

ידוע מדברי רבותינו, שמדרכי תיקון המעשים הוא שלא כדאי לחפש לעשות שינויים גדולים, ויותר טוב יתיקונים קטנים שיוכלו לעמוד בזה (כגון עוד פתיחת חבורה על הנושא של דיני קדושת בית הכנסת, עוד חברותא, ומצוי שאפילו במילה אחת או רמז קטן יכול לגרום השתלשלות של חיזוק גדול במורא מקדש).^א ולב יודע מרת נפש במה יש להתחזק.

דברי החיי אדם על דברים בטלים בביהכ"נ

כתב החיי אדם (הלכות בית הכנסת כלל יז סעי' ה) "אף שמצוה גדולה להתפלל בבית הכנסת, אם יהיה נכשל שם על ידי חברים רעים בדברים בטלים וליצנות, וכיוצא בו (אשר מאד הפליג הזוהר הקדוש בעונש הזה, וזה לשונו פרשת תרומה: "מאן דאישתעי בבי כנישתא מילין דחול ווי ליה דאחזי פרודא, ווי ליה דגרע מהימנותא ווי ליה דלית ליה חולקא באלקא דישראל, דאחזי דהא לית אלקא ולא אשתכח תמן, ולא דחיל מיניה, ואנהיג קלנא בתקונא עילאה דלעילא" עכ"ל), או שלא יוכל לשמוע שם קריאת ספר תורה תפילת הש"ץ, מוטב שיתפלל בביתו בעשרה עכ"ל.

אכילה ושתייה ללומדים בבית המדרש במשך היום

איתא בשו"ע (סי קנא סעי' א) בתי כנסיות ובתי מדרשות אין נוהגין בהם קלות ראש כגון שחוק והתול ושיחה בטילה, אין אוכלין ושותים בהם. ותלמידי חכמים ותלמידיהם מותרים לאכול ולשתות בהם מדוחק.

ווי"א שלת"ח בבית המדרש אף שלא מדוחק שרי (רמ"א).

וכתב המשנה ברורה (שם ס"ק ח) דאף דקדושת בית המדרש חמורה יותר מבית הכנסת, סבירא ליה דלענין חכמים ותלמידיהם שלומדים שם בקביעות התיירו להם אפילו שלא מדוחק, משום דבית המדרש הוא ביתו, ולא דוקא אכילה ושתייה, והוא הדין לכל תלמידיהם שרי. עוד כתב (בס"ק ט) עי' בלבוש ובי"ח שמצדדים כן לדינא, וכן נראה שאין להחמיר לאנשים שלומדים שם כל היום עכ"ל המשנה ברורה.

ת"ח לעשות קפנדריא: אכן כתב במ"ב (שם ס"ק ה) שלת"ח לעשות קפנדריא או ליכנס בחמה מפני החמה ובגשמים מפני הגשמים אסור, [וכל שכן שחוק והתול ושיחה בטילה, אסורים, דאטו תלמיד חכם אינו מוזהר על מורא מקדש]. עכ"ל

אדם שעוסק בתורה בקביעות בבית המדרש: לשון השו"ע 'תלמידי חכמים' הוא לאו דוקא, ואפילו יודע ללמוד מעט או בעל תשובה שמתחיל ללמוד מותר לאכול או לשתות שם אם לומד שם כל היום, ולבני ספרד מותר בשעת הדחק (משכן דוד

שם ועי' קנא סעי' א ומ"ב ס"ק ו), ולדעת המחבר מפני דוחק המקום לדעת המג"א מפני ביטול תורה, ולדעת הרמ"א כביתא שויא רחמנא ואפילו שאין בזה ביטול תורה מפני שזה ביתו של הת"ח (משכן דוד).

אם גר סמוך לבית הכנסת: אין צריך לילך לביתו, אבל אם יש חדר סמוך יאכל שם (משכן דוד עמי' מג בשם הגר"נ קרליץ זצ"ל), מ"מ הכל לפי הענין דאם יש בזה ביטול תורה, מותר, אבל ללכת לביתו א"צ אפילו קרוב, שעצם היציאה גורמת לביטול תורה, ולא המרחק מבית הכנסת לביתו (שם).

קבוע ללמוד רוב שעות היום: אדם שתורתו אומנתו ויושב ולומד רוב היום (שם מהגר"נ קרליץ זצ"ל), ואפילו לומד בכמה מקומות דכיון שיש לו קביעות לרוב היום ללמוד מה לי עושה כן במקום אחד או בכמה מקומות (משכן דוד).

קובע עיתים לתורה: זמן מועט אפילו בקביעות, אסור לאכול ולשתות (שם). [עי' להלן בשיעור דף היומי וכו'].

קביעות מועילה רק באותו מקום שלמד: אבל אם הוא קובע במקום אחד רוב היום ובמקום אחר הוא קובע דרך עראי אינו קבוע לגבי המקום השני (משכן דוד בשם הגר"נ קרליץ זצ"ל שם): [ואין אומרים שכל בית הכנסת בעולם נהפכים לבתי תלמידי חכמים שמותרים לאכול, לשתות ולישון שם, אלא כדי שיחא כביתו צריך להיות קבוע ללמוד שם, עכ"ל חלק מהיום בקביעות].

ולכן אלו שלומדים בכלל וקודם לימודם אוכלים בבית המדרש אחר אין לעשות כן (משכן דוד שם ע"פ דברי הגר"נ קרליץ זצ"ל שם).

ימי שישי ושבת בבית המדרש אחר: אם לומד רוב הזמן בבית המדרש אחד וביום שישי ושבת בבית המדרש אחר, או בכלל ערב - יש לו קביעות לשניהם. וכן אם יש לו שיעור קבוע בעיר אחרת יש לו קביעות לאותו זמן לאותו מקום (הגר"נ קרליץ זצ"ל שם).

אם רוב היום לומד בבית הכנסת אין זה נחשב לקביעות, ולכן אלו ששוהים מחוץ לביתם כגון בנופש, או

^א מכיון שיש חדר סמוך לבית הכנסת ואין בזה ביטול תורה למה נתייר לאכול בבית הכנסת, ולא מיבעי לדעת המחבר שרק מדוחק התייר, אלא אפילו לדעת הרמ"א שמותר אפילו שלא מדוחק וכמ"כ במ"ב ס"ק ה ושער הציון ס"ק יא. ה"מ כשיש צורך לכך כגון להכנס בחמה מפני החמה ובגשמים מפני הגשמים, ואפילו שיש בזה קצת גנאי, אבל כשאין צורך לכך למה שיהי' מותר.

^ב פרישה ס"ק ג במהלך השני בדעת הטור וכן הורה הגר"נ קרליץ זצ"ל, וכתב דכן יש לדייק מהחיי אדם (כלל י"ז י"ד וז"ל אותם האנשים הלומדים שם בקביעות עכ"ל משמע מי שלומד במקום מסויים, וכן משמע בערוך השולחן שם סעי' ב, וכן מנבאר בשדה חמד ח"ה אסיפת דינים מערכת בית הכנסת אות מ' (דף 241) וז"ל ופשוט דלאו שמא קגרים דכל הנקרא בשם בית המדרש מותר לאכול בו שלא מדוחק דלא אזלינן בתר שמא, אלא בית המדרש הוא מקום קבוע לעסוק בתורה כל היום ולכן מוטב שיאכלו וישתו בו לא יצטרכו לבטל התמיד כדי לילך למקום אחר לאכול כי התורה לא ניתנה למלאכי השרת וכיו עכ"ל, הרי שביאר שצריך לעסוק שם כל היום. ובישיבות שיש כמה בתי מדרשים אפ"ל דכל בתי מדרש של מדרש, נקראים כבית המדרש שהוא לומד וצ"ע. ויש שדייקו מהמשנה ברורה הני"ל שאף לת"ח אסור לעשות קפנדריא בית המדרש או ליכנס בחמה מפני החמה או גשמים, אפילו שלומד כל היום, ואין אומרים שכל בית הכנסת בעולם מותר להשתמש בו לצרכיו ויש לדחות דשם לא הוה צורך הלימוד רק חשש בזיון.

^ג שהרי יש לו קביעות לאותו מקום, ומה לי שזה בעיר אחרת, ולא גרע במה שמבואר לעיל דמותר (שם).

^א כגון אם חברו מבקש ממנו פלאפון, לסמן לו להשתמש בחוץ. וכמו שמתו בשם בעל לב אליהו זצ"ל שכמו שבעניינים גשמיים יש מהלה מדבק והידיקים, כמו כן בעניינים רוחניים, כל חיזוק ולהפך כל רפיון עלול לדבק [חז"ל קוראים את זה איסור חילול השם כשאחרים לומדים ממנו להקל או לזלזל (רש"י יומא פו), ומאידך קידוש השם כשמחזק אחרים להתרחק מחטא (ע' ברכות דף כ)]. וע' במשך חכמה פ' וילך לא: כט, דחילול השם הוא עבירה שבין אדם לחבירו, שאצל אחרים מתחיל כבודו ונעשה כבודו כחולין חלילה, והוא מחטא אחרים בזה, ע"ש ומטעם זה אין יום הכיפורים מכפר כיון שעל ידו החטיא אחרים. (חזן מבשעת נעילה ע' שם).

אצל חולה, יש להימנע מלאכול ולשתות בבית הכנסת או בבית המדרש (שם בשם הגר"נ קרליץ זצ"ל).

והרגיל להגיע לבית המדרש בשעה מאוחרת לאחר לימוד בביתו, אין לאכול בבית המדרש, וכל שכן אם אינו מנצל הרבה מזמני היום בלימוד. [ועי' להלן בענין העזרת נשים].

וכן בנין הזמנים: אם אינו לומד כל היום אין לאכול בבית המדרש.

מקום נופש: אלו היוצאים לנופש לשבוע או שבועיים וקובעים לימודם בבית מדרש מסוים לרוב היום כגון בני הישיבות בארץ ישראל שיוצאים לנופש המכונה 'קעמפי', או בחו"ל שיוצאים לנופש בהרים יש להם דין קביעות באותו בית המדרש, ואפילו אם נוסעים ליום אחד (משכן דוד עמ' מד בשם הגר"נ קרליץ זצ"ל).

מותר לאכול ולשתות לצורך מצוה: יש מקומות שנהגים להקל לאכול ולשתות לצורך מצוה, כגון לתת שתיה ומזונות כשלומדים בצוותא שיעור דף היומי או משניות או עין יעקב וכ"ש שזה שיעור עיון, או בליל שבועות והושענה רבה (ועי' משכן דוד עמ' מה ע"פ ברכי יוסף סי' קנא ב' וכן איש חי פ' ויקרא שנה ראשונה ב' וכפ החיים אות ט' ועי' ביה"ל סעי' ב ד"ה ואין אוכלין). ויש הרבה מקומות שמקפידים לאכול רק בחוץ (ועי' בבה"ל שם שדחק להתיר לשתות מים לצמא למי שלומד שלא בקביעות).

לאכול כשלא מסייע הלימוד: אחד האוכל ארוחת צהרים בבית המדרש, ויכול לאכול במקום אחר רק מתעצל בדבר (ואינו מסייע לו בלימודו לאכול בבית המדרש), אין לעשות כן (ועי' במשכן דוד דכתב דמשמעות הפוסקים דאין היתר לאכול בבית המדרש אם זה לא מסייע ללימוד).

אכילה ושינה בעזרת נשים

איתא בשו"ע (סי' קנד סעי' א) רחבה של עיר, אע"פ שמתפללין בה בתעניות אין בה משום קדושה, מפני שהיא עראי. וכן בתים וחצירות שמתקבצין בהם להתפלל באקראי אין בהם שום קדושה.

וכתב המשנה ברורה (שם סי' ק"ג) ועזרות שלנו לא עדיפי מבתיים וחצרות, שאינן מתפללים בהם אלא כשהן נדחקים, מכל מקום אפשר לומר, הואיל ומתפללים שם תדיר כל זמן שהם נדחקים, אע"פ שהוא אקראי לגבי זה המתפלל, המקום נעשה קבע לצללים (מהרי"ט). **ובעירות גדולות שהדרך להתפלל שם בעזרה בקביעות, פשוט דכל קדושת בית הכנסת עליו עכ"ד המ"ב.**

ובזמנינו בהרבה מקומות, וישיבות עם ריבוי הלומדים כ"י, לכאורה כל מקום שלומדים או מתפללים בקביעות יש דין בית המדרש עליו [ואסור לאכול ולמשון שם אלא לתי"ח שלומד שם בקביעות וכנ"ל].

ועי' בחכמת אדם (כלל פו סעי' טו) שאין בעזרת נשים קדושה כלל (אך לכאורה מיירי במקום שאין לומדים ומתפללים בקביעות רק הנשים). **ובפמ"ג** (קנא א"א סי' ק"א) משמע שיש בה קדושה. ובענין זה כתב בשו"ת שואל ומשיב (מהדו"ק ח"ב סי' כב) שבעזרת נשים יש קדושת בית הכנסת, כי אף הנשים חייבות בתפילה, ולפיכך מותר להפוך בית הכנסת לעזרת נשים, ואין בזה משום הורדה לקדושה.

ועי' בשו"ת רבבות אפרים (ח"א סי' קכ) שהאריך בזה, והביא שהורה ראש ישיבת עץ חיים הגרש"ז זלזניק זצ"ל בעת צרה בשנת תרצ"ו (שלמדו במקום בבהמ"ד אחר) שיש לאכול בבית המדרש במקום הלימוד, ולא בעזרת נשים כיון שגם שם יש קדושה ולא הוא המקום הלימוד.

והרבה מקומות נהגו לערוך קידושים בעזרת נשים כשאין מקום אחר, וכן נהגו בבית המדרש תפארת בחורים אצל הגר"ש אלישיב זצ"ל (הרמ"ד לוי' שליט"א). ולכאורה זה רק במקום שאין לומדים ומתפללים בקביעות, (ועי' בבה"ל דאף בארץ ישראל מדינתא מהני תנאי (אכן עי' בחוט שני (או"ח ח"א עמ' רמח). וראה בהע"ה).

ה עוד בענין עשיית תנאי על בית המדרש

מדברי הגר"מ רובין שליט"א לפני שהתחלנו לבנות את בנין בית מדרשנו עסקנו רבות בבירור הלכות בנין וקדושת בית הכנסת, ושאלתי קמיה הגר"ח קניבסקי שליט"א כמה שאלות בעניינים אלו, ובתוכם האם לעשות תנאי קודם תחילת בנין בית הכנסת, וכתב לי שכשאהיה בבני ברק שאכנס אליו, ואמר לי שמן הנכון לעשות תנאי, ושאלתי קמיה הרי שאז מפסידים את ענין קדושת בית הכנסת, שהרי בית כנסת שנבנה על תנאי קדושתו קלישא טפי מבית כנסת שלא עשו בו תנאי, ואמר לי שלמרות זאת כן יבנו לעשות, ונכנסתי

וי"א שזה טפל לבית המדרש: ובעזרת נשים רגיל שאין לומדים שם כל היום, עי' באשל אברהם (בוטשאטש) סי' קנא סעי' י בז"ל דכל מה שנהוג להיתר בבית המדרש הקי' גופיה אכילה ושינה וכדו', כל שכן שמותר ממילא בשל נשים וכו' כי ממילא רק טפל לאנשים" ואם מותר בבית המדרש אכילה ושינה הי"נ מותר בעזרת נשים. וכן הורה הגר"נ קרליץ זצ"ל משכן דוד עמ' קו (ולכן אם לומד בקביעות בבית המדרש שמדינתא מותר לאכול שם, מותר לאכול בעזרת נשים של אותו בית המדרש, אע"ג דאינו לומד באותו בית המדרש בקביעות).

קפנדריא בעזרת נשים: והגר"מ פיינשטיין זצ"ל (רבבות אפרים שם) הגר"ש אלישיב זצ"ל הגר"נ קרליץ זצ"ל (מהגר"י שוב שליט"א) הורו לא לעשות קפנדריא בעזרת נשים (דיש בזה קדושת בית הכנסת), מאידך בשו"ת ציצן אליעזר וכן הורה בעל המשנה הלכות (הגר"י שוב שליט"א) שמותר.

הרחבה לפני הכותל המערבי: דינה כבית הכנסת לכל דבר, לכן יזהר לא לנהוג בה קלות ראש כגון לשוח שיחה בטילה ושחוק וקלות ראש ולטייל שם, ואכילה ושינה, ולכן ביאר-צייט או כשעולה חתן בר מצוה לתורה, או ברית ראוי לתת את המזונות והיי"ש מחוץ לרחבה (משכן דוד).

דיני שינה

בית הכנסת אין ישנים אפילו שינת עראי, אבל תלמידי חכמים מותרים לישון אפילו שינת קבע (מ"ב סי"ק ו סי"ק טו), ואפילו לדעת המחבר שסובר שהתירו אכילה ושינה מדוחק, י"ל ששינה תמיד זה דוחק שאין אפטרופוס לשינה ואין זה ביד האדם, וכן משמע בכף החיים אות ל' שזה דגם לדעת המחבר, וכתב הערוך השולחן סעי' ו 'אין ישנים בבית הכנסת אפילו שינת עראי, אבל בבית המדרש מותר למי שלומד שם עכ"ל.

עוד בענין קפנדריא

לומר פסוק: י"א דאם נכנס לבית הכנסת על מנת לקצר דרכו, מותר לו לקצר דרכו אם יקרא שם מעט או ישנה'. וי"א שלא מהני לומר פסוק' (ראה בהע"ה).

ערב ראש חודש כערב ראש השנה

כתב המשנה ברורה (סי' תיו ס"ק ד) כתבו הספרים, דאף מי שאינו מתענה, מכל מקום יראה לעשות תשובה ביום זה ולתקן את אשר עינת בכל החדש, מאחר שהוא יום אחרון של כל החדש, כמו ערב ראש השנה מכל השנה, ואז בודאי יהיה לו יום החדש זמן כפרה לכל תולדותיו. (מ"ב שם).

דברי המהרש"א - על מעלת תפילת ראש חודש

עי' בדברי הזוהר (ח"ג קיד, ב) דבראש חודש יש רצון עליון לקרב הגאולה. וז"ל המהרש"א (ב"מ פה): על המעשה באלהיו הנביא שהלך לקברי האבות ברי"ח, יומא חד ריש ירחא הוה י"כי זה היום אשר בו חידוש הלבנה הוא רמוז על התחדש מלכות ישראל לעתיד ויום מוכן להתפלל עדי"ז כמאמר נוסחו וללבנה אמר שתתחדש עטרת תפארת לעמוסי בטן שהם עתידים להתחדש כמותה כו' והוא שאמר דאי תקפי היום בראש חודש ברחמי הווי מיתתי ליה למשיח כו'. עכ"ל.

לתרומות הערות והארות - 08-928-5647

(מ. הרסקין מודיעין עילית)

ניתן לקבל הגיליון במייל: g089285647@gmail.com

וכן הגיליון 'ללמוד ולקיים' על סדר הדף היומי

דעל ידי כך מונעים רבים מלעבור על איסורים וכגון אם מישוהו יאכל בבית הכנסת וכו', ואמר לי שגם בבית הכנסת "לדרמן" עשו תנאי, וכמדומה שאמר זאת בשם אביו בעל הקהלות יעקב זצ"ל.

¹ עי' בבה"ל סי' קנא ד"ה לעשותו (ד"ך) ועי' בארוחת חיים (הל בית הכנסת אות יא) והכל בו (סי' יז) שמבואר שמותר אם אומר פסוק. והבן איש חי (שנה א' פ' ו) ויקרא אות ט' ביאר את דעת מתירם, שכיון שאומר פסוק, נחשב הדבר כמו שנכנס לבית הכנסת לדבר מצוה.

² האור שמח (פ"א מהל' תפלה הי"ג) וכן הביא בס' צדקה ומשפט (פ' יב העי' לו) הערת הגרש"ז אויערבך זצ"ל, כמו דברי אור שמח, ועי"ע בה"ל (ד"ה לקצר) שכתב דמשמע מהרמב"ם שכתב דלצורך מצוה מותר לעשות קפנדריא, מ"מ אם המצוה אפשר לעשות בלא לעבור דרך בית הכנסת אסור, אם כן הי"ה הכא אין כאן צורך מצוה שיתחייב לעשותו בבית הכנסת. ועוד כתב בשער הציון (שם סי' ק"ב), משמע דאין היתר זה של אמירת פסוק מועיל אלא באופן שאין עצה אחרת לדבר [ויש לעיין דיכול להקיף מסביב]. וכן עי' בשו"ת אז נדברו (ח"ט סי' טא). וכן עי' סי' חוט שני (או"ח ח"א עמ' רמט) דכתב שצ"ע דהא מפני החמה ומפני הגשמים לא מהני להכנס לבית הכנסת מה שקורא ושונה שם, ואם כן מנא דלענין קפנדריא מותר.

³ עי' בגמ' י"ב דף פה: אליהו הוה שכ"ח במתיבתא דרבי, וימא חד ריש ירחא הוה נגה ליה, ולא אתא א"ל מיי"ט נגה ליה למר אמר ליה דאדוקימנא לאברהם ומשינא ידיה ומצלי ומגנינא ליה וכן ליצחק וכן לעקב, ולאוקימניהו בהדי הדדי סברי דכפי רחמי ומייתי ליה למשיח בלא זמניה.

אבי שיטת הפלפול

קווים לדמותו ותורתו של אחד המיוחד מקדמוני האחרונים

אבי הישיבות של פולין

רבינו **יעקב פולק** זי"ע

ראש הישיבה הגדולה בקרקא, בעל שיטת 'החילוקים', רביה דרביה דהרמ"א
לרגל יום היא"צ כ"ג סיון

טמיר ונעלם

רבים הם אנשי השם בעמנו אשר רשמו דפי הוד בספר תולדותיו עתיר הפרקים. ענקי רוח וכבירי מעש קמו בכל דור ופעלו איש איש בדרכו לנפחת רוח חיים בגחלת התורה והיהדות, ובזכותם שרד עמנו את תלאות הגלות כשלוחות הברית עדיין בחיקו. על אישים רבים נוכל להצביע ולומר כי אלמלא הם, נשתכחה תורה מארצם ולעתים אף מעבר לכך.

בדרך כלל קיימת התאמה בין מידת פעולתו של אותו גדול להיקף פרסומו וצריבת זכרונו בלב האומה. יוצאת מכלל זה היא דמותו המופלאה של רבינו יעקב פולק זצ"ל בעל 'החילוקים', אשר חרף גדולתו בדורו שהיה "שמעו הולך בכל המדינות ראש הגולה" (שו"ת זרע אנשים), "שמו הולך מסוף העולם ועד סופו" (ספר צמח דוד), וחרף השפעתו העצומה לדורות, בנקוף השנים נסתרה אישיותו בין הערפילים, עד שכיום רבים מחובשי בהמ"ד אינם מכירים את שמו ופעלו.

לא זו בלבד, אף שיטתו בלימוד התורה המכונה "שיטת החילוקים" או "שיטת הפלפול", שהיתה מהפכנית בדורו והבעירה רוח חדשה של חשקת התורה בכל שדרות יהודי פולין, אין מהותה ידוע ונהיר לנו. תרמה לכך גם העובדה שהוא לא הניח אחריו חיבור או כתבים כלשהם.

במאמר זה ננסה להציע בפני הלומדים סקירה על אישיותו, ובייחוד אודות המהפך התורני שחולל ביהדות פולין, בבחינת "מכי אתא רב לבבל", את פירותיו אנו אוכלים עד היום. את הידיעות שאבנו מספרים ומקורות שונים, ובפרט מהמאמר המקיף אודותיו שפרסם הרב אשר זיו בקובץ הדרום (נג).

בין ראשונים לאחרונים

התקופה בה חי ופעל מהרי"פ היא מה שאנו מכנים מעבר בין תקופת ה'ראשונים' ל'אחרונים'. כידוע, קשה למתוח קו גבול ברור בין התקופות, ובכל אופן מקובל להציב את גירוש ספרד שאירע בשנת רנ"ב (כאשר דורשי רשומות נתנו בו סימן: מזר"ה ישראל יקבצנו) כנקודת מעבר.

יש להבין כי החלוקה בין תקופת הראשונים לאחרונים אינה ענין מלאכותי כקוי אורך ורוחב על מפת העולם. יש כאן תהליך היסטורי אמיתי בעולם היהודי שהתחולל הן בארצות ספרד והן בגלילות

אשכנז וצרפת. הלא ציר ההיסטוריה היהודי (כמו זה הכללי) בנוי מצירוף של גלים העולים ויורדים כשכל אחד מפנה מקום לגל הבא; הוי אומר, בכל צמיחה של מרכז תורני ורוחני וכיו"ב, הדברים מתחילים בתנועת נביטה, לאחר מכן באה ההתפתחות, הצמיחה המהירה ושנות השיא, ושוב מגיעות הדעיכה והשפל. כך היה בשנות ישראל הקדומות כבית ראשון ובית שני, תמיד היתה גאות ולאחר מכן שפל. לרוב, הצמיחה של הכח הבא מגיעה במקום אחר על פני הארץ. כך ארע גם בתקופת התנאים כאשר לאחר שנות הפריחה והגובה של תורת ארץ ישראל, באו שנים קשות של התדלדלות ופיזור (מחמת הרדיפות והתלאות), ואז קמו האמוראים שהעמידו תורה בבבל, ולאחר מכן קם מוסד הגאונים והיה למרכז התורה, ואז שקעה שמשה של התורה בבבל, וזרחת שוב באירופה במרכזי התורה שבצפון אפריקה, גרמניה, צרפת פרובנס וספרד, בכל אחד בנפרד.

תקופת הראשונים נמתחת עד למצב בו המאורות בבתי המדרש המרכזיים, חדלו מלהפיץ אורם. אם זה בגרמניה כאשר הרדיפות והפרעות הלכו ותכפו עד שנתדלדל לחלוטין עולם התורה שייסדו בעלי התוספות. אם זה בספרד כאשר תור הזהב התעמעם והלך, והכוחות הזרים מבחוץ ומבפנים הלכו והשתלטו, ובסופו של תהליך ארע הגירוש הגדול אשר סתם את הגולל על עצם היישוב היהודי במדינה זו.

נדודי התורה מארץ לארץ

לאחר שבאותן שנים גרמניה חדלה מלהיות המרכז היהודי הגדול, קמה לה ארץ חדשה, היא פולין, שנועדה מן השמים להיות אושפיזין ליהדות ומגדלור של תורה ויראה במשך מאות שנים עד לחורבן יהדות אירופה בימי השואה. הא לנו לשוננו של מרן החזו"א (אגרות סי' קעז) על מצבה של פולין ערב החורבן (וזאת למרות הירידה הרוחנית שחוותה כתוצאה מההשכלה וכו'):

"כי ארץ פולין אשר הישיבות קבועות בה והחסיד החפץ חיים שליט"א שוכן בה, ושאר גדולי התורה והוראה דינה כארץ ישראל, ושאר מדינות כחול"ל, וכבר הפליגו ביציאה מארץ לחו"ל". [וכפי הנראה פולין כוללת את ארצות מזרח אירופה הסמוכות לה כרוסיה הלבנה אוקריינה ליטא וכו'].

דורשי רשומות אמרו כי שמה של הארץ – פולין, לאמור: 'פה לין' – מורה על ייעודה להעניק קורת גג ומנוח ליהודים הנרדפים והסחופים שנמלטו אליה מארצות הפרעות והדמים. נמצינו אומרים שניתן למתוח קו בין הראשונים והאחרונים בהקבלה למעבר מרכזי התורה מגרמניה לפולין.

רבינו יעקב פולק היה זה שנבחר להיות הדמות המרכזית בקימומו של מרכז תורה חדש בארץ זו אשר עתיד להזהיר לדורות.

מקומות גידולו ולימודו

אף שכפי הנראה נולד רבי יעקב בפולין, כפי שמורה שם משפחתו 'פולק', גלה למקום תורה וקנה לקח וחכמה בישיבת נירנברג שבגרמניה אצל רבי יעקב מרגליות זצ"ל בעל סדר הגט. אצלו השתלם בלימוד התורה בדרך החריפות ועל פי הפלפולים המורכבים אשר היו נקראים "נירנברגר", "אויסברגר" "רגנשבורגר" ועוד, על שם הערים בהן נמצאו הישיבות שפיתחו ופרסמו דרך לימוד זו. הוא עצמו הוסיף לפתח ולשכלל שיטת לימוד זו והביא אותה לפולין.

מאוחר יותר שימש ברבנות בעיר פראג, ובשנת רנ"ב (היא שנת גירוש ספרד) עזב את העיר, התיישב בקרקא ונתמנה לרב וראש ישיבה. הרקע לעזיבתו את הרבנות בפראג היה מחלוקת קשה שנתגלעה בינו ובין רבנים חשובים סביב הוראה שנתן לקטנה שנישאה, למאן. ועוד ידובר בנושא זה להלן.

"וכידוע שכאשר באו לפולין הגה"ק רבי יעקב פולק והר"ר העשיל שייסדו את שיטת החילוקים והפלפולים הביאו עמם רוח חיים וטהרה לכל יהדות פולין אשר לא ידעו כמעט מהו יהודי ולא ידעו אפילו מייסודות היהדות כלל, ובכח קדושת תורתם החיו את כל היהודים שם, ושמעתי מפ"ק אאמו"ר זי"ע שבקרא בתקופה שקודם התמנות הג"ר יעקב פולק לרב שם, לא היו סעודות נישואין ללא ריקודי תערובות רח"ל, וכמעט שלא ידעו כלל האיסור בזה, ור"י פולק בהיותו מרא דאתרא אסר את התערובות וגזר קנסות כספיים כבדים על המפירים איסור זה (בכח שהיה לו מהממשלה בתוקף היותו רב). בתחונה הראשונה שהתקיימה אח"כ הופסקו לגמרי ריקודי התערובות והיתה התמרמרות גדולה על הרב, אותו לילה ניגשה אחת מהמחותנות אל חלוננו של בית הרב וצעקה עליו: 'שהקב"ה יפר את שמחותיך על שהפרתם את שמחת בני', מזה נראה עד היכן נתדרדר אז מצב בני" בפולין, עאכ"כ מעסק התורה לא ידעו מאומה".

במענה לתמיהת יהודי אחד האם שייך להקים את עולם התורה בנוסח ישיבות ליטא עם הנוער האמריקאי, ר' ראובן גרוזובסקי זצ"ל ענה בהחלטיות: "כשרבי יעקב פולק בעל החילוקים הגיע לפולין, היה מצב העם והנוער שם ירוד ופחות מהמצב כיום באמריקה, והרי כל עולם התורה והיהדות קם בשנות הגלות בפולין". (ישורון כרך כא).

העיר קראקא

תור הזהב של פולין

החל מתקופתו של רבי יעקב נפתחה תקופת פריחה עצומה של יהדות פולין, כשנהפכה למרכז תורה אדיר, כאשר לימוד התורה חדר אל כל שדרות העם, ונבנו בתי מדרש כבירים שהצמיחו מתוכם את כל שלטי הגבורים, אנשי השם אשר מעולם, הפוסקים המפורסמים שעליהם כל בית ישראל נשען, הרמ"א, מהרש"ל, מהרש"א, ב"ח, ט"ז וכו', ואטו כי הוכלא ניזיל ונית.

את המהפך חולל רבי יעקב ע"י ישיבתו הרמה שהרביצה בתלמידיה רעננות מלהיבה בצורת לימוד התורה, והחדירה את שיטת הפלפול וההתעמקות בין הלומדים. ואחריו המשיכו תלמידיו, ובפרט מהר"ר שכנא בישיבת לובלין.

וכה אמר האדמו"ר מקלויזנבורג (ראה לעיל): "ובכח פלפוליהם בתורה החזירו הר"י פולק והר"ר העשיל זי"ע העטרה ליושנה, כי כולם ראו וטעמו ממתיקות התורה ואורו עיניהם וכח התורה נתגבר יותר ויותר".

והנה תיאור התוצאות הכבירות שניכרו בשטח בדורות שלאחר מכן:

מצב היהדות בפולין ערב הגעתו

אודות המצב העגום של יהדות פולין אנו למדים מספר אור זרוע (הל' ש"צ סי' יג) בתשובת ר' אליעזר מביהם לר' יהודה החסיד:

"הנה ברוב מקומות שבפולין ורוסיא ואונגריין שאין שם לומדי תורה מתוך דוחקם. ושוכרים להם אדם מבין מאשר ימצאו והוא להם שליח צבור ומורה צדק ומלמד ביניהם ומבטיחים אותו על כל אלה ומשתבטלם לא יספיק שכרם למחייתם וירדו מחומתם וישארו בלי תורה ובלא תפלה ובלא מורה צדק ואף אם תשוב בך דואג אני פן נשמעו שם דבריך הראשונים ויבוא לידי קלקול".

ובקצרה הפטיר מהר"י ברונא (בתשו' סי' נה): "תשובה זו שלחתי לקרקוב ואע"פ שיש בידי לצדד צדדין להתיר, לא מלאני לבי להקל לצרף הטעמים כאשר כתבתי בתשובתי הארוכה, לפי שאינם בני תורה".

על המצב הרוחני העגום של יהדות פולין ערב הגעתו של רבי יעקב, דרש האדמו"ר מקלויזנבורג בעל הדברי יציב זצ"ל (נדפסו דבריו בחוברת ישראל סבא גליון נה עמ' תקמו):

היש"ר מקנדיאה מעיד על יהודי פולין של הדור השני אחרי ר' יעקב: "שאינן חשקם רק בתלמוד ופוסקים... ואם יוליד איש מאה, ירצה שיהיו כולם תלמודיים".

בפתיחה לספרו 'יון מצולה' כותב ר' נתן נטע הנובר: "המפורסמות אינן צריכות ראייה, שלא היה כ"כ הרבה תורה בכל תפוצות ישראל כמו במדינת פולין. כמעט שלא היה בית בכל מדינת פולין שלא היו לומדים בו תורה, או בעל הבית בעצמו היה למדן, או בנו או חתנו היו לומדים או בחור אחד מאוכלי שלחנו. ולפעמים היו כולם יחד בבית אחד... ולא היו שלשה יושבים בסעודה שלא היו ביניהם דברי תורה, כי הכל היו מפלפלים בהלכה או במדרשים תמוהים כל זמן האכילה".

פשט ופלפול - הייכוננו יחדיו?

במושכל ראשון, וכפי שנראה לרוב לעינינו, קשה למצוא חיבור איתן בין בעלי פלפול וחיידוד ובין בעלי הלכה ופסק. והנה זה פלא, כי רבי יעקב פולק שהוא אבי הפלפול והחיידוד, היה בעצמו פוסק גדול בדורו ואף מכל הצדדים הוא מוקף בבעלי הלכה מובהקים, אם זה רבו ר' יעקב מרגליות בעל סדר הגט, ואם זה תלמידיו ותלמידי תלמידיו שהם גדולי פולין, עליהם העיד בשו"ת משאת בנימין "וכל רבותינו גדולי הדור כולם תלמידי הגאון הנזכר", שאין לנו בעלי הלכה ופסיקה כמותם, עד לרבינו הרמ"א שהוא מבית מדרשו.

אין זאת אלא [ודבר פשוט הוא] ששיטת הפלפול באה כתוספת ללימוד הפשט וצורתא דשמעתא הדק היטב, עם דברי הפוסקים. זמן העניין לציין שבמקומות התורה באשכנז בהם נהגו ללמוד בפלפול וחיידוד, היו קבועים שני זמנים מיוחדים בשנה, הם נקראו 'זמן הפירוש' ו'זמן התוספות' (עי' שו"ת מהר"י וייל סי' קסד, ושו"ת מהר"ק סי' קסט), בחצי הראשון של השנה למדו הלכות בלא תוספות עד שהיו שגורים בפייהם, ובחצי השני למדו תוספות בעיון ואז היו רגילים לפלפל בחילוקים דקים.

בדברים אלה יובן החילוק בין אופן לימודו של ר' יעקב והגדולים אשר עמו, ובין הדרך המושבשת שהתפתחה בשנים מאוחרות יותר, כנגדה יצאו בחריפות גדולי פולין עצמם. ותורף החילוק מתבאר בדברי רבי ברכיה שפירא (דיין בקרקא בתקופת הב"ח והתו"ט) בהקדמה לספרו זרע ברך, שקורא תגר על אופני הפלפול של זמנו שהשתדלו לעייל פילא בקופא דמחטא ולבנות מגדלים פורחים באויר, ומתאר את אופן החידוד של הדורות שלפניו: "שלא היה כוונתן כי אם לחדודא בעלמא לאתר שכבר מלאו כריסם מן המיתת הפשט שתחילה נשאו ונתנו בהלכה ופירש"י והתוס' וירדו לעומקה של ההלכה, זה מותיב וזה מפרק ורווחא שמעתתא אליבא דהלכתא, ולבסוף עמד הרב לחדד את התלמידים כדי שיהא להם לב ממהר לשמוע ולפלפל בחכמה מצד האמת, וכל זאת מפני שראו שהלבבות התחילו להתמעט בערך שכל הראשונים שלפניהם ז"ל". ועוד צווח בזה בעל העוללות אפרים וכלי יקר בספרו עמודי שש סופ"ה, עיין שם.

תוצאה ישירה של הבדל זה הוא חילוק בגוף הפלפולים עצמם, שכאשר קדמה להם הבנה ישרה ובהירה בפשטי הסוגיא, הפלפול והחיידוד יכולים להיות אמתיים, מה שאין כן כשבאים הפלפולים כדבר עיקרי טרם הבנת הפשט, חזקה עליהם שיחטאו לאמת. וכך כתב אביו של החוות יאיר בהקדמה ליאיר נתיב: "ואפשר כי דוקא

כשהחילוק משוכלל על קושיות ותירוצים אמתיים, כאשר שמעתי שכך היו החילוקים של הגאונים מו"ה יעקב ובנו מו"ה העשיל".

נציין עוד לדברי מהר"ם מלובלין בחיבורו על ב"ב קמח, א שמציע פירוש בדרך הפלפול וכותב: "ואפסיק מזה כי אין כוונתי לזה בחבור זה, ולא כתבתי זה אלא כדי להלהיב לב התלמידים ולפתוח לפניהם פתח העיון וחדוד הלכה". הרי שנדקדק בדברי רבינו ששתי מטרות יש בפלפול, האחת חיצונית - להלהיב לב התלמידים, והשנייה פנימית - לפתוח לפניהם פתח העיון וחדוד הלכה, דהיינו שיש בפלפול בכדי לבנות את כח העיון הנצרך להגיע לאמיתה של תורה והלכה.

המחלוקת סביב המיאון

בתקופה בה חי בפראג, התעוררה סביבו מחלוקת עצומה סביב מה שהורה למעשה לקטנה יתומה למאן בבעלה כדין המשנה והתלמוד. יש בפרשה זו בכדי להראות את תקיפות דעתו הגדולה וחשיבותו בדורו (וכלשונו מהרש"ל שיובא בסמוך). רבים מחכמי הדור, לרבות רבו מהר"י מרגליות, חלקו עליו בתוקף מפני תקנת מהר"ם ממריזבורג שלא למאן קטנה בזמן הזה. הרוצה להרחיב בענין זה יעיין בשו"ת מהר"י מינץ סי' יג דברים חריפים מאד. ובקצרה סיכם מהרש"ל (יש"ש יבמות פי"ג סי' יז): "וגדול אחד בדור אשר היה לפני, נהג ועשה כן הלכה למעשה והושיב ב"ד ומיאנה יתומה בבעלה וכו', ונחלקו עליו כל החכמים האחרונים אשר הזכרתי וכל גדולי אשכנז, וגזרו עליו שלא תצא במיאון וברכוהו על ככה. ומרוב חשיבותו וגדולתו העמיד המיאון על דעתו ולא השגיח בהם ובגזירותיהם, והביא שגם לפניו היו נוהגין במיאון". ולמעשה מסכים המהרש"ל שלא למאן (אך אם ניסת לא תצא).

והנה חרף הסער הגדול אשר סערו כנגדו, והיותו דעת יחיד כמעט כנגד שאר החכמים, אנו מוצאים את רבינו הרמ"א מסכים לדינא עם רבי יעקב!

וזה לשונו בדרכ"מ (אהע"ז קנה, י): "וכתב מוהר"ם מירזבור"ק שלא למאן בזמן הזה כלל אפילו אינה בת י"ב שנים, חדא שלא יתחלף באשת איש דעלמא ותו שלא תבוא למאן בפני ג' עמי הארץ. וכן הוא בתשובת מוהר"ם פאדו"ה סימן י"ג בשם מהר"ם מינץ והאריך עוד הרבה להראות פנים להחמיר בזמן הזה. אמנם רבי יעקב פול"ק ז"ל עשה מעשה בימיו והתיר אשה שמיאנה בימיו, ובאמת שחלקו עליו גדולי אשכנז אבל מכל מקום לא אשגח בהו ויצא הדבר בהיתר ונשאת לאיש אחר בלא גט".

ובהגהות השו"ע הוא פוסק כן להדיא! וז"ל: "ולכ"ע אם היא פחותה מ"ב שנים ממאנת אפי' בזה"ז, וכן עשה מהר"ר יעקב פולאק ז"ל מעשה בימיו, ודלא כהיש מחמירין ואמרו שאין בת ממאנת בזה"ז כלל".

תקיפות הדעת ועיון עצמי

מהנהגת רבי יעקב במחלוקת הנ"ל אנו יכולים ללמוד על מידת תקיפות הדעת שהיתה בו. הנה דברים מעניינים מאד שכתב אחד מגדולי האחרונים, בעל שו"ת משאת בנימין סי' טז, על דרך הפסק של תלמידו הגדול של רבי יעקב - רבי שכנא (רבו וחותנו של הרמ"א):

וראיתי להרב הגדול הגאון מהר"ר שכנא ז"ל שכתב בתשובה אחת והפליג מאד להחמיר בכה"ג, ולא מלאני לבו להביא דבריו בתוך דברינו זה, בהיות כי הרב הנזכר עם שהיה חכם גדול ומופלא מאוד סמך עצמו על גדולתו ורוחב לבבו ובחר לו לעצמו ביאור חדש בפירוש הסוגיא במסכת קדושין ומתוך פירושו יצא לו הדין לחומרא, ואנו אין לנו עסק בפירושים חדשים רק אנו סומכין עצמינו על פירש"י ובעל התוספות ושאר המחברים הראשונים אשר היו לפנינו ומימיהם אנו שותים לא נסור ימין ושמאל מכל הדברים ופירושים אשר העמידו לפנינו, וכל רבותי ושאר גדולי הדור היו כלם תלמידי הגאון הנזכר ואעפ"כ לא חשו לדבריו".

הרי שהר"ר שכנא בחר לו דרך חדשה בסוגיא כפי דעתו, ופסק על פיה!

תורה שלא ניתנה להיכתב

את מה שכתבנו אודות החתירה למיזוי עצמי של הסוגיא, יש לצרף אל העובדה שרבי יעקב ותלמידו הגדול הר"ר שכנא לא כתבו את תורתם, ואפילו את התשובות שהשיבו לשואליהם לא העתיקו בביתם כדרך המשיבים. רק שביבים מתורתם הובאו בספרי חכמי האזור, כמו הב"ח ומהרש"ל ועוד, מתוך הגהות ודברי תורה שבעל פה (ראה להלן).

נדמה שאין זה מקרה, שכן הבולט שבמומשיכיהם של רבי יעקב ורבי שכנא, הלא הוא הר"ר העשיל (חנוכת התורה) לא הניח מאומה בכתובים.

ויש שכתבו לבאר הקפדה זו משום שסבירא להו שיש לפסוק מתוך לימוד הסוגיא ולא לסמוך על מה שכתב איזה פוסק בספר או בתשובה, ועל כן לא הניחו בפני הלומדים כתובים, כדי שלא ייכשלו בהעדר עיון עצמי בסוגיא. והכל עולה למקום אחד.

דבריהם הן הן זכרונן

בכדי לחתום בדברי תורה, וכדי שיהיו שפתותיו של צדיק דובבות, נעתיק דברים אחדים ששרדו מתורתו (נאספו ע"י הרב אשר זיו במאמר הנזכר לעיל). לצערנו, דוקא אותם פלפולים גדולים שעליהם יצא שמו, לא שרדו ואין בידינו מהם מאומה ולא נוכל לעמוד על טיבם, ואותם דברי תורה שהגיעו לידינו זעיר שם זעיר שם, הם בדרך הפשט הישר:

מאי טעמא לא תקנו מלכות בכל י"ח ברכות

ב"ח (או"ח סי' ריד): "העתקה מכתבת יד הרב הגדול מזה"ר יעקב פולק ז"ל, שאל תלמיד אחד בבית המדרש מפני מה לא תיקנו אנשי כנסת הגדולה מלכות בכל י"ח ברכות, והא רבי יוחנן קאמר כל ברכה שאין בה שם ומלכות אינה ברכה. והשיב לו הגאון, הני מילי ברכת פירות וברכת מצות וכל דבר שאדם נהנה מהן מן העולם שאמרו רבותינו ז"ל אסור ליהנות מן העולם הזה בלא ברכה, וכן על דבר מעשה שנתחייב בברכה על הראייה וכגון הרואה קשת, אבל תפילה שבח ובקשות הוא ואינו חייב ברכה של שבח על שום

ביהכ"נ הרמ"א בקראקא

צורת נענועי הלולב

מעשה, כהאי גוונא לא אמר רבי יוחנן. והכי נמי אמר רב יהודה אמר שמואל (ברכות כא א) הנכנס לבית הכנסת ומצא ציבור שמתפללין, אם יכול לחדש דבר בתפלתו מתפלל וכו' ורבי יוחנן אומר הלואי יתפלל אדם כל היום כולו, ואי איתא דברכות של תפילה כשאר ברכות של חיוב, מי יכול לחזור ולהתפלל, הא אמרינן (ברכות לג א) כל המברך ברכה שאינה צריכה עובר משום לא תשא את שם ה', עד כאן לשונו".

לבישת כפפות בתפילה

ב"ח (או"ח סי' צא, א) "ומכל שכן שיש לגעור באותם שלובשיין בתי שוקים של פשתן ונועליין פנטאפליין" שהעקב מגולה ומקצתן לובשיין בתי ידים שקורין הנטשק"ש ועומדין בתפילה ומהר"ר יעקב פולק ז"ל קרא עליהם המקרא הזה (תהלים לו יב) אל תבואני רגל גאוה ויד רשעים אל תנידני".

בענין מודים דרבנן אי חותם בשם

ב"ח (או"ח סי' קכו, ג): "ועוד מצאתי בהגהת מהרש"ל (על הטור) העתק מכתבת יד מהר"י פולק בסמ"ג שלו וזה לשונו: בירושלמי מפרש שחותמין ברוך אתה יי א-ל-ה-הודאות, ואמר לי אחי ה"ר ברכיה שאין לחתום בה דמאחר שבהודאה שעל ברכת גשמים מפרש בתלמודא דידן חתימה זו ולא בזאת ההודאה נראה שאין לסמוך על הירושלמי. עכ"ל".

בענין נט"י לסעודה אחר שיוצא מבית הכסא

מטה משה (עמוד העבודה נט"ו) סעודה וברכות סי' רסט): מי שיצא מבית הכסא ורצה ליטול ידיו לאכילה... הטור (סי' קס"ה) הכריע דלאחר ששפך פעם אחת על ידו ומשפשף יברך אשר יצר, ואחר כך בשעת ניגוב ידים יברך על נטילת ידים. וכהכרעת הטור כן מצאתי בשם מהר"י פולק שנהג כן.

כתיבת שם צפורה בגט

ספר נחלת שבעה (שטרות סי' מו): מהר"י פולק שלח גט לקהלת פראג ושם הגרושה צפורה, ונכתב בגט צפורה מלא וי"ו. אף על פי שצפורה כתיב חסר בתורה. ומהר"ר פרץ היה מסדר הגט על ידי אותו שליח. ומהר"י פולק נתן טעם לדבריו שהעולם קורין אותה צפורה מלא וי"ו.

נכתב ע"י הרה"ג ישי לרס שליט"א

להתגבות - yrlessar@gmail.com

לקראת שבת מלכתא

פנינים לפרשת קרח | גליון מס' 228 | תקציר שבועי של 'הדף היומי בהלכה' | לקבלת הגליון למייל: dirshu@dirshu.co.il

מיד התנפלו עלי וגררו אותי, זעקתי: 'גדול המחטיאו יותר מן ההורגו!'. כדי לסתום את פי חנקו את גרוני, ואשתי זעקה: "הצילו, הורגים את בעלי!" קמה מהומה, ונהדפתי החוצה כשאני קורא: "יהודים..."

פנינים של הגה"צ רבי יעקב גלינסקי זצ"ל

מיד העניק תרומה בסך חמש מאות דולרים!...

"שְׁמַעוּ נָא בְּנֵי יוֹי" (במדבר ט"ז, ה')

כשנסעתי לארצות הברית בפעם הראשונה לביסוס מוסדות התורה, בקשתי להתברך מפי הרבי מסאטמר זצ"ל. שאל: "מי אתם?" אמרתי: "הייתי בן ישיבה עצור בסיביר". "מה שמך?" "יעקב" "ושם משפחתך?" "גלינסקי". "שמעתי עליכם, מה מבוקשכם?" אמרתי: "לקבל ברכה להחזקת מוסדות התורה".

פנה אל הגבאי: "תן לו ברכה מרובה, אלפיים דולר". אמרתי: "באתי לבקש מהרבי ברכה, ולא כסף!". ענה: "אין ברכה שורה על כלי ריק..."

כעבור זמן נכנסתי לאחד מעשירי קהילת סאטמר בבורו פארק. התעניין: "המוסדות נתמכים על ידי המדינה?"

אמרתי: "תמיכה בסיסית, שאינה מגיעה לרבע התקציב". אמר: "כחסידי סאטמר אני מנוע מלתת למוסדות המקבלים כסף מהמדינה".

אמרתי: "כחסידי סאטמר, ודאי תשמח לשמוע שהרבי נתן לי אלפיים דולר. קיים אפוא מצות עשה של הליכה בדרכי החכמים. ובמיוחד חסיד בעקבות רבו!"

טען: "לרבי מותר לחרוג מהוראתו, ואני חייב לציית לה!" אמרתי: "אני האחרון שאסית אותך שלא לנהוג כצווי רבך. אבל תנהג עמי בכנות: אם אתה מציית לו באופן מלא בכל העניינים, איני מבקש מאומה, אבל אם יש עניינים בהם אינך מציית לו, אין זו אלא התחמקות!"

בא אלי אדם, כולו נסער: "מהו שנצטוונו 'לא תסור מן הדבר אשר יגידו לך ימין ושמאל' (דברים י, יא). אפילו אומר לך על ימין שהוא שמאל ועל שמאל שהוא ימין (רש"י). מה פתאום! אני יודע שזה ימין וזה שמאל - ואלף חכמים לא יוכלו לשנות זאת! האם התורה מצוה שאעשה שקר בנפשי, ואנהג שלא כפי האמת?" הרגעתי אותו: תנוח דעתך. התורה אמת היא, ואינה דורשת חלילה לחרוג מן האמת! "אז מה כתוב כאן?" זהו, תן להסביר. שים לב: לא כתוב כאן: אפילו יאמרו לך על מערב

יהודי אחד נכנס לבית הכנסת 'לדרמן' בבני ברק, וביקש לברר היכן מתגורר הגר"ח קנייבסקי שליט"א "אני רוצה לבקש מהרב קנייבסקי קללה". כיון שנראה היה שמדובר ביהודי טוב ושומר מצוות, הביאוהו המתפללים לביתו של הגר"ח, ומשהגיע תורו, חזר שוב על המשאלה המוזרה: "באתי לבקש מהרב קללה"...

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א על עיני העדה

"וְלַעֲמֹד לְפָנַי הָעֵדָה לְשָׁרְתָם" (במדבר ט"ז, ט')

המעשה נשלח אלי על ידי הרב אפרים הולצברג, מבאי ביתו הקרובים של מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל. המעשה דלהלן ארע בסעודה שלישית בבית מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל, ונכחו בה לבד מהגר"ש - גם בנו הגאון רבי בנימין אלישיב, כמה נכדים ונינים, והרב הולצברג, את הסעודה השלישית היה מרן מקיים לאחר השיעור הקבוע שלו בקרוואן. והנה באותה שבת, לאחר שהרב אלישיב חזר מהשיעור לביתו, נשמעו דפיקות חזקות בדלת הקומה השניה של הבית (התברר ששכחו לנעול את הדלת בחצר, והאיש הדופק נכנס אל תוך הבית, והגיע עד הקומה שבה שכן מרן זצ"ל).

לו הכל, ובפרט באמריקה, כך שהרצון והשאפה לגאולה השלמה שקננו פעם בלבו של כל יהודי, לא מפעמים כך כך כיום הזה, מה ניתן לעשות כדי לקרב את הגאולה?" הרב הולצברג מספר שמרן זצ"ל שמע את השאלה בכובד ראש, והשיב: "יש לכוון היטב בשלושה-עשר העיקרים שאומרים אחרי תפילת שחרית!".

אחד הנכדים יצא לבדוק מי הוא האיש, חזר והודיע שעומד שם רב אמריקאי המעוניין לשאול את מרן כמה שאלות. "הרב עיף מאוד, ואם נתיר לכל אחד להיכנס, יגיעו לכאן המוני יהודים", השיבו לו. התשובה לא הניחה את דעתו של הדופק, והוא המשיך לדפוק על דלת הבית, באמרו שהוא מעוניין לשאול את מרן הגר"ש בעיקר: "מה נוכל לעשות כדי לקרב את הגאולה". בעת הסעודה השלישית לא נתנה לו אפשרות להיכנס.

בברכה שלמה

מה עשה הרב ההוא? המתין עד לתפילת ערבית המתקיימת בבית מרן, אז, כידוע, מתירים להכנס אל הבית, כדי להשתתף בתפילה, הרב האמריקאי נכנס אף הוא להתפלל, אבל האריך מאוד בתפילת שמונה עשרה, וגם לאחר שכל הקהל כבר עזב, הוא עדיין התפלל. מרן הרב אלישיב החל כבר לומר את המזמורים של מוצאי שבת קודש, והאורח עדיין שקוע בתפילה, כשסיים, הרים הרב אלישיב את עיניו מהסידור, והתפלא לראות בחדר דמות לא מוכרת. בשלב זה הבינו המקורבים שלא יוכלו כבר למנוע אותו מלהציג את שאלותיו, והציגוהו בפני מרן. שקיבלו בסבר פנים יפות, וביקש לדעת מה ברצונו לשאול. "היו לי הרבה שאלות, אבל אשאל רק אחת מהן". אמר האיש. "אנחנו רואים את כל הצרות הנוראות שיש בזמן האחרון, מחד, ומאידך גיסא - שומעים את ההצהרות המפחידות המגיעות מאיראן בעניין האטום: אבל למרות הכל, האווירה כיום היא שהאדם מרגיש שיש

האח לא רק התעלם ממני, אלא
הלך כבר ועשה מעשה, והשקיע
את כל הכסף בשיפוץ בית מלון
באילת. אני רוצה שהרב יקלל את
האח שלי!" סיים היהודי את דבריו

כסף, בוודאי לא סכום גדול שכזה... האח לא רק התעלם ממני, אלא
הלך כבר ועשה מעשה, והשקיע את כל הכסף בשיפוץ בית מלון
באילת. אני רוצה שהרב יקלל את האח שלי!" סיים היהודי את
דבריו.

הגר"ח השיב, שמעולם לא הוציא מפיו קללה על שום יהודי, וגם
עכשיו לא יעשה זאת, "אבל אני מוכן לברך אותך שהכסף המגיע
לך, יחזור אליך!"

סופו של המעשה היה, שבאחת השרפות הגדולות שהתחוללה
באילת, עלה באש כל בית המלון המשופץ, ולא נותרו ממנו כי אם
עיי חרבות. האח ששיפץ את המקום, לא עשה עדיין ביטוח, כך
שהוא אבד בין לילה את כל הכסף שהשקיע.

הסוף הטוב של הסיפור היה שמשרד התיירות החליט להחזיר
למשפך מסכום ההשקעה שלו, בסך שניים וחצי מיליון דולרים,
כאות הוקרה על 'הדאגה שגילה לעיר אילת' האח, שראה בכך את יד
ה', והבין שההפסד קרה בגלל עשקו את אחיו, החליט להחזיר לאחיו
את הסכום שקיבל, ואף התעורר מכל העניין לתשובה שלימה.

(מתוך הגדה של פסח חשוקי חמד)

יום אחד קרא לו ראש הישיבה ואמר לו: "בזכות המצווה הגדולה
הזו שהנך עושה, הנני מברכך שתזכה לעושר רב, עושר שיהיה לו
קיום!"

שמו של הבחור היה : משה רייכמן.

היה עוד בחור בישיבת 'תורת אמת' בלונדון, שמידי בוקר בבקר
העיר את כל הבחורים לעבודת התפילה. הוא היה עובר במסירות
רבה מחדר לחדר, ומעיר בנחת ובחיבה את מאות התלמידים.

בימי החורף הקפואים של לונדון, ובימי הקיץ החמים, תמיד- תמיד
ראו אותו משכים בשעה מוקדמת למלאכת הקודש הזו.

יום אחד ניגש אליו ראש הישיבה וברכו ש"בזכות זה שהנך מעיר את
הבחורים שלנו, תזכה להעיר ולהאיר את כל עם ישראל בתורתך!"
לבחור הזה קראו משה שטרנבוך, מי שאכן צמח ברבות הימים לאחד
מגדולי דורנו, ברכותיו של הגר"י שניידר התקיימו בשני התלמידים
במלואן.

יהודי אחד נכנס לבית הכנסת 'לדרמן' בשיכון חזון איש בבני ברק,
וביקש לברר היכן מתגורר הגר"ח קנייבסקי שליט"א. המתפללים
שהבחינו שהוא בא ממרחקים ויש לו משאלה חשובה מאד, ניסו
לדובב אותו כדי לשמוע מה מציק לו.

"אני רוצה לבקש מהרב קנייבסקי קללה", השיב האיש.
סתם ולא פירש.

כיון שעל פניו נראה היה שמדבר ביהודי טוב ושומר מצוות, הביאוהו
המתפללים לביתו של הגר"ח, ומשהגיע תורו, חזר שוב על המשאלה
המזוהה: "באתי לבקש מהרב קללה"...

"לפני מספר חודשים" סיפר האיש, "עליתי ארצה עם אחי, הרכוש
המשפחתי היה גדול מאד, והגיע לחמישה מיליון דולרים.

"הכסף היה אצל אחי, וכיון שסמכתי עליו במלוא המובן, ובדימויונותי
השחורים ביותר לא חלמתי שהוא ינסה לעשוק אותי, לא חתמתי
איתו על שטר לראיה שהכסף אצלו.

"והנה, משהגענו ארצה, ובקשתי מאחי שייתן לי מחצית מהסכום
הנ"ל, התעלם האח לגמרי מכל העניין, ואמר שמעולם לא היה אצלו

להתחיל את היום ברגל ימין

חוויה רוחנית מדי יום אצלך במייל

הלכה, סיפורים, רעיונות, ווארטים ועוד...
אקטואלי ומרתק.

הצטרפו בחינם לאלפי המנויים, שלחו מייל לכתובת:

dirshu@dirshu.co.il

הפורתח
בכל יום..

המייל היומי של 'דרשו'

השופט: "תאמר לי בבקשה, זה שיעור?! וכי זה שיעור של שישה איש?!" כמי שאומר: מה אתה עובד עלי שיש לך שם שיעור?... 'מגיד השיעור' לא התבלבל. הגיב בקול דקיק בכאב ובכנות: "אז אני 'מגיד השיעור' לא טוב, לא רוצים לבוא לשיעור שלי, אבל הרי זה מה שהיה!"

סוד מציאת חן בעיני אלוקים ואדם, של הגאון רבי בן ציון פלמן זצ"ל

"וידבר אל קרח" (במדבר ט"ז, ה')

הדבר הוא הורה שאין להחזיק בילד. הוא הואשם גם בחטיפה נוספת של הילד ישראל ויניק, ובהתייחס לילד השני אמר הרב מנדלזון, שהוא אכן פעל למנוע את מסירתו לאביו החורג, לאחר שהילד בכה בפניו שיצילו מידי המיסיון, "ואני מוכן לקבל עלי כל ייסורים על שקיימתי את מצוות התורה!" (ציטוט מהצהרתו של הרב מנדלזון). מחלף המשפט עצמו היה מייגע, כאשר השופט ניסה בכל כוחו לשים ללעג את כל מי שרק ניסה להעיד להכחשת העלילה ולטובת הרב מנדלזון והנאשמים הנוספים. השופט התייחד בשנאה מובהקת לחרדים, העדים בעלי חזות פנים חרדית, חטפו ממנו נזיפות וגערות מול התקשורת ומאות המתאספים במקום. למרות האווירה העכורה, עדי הסנגוריה עלו בזה אחר זה, הצהירו והוכיחו כי לא היו דברים מעולם, עד שעד התביעה עצמו נאלץ להודות כי שיקר.

הישועה הגיעה מכמה כיוונים לא צפויים. אחד מעידי הסנגוריה המכריעים, היה האברך הצעיר ר' בן ציון פלמן.

לגבי הרב מנדלזון עצמו, עלו לדוכן העדים ראש ישיבת 'חיי עולם' רבי יעקב ברנשטיין וכן המנהל הרוחני רבי פישל גרובר, שהעידו כי באותו מוצאי שבת הרב מנדלזון אמר שיעור בישיבתם 'חיי עולם' בירושלים.

עורך הדין הצליח בדרך לא דרך להשיג מסמך מכריע. אחרי עדותם של ראש ישיבת חיי עולם והמשגיח, הוא מוציא לעיני כולם מסמך

אלול תשכ"א. משטרת ישראל מנסה לעצור את רבה של קוממיות הגאון רבי בנימין מנדלזון זצ"ל בהקשר לחטיפת יוס'ה שוחמכר, תושבי קוממיות מנעו את המעצר, והמדינה החלה רועשת מחטיפת יוס'ה: 'איפה יוס'ה' זעקו הכותרות. זו היתה אחת התקופות הקשות ביותר ליהדות החרדית, המתחדשת ומתגבשת.

אחרי מעקבים ורדיפה, באייר תשכ"ב הגיעו השוטרים ועצרו את רבי בנימין מנדלזון זצ"ל מלצאת מהישוב קוממיות (לא מעצר, לא 'מעצר בית' אלא 'מעצר ישוב') כמי שהוא 'ראש הנחשים החרדים' ביטוי מהעיתונות, שתכננו את חטיפת הילד מהוריו.

הרב מנדלזון ושותפיו הנאשמים המתנינו למשפטם, וארץ ישראל רעשה ת"ק פרסה על ת"ק פרסה. באמריקה נערכו כנסי מחאה.

רקע: בכתב התביעה שהתבסס על העד הראשי, שהיה נהגו של הרב מנדלזון, נאמר כי תכנון החטיפה בראשיתו נרקם באסיפה חשאית ב'עזרת נשים' של כולל 'חזון איש' בבני ברק. באסיפה השתתפו בין השאר, הרב יצחק מאיר לוי, רבי שלום נוח ברזובסקי, רבי בנימין מנדלזון, רבי יעקב ישראל קנייבסקי ועוד.

עד התביעה הראשי: י.ק. היה אדם חלש בשכלו עם פיגור קל, שקיבל רישיון נהיגה ושימש לפרקים כנהגו של הרב מנדלזון בקוממיות.

באותה תקופה הוא נאשם בדריסת ילד בנסיעה רשלנית ועמד למשפט. עורך דינו הציע לו, כי אם יסכים לשמש 'כעד מדינה' בפרשיית יוס'ה שוחמכר, יפטרו אותו מעונש הדריסה.

י.ק. העיד והאשים. הוא סיפר כי הביא את הרב מנדלזון לכולל 'חזון איש' כמה פעמים, וגם באותו מוצאי שבת ט"ו בשבט, וראה שם את שאר המשתתפים הנאשמים.

המיקום, והדמויות הללו שהאשימו בשקר, קדחו במוחו בעקבות כך, שאכן הביא כמה פעמים את הרב מנדלזון לבני ברק- למסור שיעור בכולל חזון איש, וכן ראה את הרב יצחק מאיר לוי מבקר בקוממיות בבית הרב, וכן את רבי שלום נוח ברזובסקי שהגיע לביקור בבית הרב בקוממיות, ומכאן בישל תבשיל שלא היה ולא נברא, העיד שקר ונשבע כי מדבר אמת.

בבית המשפט, רבי בנימין מנדלזון סירב להעיד ולהיחקר על דוכן העדים, אך מסר הצהרה ממקומו ובה אמר שבתחילה לא ידע שהילד שהתגורר אצל אחד מאנשי המושב הוא יוס'ה, וכאשר נודע לו

בשנייה הראשונה השופט היה בהלם מהעדות הנחרצת, אבל מיד התעשת וניסה ללעוג לו. קרא לעברו: "מר בן ציון פלמן, אולי אפשר לדעת כמה אנשים יש אצלך בשיעור?" ר' בן ציון: "קבועים שבאים להשתתף בשיעור הם חמישה- שישה משתתפים" (שומעי השיעור בממוצע היו כעשרים)

היוצאים מהלב נכנסים ללב. של מי שאין לו לב...
'מוגיד השיעור' לא התפאר בשיעור ענק או בעטיפות אחרות - כדי שישתכנעו בצדקת העדות, הוא אמר את האמת בלבד, ובניסוח מתוק: "ואם אני מגיד שיעור לא טוב, אבל זה מה שהיה!".
הפשטות התהומית, החמימות. הישרות של הגרב"צ, היא הייתה תמיד סוד מציאת חנו בעיני אלוקים ואדם.
וכאמור, עד התביעה נאלץ להודות כי שיקר. הנאשמים זוכו מכל וכל. עד התביעה נשפט לשנתיים מאסר בפועל (הרב מנדלזון בצדקותו, סייע לו על ידי עורך דין זריז, שיפחיתו את עונשו לשנה וחצי).
לאחר כשבועיים מהחלטת הזיכוי, הרבנית מנדלזון מקוממיות ע"ה, הגיעה לבני ברק לביתם של הרב והרבנית פלמן, כדי להודות לרב ולומר לרבנית שאכן בסייעתא דישמיא בזכות בעלה הייתה הצלחה במשפט, "לולי העדות של בעלך", אמרה, "מי יודע מה היו התוצאות. תודה לכם!".
השיעור הקצר ששמע השופט הנוקשה מפי האברך הצעיר, והשתכנע, היה זה כמו להבדיל, כל השיעורים שהאמת בקעה מבפנים ופרצה חוצה, בלי תחכומים ללא תורת הנאום, וללא קול חוצב להבות אש, והקול הזה שכנע את השומעים.
(מתוך הספר "ספר ללא שם")

ביקורת של 'מס הכנסה' בישיבת חיי עולם, עליו מתנוססת חתימה של מבקרי 'מס הכנסה' על 'קבלה' של אותה 'מונית' שהביאה את הרב מנדלזון באותו מוצאי שבת מקוממיות לירושלים...
לגבי רבי שלום נוח ברזובסקי, הוא עצמו עלה על דוכן העדים והצהיר כי מעולם לא היה בכולל חזון איש. הרב יצחק מאיר לזין עלה גם הוא ואמר כי באותו מוצאי שבת כלל לא היה בבני ברק. רבי יעקב ישראל קנייבסקי שלח מכתב כי לא התקיימה אסיפה כל שהיא במוצ"ק בכולל חזון איש.
אלא שכל אלו, סך הכל הם הנאשמים עצמם, שלמרות שהסכימו להיחקר בכל דרך שהיא והעידו, השופט ניסה בכל דרך ללעוג ולזלזל בדברים שלהם.
וכאן בס"ד, ר' בן ציון פלמן האברך הודיע לסנגוריה כי יבוא להעיד, כי לא התקיימה אסיפה כשלהי בעזרת הנשים של כולל חזון איש, כיון שבאותה תקופה מסר שיעורים קבועים מידי מוצאי שבת.
לבקשת הסנגוריה, האברך הגאון רבי בן ציון פלמן עלה על הדוכן, ואמר:
"כבוד בית המשפט. אני שלום בן ציון פלמן, מעביר שיעור במשך כמה שנים, במקום המדובר ובשעות המוזכרות בכתבי האישום- במוצאי שבתות בחדר 'עזרת הנשים' של כולל חזון איש.
"עדות התביעה שבמרכז עומדת האסיפה החשאית בעזרת הנשים של כולל חזון איש, שקר ועלילה, כי הייתי שם ביחד עם חברי השיעור. לא הרב מנדלזון ולא נאספים אחרים ששמם עלה בדיונים היו שם באותו מוצאי שבת. אני שלום בן ציון פלמן פתחתי באותו מוצאי שבת קודש את עזרת הנשים ואני סגרת. הדלקתי את החשמל באותו לילה וכיביתי. לא היה שם איש מלבד חברי השיעור הצעירים ששמעו אותי בשיעור בהלכות שבת".
בשנייה הראשונה השופט היה בהלם מהעדות הנחרצת, אבל מיד התעשת וניסה ללעוג לו. קרא לעברו: "מר בן ציון פלמן, אולי אפשר לדעת כמה אנשים יש אצלך בשיעור?"
ר' בן ציון: "קבועים שבאים להשתתף בשיעור הם חמישה- שישה משתתפים" (שומעי השיעור בממוצע היו כעשרים).
השופט: "תאמר לי בבקשה, זה שיעור?! וכי זה שיעור של שישה איש?!" כמי שאומר: מה אתה עובד עלי שיש לך שם שיעור?...
'מוגיד השיעור' לא התבלבל. הגיב בקול דקיק בכאב ובכנות: "אז אני מוגיד שיעור' לא טוב, לא רוצים לבוא לשיעור שלי, אבל הרי זה מה שהיה!" - דפק על דוכן העדים, כמי שדופק על סטנדר בהכרעת סברא הלכתית.
שקט. שקט השתרר באולם.
השופט השתכנע. הוציא עט וציין את העדות, כנכונה. דברים

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

זכורני, כי לפני קרוב לעשרים שנה, הגיע הרב שטיינמן למסע חיזוק והתעוררות באחת השכונות המתחדשות בארץ. בסיום הביקור, פנית אליו בשליחות מי מרבני המקום וביקשתי את עצתו: "ישנם עדיין עשרה ילדים בשכונה שאינם מסודרים עם 'חיידר' לשנה הקרובה". שמע הרב שטיינמן, ושאל: "כמה תלמודי תורה קיימים בשכונה?"

מאוצרותיו של הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

רבנו וזרחו שמשו בכל העולם. במקום בו היתה מחלוקת - הוא פשוט לא היה.

זכורני, כי לפני קרוב לעשרים שנה, הגיע הרב שטיינמן למסע חיזוק והתעוררות באחת השכונות המתחדשות בארץ. בסיום הביקור המרומם, פנית אליו בשליחות מי מרבני המקום וביקשתי את עצתו: "ישנם עדיין עשרה ילדים בשכונה שאינם מסודרים עם 'חיידר' לשנה הקרובה".

שמע הרב שטיינמן, ושאל: "כמה תלמודי תורה קיימים בשכונה?" "קיימים כאן כבר שני תלמודי תורה", השבתי, והרב שטיינמן לא הבין: "נו, אז מה הבעיה? שכל תלמוד תורה יקח חמשה מהם". "ראש הישיבה, זאת בדיוק הבעיה", גמגמתי באי נוחות. "כל תלמוד תורה עומד בעקשנותו לא לקבל בשום אופן".

פניו של הרב שטיינמן הרצינו באחת, והוא אמר לי בכאב: "כזו שכונה קטנה, שבקושי נוסדה; יש בה בסך הכל שני תלמודי תורה - וכבר יש בה מחלוקת! זהו כוחו של היצר הרע! הוא דואג שבכל פינה תהיה מחלוקת!..."

מראהו הנסער של גדול הדור נחרט בזכרוני לעד. הכאב שלו היה מוחשי ממש, והרגשתי את הזעקה שלו בוערת בעצמותיו. נעמיק לרובד נוסף שניתן ללמוד מפרשת מחלוקתו של קורח.

פרשת קורח היא אחת הפרשות המפורסמות בתורה. רבו הפירושים והדרושים על כל פסוק ועניין בפרשה הזאת. אין מי שלא שמע כמה וכמה שיחות ודרשות על מחלוקת קורח ועדתו, ואכן, לקחים רבים יכולים אנו ללמוד מהפסוקים שלפנינו.

רבינו הנצי"ב מוואליז'ין זצ"ל בספרו 'העמק דבר' כותב, כי בכל מחלוקת שבעולם מצויות בשורשה הטעויות שהיו במחלוקת קורח ועדתו. לכן יש להעמיק בפרשה הזאת כדי לדעת לכוון את דרכינו, להיזהר ממכשולות וטעויות עד עולם.

רש"י הקדוש כבר כתב: "פרשה זו יפה נדרשת". בעל ה'פרי מגדים', בספרו 'תיבת גומא' על התורה, כותב על דברי רש"י אלו בדרך צחות, כי כל ההלכות שבתורה יפה כוחן רק בעיתן - הלכות חג בחג, הלכות שבת רק בשבת וכן הלאה. אי אפשר לדבר בחודש שבט על הדלקת נרות חנוכה, ולא בחודש ניסן על בניית סוכה וקניית אתרוג. אך פרשה זו של קורח, יפה לדרוש בה תמיד. תמיד קיימים ניצני מחלוקת בעולם שעלולים לפרוץ, ואין לך שעה ומקום שנקיים ממחלוקת...

אמרה זו המליץ גם מרן הגאון רבי מאיר שפירא מלובלין זצ"ל, אשר נהג להסתובב על פתחי נדיבים בעולם כדי לאסוף כסף לתמיכה במוסדות התורה. בבואו לקהילות בחוץ לארץ, נשא מדברותיו פעמים רבות במרכזי היהדות המקומיים, ולא נמנע מלהוכיחם על נושא המחלוקת שהיה נפוץ אז עקב חוסר הסכמה רב בין פרנסי הקהילה לציבור.

גם בספר 'חוט המשולש' על מסכת אבות, שחיברו כמה מחכמי הדורות הקודמים, מופיעה מליצה כעין זו: הרי כל אחד שפותח במחלוקת וטוענים בפניו כי מחלוקתו היא כמחלוקתו של קורח, שאינה לשם שמים וסופה להיבטל, משיב ואומר כי מחלוקתו היא כן לשם שמים - ומיד יפתח וידרוש פלפול נאה כדי להצדיק את מעשיו. ועל כן "פרשה זו יפה נדרשת"...

אין זו סתם אמרה מחודדת על דרך המליצה. קורח נחשב לדמות שמייצגת מחלוקת, וקלקול זה נפוץ לדאבונינו גם היום.

בדור האחרון זכינו לאורו של מרן ראש הישיבה הגרא"ל שטיינמן זצ"ל, אשר סלידתו מכל דבר שיש בו ריח של מחלוקת היתה מן המפורסמות. כל ימיו הניף את דגל השלום, ותמיד ברח מפילוגים ומחלוקות. נקודה זו בלטה מאד בהליכותיו, גם קודם שנעשה רב

חכמינו גם לזכור כל יום את האמונה במשה רבינו, ולשנן את הידיעה וההכרה המוחלטת בחשיבותה של אמונת חכמים!

חשיבותם של הדברים בדורינו השפל היא לאין ערוך. דיברנו על נוראות ענין המחלוקת עצמה, אבל בתוך זה צריכה לבעור כלהט החרב המתהפכת הזהירות מפגיעה בכבודם של גדולי התורה!

ראיתי מאמר נוקב של אחד מגדולי ישראל, בו הוא כותב כי אין זו חכמה שאדם ילמד זכות על רבו, וכל מה שרבו יעשה יהיה קודש קודשים. החכמה היא לנהוג כן כלפי רב שאתה לא אוהב איתו, והוא מתנגד לשיטה שלך - ובכל אופן אתה יודע שהוא גדול הדור, ונהנה בכבודו.

רבי יהונתן אייבשיץ, בספרו 'יערות דבש' (חלק ב, דרוש ח), מביא הבחנה חריפה כיצד יכול האדם לדעת האם המחלוקת שלו היא לשם שמים: אם רואים כי הידידות שלו עם נשוא המחלוקת נשארה אותו דבר, ורק קיים ויכוח בנושא מסויים, זוהי מחלוקת לשם שמים, וזו מעלה שמצינו במחלוקתם של בית שמאי ובית הלל. הגמרא (יבמות יג, ב) מספרת, כי שני הבתים השתדכו אלו באלו, והיו אוהבים זה לזה. הכל היה בסדר, רק יש ביניהם מחלוקת בתורה, יש ויכוח על ההלכה הזו וההלכה ההיא, אבל אין זה סותר את ידידות הנפש הקיימת ביניהם!

קשה לאנשים קטנים כמונו להבין זאת. הרי אצלנו כל כך קשה להפריד את האדם מדעותיו. אבל גדולי ישראל, שבאמת היה אכפת להם אך ורק מכבוד שמים, היו מעל לטבע ולרגשות אנושיים פשוטים.

אמרה נאה שמעתי בענין זה, מפי ידידי הגאון רבי יעקב רוזנטל שליט"א:

סבו הגאון הצדיק רבי שרגא פייביל פראנק זצ"ל היה לומד עם הרבי הגאון הקדוש בעל ה'פני מנחם' מגור זצ"ל בילדותו, על פי בקשת אביו הרבי הגאון הקדוש בעל ה'אמרי אמת' מגור זצ"ל, ששכר אותו על מנת שילמד עם בנו לימודים נוספים מלבד מה שלומד ב'חידר', וציוה עליו ללמוד גם ספרי מוסר.

לאחר כמה ימים, בירר ה'אמרי אמת' אצל רבי שרגא פייביל האם מקיים את ציוויו ולומד עם בנו גם מוסר, והשיב בחיוב: "כן, למדנו יחד מסילת ישרים". אמר לו ה'אמרי אמת': "אני חושב כי לילדים יותר טוב ללמוד ארחות צדיקים".

"כדברי הרבי אעשה", אמר רבי שרגא פייביל, "אבל אם יורשה לי לשאול: מדוע 'ארחות צדיקים' עדיף על פני 'מסילת ישרים'? האם מפני שהוא ספר קל יותר לקריאה והבנה?"

"לא!", השיב ה'אמרי אמת'. "הסיבה היא אחרת. מסילת ישרים היא מסילה אחת, ואני רוצה שהילד שלי ידע כבר מגיל צעיר שיש ארחות צדיקים - יש כמה דרכים לעבוד את הבורא, ולא צריכים לזלזל האחד בשני..."

(מתוך אוצרותיהם אמלא)

אחד הדברים שהכי צריך להזהר מהם בהקשר של מחלוקת, הוא הזהירות בכבודם של גדולי ישראל. הדבר אף נכנס תחת ההגדרה של אחד מיסודות עמנו - "אמונת חכמים".

בואו נתבונן. נחשוב על ששת ימי בראשית: כל העולם עומד לפני ההשלמה של הבריאה. מלויני צמחים, הרים וגבעות, חיות ובהמות ומגוון יצורים, כשבראש ניצבת הבריאה החשובה ביתר - האדם. הקדוש ברוך הוא מסיים לברוא את עולמו המופלא, וכל הבריאה הזו עומדת לפני הפרסום העצום של כבוד שמים המוטל על האדם.

אבל לא, לא הכל מוכן. אני זוכר כיצד אבי מורי שליט"א היה מתאר לנו זאת, כיצד כל הבריאה נעצרת. הוא המתיק בלשונו לתאר בציריות כיצד חווה כבר רוצה להדליק נרות שבת, אבל אדם הראשון אומר לה: "רגע, יש עוד דברים נצרכים שעוד לא נבראו, הבריאה עוד לא הושלמה".

מה עוד צריך להיברא? המשנה במסכת אבות (ה, ו) מביאה רשימה של עשרה דברים שנבראו בערב שבת בין השמשות, והראשון מביניהם הוא 'פי הארץ'. הבריאה המיוחדת שנועדה לבלוע את קורח ועדתו, אלפי שנים מאוחר יותר.

ההבנה בכך היא, כי אחד מיסודות האמונה של כלל ישראל היה תלוי כאן על הכף, והיה צריך לקבוע בצורה חדה וברורה את גנותו של קורח לעד, ולעומתה את מעלתם של גדולי ישראל ומנהיגי העם לדורי דורות. האמונה בתורה, ואפילו כל התכלית של הבריאה - תלויים באמונת חכמים! מבהיל הרעיון.

בואו ונראה עד היכן מגיעה חשיבותה של אמונת חכמים: ישנו מעשה שמובא בקדמונים (יעוין שמות רבה נא, ובשינוי כמה פרטים - כפי שמובא כאן - במדרש עתיק על י"ח ברכות שנתגלה לאחרונה), אודות גמר מלאכת המשכן וחשבון המלאכה.

התורה הרי מפרטת בארוכה את כל המזמון שנתרם למלאכת המשכן ולאן הלכה כל פרוטה ופרוטה. משה רבינו לא רצה לתת שום פתח למלעיזים. אבל כשגמר משה רבינו את החשבון, ראה שחסר בחשבון אלף שבע מאות שבעים וחמישה שקלים.

התחילו מיד המרננים ללחש ולומר "אהה, הנה תפסנו אותו שהוא לקח לעצמו מנדבת המשכן... התחילו ווי המשכן לצעוק מאליהם: "ואת האלף ושבע מאות וחמישה ושבעים עשה ויום לעמודים" (שמות לח, כח). הווים היו מוסתרים בתוך עמודי המשכן עצמם ולא ראו אותם, ולכן הם נשמטו מהחשבון, ובדרך נס הם מנעו את טענות המלעיזים.

עד כאן דברי הקדמונים. מה שנוגע אלינו הוא, 'האליהו רבה' (אורח חיים סא, ה) שמביא בשם ספר 'המנהיג', חכם מתקופת בעלי התוספות, כי הסיפור הזה הוא הסיבה לכך שתקנו להגיד כל יום אחר קריאת שמע אמת ויציב, שיש בו חמישה עשר וי"ן, זכר לאותו חשד שהופרך.

לאחר האמונה בבורא יתברך וקבלת עול מלכות שמים, תקנו לנו

קבל את גיליון 'לקראת שבת' ישירות למייל שלח מייל: dirshu@dirshu.co.il

לפני כמה שבועות קיבלתי טלפון מהרה"ח ר' חיים מאיר שטערן שליט"א, הכותב של מרן האדמו"ר מוויז'ניץ שליט"א והתבקשתי על ידו לשאת דברים בקו מערכת וויז'ניץ, לאור המצב הקשה ששורר בכלל ישראל עקב הקורונה

הגאון רבי שלמה זלמן פרידמן שליט"א אב"ד סאנטוב ליקווד על ענייני השעה

קריאת שמע, אזי צריכים לבקש אז ולהתחנן ולומר - "רבנו של עולם - עד כאן!"...

מסופר שחסיד אחד מחסידי הרה"ק מסקווירא זי"ע, היה גר במקום רחוק מרבו, ובאותה סביבה גרו הרבה גויים, והאיש הזה היה מתאונן תמיד בפני רבו שהוא אינו יכול לסבול את הסביבה וקשה לו מאוד לגור ביחד עם הגויים, ושהדבר זר ומרוחק להנהגתו, ושהוא מפחד על ילדיו איך יוכלו לגדול לתלמידי חכמים יראים ושלימים כשהם עדים לזולתם של הגויים הגרים במרחק קרוב לביתו, ושלה לשאול את הרבי שוב ושוב האם לא כדאי לו לעבור ולהתגורר בסביבה יהודית יותר, וכל העת היה הרבי משיבו בקצרה "יהיה טוב!"...

כעבור תקופה פסקו לפתע ה"שאלות" של אותו חסיד, ושוב לא נשמע ממנו דבר מה בענין הנ"ל. יום אחד שאל הרבי את הגבאי "מה קורה עם חסיד פלוני, שכן כבר זמן רב לא נשמע ממנו כלום בענין מקום מגוריו וחששותיו מהגויים"... וביקש הרבי מהגבאי שיתקשר להחסיד הנ"ל וישאלהו על כך.

הגבאי התקשר אליו תיכף ומיד, ושאל בשם הרבי "מה קורה?", והחסיד השיב שברבות הימים הוא התרגל למצבו ולמקום מגוריו בין הגויים, וכבר לא מפריע לו הדבר, כי הוא רואה שזה לא כל כך גרוע כמו שהוא חשב - ס'נישט אזוי געפערלעך - הכל בסדר...

לפני כמה שבועות קיבלתי טלפון מהרה"ח ר' חיים מאיר שטערן שליט"א, (הכותב של הדברי תורה של מרן האדמו"ר מוויז'ניץ שליט"א - על ישראל הדרתו בקרית וויז'ניץ בני ברק), והתבקשתי על ידו לזכות את הרבים ולשאת דברים בענייני השעה לכבוד אלפי השומעים בקו מערכת וויז'ניץ, לאור המצב הקשה ששורר בכלל ישראל עקב הקורונה.

לפני הרבה שנים שמעתי אימרא נפלאה מפ"ק של הרבי שליט"א - היה זה בשנות המ', או תשמ"ו או תשמ"ז, בעת שהרבי שהה בלייקווד, והמתנתי לשעת הכושר להיכנס אליו באכסנייתו, ובעת היכנסתי אמר לי הרבי, "חשבת רעיון נפלא", וכך אמר הרבי שליט"א: איתא בחז"ל (מס' ברכות דף ה' ע"א): אם רואה אדם שיסורין באין עליו יפשפש במעשיו, פשפש ולא מצא יתלה בביטול תורה. ולכאורה איך שייך מציאות כזו שפשפש במעשיו ולא מצא עוון, הלא אין עבירה כביטול תורה, ואיך שייך שבעת שמפשפש הוא לא מוצא עוון, ורק אח"כ הוא תולה בביטול תורה.

ואמר הרבי שכך עלה בדעתו: הלא בעצם, "יסורים" - הרי הם דבר טוב להאדם, וכמו שבאמת אחז"ל (שם) יסורים ממרקין את עוונותיו של האדם, וכמו שמבואר בספר "אור החיים" הקדוש (דברים ד', כ"ט ד"ה ובקשתם), שעל ידי היסורים נמתקים עוונותיו של האדם, וזה תועלת גדולה לאדם בעולם העליון שעוונותיו מתכפרים בעולם הזה.

ברם לפעמים יש מצב, שהיסורים הם כל כך גדולים וקשים ר"ל, עד שזה מפריע לו כבר בעבודת ה'! - הוא אינו יכול ללמוד ואינו יכול להתפלל.

זהו מה שאמרו לנו חז"ל "אם רואה אדם שיסורין באין עליו" - שהיסורים הם רבים וקשים ואינם מסתלקים הימנו - "יתלה בביטול תורה" - "יתלה" - יתלה סיבת הדבר שהוא מבקש מהקב"ה שיפסקו היסורים ממנו, ב"ביטול תורה", ויאמר - רבנו של עולם - היסורים האלו גורמים לי "ביטול תורה" - אינני יכול ללמוד! - אינני יכול להתפלל! - היסורים מפריעים לי מעבודת ה'! - ואמנם יודעני שהיסורים המה טובים מאוד, וצריכים ליתן להקב"ה שבח והודאה על כך, אמנם כשהיסורים גורמים שאין יכולים לכונן כראוי בעת

היהודי קיבל את הטלפון, והשתאה מאוד לנוכח העובדא, שהלא זה זמן רב שהוא היה משתוקק לעבור לסביבה יהודית, ולא הורה לו הרבי לעבור, ועתה הוא התרגל למצבו והוא כבר אינו מרגיש צורך לעבור, אז דווקא כעת מורה לו הרבי לעבור?! והדבר הציק לו במאוד, והחליט לנסוע אל הרבי ולשטוח בפניו את תמיהתו.

כששמע הרבי את תשובת החסיד, הורה להגבאי שיתקשר שוב להחסיד ויצווה אותו לאלתר לעזוב את מקום מגוריו ולעבור למקום סביבה יהודית! היהודי קיבל את הטלפון, והשתאה מאוד לנוכח העובדא, שהלא זה זמן רב שהוא היה משתוקק לעבור לסביבה יהודית, ולא הורה לו הרבי לעבור, ועתה כאשר הוא התרגל למצבו והוא כבר אינו מרגיש צורך לעבור, אז דווקא כעת מורה לו הרבי לעבור?! והדבר הציק לו במאוד, והחליט לנסוע אל הרבי ולשטוח בפניו את תמיהתו.

ממחשבה למעשה אמר ועשה - הוא נסע אל הרבי ושאל את הרבי: מעיקרא מאי קסבר ולבסוף מאי קסבר - בתחילה לא נענה הרבי להפצרותי לעבור לסביבה יהודית - ואך עתה כשאני כבר מורגל למצבי אז הרבי מורה לי לעבור?

כשהרבי שמע את שאלתו, הרצינו פניו ואמר לו בנועם שיחו ובמתק דבריו: היא הנותנת, כל זמן שראיתי שמקום מגורך אינו נוח לך, והימצאות הגויים בסביבתך אינם נותנים לך מנוח, והם טורדים את מחשבותיך תמידין כסדרן "מה יהא עם חינוך ילדיך", אזי לדידי לא ראיתי שום צורך להורות לך לעבור דירה, כי ידעתי נאמנה שכל עוד אשר אינך יכול לסבול את הגויים, סימן מובהק של טהרה היא, ולא היה צורך בהול שתעבור משם, כי כאשר יש התנגדות מצדך ואינך רוצה להתרגל למצב רוחני ירוד, אין הגויים יכולים לקלקל אותך בהתנהגותם, בבחינת מה שאמרו חז"ל (מס' פסחים דף י"א ע"א) "הוא עצמו מחזר עליו לשורפו מיכל קאכיל מיניה?", שכן כשמתעבים דבר מסויים אין רוצים בקירבת הדבר - לא כן עתה כאשר אתה מזמר זמירות אחרות, ואתה אומר שהדבר אינו כל כך רע מבחינתך, ואתה מתרגל למצב מגורי הגויים בסביבתך, ושוב אין החשש לחינוך ילדיך טורדים את שלוותך, הרי זה סימן שאתה כבר סובל את הגויים, ואתה מתחיל להיות מושפע מהם - לכן אינני מסכים שתישאר שם בשום אופן! - ואסור לך להחריש, ואפילו לרגע, ועל כן הוריתיך שתעבור לאלתר לסביבה יהודית בה תוכל לחנך את ילדיך בדרך התורה והיראה!...

הנה, כשהתחיל המצב הקשה הזה בה אנו נמצאים כעת, כשהודיעו שלנוכח המצב מוכרחים לסגור את הבתי כנסיות ובתי המדרשות על מסגר ובריח, אמר לי אחד שהוא לא מסוגל לסבול את הדבר ואינו יודע איך יכול להמשיך את שגרת חייו בשעה שהבתי כנסיות ומדרשות סגורים ונעולים על מסגר ובריח, כי איך שייך מציאות כזאת שיתפללו בבית? ובפרט בשבתות וימים טובים, וכי לא יתפללו בבית המדרש? מה יהיה עם הקדושה וברכו? עם האמן יהא שמיה רבא?, מה יהא עם הישתבח ברוב עם הדרת מלך בשפה ברורה ונעימה?, הולכים להתפלל ביחידות?? וכי איך אוכל לסבול כזאת שאת תפילת ההלל של יו"ט פסח אומר ואומר ביחידות? איך שייך לומר "תפילת טל" ביחידות בין ארבעה כותלי הבית? אינני יודע אם אני מסוגל דאס דורך צו לעבן!...

לאחורנה נזדמן לי לדבר עם האדם הזה, ושאלתי אותו מה קורה

עמו, איך הוא מסתדר עם המצב הזה, והשיב לי האדם בשמחה וקורת רוח "ב"ה אשר התרגלתי למצב הזה, זה לא כ"כ גרוע כמו שחשבתי, אני מתפלל כשאני קם בבית עם ילדי, ואיני צריך לצאת לחוץ להתפלל, ואף שלאחרונה מארגנים לא רחוק מהבית שלי מנין ברחוב, אינני רואה לנכון לצאת לשם, טוב לי להתפלל בביתי פנימה עם ילדי בניעמוות בלא לצאת לחוץ".

בשמעי את דבריו, נשאתי את ידי ושפכתי שיח להקב"ה ואמרת: הייליגער טאטע, הרבי שליט"א אמר שיסורים הוא דבר טוב להאדם, אבל אם "אין" יכולים ללמוד ולהתפלל, איזה תועלת יש בהיסורים האלו, קח ממני את היסורים האלה, אינני צריך אותם כלל, גענוג געווען!

אבל לאור המצב אני אומר להיפך, שאם הגענו למצב כזה ש"כן" אפשר להתפלל כך, כשהוא מתפלל ביחידות זה לא טורד את מנוחתו ושלוותו, הוא כבר רגיל לכך, ובכלל אינו צריך לדברי חיזוק אודות המצב שהגענו שצריכים להתפלל בבית, הוא אינו צריך את האזהרות חוזרות ונשנות במערכת וויז'ניץ שהרבי ציוה להקפיד על כל כללי הזהירות של משרד הבריאות כשמתפללים בין אנשים, הוא אינו צריך מנין, טוב לו כמו שהוא - אם המצב הוא כך - אזי אנו צועקים מתחננים ומבקשים מהקב"ה "הייליגער טאטע, גענוג געווען! תקח תיכף ומיד את היסורים מאתנו", המוציא אתכם מתחת "סבלות" מצרים, אם יכולים לדאבוננו לסבול את הגלות בתוך גלות, אזי ה' יעזור, שבאותה מהירות שהחולי הזה הגיעה, באותה מהירות - ועוד יותר מכך ניפטר מהחולי הזה והיסורים האלו, ובני ישראל ישובו במהרה להתפלל בבתי כנסיות ומדרשות כמנהגם מימים ימימה מתוך בריאות הגוף והנפש.

(מתוך 'נועם שיח' בהוצאת מכון אפרין לשלמה)

החלוצים מארץ ישראל, וערכו להם מסיבת הוקרה. מנהל המחנה, מר פישביין, ארגן את המסיבה. הוא לא היה דתי, אבל הבין שיש למנות במחנה רב, ומינה את הרב פרידמן.

פנה אלי הרב פרידמן, ואמר: "לוקחים פה ילדים לשמד. ההורים לא מבינים לאן הם שולחים אותם. אסור לי לדבר, כי אעורר עלי את חמתו של מר פישביין והוא יצר את צעדי. יתנכל לכשרות ולטהרה, ויצא שכרי בהפסדי. אבל אתה אדם פרטי, לך מותר לדבר!".

זה לא היה פשוט. הם ידעו שאני דתי. בן ישיבה, מדוע שיתנו לי לדבר? הלא אסית נגדם! אמרתי: "מה פתאום, אני אדבר אך ורק בשבח ארץ ישראל, כמה השתוקק משה רבנו להכניס לארץ!" שמעו כך, ונאותו. "חמש דקות", אמרו.

נענית: "שלוש, לא יותר". ידעתי שיותר לא יניחוני.

כולם העתירו שבחים על החלוצים מארץ ישראל המפריחים את השממה, ויצרו גן עדן ושמו קיבוץ, ומיישבים את ארץ ישראל, ואמרו שאני אביא את ברכת אסירי סיביר המתעתדים לעלות לארץ ישראל.

קמתי ואמרתי: "הורים יקרים! מבקשים מכם לשלוח את בניכם לקבוצים של השומר הצעיר - הבטחתי לדבר על נקודה אחת בלבד, שלוש דקות ואני מצהיר שאעמוד בהבטחתי". כמה רווח למארגנים המתוחים.

"הורים יקרים! השואה הנוראה היתה בבחינת גלות מצרים. שם זרקו למים ופה שרפו באש". התייפחויות נשמעו. "והגרמנים הוכו, כפי שהוכו המצרים. ואחרי המכות פנו היהודים לעבר ארץ ישראל!" מחיאות כפיים סוערות. "ודווקא משה רבינו, שהביא את המכות על המצרים, והנהיג את העם במדבר, לא זכה להיכנס לארץ מובטחת! כמה התחנן, ולא נענה! ושאלו רבותינו בגמרא: מדוע זה היה כל כך חשוב לו? בלשונה: וכי לאכול מפריה הוא צריך? ובלשוננו, כמו ששמענו כאן: האם כדי להפריח את השממה, וליצור גן עדן לחקלאים? ותרצו: לא רצה אלא לקיים את המצוות התלויות בארץ! ככל שקיים מצוות בחוץ לארץ, עוד ביקש להוסיף מצוות בארץ ישראל -

יהודים יקרים האם ילדיכם היקרים יסיפו מצוות בקיבוצי השומר הצעיר, בהם אוכלים שפנים ונוחרים חזירים, אוכלים ביום הכפורים וחמץ בפסח?!"

מיד התנפלו עלי וגררו אותי, זעקתי: "גדול המחטיאו יותר מן ההורגו - האם ניצלנו מהיטלר כדי להיספות ב'שומר הצעיר'?"

כדי לסתום את פי חנקו את גרוני, ואשתי זעקה: "הצילו, הורגים את בעלי!". קמה מהומה, ונהדפת החוצה כשאני קורא: "יהודים - מי אינו חוגג את ליל הסדר, וקורא את ההגדה - הן אומרים אנו: והכניסנו לארץ ישראל - ובנה לנו את בית הבחירה!

להנחלת הארץ, יעוד רוחני בלבד!..."

(והגדת - הגדה של פסח)

שהוא מזרח, ועל יום שהוא לילה. כי המזרח תמיד מזרח, והמערב תמיד מערב. היום יום, והלילה לילה.

אבל כשהרב בא ומצביע ללכת לימין, לצפון. עומד אדם מולו, והולך לימינו שלו, לדרום.

אומר לו הרב: לא לכך התכוונתי, עליך לפנות לצפון.

והוא מתעקש: הרב אמר לימין, והדרום לימיני.

או אז משיב לו הרב: הדרום לימינך משום שאתה עומד הפוך. תעמוד כמוני, והצפון יהיה לימינך!

ומובן שזה משל -

מדוע אין מבינים את החכמים, מדוע פועלים בנגוד לדעתם, ומדוע מביעים דעות ומותחים עליהם ביקורת?

הכל נובע מהעובדה שעומדים מולם ונגדם, במקום לעמוד איתם ולכיוונם...

פעם שאלני אדם: מדוע אינכם מתאימים את התורה לזמן? שאלה טובה!

אמרתי לו: בוא ונסכים על דבר אחד: כשהילד גדל והנעל לוחצת, יש שתי ברירות. או להרחיב את הנעל, בזמני היו פותחים פתח קדימה, להוציא את הבוהן, או שקונים נעליים חדשות. יש עוד שתי ברירות: או שהולכים יחפים, או שזה לוחץ וקשה ומכאיב. למה לא חושבים על אפשרות חמישית, לקצוץ את אצבעות הרגלים? התשובה פשוטה: משום שהרגל היא העיקר, והנעל באה לשרתה!

מוסכם? הן, עליך ועלי.

כעת תבין, שאנו חלוקים בינינו מהי הנעל ומהי הרגל -

אנו יודעים שהתורה קדמה לעולם, והקדוש ברוך הוא הסתכל בתורה וברא את העולם על פיה, ואחד היסודות ביהדות ש'זאת התורה לא תהא מוחלפת', לכן אין מחשבה לפגוע חלילה בתורה. יש להתאים עצמנו אליה. ואנו מותאמים לה, כי נבראנו על פיה.

אצלך, האדם עיקר והתורה כנעל. ואם היא לוחצת מחליפים אותה...

לא ולא, מוחה האיש. אבל להקל פה ושם...

אמרתי לו: ייתכן ואפשר, אבל לא אני נותן התורה וגם לא אתה. אם תמסור לי את שמך ושם אמך, אומר לקדוש ברוך הוא שאתה רוצה לעלות אליו ולהציע הצעה -

החליט שלא למסור, והמצב נותר בעינו...

בסיום מלחמת העולם השנייה שוחררו מסיביר כל העצורים הפולניים, ואנו בתוכם. בפולין התבשרנו שהגיעה ספינה עם חמישה עשר פעילים מ'השומר הצעיר', לשכנע ילדים להצטרף לקיבוציהם. התרגשות רבה שררה במחנה העקורים על הגעת

ספרי ימי טוהר
הלכות נדה

מאת הרב יצחק ישראל מאיר אפללו שליטיא

ספרי דבר שמואל
פנינים וחידושים על התורה נביאים
וכתובים ש"ס ומעשיות.

מאת הרב יצחק שמואל פחימה שליטיא

ספרי אוצר הדרשות הקצרות
למחנכים ומרצים

על חמשה חומשי תורה
מבוסס ע"פ גליונות אפריון שלמה

ספרי בוא רפואות
טעולות ואוצרות הבריאות מהצומח
ע"פ המקורות על התורה

מאת הרב יצחק עובדיה בן שלום מלמד שליטיא

ספר יוצא לאור בצוף

הוצאה לאור
צוף

תמיד ידעת שתוציא ספר אבל לא ידעת איך עושים את זה!?
בצוף הוצאת ספרים, הוצאת הספרים המובילה בציבור התורני
תקבל שירות אישי ומקצועי מכל שבו החומר לספר נמצא
ועד לתוצאה המוגמרת והמושלמת.

הפצה-לבחירה

הדפסה

עימוד

עריכה

הגהה

הקלדה